

Salomo's raad aan de jeugd

om te ontgaan de smarten van de boze dagen en lusteloze jaren van de ouderdom,
zoals die voorkomt in Prediker 12:1.

"En gedenk aan uw Schepper in de dagen uwer jongelingschap, eer dat de kwade
dagen komen, en de jaren naderen, van dewelke gij zeggen zult: Ik heb geen lust in
dezelve."

aangedrongen door

Ds. Jacobus Fruytier,

in Zijn Eerwaaarde leven bedienaar van het Heilige Evangelie in de gemeente te
Rotterdam

STICHTING DE GIHONBRON
MIDDELBURG
2004

Opdracht aan de Nederlandse Jeugd.

Dierbare jongelingen en jonge Dochters, Ranken van die edele wijnstokken, die God geplant had in Zijn wijngaard, welke hij geplant heeft op een vette heuvel, in het gezegende Nederland, de berg Zijner erfenis, de plaats die God verkoren heeft tot Zijn woning; nakomelingen van de oprechte en getrouwe liefhebbers van de zuivere Gereformeerde Godsdienst, en duur gekochte vrijheid, gijlieden bent de hoop van de volgende eeuw. Indien de Allerhoogste nog besloten heeft in Nederland te blijven. Indien Zijn Majesteit de Nederlanden nog zal gelieven te houden voor de herberg, en de schuilplaats van Zijn duur gekochte kerk. Indien die Grote Soeverein ons lieve vaderland nog zal gelieven te bewaren bij de kostelijke vrijheid, die wij nog genieten, en hetzelfde te zegenen, gelijk Hij tot hiertoe gedaan heeft, zo moeten uit ulieden voortkomen de oprechte vaders van het vaderland, de voedsterheren van Gods kerk, de getrouwe en Gods geleerde leidlieden en voorgangers van Gods geliefd volk. Daarom is er aan uw opvoeding en de besturing van u, in de dagen van Uw jongelingschap, zo veel gelegen. Zo God Zijn zegen hier van onttrekt, en indien de jeugd van Hem verlaten wordt, is er niets goeds voor Nederlands volk te verwachten. Zo de grote Ontfermer daarentegen Zijn Geest gelieve uit te storten over de zonen en dochteren, dienstknechten en dienstmaagden, en hij gelieve haar harten te verenigen tot Zijn vrees, dat zonder hoop is, en gegronde verwachtingen, dat God Nederlands volk nog lang in Zijn gunstige bescherming zou opnemen, bewaren en zegenen, als in vorige dagen. Indien het geslacht, dat nu opwast, en de hoop is van de volgende eeuw, zo veel ontaard van 't geslacht dat nu gaat sterven, als dat ontaard is van haar goede voorouders, zal het Nederlands ondergang zeer verhaasten, en moet men billijk vrezen, dat de maat der zonde haast vol zal zijn.

Onze zalige voorouders zijn vermaard geweest wegens haar oprechtheid, nederigheid, zuivere liefde voor de Waarheid en Godsvrucht, en zij waren ook getrouwe voorstanders van de vrijheid, hebben goed en bloed, en al wat haar dierbaar was, daarvoor gewaagd. Wat al bloed dat er voor waarheid en vrijheid vergoten is, getuigen de histories van Nederland; het was goed dat ze maar veel gelezen werden. De vijanden plachten te zeggen, hij vloekt niet, hij drinkt niet, hij hoereert niet, hij liegt niet, het is een ketter. Zo onbestraffelijk waren zij onder dat verkeerd geslacht. De Liefde Gods haar dringende, hadden zij elkaar zo vurig lief, dat elk, die haar wandel zag, moest uitroepen: Ziet hoe lief hebben zij elkaar! Uit zo'n beginsel waren zij vijanden van alle bedrog, en vertrouwden elkaar op haar woord. De zegen die God haar gaf, bezaten zij nederig, en leidde er toe om, door spaarzaamheid, naarstigheit en betamelijke middelen, te bewaren en te vermeerderen, tot nut van haar kinderen dat God haar, als een toegift, gegeven had, terwijl zij het Koninkrijk der Hemelen, en deszelfs gerechtigheid zochten. Dus dienden zij de waarachtige God in overvloed van alles met blijdschap van het hart. God was Nederland tot een vurige muur, en tot heerlijkheid in 't midden van hetzelfde, zijn voetstappen drupten van vettigheid. God stelde heil tot muren en voorschansen. De vijanden, die Nederlands verderf zochten, ziende de Goddelijke bescherming, waardoor Hij haar raadslagen en macht verbrak, moesten dikwijls, al lasterende, uitroepen: God is Geus geworden. Nederland was ontzaglijk voor de vijanden, en geliefd van zijn vrienden. Nederland was de schuilplaats en de toevlucht van de verdrukte Christenvreemdelingen, die alles voor de

naam Gods geleden, en voor de waarheid verlaten hadden, en God zegende haar in deze vreemdelingschap.

Maar, helaas! vele van de ranken van die edele wijnstokken zijn veranderd in verbasterde ranken eens vreemden wijnstoks. Hoe zeldzaam is 't nu; onder het geslacht dat nu leeft, te vinden de liefde voor de Waarheid en Godsvrucht? Velen zouden met Pilatus, uit verachting, wel zeggen, wat is waarheid? De waarheid struikelt op de straat, en dat recht is kan er niet ingaan. Ja de waarheid ontbreekt er, en wie van het boze wijkt, stelt zich tot een roof. Hoe is die oude oprechtheid en trouw geweken? Eertijds kon men elkaar meer op het gegeven woord vertrouwen, als nu op eden en geschreven contracten. Hetgeen de naarstige en spaarzame voorouders vergaderd hebben, wordt door hoogmoed, overdaad en wellust van haar kinderen verkwist. De gierigheid en de verkwisting maakt dat men veel nodig heeft om zijn begeerten te vervullen, dus begeven haar vele tot kwade middelen, om goederen te vergaderen, dus worden de oprechten gedrukt, en die moeten zuchten onder het juk van zulke, die om haar gierigheid of overdaad te voeden, alles durven bestaan.

De Heere ziet dit alles, en het is kwaad in Zijn heilige ogen. Hij heeft al dikwijls, door verscheidene wegen, zijn misnoegen en ontstoken toorn ontdekt, en Nederlands volk dit doen gevoelen. Men ziet uit de handelingen die God met Nederland houdt, dat hij dreigt het land te willen verlaten.

Die ogen hebben om te zien, verzoek ik dat zij eens verstandig op deze kwade voortekenen gelieven te letten.

1. Als God een volk gaat verlaten onttrekt Hij doorgaans eerst van hetzelfde Zijn geest, en geeft het over in het goeddunken van hun harten. Toen Hij de eerste wereld zou verderven door de Zondvloed, zei de Heere, Mijn Geest en zal niet in eeuwigheid twisten met de mens, omdat hij ook vlees is, doch zijn dagen zijn honderd en twintig jaar, Gen. 6:3. En na die tijd kwam de vloed en nam haar alle weg. Eer Israël naar Babel werd weggevoerd, stortte God over Zijn volk uit een geest des diepen slaaps, en sloot haar ogen toe, de profeten, de hoofden, en de zieners verblindde Hij, Jes. 29: 10. Toen God de joden zou verlaten, en het volk, dat eertijds *Ammi* [bemind] genoemd werd, *Lo Ammi* [niet-bemind] zou noemen, was dit de last over hetzelfde. Gaat heen, en zegt tot dit volk, horende hoort, maar verstaat niet, ziende ziet, maar merkt niet, maakt het hart van dit volk vet, en maakt haar oren zwaar, en sluit haar ogen, opdat het niet zie met zijn ogen, noch met zijn oren hore, noch met zijn hart versta, noch zich bekere en Hij het geneze, Jes. 6: 9, 10. En omdat dit oordeel op haar lag, toen Jezus zelf onder haar leerde, geloofden zij niet, al deed Jezus vele tekenen. Ja daarom konden zij niet geloven, getuigt Johannes, in zijn Evangelie, Hoofdst. 12: 37, 39.

Merkt nu eens op, gij allen die God nog niet verblind heeft. Is niet des Heeren Geest van velen geweken? Waar vandaan komt het anders, dat het prediken niet geloofd wordt? Is 't niet hierom, dat de arm des Heeren niet geopenbaard wordt? Waarom is er als een magerheid in de zielen der vromen, zodat velen hun eerste liefde verlaten hebben? Is 't niet omdat de Heere Zijn levendmakende Geest inhoudt? Waarom ziet men dat de goddelozen zo tomeloos en onbeschaafd alle goddeloosheid bedrijven? Is 't niet omdat de wederhoudende genade des Geestes haar onthouden wordt? Is dan het onttrekken van des Heeren Geest een bewijs dat men tegen Hem geworsteld heeft, dat men Hem bedroefd heeft, en naar vermogen heeft zoeken uit te blussen? Wat zal men dan van Nederland moeten besluiten?

2. Het is een bedroefd voorteken voor een volk, als God die twee staven, lieflijkheid en 't samenbinden verbreekt. Zacharia 11:10, 14. Dat is, wanneer Hij de zuivere godsdienst, die een volk heilig maakt, en de eendracht, die haar sterk maakt, wegneemt. De ware godsdienst en de eendracht zijn de twee banden daar een volk door aaneen verbonden wordt. Als de zuivere godsdienst vervalt, is 't een teken, dat hij Zijn verbond vernietigt met zo een volk, Zach. 11: 10. Dan gaat de ere van zo een volk weg, 1 Sam. 4: 21, 22, want daardoor maakt Hij haar groot, Jes. 42: 21. Deut. 4: 7,8. Als de band van Enigheid verbroken wordt, dan moet men van dat volk zeggen: Hij heeft haar hart verdeeld, nu zullen zij verwoest worden, Hos. 10: 2 en Jes. 9: 18, 19, 20. Zo hebben het onze getrouwe voorvaderen ook gevat, als zij, in de voorrede voor het Synode van Dordrecht, haar dus lieten horen. Het fundament van deze van onze zeer vermaarde Republiek is de eenheid, en de eenheid de ware godsdienst. Haar devies is altijd geweest, *Concordia res parvae crescunt*: dat is, *Eendracht maakt macht*. De penningen die zij sloegen, met dit opschrift, *Hac uitimur banc tuemur*: dat is, *op de waarheid steunen wij, en vrijheid verdedigen wij*; gaven dat ook te kennen. Daarom is de Unie, gemaakt te Utrecht, in het jaar 1579, altijd aangezien als de grond van de behoudenis van het vrije Nederland. Hoe het nu staat met de godsdienst, en bij verval van dezelve, met de eendracht, weten die, die geen vreemdelingen zijn in Nederland, en die over deszelfs welvaart bekommerd zijn.

3. Als de Heere een volk wil verlaten, dan neemt Hij weg de beste zuilen van zo'n staat. Dat zijn de held, de krijgsman, de rechter, de profeet, de waarzegger en de ouden: de oversten van vijftig, en de aanzienlijken, de raadsman en de wijzen onder de werkmeesters, en dien, die kloek ter taal is, en Hij stelt de jongelingen tot vorsten, en kinderen om te heersen, Jes. 6: 2, 3, 4. De weldadige lieden worden dan weggeraapt, en de rechtvaardige worden weggeraapt voor het kwaad, Jes. 57: 1, 2. Hoe het in deze met Nederland gesteld is, laat ik oordelen van die, die de staat van Nederland kennen.

4. God is ook wel gewoon, als Hij Zijn volk de scheidsbrief geeft, dat hij dat volk eerst wordt tot een mot en tot een verrotting, Hos. 5: 12. Hij vervloekt haar zegeningen, Mal. 2:2. Hij breekt haar tuin, en wil ze niet meer beschermen, Jes. 5:5. Haar vermaardheid en haar ontzag verwelken, haar schatten worden uitgeput, in plaats van zegeningen komen vloeken. God wordt haar dan eindelijk als een felle leeuw, en als een jonge leeuw, hij verscheurt en gaat heen, en daar is geen redder meer, Hos. 5: 14, 15. Hoe nu weer God met Nederland handelt en een geruime tijd gehandeld heeft, inzonderheid na die uitzinnige actiehandel, weten alle, die Nederlands toestand kennen,

Ziet daar lieve jongelingen en jonge dochters, die het meeste geïnteresseerd bent in de welstand van uw vaderland, omdat gijlieden voor de volgende tijden opwast, ziet, zeg ik, wat u moet bekommerd maken, en in wat gevaar gijlieden leeft. Toont die machtige en heilige God, door zulke talrijke blijken, Zijn misnoegen over het land van Uw woning, wat zal er gebeuren, indien gijlieden vervult de mate der ongerechtigheid van Uw vaders?' En indien gijlieden, niet alleen die kwade voetstappen navolgt, van die, die niet getrouw en zijn gebleven in Gods verbond, maar diezelfde nog in boosheid gaat overtreffen?

God heeft ook mij tot een wachter in Nederland gesteld. Toen ik binnen Aardenburg bevestigd werd, op de 24 Augustus, des jaars 1681, was mijn inleidingspredikatie de aanspraak van God aan Ezechiël, Ezech. 33: 7: *Gij nu, o mensenkind, Ik heb u tot een wachter gesteld over het huis Israëls, zo zult gij het woord uit Mijn monde horen, en hen van Mijntwege waarschuwen.* Die eigen woorden werden mij toegeroepen, toen ik daarna in de gemeente van Middelburg bevestigd werd. Die woorden hebben, door de indachtig makende Geest Gods, altijd op mijn hart gewogen, zij hebben mij aangezet om met woorden en met schriften Nederlands volk, naar het talent dat God mij gegeven heeft, getrouw te waarschuwen.

Mijn jaren zijn nu hoog geklommen, ik ben al in mijn 66ste jaar getreden, ***en God heeft mij doen zien, dat aan de behoudenis van de jeugd, de behoudenis van het land en kerk vast gemaakt is.***

De liefde dan voor de welstand van u, lieve jongelingen en jonge dochters, en de begeerte dat God toch Nederland nog niet wilde verlaten, maar nog onder dit volk wilde blijven wonen, heeft mij aangezet om deze Predikatie te doen, en die, wat nader uitgebreid, in 't licht te geven. Ik ben daartoe nog meer bewogen:

1. Omdat ik voel hoe mijn krachten verminderen, en dat ik daar uit besluit, dat mijn werk haast afgewerkt zal zijn. Nu had ik begeerte om dit schrift nog na te laten tot een getuigenis dat ik mijn plicht tot het einde van mijn leven toe, hoewel in veel zwakheid, heb zoeken waar te nemen.
2. Ik kan ook getuigenis geven hoe verkwikkelijk het mij in mijn oude dag is, dat ik, door de Goddelijke genade, in de dagen van mijn jongelingschap, heb zoeken te gedenken aan mijn Schepper. Ik zeg het niet om te roemen, God weet het, maar om de Goddelijke trouw te prijzen, en om de jeugd aan te zetten, willen zij een vrolijk leven leiden, willen zij in voorspoed dankbaar, en blijmoedig in tegenspoed geduldig, omtrent het toekomstige vertrouwen zijn, dat ze toch vroeg beginnen en toeleggen om aan haar Schepper te gedenken. Kon ik de verkwikkelingen en de troost die daarin ligt, uitdrukken, ik twijfel niet of uw genegenheden zouden hiertoe uitgelokt worden.
3. Vooral ben ik bewogen door de bevattingen die ik heb van het gevaar daar de jeugd in is, in deze boze tijd; want daar is een toeleg van de zielsvijanden, om voornamelijk de jeugd te verstrikken en te verderven.

Hier legt de godverzaker op toe. Wat Spinoza, Leenhof, Bekker, Deurhof, de genaamde Hebreëen, en dergelijke gedaan hebben, tot verderf van de jeugd, en nog doen, en wat gevolg zij hebben, is bekend, en het smart allen die liefde voor God hebben. Dit is de toeleg van die, die de gronden van het Christendom ondermijnen. Die de verdorven filosofie boven het Woord verheffen, en uit die grond de verborgenheden van het Christendom, of tegenspreken, of zo verklaren, dat het geen verborgenheden meer blijven. Die of openlijk het gezag van het H. Woord Gods bespotten, of heimelijk verdacht maken. Dit beogen de aartsgezinde, welker God is haar buik, die het tegenwoordige en het zichtbare verkiezen boven het toekomstige, en boven de dingen die alleen geloofd en niet gezien worden. Die elkaar toeroepen: *Laat ons eten en drinken en vrolijk zijn, morgen sterven wij.*

Onder het woelen van deze zielsvijanden doet zich nu ook op de antichrist, die zijn tijd waarneemt, en door list en geweld zoekt de Gereformeerde godsdienst zo uit te roeien, dat van haar niet meer gemeld mocht worden. Wat er in vorige dagen door de

bloed en geldgierige dienstknechten van de antichrist al gedaan is, heb ik Nederlands volk verhaald in "*De gerichtshandelingen van de Allerhoogste God,*" en in "*Sions worstelingen*", en die haar over de welstand van Gods kerk bekommeren weten het. Hoe Gods volk in de Paltz, en in veel plaatsen van Duitsland mishandeld wordt, en in wat gevaar daar de jeugd is, en hoe op de kinderen en nakomelingen van de Gereformeerden wordt toegelegd, om die als een roof weg te voeren, horen wij alle dagen.

En opdat de Nederlandse jeugd het zien zou, en op haar hoe de zou zijn, breng ik hier voor haar ogen ***de Declaratie die in Frankrijk, te Versailles, de 14 Mei van het jaar 1724 is uitgegeven tegen de Protestanten, en de zogenaamde nieuw bekeerde***, die de 31 Mei in het Parlement is geregistreerd, en die nu dagelijks al uitgevoerd wordt.

En de historie van Thorn, een bekende stad in het Pools Pruissen.

De Franse Declaratie luid van woord tot woord aldus:

LOUIS, door Gods genade Koning van Frankrijk en van Navarre: Aan al degene die deze tegenwoordig zullen zien, heil. Van al de grote ontwerpen, die wijlen de Koning onze zeer waarde Heer en Overgrootvader, gedurende de loop van zijn Regering, gemaakt heeft, is er geen dat wij meer ter harte nemen om te volgen en uit te voeren, dan 't geen hij begrepen had om de ketterij in zijn koninkrijk ten enenmaal uit te roeien, waartoe hij een onvermoeide zorg tot het laatste ogenblik van zijn leven besteed heeft. Met inzicht om een werk, dat zijn ijver en zijn Godvruchtigheid zo waardig is, te ondersteunen, is onze eerste zorg, zodra wij meerderjarig zijn geworden, geweest, om ons te doen vertonen al de Edicten, Declaraties en Arresten van de Raad, welke dien aangaande uitgegeven zijn: om de schikkingen daarvan te vernieuwen, en aan al onze Officieren te gebieden, dezelve met de uiterste nauwkeurigheid te doen in acht nemen. Maar wij zijn onderricht geworden, dat de uitvoering daarvan sedert vele jaren herwaarts vertraagd is, voornamelijk in de Provinciën, die door de besmettelijke ziekte aangetast zijn geweest, en in dewelke men een groter getal vindt van onze onderdanen, die voor deze belijdenis van de zogenaamde Gereformeerde Religie gedaan hebben, door de valse en gevaarlijke gevoelens welke sommige onder hen, niet oprecht met de Apostolische en Rooms-Katholieke kerk wederom verenigt, en aangezet door vreemde bewegingen, gedurende onze minderjarigheid, heimelijk hebben willen inboezemen 't geen ons verplicht hebbende om ene nieuwe opletting over zulk een gewichtig onderwerp te laten gaan, hebben wij gemerkt, dat de voornaamste misslagen die er ingeslopen zijn, en die een spoediger hulpmiddel vereisten, voornamelijk betreffen de ongeoorloofde bijeenkomsten; de opvoeding der kinderen; de verplichting voor al de geen die enige publieke functie bedienen, om de Kathol. Apostolische Roomse Religie te belijden: de straf tegen die wederom afgevallen zijn, gestatueerd, en het voltrekken der huwelijken; waaromtrent wij besloten hebben onze mening wel duidelijk te verklaren. Om deze reden, en op het advies van onze Raad, en uit onze bijzondere genade, volkome Macht en Koninklijk Gezag, hebben wij gezocht en bevolen, gelijk als wij door de tegenwoordige eigenhandige ondertekening, zeggen, ordonneren en willen.

1. Dat de Kathololieke Apostolische en Roomse Religie in ons Koninkrijk, Provinciën en Landen van onze gehoorzaamheid, alleen geoefend worde: verbiedende aan al onze Onderdanen, van wat staat, kwaliteit en conditie zij ook mogen zijn, enige andere oefening van Religie dan die van de gemelde Rooms Kathol. te doen, en uit dien hoofde op enige plaats, onder wat voorwendsel het ook zijn mag, te vergaderen bij poene tegen de Mannen om voor altoos op de Galeien

gebannen, en tegen de Vrouwen om geschoren, en voor altoos opgesloten te worden in zodanige plaatsen als onze rechters dienstig zullen vinden, met confiscatie van goederen en van de ene en van de andere: zelfs bij straf van de dood tegen degene, die zich met geweer verzameld zullen hebben.

2. Onderrecht zijnde, dat zich in ons Koninkrijk verscheidene predikanten opgedaan hebben, en nog dagelijks opdoen, die op niets anders toeleggen, dan om het volk tot oproer aan te zetten, en het zelf van de oefeningen der Kathol. Apostolische en Roomse Religie af te wenden: ordonneren wij, dat al de predikanten, die vergaderingen zullen hebben beroepen, die daar zullen hebben gepreekt, of enige diensten gedaan, met de dood gestraft worden, zoals de Declaraties van de maand van juli 1686, zulks ordineert ten opzichte van de predikanten van de zogenaamde Gereformeerde Religie, zonder dat de gemelde straffen in 't toekomende voor een bloot dreigement zal kunnen worden gehouden. Wij verbieden aan al onze onderdanen de gemelde predikanten te ontvangen, hen schuilplaats, hulp of bijstand te verlenen, en direct of indirect enige verstandhouding met hen te plegen. Wij gebieden aan alle degenen die kennis van hen zullen hebben, om ze bij de rechters der plaatsen aan te brengen; alles bij straf, ingeval van overtreding, tegen de Mannen om voor altoos op de Galeien gebannen, en tegen de vrouwen om geschoren en voor 't overige van haar dagen opgesloten te worden, in zodanige plaatsen als onze rechters dienstig vinden zullen, benevens confiscatie van goederen van de ene en van de andere.
3. Wij gebieden aan al onze onderdanen, en voornamelijk aan die, welke voor deze de Gereformeerde Religie beleden hebben, of de welke geboren zijn van ouders die er belijdenis van hebben gedaan, dat zij hun kinderen doen dopen in de kerken der Parochiën waarin zij wonen, binnen de 24 uren na haar geboorte, tenzij ze van de Aartsbisschop of van de Bisschop van haar district permissie bekomen hebben de plechtigheden van de Doop, om merkelijke redenen uit te stellen: Wij gelasten de Vroedvrouwen, en andere personen die de vrouwen in haar kraam bijstaan, de Pastoren van de plaatsen te waarschouwen van de geboorte der kinderen; en onze officieren en zodanige Heeren die het Hoge Recht hebben, om er de hand aan te houden, en om de overtreders met geldboeten en zelfs zijaarder, naar vereis van zaken, te straffen.
4. Aangaande de opvoeding der kinderen van degene, die voor deze de gewaande Gereformeerde Religie beleden hebben, of, die geboren zijn van zodanige ouders die belijdenis daarvan hebben gedaan, willen wij, dat 't Edict van de maand van Januari 1686 en de Declaraties van de 13 December 1698 en de 16 Oktober 1700, uitgevoerd worden, in al 't geen zij behelzen. En daarbij voegende: Verbieden wij aan al onze gemelde onderdanen hun kinderen buiten het Koninkrijk ter opvoeding te zenden, tenzij ze daartoe van ons ene permissie, door een van onze Secretarissen van Staat ondertekend, verkregen hebben, welke permissie wij niet zullen vergunnen, dan nadat wij van de Katholieke gevoelens der vaders en moeders, genoegzaam onderrecht zijn: en zulks bij poene van overtreding, van ene geldboete, die zal worden gereguleerd naar mate van de goederen en bezittingen der vaders en moeders van de gemelde kinderen, zullende deze geldboete echter niet minder kunnen bedragen dan de somma van 6000 livres, en betaalt moeten worden ieder jaar dat haar voorn. kinderen, in weerwil van ons Verbod, in vreemde landen blijven, waar aan wij onze Rechters bevelen stipt de hand te houden.

5. Wij willen, dat er, zoveel 't doenlijk is, schoolmeesters en meesteressen aangesteld worden in al de Parochiën alwaar er geen zijn, om de kinderen van beiderlei geslacht in de voornaamste verborgenheden en plichten van de Kathol. Apostolische en Roomse Religie te onderwijzen; om ze alle werkdagen naar de Mis te geleiden, zo veel 't mogelijk zal zijn, om haar de onderrichtingen die zij tot dat einde nodig hebben, te geven, en om zorg te dragen dat zij op zon en feestdagen de Godsdienst bijwonen; als ook om daar te leren lezen, en zelfs schrijven, aan degene die zulks nodig mochten hebben; alles gelijk het geordineerd zal worden door de Aartsbisschoppen en Bisschoppen, overeenkomstig met 't 25ste artikel van 't Edict van 't jaar 1695, rakende de geestelijke jurisdictie; wij willen ten dien einde, dat in de plaatsen alwaar geen andere inkomsten zijn, de som die tot het aanstellen van de voortz. Meesters en Meesteressen ontbreekt, tot 150 livres toe voor de Meesters, en 100 livres voor de Meesteressen uitgeschreven zal kunnen worden over al de inwoners en dat de brieven daartoe nodig, afgevaardigd zullen worden op het Advies dat de Aartsbisschoppen en Bisschoppen van de respectieve Districten en de Gedeputeerde Commissarissen in onze Provincie ter uitvoering van onze orders, die de onze daar van geven zullen.
6. Wij gebieden aan alle Vaders, Moeders, Voogden en andere personen aan wie de opvoeding der kinderen en bijzonder diegenen, welker Vaders en Moeders belijdenis van de zogenaamde Gereformeerde Religie gedaan hebben, of die van de Gereformeerde ouders geboren zijn, toevertrouwt is, om ze te zenden naar de Scholen en naar de Catechisaties, totdat zij 14 jaar oud zijn en zelfs om degenen die boven de gemelde ouderdom tot aan de 20 jaren zijn, te doen bijwonen de onderwijzingen die op Zon en Feestdagen worden gedaan, tenzij het personen van zulke staat zijn, dat zij dezelve in hun huizen kunnen en moeten doen onderrichten, of ze naar enige Colleges zenden, of in een klooster of in enige andere Gemeenschap besteden; wij bevelen de Pastoren, om met ene bijzondere aandacht te waken op de onderwijzing der gemelde kinderen in hun Parochiën, zelfs ten opzichte van diegenen die niet naar de scholen zullen gaan. Wij vermanen en gebieden ook de Aartsbisschoppen en Bisschoppen, hierop zorgvuldig te letten; wij gebieden aan de Vaders en Moeders die er de opvoeding van hebben en voornamelijk aan de Personen die door haar geboorte of bedieningen de aanzienlijkste zijn, om de kinderen die in haar huis zijn, aan hen te vertonen, wanneer de Aartsbisschoppen en Bisschoppen zulks in de tijd van haar visitaties ordonneren, ook aan dezelve rekenschap te geven van de onderwijzing, die zij aangaande de Religie zullen hebben ontvangen; en aan onze Rechters Procureurs en aan zodanige Heren, die de hoge juridistische hebben, om alle vlijt en onderzoekingen en nodige directies aan te wenden tot uitvoering van onze Wil dienaangaande; en om diegene, die nalatig zijn daar aan te voldoen of die de stoutheid mochten hebben om ze, op wat wijze het ook mocht zijn, te overtreden, te straffen met veroordeling in een geldboete, die bij provisie, niettegenstaande het appel, geëxecuteerd zal worden, hoe groot die som ook zou mag wezen.
7. Om de uitvoering van het voorgaande Artikel nog meer te verzekeren, willen wij, dat onze Procureurs en die van het hoger gerecht, zich door Pastoren, Vicarissen, Meesters of Meesteressen der Scholen, of andere aan die zij deze zorg zullen opdragen, alle maanden doen ter hand stellen een nauwkeurige staat van alle kinderen die niet ter school gaan, of die de Catechisaties en de onderwijzingen niet mede bijwonen, met haar namen, ouderdom, geslacht, als ook de namen van haar vaders en moeders, om vervolgens de nodige vervolging te doen tegen Vaders en

Moeders, Voogden en Curatoren, of anderen die het opzicht van haar opvoeding hebben; en dat zij gehouden zullen zijn ten minste alle 6 maanden rekenschap te doen aan onze Procureurs Generaal, ieder in haar ressort, van de Procedures welke zij dienaangaande zullen hebben gehouden, om van hen de nodige orders en instructies te ontvangen.

8. De geestelijke hulpmiddelen nooit noodzakelijk zijnde, voor al aan diegene van Onze onderdanen, die nieuw met de kerk wederom zijn verenigd, dan in gevallen van ziekten, waarin hun leven en hun zaligheid even gelijk in gevaar zijn, willen wij, dat de Medicijns, en bij hun gebrek, de Apothekers en Chirurgen, die geroepen worden om de kranken te bezoeken, gehouden zijn om aan de Pastoren of Vicarizen der Parochiën, waarin de voorgen. zieken wonen, daarvan kennis te geven, zo haast als zij oordelen dat de ziekte gevaarlijk zou kunnen zijn, tenzij ze zien dat men ze reeds van elders ontboden heeft; opdat de gemelde zieken en in het bijzonder onze onderdanen die nieuw met de kerk wederom zijn verenigd, van hen kunnen ontvangen de geestelijke onderrichtingen en vertroostingën die zij nodig hebben, alsook de hulp der Sacramenten, wanneer de voorsz. Pastoor of Vicarizen de zieken in staat vinden om ze te ontvangen. Wij gebiedēn aan de ouders, bedienden en andere personen die bij de zieken zijn, dat zij gemelde Priesters bij haar laten gaan en ze met een eerbiedigheid aan hun karakter toekomende, ontvangen en wij willen, dat zodanige Medicijns, Apothekers en Chirurgen, die hun plicht in dit stuk verzuimen, alsmede de Ouders, bedienden en andere, bij de meergemelde zieken zijnde, die aan de bovengenoemde Pastoren, Vicarissen of Priesters, door hen gezonden, weigeren om hen de zieken te laten zien, geslagen worden in zodanige geldboete, als het zal behoren, en dat zelfs Doctoren, Apothekers en Chirurgen, indien zij ten tweede maal overtreden, het oefenen van haar kunst wordt verboden, alles naar bevinding van zaken.
9. Wij bevelen insgelijks aan alle Pastoren, Vicarissen en anderen, die de zielszorg hebben dat zij de kranken van wat staat of condities zij ook zijn, voornamelijk degenen, die voor deze de zogenaamde Gereformeerde Religie beleden hebben, of die geboren zijn van ouders die belijdenis daarvan hebben gedaan, naarstig bezoeken, dezelve in het bijzonder en zonder getuigen, aanmoedigen tot het ontvangen van de Sacramenten der kerk, aan hen tot dat einde alle nodige onderrichtingen, met de wijsheid en liefde die haar dienst vereist, gevend; En in geval de gemelde zieken, tot kleinachtigen van hun heilzame vermaningen en raadgevingen, de Sacramenten, die door dezelve aan hen worden geboden, weigeren te ontvangen en vervolgens openbaar verklaren, dat zij in de zogenaamde Gereformeerde Religie willen sterven en bij de verklaring die zij gedurende haar ziekte daarvan hebben gedaan, volharden: willen Wij, dat indien zij tot haar vorig gezondheid komen, het proces hen, door Onze Bailes en opperrechtērs, op verzoek van onze Procureurs, gemaakt en voldongen wordt, en dat zij gestraft worden met een eeuwige ballingschap, met confiscatie van hun goederen; en in de landen daar de confiscatie geen plaats heeft, met een geldboete, die niet minder zal kunnen bedragen dan de waarde van de helft van hun kapitaal. Indien zij daarentegen in die ongelukkige toestand sterven, ordonneren wij, dat het proces tegen hun gedachtenis, door onze gemelde Baljuw en Opperrechtērs, en 't verzoek van onze Procureurs, zal worden gemaakt, in de vorm die bij de artikelen van de 22ste Titel van onze Ordonnantie van de maand Augustus 1670, voorgeschreven wordt, op dat haar gemelde gedachtenis gecondemneerd wordt met confiscatie van hun goederen; herroepende de andere straffen die door de

Declaratie van de 29 April 1686, en door die van de 8 Maart 1715, zijn geflatueerd; die daarenboven ter executie zullen worden gelegd voor zoveel zij van 't tegenwoordig artikel niet verschillen: En ingeval er geen Koninklijk Ballingschap is ter plaats daar 't feit voorvalt, zullen onze provoosten en Koninklijke Rechters, en indien er geen zijn, de Rechters der Heeren die de hoge jurisdictie hebben: de informatie daarvan, door hen opgemaakt, zenden aan de Griffieren der Baljuwschappen en Oppergerechtshoven waaronder die rechters behoren, of die kennis nemen van de Koninklijke gevallen in 't district van de gemelde rechters om daar tot de instructies en tot het vonnis van 't proces, te worden voortgevaren, ten kosten van het Appel in onze gerichtshoven van 't Parlement.

10. Wij willen, dat 't geen in het voorgaande artikel vervat is, uitgevoerd wordt, zonder dat er enige proef om de misdaad van weer afvallig te bewijzen, vereist wordt, dan de weigering die de zieke van de Sacramenten der kerk, hem door de Pastoren, Vicarissen of andere die de zielzorg hebben, aangeboden, zal hebben gedaan; en die verklaring die hij in 't openbaar, als boven gemeld is, gegeven zal hebben; En de proef van de voorn. Pastoren, Vicarissen of andere die de zielzorg hebben, zonder dat 't noodzakelijk is, dat de rechters van de plaats zich in 't huis van die zieken begeven, om door een proces-verbaal van hun weigering en verklaring op te maken, en zonder dat de gezegde Pastoren of Vicarissen die de zieken hebben bezocht, gehouden zullen zijn de officieren te verzoeken, dat zij zich na die plaats begeven, of aan hen de weigering en de verklaring die hen gedaan is, aanbrengen: herroepende in dit opzicht, declaraties van de 29 April 1686, en van de 8 Maart 1715, omtrent 't geen tegen dit en het voorgaande artikel zou kunden strijden.
11. En nadien wij onderrecht zijn, dat 't geen het meest toebrenge om de meergemelde zieken in hun oude dwalingen te bevestigen, of wederom daarin te doen vallen, is de tegenwoordigheid en de vermaningen van sommige verborgen protestanten, die hen heimelijk in die staat bijstaan, en de vooroordelen van hun kindsheid, en de zwakheid waarin de. ziekte haar brengt, misbruiken om ze buiten de schoot der kerk te doen sterven, ordonneren wij, dat het proces door onze Baillifs en opperrechters, zoals 't hier boven gemeld is, gemaakt en volvoerd wordt tegen degenen die zich schuldig bevinden aan deze misdaad, waarover de Provoosten of andere Koninklijke Rechters, en zelfs de Rechters der Heeren van 't Hoge Recht in de plaatsen daar 't feit voorgevallen is, indien er in de gemelde plaatsen geen Baljuwschap en OpperGerechtshof is, informaties zullen kunnen nemen; mits dat zij die informaties, als boven, aan het Koninklijke Bailluagie zenden, opdat 't proces daar door onze Baillifs en Opper Rechters voortgezet, en de schuldige gestraft worden; te weten, de mannen met de Galeien voor altoos of voor een tijd, zoals de Rechters zulks dienstig zullen vinden; en de vrouwen om geschoren en opgesloten te worden in zodanige plaatsen als onze Rechters ordonneren zullen, voor altoos of voor een tijd, 't geen wij insgelijks aan hun wijsheid overlaten.
12. Wij bevelen, dat volgens de oude ordinanties der Koningen onze voorzaten, en 't gebruik in ons Koninkrijk vastgesteld, niemand van onze onderdanen aangenomen zal kunnen worden tot enig ambt van rechter in onze Hoven, Bailluagiën, Oppergerechtshoven en Provoostschappen, noch tot die van Hals Rechters, zelfs tot de bediening van Maires en Schepenen, en andere officieren der stadshuizen, 't zij dat dezelve tot een valse bediening opgerecht zijn, of bij verkiezing of anderszins vervuld worden; als ook tot die van Griffiers, Procureurs, Notarissen,

- Archers en Gerechtsdienaars, van wat jurisdictie het ook zou mogen wezen; en in 't algemeen tot enig ambt of publieke bediening, 't zij bij titel of bij commissie, zelfs tot de Officieren van Ons Hof en Onze Koninklijke Huizen, zonder een getuigenisbrief van de Pastoor of in zijn afwezigheid van de Vicaris der Parochie, in welke zij wonen, van haar goed gedrag en zeden, als ook van de dadelijke oefening, die zij van de Kathol. en Apostolische Religie doen.
13. Wij willen insgelijks, dat de Graden in de Universiteiten van ons Koninkrijk, aan degenen die in de Rechten of de Medicijnen studeren, niet mogen worden verleend, dan op dergelijke getuigenisbrieven, die de Pastoren hen zullen geven, en die door hen moeten worden vertoond aan degenen die ze promoveren moeten; van welke getuigenisbrieven gewag zal worden gemaakt in de Bullen die ze zullen krijgen, bij poene van nietigheid. Wij willen echter aan deze regel niet onderwerpen de vreemdelingen die op de Universiteit van ons Koninkrijk komen studeren, en zich daar laten promoveren, mits dat achtereenvolgens de Declaratie van de 26 Februari 1680, en 't Edict van de maand Maart 1707, de graden die ze verkregen hebben, hen in ons Koninkrijk niet zullen dienen.
 14. De medicus, Chirurrijns, Apothekers en Vroedvrouwen, als ook de Boekverkopers en Drukkers, zullen mede niet toegelaten kunnen worden om hun kunst of bediening in enig plaats van ons Koninkrijk te oefenen, zonder een dergelijke getuigenisbrief mee te brengen, waarvan gewag moet worden gemaakt in de actes die aan hen afgevaardigd zullen worden, en zelfs in het vonnis der rechters, aangaande degenen die voor hen de eed moeten afleggen; alles bij poene van nietigheid.
 15. Wij willen, dat de ordinanties, edicten en declaraties der Koningen onze voorzaten omtrent de huwelijken, en bijzonder het edict van de maand Maart 1697 en de declaraties van de 15 juni van 't zelfde jaar, na haar vorm en inhoud, door onze onderdanen die nieuw met het Katholieke geloof wederom zijn verenigd, en door alle andere onze onderdanen worden uitgevoerd, hen gebiedende, dat zij in de huwelijken die zij willen voltrekken, waarnemen de plechtigheden die zowel door de Canonieke Wetten, als door de gemelde ordinanties, edicten en declaraties, voorgeschreven zijn, alles bij poene daarin gestatueerd, en zelfs van lijfstraf, na vereis van zaken.
 16. De minderjarige kinderen, welker vaders en moeders, voogden of curatoren buiten ons Koninkrijk zijn gegaan, en zich ter oorzaak van de Religie naar vreemde landen hebben begeven, zullen wettige huwelijken kunnen sluiten zonder de toestemming van de gemelde hun afwezige vaders en moeders, voogden of curatoren af te wachten of te begeren; onder conditie nochtans, dat zij het consent of de raad innemen van hun voogden of curatoren, indien zij er in 't Koninkrijk hebben, en indien niet, zal men er aan hen, ten dien einde geven; als ook van hun nabestaande en maagschappen, indien zij er hebben, of bij gebrek van nabestaanden en maagschappen, van hun vrienden of burenen; wij willen daarom, dat, eer zij tot 't sluiten en 't voltrekken van hun huwelijk treden, voor de Koninklijke rechter der plaatsen daar zij hun woonplaats hebben, en in de tegenwoordigheid van onze procureur, maar indien er geen Koninkl. Rechter is, voor de algemene Rechter der gemelde plaatsen, de Procureur Fiscaal van de justitie daar tegenwoordig zijnde, wordt gehouden ene vergadering van 6 van de naaste bloedverwanten of maagschappen zowel vaderlijke als moederlijke, die oefening van de Katholieke Apostolische en Roomse Religie, nevens de voogd of de curator der gezegde minderjarigen, en bij gebrek van nabestaande of

vermaagschapte, van 6 vrienden of buren van dezelve kwaliteit, om hun advies en toestemming te geven, indien het nodig is, en de daartoe vereiste aktes zullen worden afgevaardigd zonder enige kosten, zo van rechten als van zegel, controlering, insinuaties of andere: En ingeval alleen de vader of de moeder der gemelde minderjarige kinderen uit 't Koninkrijk gegaan is, zal 't genoeg zijn 3 nabestaande of vermaagschapte van de kant desgene die buiten 't Koninkrijk is, of bij gebrek van dezelve, 3 vrienden of buren te vergaderen, die met de vader of de moeder die zich tegenwoordig bevindt, en de voogd of curator, indien er andere zijn dan de vader of moeder, hun advies en consent, indien 't zijn moet, tot het voorgestelde huwelijk geven zullen, van welk consent in al de gevallen hier voren gemeld, hoofdzakelijk gewag zal worden gemaakt in 't huwelijkscontract, dat getekend zal worden door de gemelde vader of moeder; voogd of curator, nabestaande of vermaagschapte, buren of vrienden, als ook op 't register van de Parochie alwaar de plechtigheid van de Trouw verricht wordt; alles zonder dat de voorn. kinderen, in 't gezegde geval, kunnen onderhevig zijn de straffen, gestatueerd tegen de kinderen van familie, die zonder toestemming van hun vaders en moeders trouwen; uit welke hoofde wij herroepen hebben, en omtrent dit geval alleen, herroepen de gemelde ordinanties, die daarenboven na haar vorm en inhoud uitgevoerd zullen worden.

17. Wij verbieden aan al onze onderdanen, van wat staat en conditie zij ook zijn, om toe te stemmen of goed te keuren, dat hun kinderen, en die, waar van zij voogden en curatoren zijn, in vreemde landen trouwen, 't zij met het tekenen van de contracten die gemaakt mochten worden om tot de gemelde huwelijken te komen, 't zij met een voorgaande of volgende akte, tot wat zaak of onder wat voorwendsel het ook zou kunnen wezen, zonder onze uitdrukkelijke en schriftelijke permissie door een van onze secretarissen van staat en van onze bevelen ondertekend, op poene van de Galeien voor altoos tegen de mannen, en van eeuwige ballingschap tegen de vrouwen, en daarenboven confiscatie der goederen van de ene en van de andere; en alwaar de confiscatie geen plaats mocht hebben, een geldboete, die niet minder zal kunnen zijn dan de helft van hun goederen.
18. Wij willen, dat in al de arresten en vonnissen, die de confiscatie zullen ordonneren van de goederen dergenen, die volgens onze declaratie, daarin vervallen zijn, die van onze gerechtshoven en andere rechters ordonneren, dat er op de goederen gelegen in landen daar de confiscatie geen plaats heeft, of op die, welke de confiscatie niet onderhevig zijn, of die niet tot ons voordeel zullen worden geconsispueerd, een geldboete wordt genomen, die niet minder zal kunnen bedragen dan de waarde van de helft der gemelde goederen; welke geldboete, zowel als de geconfispueerde goederen, vervallen zullen aan de Commissarissen over de goederen der afwezende protestanten, om nevens de inkomsten der voorz. goederen, besteedt te worden tot onderhoud van zodanige van onze nieuw bekeerde onderdanen die dit onderstand nodig hebben; hetgeen even gelijkelijk plaats zal grijpen ten opzichte van alle geldboeten, van wat soort die ook zijn, waarin de overtreders van onze tegenwoordige declaratie, geslagen zullen worden; zonder dat de ontvangers of pachters van onze Domeinen, iets daarvan mogen pretenderen. Gegeven te Verfailes de 14 Mei 1724, in 't 9de jaar van onze regering.

Was getekend, LOUIS.

Lager stond, PHELIPEAUX.

Wat aangaat de historie van Thorn.

Hetgeen daar geschied is, ontdekt zo de aard en toeleg van de Jezuïeten, dat alle, die niet met blindheid geslagen zijn, moeten erkennen, dat zij haars gelijk niet hebben in geldgierigheid, bloeddorstigheid, wraakzucht en onverdraaglijke trotsheid. Wee die, die onder haar klauwen valt.

De regering van die stad, bevindende dat hetgeen in haar stad is voorgevallen, met veel onwaarheden wordt verteld, waardoor zij zeer benadeeld worden, heeft goed gevonden, om de uitgestrooide leugens der jezuiteten tegen te gaan, en de wereld van de waarheid kennis gevend, op te stellen en uit te geven, een omstandig verhaal van zeker oproer in haar stad door de jezuiteten verwekt, bij occasie van een processie, gehouden de 16 juli 1724.

Dit verhaal, zoals 't alom bekend gemaakt, en in onze taal is overgezet, wordt ook gevonden, in de Postrijder van de maand Oktober, des jaars 1724, pag. 184, luidt van woord tot woord aldus:

Als de 16 juli van deze jaars de processie op 't kerkhof van St. Jakobskerk (die aan de Nonnen tegen de Olivische vrede heeft moeten ingeruimd worden) was gekomen, en voor het kerkhof enige burgerkinderen en andere jongelieden blootshoofds stonden te zien, had een student uit der jezuiteten school van hen begeerd, dat zij zouden knielen, en hun niet alleen bittere scheldwoorden, maar ook wakkere oorvijgen gegeven: En ziende dat hij daarover niet bestraft werd, had hij de stoutheid om 2 uren na het eindigen der processie, met enige tezamen gerotte studenten, andere jonge lieden en burgerkinderen, zonder enige oorzaak te beschimpen en te slaan; ja de burgers zelfs, die hen over zulk een boos voornemen bestrafte, met stenen te smijten, en te kwetsen, groeiende het getal der studenten hoe langer hoe meer aan: maar als de belhamer van deze buitensporigheden op de plaats gegrepen, en van de stadssoldaten in arrest genomen was, zo waren de gem. studenten, zich verlatende op hun grote vrijheid en ongebondenheid, de volgende dag in groter getal tezamen gekomen, om de bataille te hervatten, en van een burger die zij daags tevoren wakker hadden afgerost, begeerd, dat hij de student die in arrest zat, zijn vrijheid zou bezorgen, of dat ze hem op de straat van het leven wilden beroven, daarom zij hem tot aan zijn huis vervolgden, en de burgers die tot zijn hulp kwamen, met blote sabels, als onzinnige mensen, teruggedreven. Maar als de voornaamste ook van hen op de hoofdwacht gebracht werd, wilden de studenten en de president van de stad, die reeds de andere student op het verzoek van de vader Rector van het College overgegeven had, dwingen, de nieuw gevangene mede in vrijheid te stellen, dat hij weigerde te doen, omdat hij eerst met hun Rector over de nieuwe buitensporigheden wilde spreken: doch daar niet mee tevreden zijnde, liepen ze als woedende mensen naar de hoofdwacht, om hun medestudenten met geweld te redden. Maar omdat zij daar grote tegenstand vonden, keerden zij onverrichterzake terug, hun moed koelende aan een burger, die zij op de straat ontmoetten, en met de blote sabel tot aan 't huis van de Koning. Burggraaf, waarheen hij zocht te vluchten, vervolgden. Na dat dit gedaan was, namen zij een Duitse student, die in zijn japonse rok voor zijn deur stond, onder hun kluiwen, en sleepten hem bij de haren naar hun school, hem in een stinkende poel werpende, en bijna half dood slaande. Daarop deden zij een uitval uit hun school, en sloegen met de blote sabel in honderd onder de mensen, die alleen gekomen waren om aanschouwers van hun boosheid te zijn, totdat zij eindelijk, op het bevel van de president, door de stadswacht, waarmee zij ook hardnekkig vochten, tot in het jezuiteten College gejaagd werden.

Schoon nu gemelde President, zodra hij van deze schrikkelijke handel kondschap had, door een Secretaris, om de vergeving van de mishandelde Luthersens Student, bij de Vader Rector aanzoeking had laten doen en midderwijl ook de Burgerwacht, om alle verdere oproer te voorkomen, had ontboden; des niettegenstaande had de vader Rector deze Evangelische Student, niet voordat de Poolse was overgegeven, willen los laten. Waar op het lang getergde grauw, eer de President ook in dit point door gemelde Secretaris zijn wilvaardige verklaring de Vader Rector kon toekomen laten, eerst op het St. Jans kerkhof, doch zonder iemands belediging (zijnde het dien dag dat de handwerksgezellen gewoon zijn in de kroegen te gaan) in een ogenblik van alle kanten tezamen was gekomen; en als uit het Jezüeten College aangevangen was met stenen te werpen, werden zij bewogen ook met stenen in de vensters te smijten. En schoon zij in het begin van de uit het College terug komende Secretaris ten dele waren neergezet, en ten dele van de stads militie terug gehouden, die tegelijk de deuren van het College, op orde van de Secretaris, voor een bekommerlijke aanval bezetten, tamelijk uit de anderen waren gebracht, en bijna stil waren, doch wanneer uit het College op hen geschoten en met stenen geworpen werd, was er geen houden aan, maar gingen met de felle woeden op het School los, alwaar zij inbraken. Doch werden weer van de Secretaris, wijl de Duitse Student losgelaten werd, alleen voor een kleine tijd gestild. En naardien steeds uit het School geschoten en stenen geworpen werd, zodat zowel de burgers als de Koninklijke militie, die op haar goedvinden van de President en de Kapitein der Koninklijke garde, de Jezüeten tot bescherming gecommandeerd werden, om het tumult te stillen, niet konden naderen, werd de gemene man op nieuw verbitterd en brak met zoveel te groter furie in. Als nu daarop uit het College weer sterk geschoten werd, haasten zij zich om de deur van het College op te breken en plunderden alles wat haar voor kwam, doch begonnen eindelijk van de straat op het College vuur te geven en allerhande hout te verbranden, totdat eindelijk de gezamenlijke Burgerij met de Koninklijke militie het College kwamen te redden en het woedende grauw te verdrijven, waarmee van de oproer een einde gemaakt werd.

Over het verbranden der beelden der heiligen en Onze Lieve Vrouwe heeft de Raad des anderen daags een zeer scherp onderzoek begonnen, doch kunnen niemand iets daarom bewijzen. Het is ook ongegrond dat de Raad op dien dag de Stadspoorten een half uur vroeger als naar gewoonte had doen sluiten. Doch dit is zeker dat de vaders Jezüeten, als ze de Lutherse Student op een beulachtige wijze in hun College hadden doen slepen, met de Walthorens hun Victorie uit de vensters deden verkondigen, waardoor het gepeupel nog meer getergd en gaande werd. Het is ook ongelooflijk wat grote ongebondenheid hun school reeds enige tijd herwaarts gepleegd heeft, durvende onder andere de Lutherse predikant niet meer voorbij hun school gaan, omdat de jonge Poolse Edellieden die onder hen studeren, hem verscheidene malen met sneeuwballen en stenen geworpen hebben, zonder dat ze daarom in het minste bestraft zijn, enz. Niettemin hebben de Vaders jezüeten een zodanig alarm in gans Polen geblazen, alsof ze tegen hun onschuld het grootste geweld hadden geleden.

Om nu wraak te oefenen over dit Tumult en deze oproer, dus door der Jezüeten gedrag verwekt, hebben de Jezüeten, door haar Advocaat, laten opstellen dit navolgende schrift, dat de laatste Oktober 1724 is overgegeven.

In het Nederduits vertaalt, vindt men het ook in de Postrijder van de maand januari 1725 en luidt van woord tot woord aldus:

Pleidooi. Eis en Conclusie door de Advocaat der Jezuieten in de zaak van Thoren gedaan de laatste Oktober 1724.

Hooggeboren Heer Kroonkanselier, Genadige Heer Hoog en Welgebore Genadige Heeren.

Naardien de judicatuur over de Torensche goddeloosheid Uw Hoog en Welgeboren is opgedragen; naardien het straffen van deze misdaden de ijver Van Uw hoger bescherming is aanbevolen; naardien de ere Gods en zijn allerheiligste Moeder, de H. Beschermster in des Poolse Rijks en des gehele Hemel, naar strengheid te wreken, U als machtige Atlassen is opgelegd; Zo verschijn ik als een heilige persoon (de Advocaat was ook een jezuiet) in een heilige zaak, in deze tempel der heilige gerechtigheid, niet met intentie, om Gods zaak te verdedigen, want die wordt door deze hoog aanzienlijke vergadering krachtig genoeg beschermd, maar alleen om mijn bittere pijn door het storten van mijn tranen te verlichten. Met mij voegt zich met wenende ogen en roept om recht, om recht, om recht, om recht, het gehele Katholieke Wezen door de gehele Christenheid, het Regeringswezen in gans Europa, het Katholieke Regeringswezen van dit Koninkrijk, schreeuwende tot de rechterstoel van de koning, dien de Katholieke Religie de Kroon heeft opgezet, tot de hoog verlichte Senaat, van wie met waarheid gezegd is, dat de Senatoren in Polen, 't zelf zijn, 't geen de Kardinalen te Rome zijn, namelijk zuilen van het geestelijk en wereldlijk regiment, tot de doorluchtige Republiek, die indachtig is deze spreuk van Urbanus VIII, de Heeren Polen zullen haar vrijheid behouden, zolang zij aan het rechte geloof getrouw blijven. Is het niet waar, als wij al de Koninkrijken in Europa overzien, dat, gelijk Lipsius zegt, vrije Regeringen, die voor deze op het heerlijkste gebloed hebben, door toedoen van Sekten onder de goeddunkelijke macht van alleenheersers zijn vervallen? Vooreerst, Genadige Heeren, zo schreeuwt het Katholieke Wezen om de heilige gerechtigheid! De eerbiedigheid, verering en aandachtige bediening der H. Beelden is een onloochenbare leer en Waarachtig artikel van ons geloof. Een geloofsartikel. Want het is in de Oosterse landen onder Zeos, Leos, en meer andere beeldschermende Keizers door het bloed van ontelbare martelaars bekrachtigd. Een geloofsartikel! Want het is van God door miljoenen wonderen bevestigd. Om maar een van alle te melden. U is bekend, dat de H. Jakob in dit heilige Vorstendom Masuren een stenen beeld van de allerheiligste moeder Gods droogvoets door deze uw rivier de Weichsel bij Wysogred gedragen en door het Geloof van dit artikel zich door de elementen gered heeft en zulks, zoveel wij weten, omdat hij dit schutbeeld des Poolse Rijks van de smaad der Tartaren bevrijdde. O gij moeder Gods! gij bent nu te Thoren onder een Tatarisch Heidendom vervallen! Ziet, hoe u de goddelozen met voeten treden, kerven en houwen, en als een misdadige op een houthoop openlijk verbranden; en hoe zij u, gij alleronschuldigste en zuiverste maagd, uit een Poolse stad uitjagen. Zoudt gij nu wel tot Julius zeggen: Waarom naamt gij mij geen Koningin van Polen? Gij bent onder de Poolse Regering een spot geworden. Gij bent bij die van Thoren door een tot Heidense Heksendansers, geen Koningin van Polen, maar door een goddeloze ontering een tot een houtshoop veroordeelt Vrouwmens geworden! Ziet hoe deze Godslasteraars U zegenen: Gij grote vrouw zeggen zij, helpt uzelf, de Papisten zeggen immers, dat gij hen helpt O, kelen, o stemmen, o tongen! van geen heidenen, van geen mensen, van geen beesten? van geen heidenen, want Mohameth schrijft in zijn Alcoran, dat de moeder van de groten Profeet zonder erfzonden ontvangen is, en hij smaad haar geenszins. Van geen mensen, want ook de allerwoeste, die geen licht van het evangelie, maar slechts een zwak licht der natuur hebben gehad, hebben immers aan een versierde Diana, ter ere van haar maagdelijke staat, bovenmatige eerbied

bewezen. Van geen beesten, een hond maakt immers nog onderscheidt en zal eerder een slecht Bedelaar als een treffelijk gekleed persoon aanvallen, de glans van die persoon weerhoud hem.

Genadige Heeren, ik mag geen vuur dat reeds brandt aansteken; Uw Edele zielen zijn reeds aan het branden! Die oude en door de vrome Broederschappen zo dikwijls vernieuwde eed, zal nimmer gedogen, dat uw eer door de mijne gekrenkt wordt, staat diep in uw geheugen geprent. Gij bent de Broederschap van Maria; de Thorenens zijn uw Onderdanen, uw lijfeigenen en uw vrijgemaakten, doch uit reukloze baldadigheid moedwillig. Een ieder ga in zijn eigen oprecht en godzalig geweten en onderzoek, of hij wel ooit in nood of benauwdheid zijnde, Maria heeft aangeroepen en geen hulp heeft verkregen? Maar hoe zullen wij in de laatste doodstonde zeggen kunnen, wij nemen onze toevlucht tot een bescherming, zo haar eer door ons niet gered wordt. De verering der H. beelden is een Geloofsartikel. In de plaatsen der Wonderen, als zulke beelden voor aandachtige ogen ten toon gezet worden, roepen degenen die van de duivel bezeten zijn terstond overluid: de duivel vlucht uit de lichamen der mensen, door het gevoelen van een tegenwoordige Goddelijke kracht. De Thorensche van *de* duivel bezeten zielen zijn veel stouter; zij breken, zij houwen de beelden aan stukken. Ik moet bekennen, Genadige Heeren, dat een duivel, die in een mens zit, veel meer tegen God kan uitvoeren, als hij buiten de mens alleen zou kunnen doen, Want als de duivel met de Aartsengel Michaël om Mozes' lichaam gestreden had, dorst hij het vonnis der lastering niet vellen.

God de Heer en de Moeder Gods zijn immers heiliger, als het lichaam van een Gestorven Mozes. Maar wat kwaad hadden de onnozele beelden hen gedaan? De beelden hadden immers de Scholieren niet aangerand. Genadige Heeren, dit is een ogenschijnlijk bewijs van een Heidense hondse boosheid der Thorenens die de Katholieke Religie op die wijze beschimpen, honen en lasteren. Derzelve bidden de heilige Koningen, die met God heersen voor de hoogheid van deze Gerechts, bij die welke (zo God wil) te eniger tijd nevens hen Koningen en mede-erven der heerlijkheid worden zullen, om recht. De gekruiste God strekt de hand, die de Thorenens hem afgehouden hebben, uit, en roept, schaft recht, helpt in het gericht. De gekruiste God roept: zij hebben mij wonden zonder tal toegebracht. De boosheid der joden op de berg Golgotha hield op te woeden, zodra de Heiland aan het kruis was gehangen; de blinde razernij der Thorensche Longinien heeft zich verlustigd aan hem, wiens smaad de levenloze rotsen gedeerd heeft. De smaad die de buitensporige Thorenens, de beelden hebben aangedaan, is Gode, zijn Moeder en de Heiligen zelfs aangedaan. Saul, die mede op verre na de beste niet was, heeft om het scheuren van een stuk van des Profeten oude mantel de straf moeten ondergaan, dat het Koninkrijk van hem gescheurd werd, de Heer heeft het Koninkrijk Israël heden van u afgenomen? Ondertussen is er nog onderscheid of iemand het beeld, dan slechts het kleed van een Keizer met drek bezoedelt. De aardse Majesteit plegen immers de misdaad van het krenken van haar eer in haar beelden, zeer hard te straffen. Wat zouden de OnKatholieke Vorsten niet doen, indien haar beelden door Katholieke handen gehoond werden? ja wat doen heilige rechtgelovige Koningen? De schaduw zelfs van een Koning behoort gevreesd en geëerd te worden. In de Krijgslegers, als iemands beeltenis aan een smadelijk hout wordt gehecht, wordt hij naar rechten voor dood gerekend. De hooggeroemde Koning Lodewijk, laatste koning van Frankrijk, heeft in onze tijd 16000 Bommen in de stad Geneva geworpen en drie vierde der stad verwoest, enkel omdat het moedwillig gepeupel zijn wapen met slik besmeerd had,

alhoewel de Franse Leliën maar zijn van een aardse Majesteit, daar de beelden der Heiligen de Hemelse Majesteit vertonen.

En daarom neemt het Katholieke wezen haar toevlucht tot de vrijplaats van dit Gerecht. God heeft het beeld te Czetoebow met miljoenen wonderen vergolden om twee houwen, die het zelf eens door een Heiden zijn toegebracht. Derhalve laat Thoren de eer van de Moeder Gods herstellen door het teruggeven der Kerk, die tot Godslasteringen misbruikt werd; laat hen de heiligen vergoeding doen door het teruggeven der geheiligde plaatsen, welke zij de rechtmatige eigenaren, de Katholieken geroofd hebben, en omdat het voor een rover geen straf, maar veel meer een weldaad is, als bij met het weer omgeven van het geroofde vrij raakt, zo laat Thoren aan het gehele Katholieke wezen vergoeding doen, door het verdelgen van de openbare oefening van haar Sekte, laat Thoren vergoeding doen door het uitdrijven van haar Predikanten, die van de buit en de tranen der Katholieken gemest en gedrenkt worden; laat de Thoreners alles vergoeden; opdat haar Sekte overtuigt worden dat zij een dienstmaagd, maar geen vrouw of heerser in is. God zal geven, dat door die gal haar ogen verlicht worden, zij zullen tot kennis van het Ware Licht geraken, want Heidenen en joden zal men tot het Geloof roepen, maar Kettters behoort men er toe te dwingen en hen in deze door de vingers zien of sparen, zou niet anders zijn, dan hen opofferen en verderven.

Het Regeringswezen schreeuwt om recht. Een ieder Overheid, Genadige Heeren, is schuldig te zijn een voorbeeld der kudde, een helder lichtende fakkel, het Zout van het volk, om het voor verderving te bewaren, een beeld des vredes, opdat het eendrachtig wandelt. De Thorensche Overheid is het verderf der kudde, zij zijn blinden en leiders der blinden, zij zijn de dwaasheid van het volk, een nutteloos Babel, de hoofdoorzaak van al het oproer en van alle met zo grote boosheid gepleegde feiten. Om dit kort te zeggen, wel twee uren voor de oploop, beval men, de Stadspoorten en winkels te sluiten. Voor de oploop is aan de Burgers Compagnon, die onder het gebied der Vroedschappen staan, op een poene van dertig Rijksdaalders aangezegd, in het geweer te verschijnen; zulks geschiedde alleen in de wijken, daar geen andere als Kettters wonen, en alzo niet tot bescherming der Katholieken, der Jezuïeten, of haar Studenten. Gedurende de oploop hebben zij haar Soldaten aangezet, om op het Jezuïeten school en op de jonge Edellieden, die daar studeren, vuur te geven. Na de oploop, hebben zij geen der schuldigen bij de kop laten vatten. De Heer President, die met zulke stinkende dingen glorie heeft menen te behalen, heeft zich, met een smartelijke belediging van dit hoogst aanzienlijke Gerecht, beroemt en gepoeh, dat hij die gehele handel met geld zou stillen. Zij hebben het verbreiden van deze afschuwelijke daad verboden, en degenen die daar van spraken en zich er over bedroefden, in hechtenis gezet, het verbranden der Beelden voor een Jezuïeten verdichtsel uitgemaakt en haar halzen te pand gezet, (gelijk haar Secretaris hier te Warschau heeft gedaan) dat het niet waar was; zij hebben de stadsdienaars en de Secretaris Wiedemeger, werktuigen der uitvoering van haar verdoemelijke toeleg, die, om mondeling gehoord te worden, door een bevel van de Commissie, persoonlijk gedagvaard zijn, hier niet laten verschijnen; in voegen de Magistraat zelfs over zijn schuld verstomd staat, zij vrezen door het onloochenbaar getuigenis hunner medeschuldigen, overtuigt te zullen worden.

Ingevolge dan al het voorgaande vorder ik ze hier ter schuld en straf. Want indien, volgens de mening van de H. Augustinus en alle rechtbanken, diegene, die niet verhindert als hij kan, mee toestemt, indien, volgens Justinianus het eveneens is, een

misdaad begaan, of wel degene die ze bedrijven, niet te weren, indien, volgens Salvianus en het recht der volkeren, degenen aan wie het staat, een feit te verhinderen, als hij in gebreke blijft, geacht wordt, het feit geboden of zelf gedaan te hebben: zo zeg, niet ik, maar de H. Chrysostomus tot u, o Thorensche Magistraat, hetgeen hij tot de Raad van de stad Antiochië zei. (Een moedwillige hoop des gepeupel in die stad had het beeld van de Keizer Theodosius bespot en geschonden: des Keizers gramschap was tegen haar ontstoken en zijn krijgsheir was tegen haar uitgetrokken; de onschuldigen en die geen deel hier aan hadden, werden verschrikt; de Raad, die dit werk had aangezien, trok de schouders en verzocht de H. Leraar Chrysostomus om raad; doch hij kon niet anders als haar tot de Christelijke lijdzaamheid vermanen). 'Ziet, zei hij, de misdaad is door weinigen begaan, maar de klacht is tegen allen, om dies wil dan, draagt de last en lijd de straffen, omdat gij niet toegeschoten bent, geen weer gedaan, de woedenden niet afgehouden en om de welstand van de Keizer u in geen gevaar begeben hebt; (en hoe ligt des Keizers welstand in zijn beeld? gij hebt aan de boze daden geen deel gehad, (zo zegt de Thorensche Magistraat ook, wij hebben niet mee gestormd, wij hebben de beelden niet verbrand) dat prijs ik, en laat het zo zijn, maar gij hebt niet geweerd hetgeen er geschiedt is, en dit is hetgeen, waar over gij aangeklaagd bent. Alzo mag ik zeggen, omdat gij tot de oploop geroepen, kruid en lood uitgedeeld en tot de storm aangehitst hebt; dit is hetgeen u veroordeelt.'

De Katholieken te Thoren, die onder het Ketterse juk zuchten, knielen, Genadige Heren, voor uw voeten. Een arme Katholieke, Genadige Heren, moet alzo veel kopgeld betalen als een rijke Lutherse Koopman. Geen Katholieke mag te Thoren zonder toestemming van de President trouwen. Waartoe is de Pastoor dan? Trouwt hij zonder kennis van de President, moet hij gevangenis en zware boeten ondergaan. Is dit hier een Paperij even als in Engeland? Een Katholiek huisgezin mag op de Feestdagen van onze Moeder Gods geen ene Mis horen? Lieve God, Genadige Heren, de Joden zelfs werden immers niet belet, haar feesten te vieren. Men bezwaart onze vrome Katholieken op die dagen met de verachtelijke en gemeenste arbeid, daar nochtans de Tartaren in dit Rijk de vrijheid hebben, hun Bairim te vieren. Zo een Lutherse zich tot het ware geloof bekeert, wordt zijn huis verbeurd verklaard. Genadige Heren, Thoren komt mij voor als een tweede Londen, want de Katholieken zuchten daar onder Engelse, geen Poolse wetten.

Alle verongelijkingen aan eer en goed hier uit te rekenen, is onmogelijk. Ik zal het u, Genadige Heren, met een woord zeggen. Noch de Katholieke Kerk te Koningsbergen of in Holland, noch de Griekse Kerk te Constantinopel lijdt zulk een zware tirannie; als de Katholieken te Thoren, een Poolse stad, onder een rechtvaardig Koning, in een Rijk, daar het Katholiek geloof op de Troon zit. Deze levendige, geenszins verstorven nog afgehouwe leden van Christus, deze broeders van Christus, deze altoos gehoorzame kinderen, deze trouwe onderdanen, die naar geen naburige macht ooit hebben omgezien, roepen met tranen het gezag van Gods Stedehouder aan; zij smeken u, o genadige Vaders en milde Beschermers, dat gij der Wezen helpers wilt zijn.

Het kleine troepje van Christus, de geestelijke Ordeluiden, die door verdrukkingen der Thorenens, tot wanhoop gebracht zijn, smeken tot u, en vluchten, Genadige Heren, voor deze roofvogels onder uw vleugels de Katholieke Kerken en Kerkhoven, die de Thorenens toch weiniger achten als de kroegen en herbergen, smeken tot u om veiligheid voor het toekomstige, die hen met geen meerder nadruk kan worden gegeven, als wanneer de macht van de gehele Raad, de Gerechtsbanken en alle publieke ambten aan Katholieken gegeven worden. De Katholieken hebben immers de

Ordinanties van de gloriewaardigste Koningen Sigismundus en Uladistus reeds in haar faueur; de Constitutie van 1638, gebied, dat men de Katholieken bij poene van 500 Ongarische dukaten tot de helft van de Magistraat zal admitteren. Deze Wetten worden veracht en beschimmelen in het Wetboek. Zo men ze nu gaat uitroeien, Genadige Heeren, zo kan dit niet gerekend worden als een straf der tegenwoordige misdaad, maar is enkel een voltrekking van voorgaande vonnissen tegen de schuldigen. Deze slang moet de kop vertreden worden! Laat Moab Israël dienstbaar zijn, omdat hij weerspanning is!

Het Katholiek en Werelds Regerings Wezen van dit Koninkrijk, smeekt, Genadige Heeren. om recht. Zonder een Wet, en zonder toestemming van de gehele Republiek, mogen de Jezuïeten zo min als ook iemand anders, een Hoge School oprichten. Thoren, dat hardnekkig Rochelle, matigt zich een heerschappij over haar eigen Heeren aan. Zij hebben een Hoge School opgericht, zij trekken de allerheiligste Leraars van Berlijn, Hamburg, Leipzig en andere boosaardige landen tot hem; en 't geen de vrome Katholieken meest spijjt, Genadige Heeren, is dat zij van 't Katholieke leer vast riemen snijden.

Hoe geweldig het heilig Geloof daardoor lijdt, is licht te denken. Want uit deze deftige school groeien schadelijke pesten, die de onnozele Katholieken tot haar fabelen overgehaald, en houden ze tegen de Rijkswetten in hun gezindheid. Het Katholiek Geloof, Genadige Heeren, lijdt daardoor ongelooflijke afbreuk, want door dit Kanaal verspreid zich het vuilnis in alle Pruisische steden en de ketterij groeit er door. Uit dit pakhuis der boosheid komen de heftigste vijanden van het Katholiek geloof, gelijk dan ook al de Kampvechters van het tegenwoordige tumult scholieren van dat School geweest zijn. Hier leren de toekomstige inwoners, bij de ergste meesters, om goed afgerichte booswichten te worden. Hier leren ze om zulk een Vaderland wensen, als de rusteloze verbittering der uitlandse zwartmantels haar voorschildert.

Genadige Heeren, ze hebben ook al een drukkerij opgericht, en dat zonder 's Konings toestemming, een rechte Smidswinkel van lasteringen tegen God en de Majesteiten, die wij op aarde schuldig zijn te vereren, waarvan de hier voorgelezen gedrukte smaadschriften een getuigenis verstrekken. De drukkerij is een altoos durend Archief en Bolwerk der Sekte, een stomme mond, die na vele jaren nog al even luid schreeuwt; die stomme muil zal niet ophouden, in alle toekomstige eeuwen te snappen. En daarom vereist het belang van het Katholiek wezen, de heilige wetten van deze Kroon, dat, door diezelfde wetten, de voortz. Hoge School met de vloek der vergetelheid verdelgt, en de drukkerij door uw heilige uitspraak weggedaan worde.

Maar naardien de goddeloze, als hij op het uiterste komt, alles veracht, voornamelijk de Thorensche kettters die van de Katholieken maar geduld worden en geen recht over hen dulden willen, hebben wij nu zo vele exempels en dat zij de Koninklijke Ordinanties wel in hun voordeel maar nooit in hun nadeel willen laten gelden, zo smeken wij, genadige Heeren, om de voltrekkingen van uw spraak; opdat daardoor de ere Gods, de eer van dit hoogst aanzienlijke gerecht, zonder uitstel, wijl uitstel altoos koelzinnigheid met zich voert, in zijn geheel behouden worde.

Ik zou hier van mijn eigen huis kunnen spreken, maar de wonden van mijn broeders, die hen door de Kettters geslagen zijn, zijn haar ereteken, gelijk het glorie is, om de naam van Jezus smaad te lijden. Ik durf van geen lijf of levens straf melden, als een geestelijke mag ik niet dorsten naar bloed! Dit moet ik alleen nog zeggen: dat de uitheemse dreigementen, de gevaarlijke gevolgen en de uitlanders, die zich in deze

zaak mengen, mijn mond hebben verhinderd, om met meerder ijver te spreken, hoewel ik het maar acht als een verward gerucht, door de tegenpartij uitgestrooid, of als een vrees voor een onzeker gevaar: ten minste ik stel vast, Genadige Heeren, dat de H. Casmir, Beschermer der Poolse kroon, door het Thorensche vuur niet verschroeid is, of hij zou zijn Koninkrijk nog wel te hulp komen, gelijk hij voor de Littausche krijgslagers gedaan heeft. De H. Staniflaus Kosika, Beschermer des Poolsen Rijks is door de Thoreners zo niet gehouwen en gekurven dat hij zijn eigen Vaderland niet zou de hand bieden, gelijk hij bij Cochim tegen de gehele Ottomannische macht gedaan heeft. Leeft immers de allerheiligste Moeder nog? Ja ze leeft nog, al is zij door de Thoreners aan stukken gehouwen en verbrand! En nademaal het zeker is, dat de Hemel en Aarde lang zouden wezen vergaan, indien Maria haar, door haar Gebed, niet hadden behouden, zo zal zij ook nooit ophouden, haar Koninkrijk, haar Poolse kroon te behouden! Eindelijk geloof en zweer ik, (al dit bovenstaande waar te zijn) zo waar de Heer leeft, voor wiens aangezicht ik sta! schaft recht, en houdt het gericht, richt de onderdrukten op, zo zal de vrede in uw Grenzen zijn, een zal tien duizend jagen.

Hier op is deze sententie geveld door het Koninklijk Assessoriaal gericht, dat aangesteld was, om de oproer, te Thorn voorgevallen, te onderzoeken. De Sententie is te Warschau gemeen gemaakt, en vervolgens na Thorn gezonden, en tot schrik van de stad, de 20 November daar gepubliceerd. Zij behelst in substantie dit navolgende, zoals men het ook kan lezen in de Postrijder van de maand December 1724, pag. 408. Dat de President Resner en Vice President Zerniche, omdat zij zich tegen het tumult niet hebben gesteld, onthoofd en haar goederen geconfisqueerd zouden worden; dat de Burggraaf Gerard Thomas en de Vice-Burggraaf Zimmerman, mede Regenten van Thorn, incapabel zullen zijn, om ooit enig ambt te bekleden, en noch enige tijd in arrest moeten blijven, omdat zij nalatig zijn geweest in 't stillen van 't oproer, dat Harder, Moab, en andere in 't getal van 13, die d' eerste beledigers tegen 't Jezuïet College geweest zijn, zullen worden onthoofd; als ook Karwiza, Schultz en enige andere de handen afgekapt, gevierendeeld, en verbrand, omdat zij de gewijde beelden van de L. V. mishandelt en verbrand hebben; Grourok, en Zilber Officieren van 't garnizoen van Thorn moeten amen de doen en gevangen blijven, omdat ze toegelaten hebben, dat op het jezuïeten College geschoten is: de eerste moest 100, de andere 80 Dukaten betalen. De Secretaris Webemajer, moest een Eed van purge doen. En de andere schenders der Kerkel. Immuiteiten in In gevangenis en geldboete, sommige 50, andere 20 Dukaten, enz. gecondemneerd, tot het oprichten van een stenen kolom met de Statuten van de L. V. op de plaats daar het beeld verbrand is, &c. Verder ordineert men, inconformite van de constitutie van 't jaar 1638 dat de helft van de Magistraat van Thorn zal bestaan uit Rooms Katholieken, die al de prerogatieven zullen genieten, die aan die van de Protestantse Religie zijn toegedaan; en als men het tegenwoordig Decreet zal uitvoeren, zullen de Commissarissen van de koning zorg dragen, van de Roomse te stellen in de plaats van de Lutherse Raden, die crimineel werden verklaard: Om de ere Gods en de welgelukzalige Maagd enigszins te repareren, zullen de Commissarissen van de koning de Luthersen afnemen de kerk die aan de O.L.V. is toegewijd, en dezelve aan de Franciskaner Paters geven, als haar van rechtswegen toekomende, als ook 't Convent 't geen de Luthersen in een school veranderd hebben. Ook werd verboden in 't toekomende op de Stadsdrukkerij enig boek, geschrift of lofdicht te drukken, zonder dat het door de Censoren van het Bisdom is overzien en door de Ordinarius geapprobeerd, op poene van de vernietiging van die drukkerij. Het

berucht Libel (zekere schriften der Lutherse Predikanten ter verdediging uitgegeven) van de predikant Gheret zal door Beuls handen werden verbrand, als zijnde vol van goddeloosheden: Deze Predikant en zijn collega Olow, werd voor infaam verklaart, en voor altijd uit het Koninkrijk Polen gebannen. De Lutherse zullen verplicht zijn, haar scholen uit het midden in de stad weg te doen, en ze te verplaatsen in de voorsteden of in enige dorpen daaromtrent, zoals de Commissarissen van de koning zullen goedvinden. De koopman Racki zal 1000 rijksdaalders moeten betalen, zo hij zijn zoon, dien hij naar Brandenburg heeft gezonden, ter oorzaak, dat hij Rooms Katholiek was geworden, niet ten eerste laat terug komen. De Processies die men in Polen houdt, zullen te Thorn weer in gebruik gebracht worden, alwaar men wil, dat de publieke Roonische godsdienstoefening meer en meer toenemen. Eindelijk zo de stad Thorn ondernam, zich tegen de uitvoering van deze sententie aan te kanten, zal ze verklaard worden schuldig aan gekwetste Majesteit, en de straffen ondergaan, die de rebellen zijn opgelegd; en aan de commissarissen van de koning werd bevolen, zich ten eerste naar Thorn te begeven, om daar haar jurisdictie te funderen, en het tegenwoordig decreet met de bijstand van de militie ter executie te brengen.

Om dat Vonnis te stremmen hebben zich verscheidene mogendheden met hun voorschrijvingen haar aan de Koning van Polen geadresseerd. Doch alles tot hiertoe vergeefs..

De wijze hoe nu deze sententie is uitgevoerd, is ook de wereld, op dat een ieder voor de troon der jezuiten zou schrikken, bekend gemaakt.

Met de uiterste verbaasdheid zagen de burgers van Thorn, de 19 November, de vorst Lubomirsky, met zijn Adjudant Generaal, en 3 regimenten voor de stad komen. Deze troepen posteerden zich voor de stad, en elders, terwijl 150 dragonders in de stad trokken.

De president Resner en de vice-president Zernich waren die morgen in de vroeg-predikatie. Zij werden door 8 Hellebaardiers, uit de Kerk gehaald en gevangen geleid. Toen bezetten de troepen de oude en nieuwe stad. Op bevel van de vorst werd een schavot opgericht. Hier bleef het die dag bij. De Magistraat van die stad verzocht tegen dit vonnis te mogen appelleren. De vorst Lubomirsky weigerde dit. Liet echter enige expressen vertrekken. En omdat enige commissarissen, die het vonnis moesten helpen uitvoeren, nog verwacht werden, was er nog enige, hoop van verzachting van de Sententie.

Maar de 7 December werd het toneel geopend, dat voor verscheidenen zeer bitter is gevallen. Dit is op de volgende wijze toegegaan, als blijkt uit de openbaar gemaakte verhalen.

De commissarissen openden, de 5 December haar zittingen, en hoorden die dag nog enige getuigen tegen de veroordeelde heren.

De volgende dag maakten zij het decreet bekend, in de tegenwoordigheid van de heren van dien Raad, waarbij aan al de gevangenen de opgelegde straffen werden voorgelezen.

De president en de vice-president werden, des avonds ten, 10 uren, de dood aangezegd. Hierop vertoonden zich aanstonds veel van de Roomse zo genaamde geestelikheden, die toegedden om haar van haar Religie en godsdienst te doen veranderen, met belofte van pardon indien zij haar maar Paaps wilden verklaren. Doch alle haar beloften en dreigementen hebben het gemoed van die heren niet kunnen doen wankelen.

De vice-president kreeg, door krachtige voorspraak, enige dagen uitstel, en hij is ook, door de Koning, van de dood verlost. Maar in al die dagen, waarin hij de dood verwachtte, werd hij niet ongekweld gelaten, om toch van Religie te veranderen. Zijn antwoord was edelmoedig, dat men hem onnodig ophield, dat zijn besluit morgen zou zijn als heden. En die heer is ook tot hertoe standvastig gebleven bij zijn gedane belijdenis. Dit gedurig kwellen en beloven van pardon doet immers de wereld zien, dat men de dood niet zocht van die heren wegens enige begane misdaad, maar alleen, omdat zij te veel consciëntie hadden om te kunnen overgaan tot de Paapse religie, waar van alle, die weten hoe God de Afgoderij haat, een schrik moeten krijgen, die maar leest het voorgaande pleidooi, eis en conclusie van die Jezuïtische advocaat.

De jezuïeten, bevreesd zijnde, dat, op de krachtige voorschrijvingen van zoveel mogendheden, die zich deze zaak aantrokken, enige verandering in het vonnis mocht worden gemaakt, hebben de heren commissarissen zodanige aangezet, dat zij acht dagen vroeger met executie zijn voortgegaan, als de tijd bepaald was. Want de Koning zelf, te Warschau de tijding horende van de uitvoeringen, toonde zich daarover geraakt, wijl hij zeker ook de president van de dood zou bevrijd hebben, want hij wachtte alvorens nog rapport van de omstandigheden, gelijk de commissie omtrent de vice-president gehandeld hadden. Maar in plaats van dit, ontving hij de tijding van de executie van de president.

Hoe nu verder de executie van die Sententie is volbracht, wordt dus verhaald, is ook te vinden in de Postrijder van de maand januari 1725, pag. 86.

De 7 December, 's morgens ten 7 uur, werd met de strafoefening een begin gemaakt; en de president burgemeester Resner, werd midden op het plein voor 't oude raadhuis op de grond onthalt. Ten 9 uren werden de heren leden van de raad Mobaupt, Hertes, Hertsob en Wunsch, bij het oude stadhuis op een schavot onthalt: daarna weren Caroise, een timmermansgezel, Schultz en Huff, studenten en 2 anderen, ieder de rechterhand afgekapt, en daarna onthoofd. De Timmermansknecht werd vervolgens gevierendeeld, de stukken buiten de stad gebracht en onder de Galg verbrand. Deze lieden waren mede standvastig in hun geloof gestorven; en noch belofte van genade of pardon heeft haar kunnen afleiden om niet tot het einde toe volstandig te blijven. Vervolgens zijn ook de overige met minder straf gekastijd; als enige gegeseld, in geld boete, Bannissement, enz. De schriften der Lutherse predikanten, welke zich met de vlucht geborgen hebben, werden voor de vier zijden van 't stadhuis, door de beul verbrand. De wrede behandeling aan deze mensen gepleegd, was verschrikkelijk. Want aan de 5 eersten die men op 't schavot bracht, werd het hoofd niet geheel afgehouden, maar aan 't lichaam gelaten, inzonderheid van Hertz en Wunsche, die men zo lang liet liggen, totdat op 't verzoek der geestelijke, de scherprechter door een commanderend officier, met geweld moest gedwongen worden, een einde aan haar lijden te maken. Vervolgens werden de 4 overige ter dood gecondemneerden gehaald; men hakte haar de rechterhand niet af op eenmaal, maar men deed 2 houwen en wachtte toen nog een wijl, eer men haar het hoofd afsloeg; zodat het schrikkelijk gejammer van de stervenden niet zonder groot medelijden aan te horen was. De timmermansknecht kreeg 3 houwen en richtte zich telkens op, maar na de vierde slag bleef hij liggen, alhoewel hij noch spartelde, totdat verscheiden slagen met het zwaard zijn leven deed eindigen. Zo scherp nu dit doodsvonnissen in zichzelf is geweest, daar men aan de geëxecuteerde of haar vrienden nooit heeft willen toestaan, dat tegen de eerste een formeel proces van onderzoeking zou aangesteld worden, noch dezelve in haar verantwoording waren verhoord, zo is ook de doodstraf met schrikkelijke

omstandigheden aan de stervende uitgevoerd, nademaal men over 't bloed van de reeds geëxecuteerde geen zand heeft gestrooid, maar alle in die staat liet liggen, zoals ze gevallen zijn, hebben de ter dood geleide personen over de lijken moeten heengaan. De heer Zernich, vice-president, voor wie zeer sterk gesproken was, bekwam weinig dagen na deze executie van de koning zijn pardon. Tot straf was hem zijn ambt ontnomen, en zijn huis, dat naast het school der jezuiten staat, geconfisqueerd, en daarboven gecondemneerd om een grote som geld te betalen. Een ander Burger, Heider genaamd, welke ook moest sterven, omdat hij een student welke hem sloeg wederom had geslagen, had mede zijn pardon bekomen nadat hij belofte van afval gedaan had: zijnde die de enigste welke de aanloksels en belofte der jezuiten niet heeft kunnen weerstaan.

Het Koninklijk antwoord of pardon voor de heer Zernich was van de volgende bewoording:

De inhoud van uw zeer onderdanige brief van voorspraak ten behoeve van Jan Hendrik Zernich, Vice-president burgemeester, van de 9 van deze maand, is ons eerbiedig vertoond geworden. Vermits wij zeer ter harte nemen de droevige staat waarin de goede stad van Thorn door het laatste oproer gebracht is, nadat ze daarenboven tevoren aan grote rampen blootgelegd was geweest, hadden wij wel gewenst, dat de tegenwoordige omstandigheden van zaken hadden kunnen toelaten, om, in onze naam, een minder streng vonnis te vellen, of om het tenminste in de uitvoering te matigen; En het pardon, dat wij uit eigen beweging aan de Vice-president Zernich zelfs voor de aankomst van uw missive van intercessie, hebben toegestaan, zal U doen begrijpen, dat wij genegen zijn veeleer, achtereenvolgens de bewegingen van onze vaderlijke liefde, dan naar de strengheid van het recht, te werk te gaan. Gegeven tot Warschou de 13 December 1724.

Was getekend
AUGUSTUS KONING.

Lager stond,
J. H. Graaf van Flemming.

Reeds tevoren had de Magistraat, volgens vonnis van het decreet, de St. Mariekerk aan de Bernardiners moeten overleveren. Wanneer deze de sleutels aan de heren van de commissie overgaven voegden ze daar een protest bij; doch van weinig, vrucht. Ze werden aanstonds aan gemelde paters ter hand gesteld, welke de 8 December met grote beweging haar godsdienst verrichtten en het Te Deum Laudamus zongen, evenals of er ene grote overwinning geschied was, en God geëerd werd, met het bloed der ongelukkigen, welke aan hun haat opgeofferd waren. Een Jezuiet verrichtte de predikdienst, hebbende zijn tekst genomen uit eerste Makkabeeën IV vers 36. Ziet onze vijanden zijn vermorzeld, laat ons opgaan om het Heiligdom te, reinigen, en hetzelfde van nieuws in te wijden.

Verder ging men over tot de derde zaak, namelijk het veranderen der regering. Maar wijl er tot de bekwaamheid om een Magistraats persoon te wezen, verscheidene kwaliteiten vereist werden, kon men de dag van de verkiezing, welke de 11 Dec. was, geen een Rooms Katholieke vinden, welke, volgens de wetten maar de minste van de vereiste eigenschappen bezat: men vervulde als toen alleen vier plaatsen in de Raad, waarvan er 2 Burgers en 2 vreemdelingen waren, welke alle vier geen hoog Duits

verstonden, wijl in die taal alle zaken op 't Raad huis verhandeld werden: sedert zijn er nog 2 in 't gerichtscollege gekomen; en wijl er nu niets meer open was, zullen de overige Rooms en van tijd tot tijd ingevoegd worden.

Wijl nu in deze ongelegenheid verscheidene mensen, uit vrees voor kwaad onthaal, de vlucht genomen en zich naar Dantzich begeven hadden, zo zag men daar haast vervolging op doen: want zulks ter oren der geestelijke komende, hielden deze niet op voor er een Koninklijk rescript derwaarts gezonden werd, met verbod dat de regering of ingezetenen der gevluchte Thorners, welkers namen opgetekend waren, zouden hebben in te nemen of te herbergen, maar dezelve aan te houden en over te leveren: waaruit blijkt dat ze door de reeds gedane straoefening nog niet verzoend zijn. De heer Zernich bevond zich sedert mede te Dantzich; doch of bij daar buiten verdere vervolging blijven zal, was nog onzeker.

De Heeren jezuiten hebben enige schade in het oproer aan haar College geleden, hebben daar van 'n rekening ten koste der stad opgemaakt, welke een som van 30620 Florijnen bedraagt. Wijl deze rekening niet rabat gesteld was, zo had de Palatijn Robinsky ene der Medecommissarissen, dezelve gemodereerd op 22000 Flor. schoon de schade geen 1000 flor. bedraagt, waarvan de stad aanstonds de helft moet betalen, en de andere helft op stads inkomsten geassigneerd. Deze heren hadden contant geld van node, om de schade te repareren: zijnde volgens getuigenis het gehele College zoveel geld niet waardig, als ze aan schade hadden opgegeven.

De executie commissie was de 19 December geëindigd en heeft de stad meer dan 25000 Fl. gekost, hebbende sedert nog aanstoot geleden over de pretenties der Bernardijner Monniken, over zekere oude Ornamenten die eertijds tot de Kerk behoord hebben, en in vorige tijd weggeraakt zijn; en wijl dit volk op haar pretenties bleef staan, waren de heren mede genoodzaakt, hen met een som geld te stillen.

Ziet daar lieve jongelingen en jongedochters twee stukken, waaruit men de aard van het bloeddorstige en wrede Pausdom kan kennen.

Is er in een Jezuïet wel een gedaante van Jezus' zachtmoedige, nederige, menslievende en ontfermende gestalte te vinden! Jezus verliet de Hemel, onderging een vervloekte dood om ellendige te verlossen en te zaligen. Zij dorsten naar geld en bloed, en kunnen haar vermaken als zij die, die zij haten ellendig kunnen maken. Zij maken haar volk wijs, dat alle, die zij ketteren noemen, zo naar de eeuwige verdoemenis heen gaan. Zo dit waarheid was, eiste de mensliefde, die de ene mens aan de andere schuldig is, dat men met zulke ellendige medelijden had, moest men dan zulke dood verhaasten om haar eeuwig ongelukkig te maken? moest men haar de wrede doden aandoen? en op de allerverschrikkelijkste wijze aan na de hel zenden, alsof de eeuwige helse straf nog te licht was! O onmenselijke wreedheid in zulke die haar, naar Jezus, Jezuïeten laten noemen.

Dat men de snoodste schelmen een wrede dood aandoet, om anderen van schelmstukken af te schrikken, is iets dat de justitie op aarde mee brengt en ook dat God de Richters gelast heeft.

Maar zal men een mens, die anders niets kwaads kan te laste gelegd worden, als dat hij naar zijn licht zijn God dient en verheerlijkt, daarom zo haten, dat men zal zeggen, de hel is geen straf genoeg voor zo een, hij moet op de allerwreedste wijze nog in de hel geworpen worden? wie schrikt niet voor zo'n religie?

Ik weet, zij zullen zeggen, men straft ze omdat zij anderen verleiden. Maar dat moet immers eerst bedaard onderzocht worden. Dan zou blijken wie de snoodste verleiders zijn. En dan moest men niet door vuur en galgen zoeken het gewetens te dwingen; maar door kracht van reden. Bleek het dan, dat de ene de andere ellendig verleidde, dan kon men zulke nog doen vertrekken uit een land, daar men vreest voor haar verleidingen, omdat een Soeverein zo een Religie moet voorstaan, die hij in gemoede oordeelt de waarachtige en goddelijke te zijn, maar zo een, die men zonder grond, of na zijn goeddenken, omdat men het zo wil, een Ketter noemt, aanstonds op het lijf te vallen, in een gevangenis te werpen, zijn goederen te stelen en dan te doden. Of, gebiedender wijze te zeggen, gij moet uw geloof verzaken: uit het gebied te vertrekken, verbieden wij u op lijfstraf, hem dan door Dragonders te plagen, of door armoede te dwingen en door ongehoorde wegen zo te persen dat hij eindelijk veinst van geloof te veranderen, is dat menselijk? Is dat Christelijk? Is dat redelijk handelen? Dat de mensenmoordenaar en eerste leugenaar zo handelt, en ook zijn Leringen dat kan men begrijpen, maar dat past zulke niet, die de naam van Christenen willen voeren, vooral die niet die, daar niet mee tevreden zijnde, haar nog naar Jezus willen laten noemen. Over de gewetens te willen heersen, het geloof te willen gebieden en iemand daaromtrent door vuur, galg en rad te willen dwingen, dat moeten alle redelijke mensen verfoeien en veroordelen en God, onder wie onze consciëntie alleen staat, zal dat wreken.

Daarom lieve jongelingen en jongedochters, die liefde hebt voor uw eeuwig welzijn, overdenkt toch ernstig het gevaar waarin gijlieden leeft en dat u over het hoofd hangt. Leest dit Edict en deze Historie ook eens met aandacht, leert daaruit de aard van het Pausdom in het gemeen en van de bittere Jezuïeten, die nu ook overal in de Hoven de meester spelen, kennen. Uw zalige Voorouders zijn ook in deze Nederlanden door zulke en nog veel bloediger plakaten gedrukt geweest. Toen die onder haar uit gevoerd werden, werd haar bloed vergoten als water. Doch haar bloed was het zaad der Kerk, die God in deze Landen geplaatst heeft en tot hier daar bewaard heeft. Hoe meer zij gedrukt werden, hoe sterker zij groeiden, haar liefde voor God en Zijn Waarheden was sterk als de dood en haar ijver hard als het graf, haar kolen waren vurige kolen, vlammen des Heeren, vele wateren konden de vlammen niet uitblussen, ja de rivieren konden die niet verdrinken, al het goud en al wat kostelijk was, werd veracht voor deze liefde. Gelijk de Jezuïeten de burgers van Thorn eerst op die wijze tergden en toen op zo'n bittere sententie hebben aangedrongen, zo hebben ook de Spanjaards uw Vaders eerst gedrukt en van haar voorrechten beroofd en toen daarop ook het volk hier en daar oproerig werd en dat de Beeldenstorm daarop volgde, hebben zij daarom in het jaar 1568 deze Landen veroordeelt, als hebbende begaan Chrimen Lasse Majestatis, dien volgende die leven, vrijheid en haar goed verbeurd hadden. Die sententie hebben zij op de wreedste wijze ook uitgevoerd, totdat God haar boosheid stuitte. Gijlieden bent nu de Vrede gewend en weet nog, bij ondervinding, niet wat het is te lijden voor de Waarheid. Zo God ulieden daartoe roept en gijlieden hebt uw ziel niet gesterkt door de Waarheid, zult gijlieden niet in staat zijn om voor de Waarheid te lijden en te strijden en dus licht als een roof konden worden weggevoerd en weer slaven worden van de Paperie en van dat bloeddorstige Anti-Christendom. Maar zo God u ogen geeft om te zien en gij leert in uw jongelingschap aan Uw Schepper gedenken, dat gijlieden Hem lief krijgt en u aan Hem gewend, zal Hij u vrij maken en heiligen door de Waarheid en die zal u dringen om voor hem te leven en te sterven.

Dit is nu mijn oogmerk, dat ik in dit kleine geschriftje beoog, ontvangt het als een blijk van hartelijke liefde van een, die uw zielen liefheeft en deszelfs behoudenis hartelijk begeert. Mijn wens en bede bij God is, dat ook deze mijn arbeid niet mag onvruchtbaar zijn, maar dat God die gelieve te zegenen en dat ik nog enige mag behouden of versterken in de Waarheid en in de oefeningen van de ware Godsvrucht en dat ik, staande voor mijn God en Rechter, nog eens mag zeggen, ziet hier ben ik, en de kinderen die gij mij gegeven hebt. Ik blijf
Uw getrouwe zielenvriend,

JAKOBUS FRUYTIER.

Rotterdam, de 24 Augustus 1724.

Salomo's raad aan de jeugd om te ontgaan de smarten van de boze dagen
en lusteloze jaren

PREDIKER 12: 1.

"En gedenkt aan uw Schepper in de dagen van Uw jongelingschap, eer dat de kwade dagen komen en de jaren naderen, van welke gij zeggen zult: ik heb geen lust in dezelve."

ZIET dan, hoe gij voorzichtig wandelt, niet als onwijzen, maar als wijzen, de tijd uitkopende omdat de dagen boos zijn, roept Paulus uit, Ef. 5: 15, 16, aan al de geliefde kinderen, die hij vermaand had, dat ze zouden zijn navolgers Gods, Ef. 5: 1. Zeker, haar past een nauwkeurige en voorzichtige wandel, omdat zij wandelen onder het oog van een Alomtegenwoordig en Alwetend God, die harten en nieren beproeft, en wel op een weg, die in een zalig of rampzalig einde uitloopt, op welke vele vijanden toeleggen om haar, ware 't mogelijk, te verleiden en in 't verderf te doen neerstorten. Men wandelt nu voorzichtig, wanneer men wandelt niet als een onwijze, maar als een wijze, die eerst voor hemzelf zoekt uit te kiezen het allerbeste einde, dan zich bemoeit om de beste middelen te verkrijgen en dan ook de beste tijd gaat uitkopen om dat einde te bereiken. Hij weet dat alles heeft een bestemde tijd, en dat alle voornemen onder de Hemel heeft zijn tijd, Pred. 3: 1. En dat het hart eens wijzen zal tijd en wijze weten, Pred. 8: 5. Een voorzichtig schipper neemt wind en getij waar. Een verstandig landman ploegt in de winter, om niet te bedelen in de oogst, Spr. 20: 4. Een verstandig zoon vergadert in de zomer, maar een zoon die beschaamd maakt, slaapt vast in de oogst, Spr. 10: 5. Het wordt zelfs in de mieren geprezen, dat ze haar brood bereiden in de zomer, en haar spijs vergaderen in de oogst, Spr. 6: 8. En in de ooievaars, tortelduiven, kranen en zwaluwen, dat ze haar tijden weten en de tijd van hun aankomst waarnemen, Jer. 8: 7. Voornamelijk komt de voorzichtige waarneming van de tijd te pas als de dagen boos zijn. Paulus ziet daarop kooplieden, die in haar koopmanschap allervoorzichtigst moeten zijn, als zij dure tijden beleven, om dan geen dwaze kopen te doen, en geen goede gelegenheid te laten voorbijgaan. En leert dus dat dit een groot stuk van de voorzichtigheid is, in boze tijden, als de mensen zeer boos zijn, of als er vervolgingen zijn, of als er grote schade kan geleden worden, zeer nauw op zichzelf en op de goede of kwade gelegenheden te letten.

Het is dan geen wonder, dat de grote Salomo, willende de jongelingen de voorzichtigheid leren, en aanwijzen hoe zij haar weg zullen zuiver houden, haar met zoveel ernst aanzet om toch haar jeugd wel te besteden en in de zomer van haar leven iets te verzamelen tegen de kwade dagen van de ouderdom, die toch de winter van ons leven en wegens haar toevallen kwade dagen genaamd worden, zeggende: *En gedenkt aan uw Schepper in de dagen van Uw jongelingschap, eer de kwade dagen komen en de jaren naderen van die gij zeggen zult, ik heb geen lust in dezelve.* Hier toch in bestaat de voorzichtige wijsheid der jongelingen.

Hij knoopt deze woorden aan de voorgaande met het woordje *en*, dat men ook vertalen kan: *doch, daarom*. Want zo wordt het koppelwoordje dikwijls vertaald, daarom velen ook het 12e hoofdstuk beginnen met het 9e vers van het voorgaande.

In 't 9e vers van 't voorgaande hoofdstuk had hij de dwaze jongelingen, die meenden, het past ze en het kwam hen toe, zich te verblijden in hun jeugd, hun hart te vermaken in de dagen van hun jongelingschap, te wandelen in de wegen van hun harten en in de

aanschouwing van hun ogen, van deze hun dwaze overleggingen zoeken af te schrikken, met ze dat grote en vreselijke Gericht, waarvoor alle mensen moeten verschijnen, voor haar ogen te stellen, zeggende: Maar weet het, dat God om al deze dingen u zal doen komen voor het gericht. In 't 10e vers had hij hen voornamelijk gewaarschuwd tegen de toornigheid, aan het bloed zo eigen, en de begeerlijkheden van het vlees, de voornaamste en gevaarlijkste brand van de jeugd, zo doet dan de toornigheid wijken, en doet het kwade weg van uw vlees, want de jeugd en de jonkheid is ijdelheid.

Maar omdat het ware geestelijke leven niet alleen bestaat in het kwade te laten, maar ook in 't goede te doen, voegt hij daarbij de woorden die we nu zullen gaan verhandelen.

Twee voorname redenen hebben mij bewogen deze stof te behandelen.

1. Dat ik zie het verval onder onze jeugd, en de schade die het land en de Kerk van God daarvan te wachten heeft.
2. Omdat mijn jaren hoge klimmen, en dat ik nu ondervind, hoe vermakelijk en verkwikkelijk het is, aan zijn Schepper in de jeugd gedacht te hebben. Dit wilde ik graag voor mijn dood, tot eer van mijn getrouwe Schepper, openlijk betuigen, om de jeugd ook hiertoe aan te moedigen.

De woorden, die wij hier verhandelen, behelzen: *Een wijze en heilzame raad van de wijste der Koningen, in zijn ouderdom gegeven aan de jeugd, om in 't beste van hun leven tijdig te gedenken en aan de verplichting die op hen ligt omtrent hun Schepper, opdat zij, in tijd hebbende met Hem in Christus verzoening gemaakt, ze aan Hem zouden gewennen en van Zijn gunst verzekeren, omdat de oude en kwade dag daartoe zo onbekwaam is, en omdat dat werk in die dagen zo zelden met een goede uitslag begonnen werd.*

Wij zullen acht geven:

- I. Op de persoon die deze Raad geeft. Het is zeker die grote profeet en koning Salomo, die van God met wijsheid is begaafd geweest boven al de koningen Israëls. Moeten de woorden der wijzen met stilheid worden aangehoord, deze woorden verdienen de opmerking van een verstandige ziel. Het is de raad van zo een profeet en koning, wie God zelf, door de profeet Nathan, de naam gegeven had van *Jedidjah, om des Heeren wil*, omdat de Heere hem lief had, 2 Sam. 12: 24, 25. Die in zijn jeugd God zijn Schepper gediend had, die van God zelf was afgezonderd om Zijn huis te bouwen, 2 Sam. 7: 12, 13, en die dat ook op zo'n heerlijke wijze heeft voltrokken, en daar op een openlijke goedkeuring van de Allerhoogste heeft ontvangen, 1 Kon. 10: 11, en 9: 1, 2, 3. Maar die in de tijd van zijn ouderdom zich liet verleiden door zijn vrouwen, 1 Kon. 11: 4, en tot een openlijke belijdenis van zijn begane dwaasheid in deze, dit laatste boek, de Prediker genaamd, geschreven heeft. Het is daarom een man, die door ervarenheid wist hoe zoet en voordelig het is zijn Schepper te gedenken in zijn jeugd, hoe gevaarlijk het is van God af te wijken, welke klippen dat er moeten vermeden worden om niet in dat eigen gevaar te komen. Met een woord, die de wereld van voren gezien had, en nu van achteren zag, en daarom een ieder, en voornamelijk de jeugd, wel wilde een indruk geven van dit ene nodige.
- II. Op de personen aan welke hij zijn raad voorschrijft. De zaak die hij hier aanbeveelt, past zeker alle mensen; maar, uit het 9e vers van 't voorgaande

hoofdstuk blijkt, dat hij hier voornamelijk zijn aanspraak doet aan de jongelingen; temeer, omdat hij ook spreekt van een zaak, die in de jongelingschap eerst en meest moet worden ter harte genomen.

III. Op de zaak waaromtrent hij de jongelingen van een heilzame Raad bedient. *Gedenk aan uw Schepper*, enz. Hier moet verklaard worden:

1. De plicht die Salomo de jongelingen voorschrijft: *Gedenkt aan uw Schepper*.
2. De tijd, die hij voor dit werk wil afgezonderd hebben, doet het in de dagen uwer jongelingschap.
3. De beweegreden die hij daar bij voegt, om dit werk vroeg, in de dagen der jongelingschap te beginnen. Omdat er kwade dagen komen na de jongelingschap, en jaren van die men zeggen zal: Ik heb geen lust in dezelve.

1. De plicht die Salomo de jongelingen voorschrijft en aanprijst: *Gedenkt aan uw Schepper*.

Het voorwerp van de bezigheden der jongelingen moet zijn hun Schepper, en die benoemt hij hier in 't meerder getal, *uw Scheppers*.

Door de Schepper verstaat hij hier niemand anders dan de Drie-enige, Waarachtige en Almachtige God, van Wie men alleen met Nehemia, hfdst. 6: 9 kan zeggen: *Gij zijt de Heere alleen, Gij hebt gemaakt de hemel, de hemel der hemelen, en al haar heir, de aarde en al wat daar op is, de zeeën en al wat daarin is, en Gij maakt die alle levend, en het heir der hemelen aanbidt U*, zie Ps. 95: 36, Jes. 40: 28 en 44: 24. Door dit werk onderscheidt zich God van alle gemaakte goden, Ps. 96: 4, 5 en Jer. 10: 11, *Aldus zult gijlieden tot hen (dat is tot de afgodendienaars) zeggen: De goden die de hemel en de aarde niet gemaakt hebben zullen vergaan van der aarde en van onder de hemel*. Dit werk wordt de Drie-enige God toegeschreven Ps. 33: 6.

Hij drukt hier het woord uit in 't meervoud, *uw Scheppers*, niet omdat er meer als één God is, die ons geschapen heeft: De Heere is een enig Heere, die de Hemel uitbreidt, Hij alleen, en die de aarde uitspannt door Hemzelf, Jes. 44: 24, maar,

- óf, om uit te drukken de heerlijkheid en grootheid van God de Schepper van dit heelal. Alzo de Hebreëen wel gewoon zijn 't geen voortreffelijk is in 't getal van vele uit te drukken. Zo wordt de opperste Wijsheid, *de Wijsheden* genoemd, enz.
- óf, om daardoor uit te drukken de Goddelijke Personen, wiens raadhouding, in het scheppen der mensen Mozes beschrijft, Gen. 1: 26, 27, *En God zeide: Laat ons mensen maken*, enz.
- óf ook, omdat de gedachtenis van God onze Schepper en de eer die wij Hem moeten opdragen, ook moet zien op de Goddelijke Drieënenigheid, waarom men niet alleen ziet, dat van de Drieënenigheid gemeld wordt bij de Schepping, Gen. 1: 26, maar men vindt die uitdrukking ook in andere plaatsen, als Ps. 149: 2, *Dat Israël zich verheugt in Dien De hem gemaakt heeft, eigenlijk staat er, Die hem gemaakt hebben*; zo ook Jes. 45: 5, *Uw Maker is uw Man*, daar staat, *uw Makers is uw Man*. En mogelijk ziet ook Job daar op, dat al in zijn tijd de rechte kennis van de Drie-enige God verloren werd, als hij dus klaagt, Job 35: 10, *Maar niemand zegt, Waar is God mijn Makers*, gelijk er eigenlijk staat.

Als Salomo de jeugd wil leren aan God te denken, benoemt Hij hem liever met deze benaming van Schepper, als met enige andere eretitels, zeker ook hierom:

- (1) Omdat het klaarste zekerste bewijs voor de Godheid kan gehaald worden uit de Schepping. Een jongeling, die enige opmerking heeft kan uit de schepselen, van

de schepping der wereld af, Gods onzienlijke dingen verstaan en doorzien, beide Zijn eeuwige kracht en Goddelijkheid, Rom. 1: 20. Dat de hemelen vertellen Gods eer kunnen alle mensen van alle talen lezen en verstaan, Ps. 19: 1, 2, enz.

- (2) Omdat de Schepping ons zoveel volmaaktheden van God ontdekt, die wij in Zijn dienst moeten erkennen. Niet alleen ontdekken de schepselen Gods eeuwige kracht en Goddelijkheid, maar ook Zijn volstreekte Eeuwigheid, want die God was er, eer dat enig schepsel wezen had, zijn ondoorgrondelijke wijsheid, Ps. 104: 24, zijn Goddelijke goedheid, die alles zeer goed gemaakt heeft, zijn algenoegzaamheid die voor allen de adem, het leven en alle dingen bereid heeft, en nog die God is, in wie wij leven, bewegen en zijn, Hand. 17: 28.
- (3) Omdat die benaming van Schepper ieder mens een indruk geven kan van die verbintenis, waardoor hij aan zijn God verbonden is. Dat maakt ons indachtig dat wij alles van God hebben, dat wij door Hem nog bestaan, en daarom ook aan Hem weer alles schuldig zijn; God zelf beschrijft hemzelf daarom dus, Jes. 43: 15, Ik ben de Heere, uw Heilige, de Schepper Israëls, ulieder Koning; en Mozes gebruikt ook die beschrijving om het trouweloos Israël te overtuigen, Deut. 32: 6, Zult gij dit de Heere vergelden, gij dwaas en onwijs volk? Is Hij niet uw Vader, die u verkregen, die u gemaakt en u beveiligd heeft?

Hij noemt Hem ook met nadruk *uw* Schepper; niet alleen omdat God die twee eerste mensen, daar alle mensen uit voortgekomen zijn, onmiddellijk door Zijn hand geformeerd heeft, maar ook, omdat Hij nu nog is de Schepper van alle mensen. De ziel van ieder mens formeert Hij elke dag. Hij is de God der geesten van alle vlees, Num. 27: 16. De Vader der geesten, Hebr. 12: 9. Hij formeert des mensen geest in zijn binnenste, Zach. 12: 1. De lichamen formeert Hij in 't lichaam der moeders, zo erkent Job, hfdst. 10, 11, en David, Ps. 139: 14, enz.

II. Het werk omtrent die Schepper, waartoe hij elke jongeling verplicht, is: Gedenkt aan uw Schepper.

Gedenken staat tegenover *vergeten*. Vergeten nu betekent niet alleen iets uit zijn geheugen te laten gaan, zodat men daar niet meer aan denkt, maar ook iets verachten of verwaarlozen, Job 9:14, mijn nabestaanden houden op, en mijn bekenden vergeten mij. Zo wordt God oneigenlijk gezegd Zijn volk te vergeten, wanneer Hij, door dadelijke bewijzen van Zijn heilige voorzienigheid niet wreekt de ongelijken van Zijn volk, Ps. 10: 12, *Staat op, Heere, en vergeet de ellendige niet*. Dus wordt ook uitgedrukt de trouweloosheid van een schepsel tegen zijn God, als hij de ware godsdienst verlaat, Jer. 2: 32. *Vergeet ook een jonkvrouw haar versiersels? of een bruid haar bindsels? Nochtans heeft Mijn volk Mij vergeten, dagen zonder getal*.

Gedenkt dan, betekent integendeel niet alleen iets weer in het geheugen te brengen, dat daaruit was weggegaan, maar ook, door dadelijke bewijzen te vertonen onze achting en zorg voor een persoon of zaak die wij lief hebben. Dus verzoekt David te mogen ondervinden de bewijzen van de Goddelijke liefde en ontferming, Ps. 25: 7, *Gedenk mij naar Uw goedertierenheid, om Uw goedigheid, o Heere*. Door dat woord gedenken wordt ook uitgedrukt de gehele godsdienst van Gods volks; daar hij lust in heeft, Exod. 20: 24. *Aan alle plaatsen, daar Ik Mijns naams gedachtenis stichten zal, zal Ik tot u komen en zal u zegenen*. Jes. 26: 13, *Door U alleen gedenken wij Uw naam*.

Aan de Schepper dan te gedenken, sluit in al de plichten, die een redelijk schepsel aan zijn Schepper schuldig is. En wel in 't bijzonder:

1. *Een getrouwe naarstigheid, om God onze Schepper recht te leren kennen.* Men kan toch aan een onbekende zaak niet denken. Onwetendheid is de grond van alle ongodsdienstigheid en van alle valse godsdienst. Het afgodisch en goddeloos Israël wordt ons beschreven, Jer. 9: 3, Zij gaan voort van boosheid tot boosheid, maar Mij kennen zij niet. Door onwetendheid leeft men in een vervreemding van God, Ef. 4:18. God heeft zichzelf geopenbaard door al zijn werken, en door zijn Woord. En des Heeren Geest maakt door die twee wegen Zijn volk wijs tot zaligheid. De vromen worden daarom beschreven als een volk dat de Heere recht kent: Die Uw naam recht kennen, zullen op U vertrouwen, Ps. 9: 11.

Als Salomo dan zegt: *Gedenkt aan uw Schepper*, het is zoveel of hij zei, wendt alle naarstigheid aan om te weten wie uw Schepper is, kent Hem in zijn Wezen, Namen, volmaaktheden, manieren van bestaan en werken, zoals uw Maker zich in de natuur en door de openbaring ontdekt heeft. Heldert het kennelijke Gods, dat God in u gelegd heeft op, door een verstandig letten op Gods werken, Ps. 107:43. Onderzoekt de Goddelijke openbaring, die u wijs maken kan tot zaligheid, 2 Tim. 3:15. Onderwerpt u de onderwijzing van des Heeren Geest, om dus een ware Godsgeleerde te worden, Jes. 54:13. Zoekt zo de kennis Gods te vinden, Spr. 2: 5. Dit was het eerste daar David Salomo toe opwekte, 1 Kron. 28: 9. Gij, mijn zoon Salomo, kent de God uws Vaders. Daarin kan en mag men alleen roemen. Dat men God kent, dat Hij de Heere is, doende weldadigheid, recht en gerechtigheid, Jer. 9:24. Daarom wordt het eeuwig Leven daarin gesteld, dat men de Vader kent, de enige waarachtige God, en Jezus Christus, dien hij gezonden heeft, Joh. 17:3.

2. *Een bedachtzame herdenking en oprechte erkentenis van onze verbintenis aan God onze Schepper.*

Dat is recht, iemand daar men enige betrekking op heeft, te gedenken, wanneer men in zijn gedachten houdt of gedurig brengt de band die tussen zo een is, aan wie men verbonden is. Zo staat er van Israël, Ps. 78:35, Zij gedachten dat God haar Rotssteen was, en God de allerhoogste, haar Verlosser. Zo'n denken dringt ons, om zo een te erkennen in zijn waardigheid die hem toekomt. Dus begeert Salomo van de jongeling, dat hij nooit vergeet die verbintenis die God op hem, en hij aan God heeft, wegens de Schepping en al het goed daar God hem mee gekroond heeft, zolang hij in wezen heeft geweest, en dat bij dus erkent aan zijn Schepper door alle banden verbonden te zijn, alsof bij zei: O jongeling, gedenkt hoe heerlijk God de mens gemaakt heeft, hoe hij, zullende mensen scheppen, als raadplegende, zei: *Laat ons mensen maken naar Ons beeld, naar Onze gelijkenis*, Gen. 1: 26.

Hoe hij de mens stelde over het werk Zijner handen, hoe hij een verbond met hem maakte en al zijn nakomelingen, waarin hij, op een volstandige gehoorzaamheid, een eeuwige heerlijkheid aan allen beloofde. Hoe hij, na dat verbroken verbond zo een eeuwig wel geordineerd verbond opnieuw gemaakt heeft in Zijn Eniggeboren Zoon, om een zondaar uit genade te behouden, hoe, hij zich niet onbetuigd laat, steeds goed doende van de hemel: kent en erkent hem voor uw Heere en Rechter, door Wiens wil gij bestaat, aan wie gij uzelf schuldig bent, aan wie gij eens rekenschap zult geven van al uw doen, dat Hij alleen is de God van volkomen zaligheid, en erkent uit dit alles uw verbintenis aan uw Maker.

Daarom zegt hij niet, gedenkt dat God Schepper is, of gedenkt aan de Schepper, maar gedenkt aan *uw* Schepper. Dus spreekt Mozes Israël aan, Deut. 8: 11-18, *Wacht u dat gij des Heeren uws Gods niet vergeet: ... Maar gij zult gedenken des Heeren uws Gods, dat hij 't is, die u kracht geeft om vermogen te verkrijgen.*

3. *Een tijdige, en oprechte toeleg om weer met God onze Schepper te verzoenen.*

Allen hebben wij in Adam gezondigd, Rom. 5: 12. In hem zijn wij allen gestorven, 1 Kor. 15: 22. Allen zijn wij afgeweken en onnut geworden, Rom. 3: 12. Dus zijn wij voor God verdoemelijk geworden, Rom. 3:19. Van nature zijn wij kinderen des toorns, Ef. 2: 3. Het Evangelie maakt ons bekend, dat God in Christus de wereld met hemzelf heeft verzoend, en daardoor worden wij genodigd om ons te laten verzoenen, 2 Kor. 5: 19, 20. Gods stem is: *Keert weder, gij afkerige kinderen, Ik zal uw afkering genezen.* Jer. 3: 22. Maar niet eens te zeggen in zijn hart: *Laat ons nu de Heere onze God vrezen,* Jer. 5: 24; God te vergeten dagen zonder getal, Jer. 2: 32. Dat is een verdoemelijke hardnekkigheid. Dit past dan een jongeling, met de verloren zoon, te denken aan het huis van zijn vader, en te zeggen, ik zal opstaan en tot mijn vader gaan en zeggen, *vader ik heb gezondigd tegen de hemel en voor u, ik ben niet waardig uw zoon genaamd te worden,* Luk. 15: 18, 19. *Ziet hier ben ik, ik kom tot u, want gij zijt mijn God,* Jer. 2:22.

4. Een gedurige vertegenwoordiging van deze Schepper, van Zijn volmaaktheden, en van de betrekking die wij op hem hebben, en de verbintenis, waardoor wij aan hem verbonden zijn. Gelijk *vergeten* is, iets uit zijn gedachtenis weg doen, zo betekent *gedenken*, ergens zijn gedachten op te vestigen, en ergens omtrent met zijn ziel bezig te zijn; zo staat er van Farao's schenker, Gen. 41: 9, *Ik gedenk heden aan mijn zonde,* dat is, breng mij die te binnen, en stel die mij als voor ogen. *Gedenkt der wet van Mozes,* staat er Mal. 4: 4, dat is, stelt ze u als een gedurige regel voor ogen. Dus wil Salomo ook, dat een jongeling niet alleen God kent, erkent, zijn verbintenis aan hem belijdt, en met hem verzoent: maar ook, dat hij die God zich gedurig voor ogen stelt, opdat de kinderlijke vrees Gods over hem de wacht houdt, opdat hij zich aan God gewent, Job 22:21. Hem leert kennen in al zijn wegen, Spr. 3:6. Dat vorderde God van Abraham Zijn Bondgenoot, Gen. 17: 1. *Wandelt voor Mijn aangezicht.* Zo stelde David de Heere gedurig voor hem, Ps. 16: 8.

5. *Een standvastige volbrenging van al de plichten, die men aan zijn Schepper schuldig is, en die vloeien uit dat kennen, erkennen, en die vernieuwde verzoening en vertegenwoordiging van God als Schepper.*

De daden, zijn getuigen dat men ergens aan denkt: Gedenkt mij bij uzelf, en doet toch weldadigheid aan mij, en doet van mij melding bij Farao, en maakt dat ik uit dit huis kom, zei Jozef tegen de Schenker, wiens droom hij verklaard had, Gen. 40: 14, en toont dus, wat hij, door aan hem te gedenken, verstond. Denkt aan uw Schepper, is dan zoveel of hij zei, beantwoordt de trouw, de weldadigheden en al de liefde die de Schepper u bewezen heeft: *Heiligt Hem in uw hart,* 1 Petrus 3: 15. En vertoont alleszins die inwendige eerbied, die gij voor uw Maker in uw hart hebt, door uw wandel. Zo vertonen de hemelingen hun achting voor God, met gedurig uit te roepen: Gij Heere, zijt waardig te ontvangen de heerlijkheid en eer, en de kracht, want gij hebt alle dingen geschapen, en door uw wil zijn ze geschapen, Openb. 4: 11. Draagt uzelf aan hem op, met verloochening van eigen wil en zinnelijkheid, om zijn raad te dienen, en zijn wil te doen. Geef hem uw hart, Spr. 23: 6, en roept door uw daden uit: *Och! Heere, zeker ik ben uw knecht; ik ben uw knecht,* Ps. 116: 16. *Ik ben geheel de Uwe,* Ps. 119: 94. *Dient hem met vrees, en verheugt u met beving,* Ps. 11: 11. Toont dus, dat uw hart verenigd is tot de vrees van Gods naam, Ps. 86: 11. Ja, wees t' allen dag in de vrees des Heeren, Spr. 23:17. Liefst hem met uw gehele hart, Ps. 18: 2, en toont dus,

door uw hartelijke liefde, dat uw vrees een kinderlijke vrees is. Bent altijd begerig, 't zij uitwonende of inwonende, hem welbehaaglijk te zijn, 2 Kor. 5:9. *Vertrouwt en wacht op de Heere, en houdt Zijn weg*, Ps. 37: 34. Beveelt dus God uw ziel als de getrouwe Schepper met weldoen, 1 Petrus 4: 19.

Dit alles drukt nu Salomo niet zonder redenen uit, door dit woord *gedenkt*, want zo geeft hij te kennen,

1. Dat God te *vergeten* ons nu *natuurlijk is*. Door de zonde is er een gehele vervreemding gekomen tussen God onze Schepper en ons, Jes. 59:2. Niet alleen haat God de werkers der ongerechtigheid, Ps. 5:5, maar elk zondaar is van God vervreemd van de baarmoeder aan, Ps. 58: 4. En zolang God hem laat wandelen, zo vergeet bij zijn Maker, Job 8:13. Zo wordt de goddeloze beschreven, dat ze God vergeten. Paulus getuigt, dat ze vervreemd zijn van het leven Gods, door de onwetendheid die in hen is, Ef. 4:18. Hoe langer zij leven, hoe meer en meer zij van God vervreemden, en dat duurt totdat God ze aan zichzelf bekend maakt, dan worden zij indachtig dat God hun Maker is, dat ze aan hem verbonden zijn, en worden beschaamd en schaamrood, Jer. 31: 19.
2. Dat God in zijn dienst voornamelijk op het hart gezet is. Gedenken is toch het voornaamste werk van een redelijke ziel. Een die God wil kennen, erkennen, vertegenwoordigen en volbrengen die plichten die hij aan zijn Maker schuldig is, die moet al de krachten van zijn ziel inspannen tot dit werk, daarom is dit de Goddelijke eis van zijn schepselen: *Mijn zoon, geef Mij uw hart*, Spr. 23: 26. *Dient Hem met een volkomen hart, en met een willige ziel*, 1 Kronieken 28: 9.

Ziet daar de plicht die Salomo de jongeling voorschrijft. Maar doordien de ware wijsheid bestaat in het uitkopen van de tijd, en dat alles zijn tijd heeft, zo wijst hij ook aan welke de beste tijd is om dit grote werk te verrichten, zeggende: *Gedenkt aan uw Schepper in de dagen uwer jongelingschap*. Let dan nu verder op de tijd, die Salomo hiertoe wil afgezonderd hebben.

II. De tijd die tot dit werk moet afgezonderd worden, zijn de dagen der jongelingschap. *In diebus electionem tuarum*, vertaalt Arias Montanus de grondtekst. Het grondwoord betekent *verkiezen* en wordt in 2 Sam. 6: 1 vertaald door *uitgelezen*. David, staat er, verzamelde *alle uitgelezenen* in Israël. Hierom vertaalt het A. Montanus door *dagen van Uw verkiezing*. Doch doorgaans wordt het vertaald door *jongeling*: Der *jongelingen* sieraad is hun kracht, Spr. 20: 29. Verblijd u, *o jongeling*, Pred. 11: 9.

De jongelingschap wordt *dagen* toegeschreven, omdat die tijd maar een korte tijd is, die snel voorbijgaat. Deze dagen kan men noemen: *dagen der verkiezing*.

1. Omdat dit de beste tijd is om een keuze te doen. Wat men zal beginnen om allernuttigst te zijn voor zichzelf en voor het algemeen: *Een jongen zal door zijn handelingen bekend maken of zijn werk zuiver, en of het recht zal wezen*, Spr. 20: 2.
2. Kiest bij een goede weg en gewent hij zich tot de deugd, hij geeft hoop van een gestadige voortgang. Kiest hij een kwade weg en gewent hij zich tot goddeloosheid, men kan niet veel goeds van hem verwachten. Daar men zich in de jeugd aan gewent, dat kan men zo licht niet verlaten.
2. Omdat de jongelingen dan ook het aangenaamste zijn, en de bekwaamste om verkoren te worden. De jongelingschap is de bloem van het leven; de Heere roept

zulken tot Zijn dienst. En zoekt men iemand, om daarvan gediend te worden, de jongelingen worden doorgaans daartoe verkoren.

Zo men de woorden dan vertaalt door dagen van *uw keuze*, zo is 't maar een omschrijving van de jeugd, daarom wordt het best vertaald door de dagen van *uw jongelingschap*.

Ons leven wordt doorgaans verdeeld in de *kindsheid, jongelingschap, mannelijke jaren* en de *ouderdom*. Doch Salomo begrijpt hier onder de jongelingschap al de dagen, van onze kindsheid af, tot de nakende ouderdom toe, omdat hij wil dat de jongeling aan zijn Maker zal gedenken eer de boze dagen komen, en de jaren, van welke men zal zeggen, ik heb geen lust in dezelve, dat een beschrijving is van de ouderdom, als nader zal getoond worden.

Als Salomo wil dat men aan onze Schepper zal gedenken in de dagen der jongelingschap, sluit hij andere dagen niet uit, *al* onze dagen komen de Heere toe: Wees 't allen dag in de vrees des Heeren, is Salomo's les, Spr. 23:17. *Ziet toe, broeders, dat niet te eniger tijd in iemand van u zij een boos ongelovig hart om af te wijken van de levende God, zegt Paulus, Hebr. 3: 13, en vers 7, 8, Heden, indien gij zijn stem hoort, zo verhardt uw hart niet.*

Tere zuigelingen moeten God opgedragen worden, Ps. 22: 10, 11. Uit de mond der kinderkens en der zuigelingen heeft God zich sterkte gegrondvest, Ps. 8: 3.

Zo het ooit tijd is om aan onze Schepper te gedenken, 't is ook in de oude dag, wanneer wij alle dag voor de Rechterstoel van onze grote Rechter staan te verschijnen: Waakt dan, want gij weet de dag niet noch het uur wanneer de Zoon des mensen komen zal, is Jezus' les, Matth. 25:13.

Maar wil men zijn leven door goede dagen zien, wil men zijn leven wijselijk aanleggen, voornamelijk moet men aan zijn Schepper gedenken in zijn jongelingschap, in de fleur en in het beste van ons leven. Daarom is dit Salomo's raad: *Gedenkt aan uw Schepper in de dagen van uw jongelingschap.*

Wij moeten hier eens zien wat Salomo te kennen geeft met het gedenken aan de Schepper, zo te bepalen aan de dagen der jongelingschap, en welke reden hij daartoe heeft.

Zou Salomo daar niet mee te kennen geven dat de natuur zo niet verdorven is, maar dat ze alleen door *gewoonte* en *voorbeelden* bedorven wordt? Dat de mens geboren wordt als schoon papier, hetwelk, als men 't maar niet bevlekt, maar tot nuttige dingen gebruikt, veel nut, en anders ook veel schade kan toebrengen?

Leert hij hier ook niet dat alle mensen *van nature in staat zijn om de weg naar de Hemel te vinden? Want als men zegt: Gedenkt aan uw Schepper in uw jeugd*, schijnt men te veronderstellen, dat de mens in zijn jeugd daartoe bekwam is, als hij zijn verstand maar wel goed gebruikt, eer het door een boze gewoonte verdorven is. Dat ook de kennis van Christus wel nuttig, maar juist niet absoluut *noodzakelijk is*, omdat men, God als Schepper kennende, en als zodanig erende, ook tot zijn gemeenschap kan geraken?

Geen verderfelijker leer is er dan deze, waardoor men de zondaar doet zwellen en grote gedachten doet hebben van zichzelf, en ondertussen wordt hij een gruwel voor God, die de hovaardige weerstaat, en de nederige Zijn genade geeft.

Zo maakt men Jezus, die grote Medicijnmeester, onnut, die niet gekomen is om te roepen rechtvaardigen, maar zondaren tot bekering; gezonden toch hebben de Medicijnmeester niet van node, maar die ziek zijn, Matth. 9: 12, 13.

Deze ene leer keert het gehele Christendom ondersteboven, en als die de waarheid is, vervalt de hele roem der genade. Dan moet men al dat verlangen der vaderen naar de

Messias, die grote blijdschap die er was, toen de Messias geboren en gekomen was (schoon God zelf de engelen naar de aarde zond om de wereld tot blijdschap op te wekken, Luk. 2: 10, 15), al die uitroepingen van de Goddelijke liefde over het geven van zijn Zoon, die wij vinden Joh. 3: 16, Rom. 5: 8, en 1 Joh. 4: 9, 10, maar aanzien als een soort van dwaasheid en een sierlijke opschikking van iets dat weinig wezens heeft.

Is er wel een waarheid in Gods Woord klaarder beschreven als deze, dat onze nature geheel verdorven is, en zo men die ontkent, en men wil Gods Woord niet openlijk tegenspreken, moet men zijn verstand scherpen om het duidelijke Woord van God te verdraaien tot zijn eigen verderf.

Kan er duidelijker gesproken worden, dan als God Zelf zegt, Gen. 6: 5, *Dat al het gedichtsel der gedachten der mensen ten allen dag alleen boos is*; en dat bij daar bijvoegt, 't is boos van zijner jeugd aan, Gen. 8: 21, en, om niet veel plaatsen bij te brengen, als Paulus zegt: Het bedenken des vleses is vijandschap tegen God: *Want het onderwerpt zich der wet Gods niet, want het kan ook niet*, Rom. 8: 7? Kan men zulke woorden overeenbrengen met zo'n stelling, dat de mens geboren wordt als schoon papier, en dat de nature maar bedorven wordt door gewoonte en voorbeelden? Loopt dit niet aan tegen de gehele ervaring? Als men ziet, dat, hoe de akker beploegd en bearbeid wordt, zij echter altijd doornen en distels voortbrengt, moet men dan niet besluiten, dat de vloek, bedreigd in Gen. 3:17, er waarlijk op ligt? Kan men dat niet ontkennen, waarom ontkent men de verdorvenheid der nature in de mens, die zich in alle kinderen openbaart? en wel zo geweldig, dat Salomo zegt, Spr. 13:14, *Die zijn roede inhoudt haat zijn zoon, maar die hem liefheeft zoekt hem vroeg met tuchtiging*. Want de dwaasheid is in het hart des jongens gebonden: *De roede des tuchts zal ze ver van hem weg doen*, Spr. 22: 15. Waarom zijn de kinderen van zulke Pelagianen niet altijd de beste? Of hebben zij geen hart voor hun kinderen om ze te behouden, daar het in haar, macht is, zo zij vergeven?

Zal men ook besluiten: Salomo zegt tot de jongeling, gedenkt aan uw Schepper, ergo het is genoeg als men God als Schepper erkent? Wordt hij niet genoemd onze Verlosser, de God die ons heiligt? Moet dit ook niet erkend worden? Is 't ook niet opmerkenswaardig, dat hij hier spreekt van Scheppers in 't getal van vele? En als men de uitdrukking vergelijkt met Gen. 1: 26, worden wij dan niet als met de hand geleid tot de kennis van de Drie-enige God? Als een leraar iemand de eerste fundamenten leert van een wetenschap, leert hij dan, dat zo een, die de eerste fundamenten kent, de gehele wetenschap verstaat? Salomo leert, waar een jongeling van beginnen moet. Hij moet eerst zijn Maker kennen en zijn afhanging en verbintenissen dezelve, en dan zal hij haast zien hoe ver bij van God vervreemd is, en hoe noodzakelijk hem een Zaligmaker is en een Leidsman op zijn weg om tot dat einde te geraken, waartoe hij geschapen is.

Is dat waar, dat er niet anders absoluut nodig is tot zaligheid als de erkenning van God als Schepper, heeft ons Christus de waarheid niet geleerd als Hij getuigt: dat Hij is de Weg, de Waarheid en het Leven, niemand komt tot de Vader dan door Mij, Joh. 14: 6. Salomo beoogt waarlijk wat anders, en vermaant de jongeling aan zijn Schepper te gedenken, voornamelijk in de dagen zijner jongelingschap, om deze redenen:

1. Omdat hij wel wist, en door ondervinding geleerd had, dat de jeugd vooral genegen is om God haar Schepper te vergeten, daarom getuigt hij: *Dat de dwaasheid is in 't hart des jongens gebonden*, Spr. 22: 15, dat de roede en de tucht zo nodig is tot

behoudenis van de jeugd, Spr. 13: 24, 23: 13, 14 en 19: 15. Hij wist wel in welk gevaar de jonge jeugd is, omdat al haar vijanden, de duivel, de wereld en haar eigen verdorvenheden in die jaren op haar het meeste geweld doen; dat ze dan in 't grootste gevaar zijn om door kwaad gezelschap, dat haar het aangenaamste is, verleid te worden. Dat zij in die jaren door gebrek van oordeel en ondervinding, kunnen bedorven worden eer ze het kwaad kennen en deszelfs gevolgen, en dat de vrees Gods alleen het beginsel is van de ware Wijsheid, diensvolgens dat ze haar Schepper vroeg moeten gedenken om dus al haar dagen in de vrees Gods te zijn.

2. Omdat hij bewust was hoeveel dat er aan gelegen was om de jeugd vroeg te brengen op een goede weg; daarom gaf hij ook deze les aan allen, die de opvoeding van de jeugd is aanbevolen: Leert de jongen de eerste beginselen naar de eis zijnes wegs, als hij ook oud zal geworden zijn, en zal hij daarvan niet afwijken, Spr. 22: 6. Hierop zien al die algemene spreekwoorden:

- *Rami correcti recti cantur; traps minime*, jong rijs is te buigen, maar geen oude bomen.
- Hierop ziet Jezus Syrach, buigt, zegt hij, uw kind de hals terwijl het nog jong is, opdat het niet hardnekkig worde.
- Het moet vroeg krommen, dat een goede reep zal worden.
- Het is kwaad oude honden aan banden te leggen.
- en kan zijn oude schoenen weg werpen, maar niet zijn oude zeden.
- De hen is, zoals haar wen is.
- Gewoonte maakt eelt.
- Kwade wennis, kwade schennis.
- *Erigere durum est, qui cadit juvenis fenem*, het is moeilijk een oud man op te helpen, die, nog een jongeling zijnde, gevallen is.
- *Qua femel est im Buta recens, servabit odorem testa diu*, een pot houdt lang de geur van 't eerste nat dat er eerst in gegoten is.
- Als men in 't begin het kwaad niet stuit, breekt het sterk door. Daar de slang het hoofd in boort, zal ze het hele lijf inwringen.
- Een nagel doet wel het hoefijzer verliezen, een hoefijzer het paard, en dat doet dan de ruiter sneuvelen.
- *Flamma fumo proxima*. Na de rook volgt de vlam.

3. Ook steunt deze vermaning op de billijkheid. Wat is er billijker als aan zijn Schepper in zijn jeugd te gedenken, te kennen, te erkennen, tot Hem te keren en Hem te dienen.

Gelijk het tot een eeuwige blaam aangetekend wordt van de zonen van Eli. *De zonde van deze jongelingen was zeer groot voor het aangezicht des Heeren*, 2 Sam. 2: 17. Zo blijft dit ook tot een gedachtenis over, tot lof van de jonge Samuël: *En de jongeling Samuël diende de Heere voor het aangezicht van Eli*, 1 Sam. 3: 1. Aan hem openbaarde zich God, als het Woord des Heeren dierbaar was, en dat het openbaar gezicht ontbrak, 1 Sam. 3: 4, enz. Tot lof van de jonge Abia leest men, 1 Kon. 14: 13, *Gans Israël zal hem beklagen, en hem begraven; want deze alleen van Jerobeam zal in 't graf komen, omdat in hem wat goeds voor de Heere, de God Israëls, in het huis van Jerobeam gevonden is*. Obadja, de hofmeester van Achab, wordt hierover geprezen, dat hij de Heere zeer was vrezende, 1 Kon. 18: 3, en de gronden had hij gelegd in zijn jeugd, gelijk hij voor Elia betuigde, vs. 12, *Ik, uw knecht, vrees de Heere van mijn jonkheid aan*. Hoe nadrukkelijk tekent Gods Geest dit aan in de

historie van Josia. *Hij deed dat recht was in de ogen des Heeren en wandelde in de wegen zijnes Vaders Davids, en week niet af ter rechter noch ter linkerhand, want in 't achtste jaar zijner regering, toen hij nog een jongeling was, zestien jaar oud zijnde, begon hij de God zijnes Vaders te zoeken, enz.,* 2 Kron. 34: 1, 2, 3. Hoe aangenaam is 't geweest in de ogen van God, dat de jongeling Jozef zijn broeders kwade gangen niet volgde? Dat Daniël en zijn drie metgezellen, die uitgelezen jongelingen, zoveel proeven gaven van ware vrees Gods, toen ze in Babel waren, en voor de koning opgetrokken werden? Dan. 1 en 2. Zeker, het is goed voor een man dat hij het juk in zijn jeugd draagt, Klaagl. 3: 27. Paulus had Timotheüs zo lief, omdat bij de heilige schriften van kinds af geweten had, 2 Tim. 3: 15. Dat verblijdde Johannes zeer, dat bij gevonden had, dat de kinderen van die uitverkorene vrouw, aan wie hij schreef, in de waarheid wandelden, 2 Joh. 3. *Een jongeling houdt zijn pad zuiver, als hij dat houdt naar Gods Woord,* Ps. 119: 9.

De billijkheid en betamelijkheid kan gezien worden, als men dit volgende gaat overwegen:

- A. God gebiedt het. Als Salomo hier zegt: gedenkt aan uw Schepper *in de dagen van Uw jongelingschap*, moet het immers opgenomen worden als het gebod van de levende God, door Wiens Geest hij dit geschreven heeft. Die dit gebiedt, is onze Schepper, aan Wie wij alles schuldig zijn, die macht heeft om te belonen en te straffen, Matth. 10:28. Tegen Zijn gebod past het niemand een woord te spreken. Dat gaf God te kennen, als hij Jozua bevel gaf wat hij doen moest, en dus Zijn gebod eindigde: Heb Ik het u niet bevolen, Jozua 1:9. *Gehoorzaamheid is beter dan slachtoffer, opmerken dan het vette der rammen, en weerspanning is een zonde der toverij, en weerstreven is een afgoderij en beeldendienst; omdat gij des Heeren Woord verworpen hebt, zo heeft Hij u verworpen, dat gij geen koning zult zijn.* Dit was het woord van Samuël tegen Saul, toen hij voorwendde, dat hij des Heeren Woord had bevestigd, daar hij Gods bevel maar ten dele had uitgevoerd, 1 Sam. 15: 22, 23. Omdat die Profeet van Juda, verleid door het voorwendsel van een openbaring van een oud Profeet, Gods bevel niet had in al delen volbracht, werd hij van een leeuw gedood, 1 Kon. 13:21, 24. Door de ongehoorzaamheid van onze vader Adam zijn wij allen doodwaardig verklaard, Rom. 5: 12, 18.
- B. De jeugd en de jonkheid is de beste tijd van ons leven. Dit kan immers niemand tegenspreken; dit is de zomer van ons leven, dan is 't verstand bekwaam om zaken te bevatten, het geheugen sterk, als ze maar geoefend wordt, de zinnen zijn bekwame werktuigen voor de ziel, om daardoor te werken; de ogen zijn helder om Gods werken te beschouwen, Gods Woord te lezen; de oren zijn niet zwaar geworden om te horen, al de leden van het lichaam zijn in haar volle kracht om het werk Gods te volbrengen. God nu moet het beste opgedragen worden, hij eiste de eerstelingen van alle Israëls vruchten, Spr. 3: 9. *Vervloekt zij de bedrieger, die een manneken in zijn kudde heeft, en offert dat verdorven is; want Ik ben een groot koning, zegt de Heere der Heirscharen, en Mijn naam is vreselijk onder de Heidenen,* leest men Mal. 1: 14. Als de boze huichelaren aan God toebrachten dat blind, kreupel of krank was, was het antwoord van de grote God: *Brengt dat toch uw vorst,* zal hij een welgevallen aan u hebben? Of zal hij uw aangezicht opnemen? Mal. 1:8.

- C. De jeugd en de jonkheid is de tijd waarin ons de gelegenheid voorkomt om vroeg goed te zijn, en zo een goede oogst op te leggen, en zich te prepareren tegen de ongevallen van een kwade dag. Voorzichtige schippers maken alles gereed tegen een storm, als ze goed weer hebben op haar reis, opdat de storm haar niet overvalt. De Goddelijke beloften zijn gedaan aan hen, die Hem vroeg zoeken. Ik heb lief, die Mij liefhebben en die Mij vroeg zoeken zullen Mij vinden, Spr. 8: 17. Wie het goede vroeg najaagt, zoekt welgevalligheid, Spr. 11: 27 en Job 8: 5. *Die eerst het Koninkrijk der Hemelen zoekt en deszelfs gerechtigheid, al het andere zal hem toegeworpen worden*, Matth. 6: 33. Als men vroeg God zoekt, heeft men occasie om veel kwaden te voorkomen, men vermijdt veel zonden die betreurd moeten worden, men voorkomt het inwortelen en voortschieten van onze verdorvenheden. Wonden die nog vers zijn kan men best genezen. Eer de kinderen van Babel mannen worden, moeten ze aan de rotsen verpletterd worden, om Gods volk geen kwaad te doen. De adder dient in 't ei vertrap. Als men nog geen indrukken van de wereld heeft, kan de vrees Gods het hart innemen en bewaren. Gebreken van het lichaam kunnen 't best in de jonkheid overwonnen worden. Bovendien kan men vroege goede oogst opleggen. Men kan vorderen in de ware kennis Gods, men krijgt ervarenheid van de schone wegen Gods, waarin Hij Zijn lievelingen leidt, men kan toenemen in heiligmaking: Gij hebt mij geleerd van mijn jeugd aan, en tot nog toe verkondig ik Uw wonderen, was Davids betuiging, Ps. 71: 17. *Die in de oogst vast slaapt, is een zoon die beschaamd maakt*, Spr. 10: 5.

Onder de dingen, waar Beza in zijn Testament God voor dankt, was dit het eerste: dat Hij hem op zijn zestiende jaar had geroepen tot de kennis der waarheid. Bellarmyn in zijn Predikaties van de smarten der helle verhaalt van een koning, die geen nazaat had tot de kroon, dat hij op zekere dag een jongeling in zijn hof nam en hem onder voogden stelde, om hem goed te onderrichten en te besturen, dat hij in zijn testament hem tot een erfgenaam van zijn kroon stelde, indien hij bekwaam gevonden zou worden voor de regering, doch indien hij zich verliep, dat hij tot de galei zou gedoemd worden. Toen men, na de dood van de koning, ging vernemen naar zijn gedrag, bevond men dat hij zich geheel niet had laten leiden, dat hij alle goede gelegenheid had verzuimd en voor de regering geheel onbekwaam was. Toen werd hij voor slaaf gebannen op de galei in plaats dat hem de kroon op 't hoofd gezet werd. Wie kan zich de smart van hem verbeelden? Zal 't ook zo niet gaan met die, die het juk des Heeren niet willen dragen in hun jeugd, die de aangename tijd van zaligheid verwaarlozen?

- D. Aan zijn Schepper dient de jeugd te gedenken, omdat de tijd van onze jeugd maar dagen zijn, die zeer snel voorbijgaan, en nochtans hangt aan dezelve een gans zeer uitnemend eeuwig gewicht van zaligheid. Seneca, een heiden, willende zijn vriend aanmoedigen om de snelle tijd in te winnen, gaf onder andere deze beweegreden: *Optima quaeque dies miseris mortalibus aevi prima fugit* de beste tijd van het leven ontvliedt ons, arme stervelingen, allereerst.

Ons werk is groot, onze tijd kort, en onze krachten klein. Is 't dan niet raadzaam dit werk vroeg te beginnen en geen tijd te verliezen, die zo onherroepelijk voorbijgaat? Werkt uws zelfs zaligheid uit in vrees en in beven, Filip. 2: 12. *Benaarstigt u om uw roeping en verkiezing vast te maken*, 2 Petrus 1: 10, is de Goddelijke raad. Zal men dan daaromtrent nalatig zijn, en zo Gods Raad verwerpen? Zal men dralen, om intijds onze verzoenbrief met de God van de

hemel verzegeld te krijgen en ons deel aan de hemel vastte maken? "Ik schilder voor de eeuwigheid", was het woord van een zeker schilder, toen hem gevraagd werd waarom hij zo naarstig zijn tijd waarnam. Wij doen alles voor de eeuwigheid, wij geloven voor de eeuwigheid, wij bekeren ons voor de eeuwigheid, wij werken voor de eeuwigheid, en alles moet in de korte en onzekere dagen verricht worden; zullen wij dan de beste en zekerste tijd laten voorbijgaan, en ons ophouden met dingen die de ijdelheid zelf zijn, of met dingen die eeuwige smart aanbrengen?

God, Jezus' bloed, des Heeren Geest, het Evangelie onze eigen staat roepen: Heden, zo gij Gods stem hoort, verhardt uw hart niet. De vijanden van onze ziel roepen: Verblijdt u, o jongeling in de dagen van Uw jeugd, laat uw hart zich vermaken in de wegen uws harten, en in de aanschouwing van Uw ogen, want de dagen van Uw jongelingschap zijn maar enige korte dagen. Wie zal men nu horen? Is 't niet de uiterste dwaasheid te willen luisteren naar de raad van hem, die de ziel zoeken te vermoorden?

- E. Hier komt nog bij, dat wij niet weten of wij ooit de oude dag zien zullen. En het werk moet bij dit leven gedaan zijn, want de Zaligmaker zelf heeft gezworen, dat er geen tijd meer wezen zal, Openb. 10: 6. Hoeveel worden in de jeugd al afgesneden? Zo men nu in zijn jeugd verzuimt aan de Schepper te gedenken, en men wordt gedaagd voor de Goddelijke Vierschaar, om wegens de leeftijd rekenschap te geven, en het blijkt dan, dat men nog nooit gedacht heeft aan de Schepper en Weldoener, wat kan men anders verwachten als de ontdekking van Zijn eeuwige gramschap? Die God eren, zal Hij eren, maar die Hem versmaden zullen licht geacht worden, werd tegen de kinderen van Eli gezegd, 1 Sam. 2: 30, en zij ondervonden het ook kort daarna, toen ze beiden gedood werden op een dag, 1 Sam. 4: 11.
- F. Ten laatste is dit ook zeker, zo men door Gods lankmoedigheid al gespaard wordt tot de oude en kwade dag, 't is duizend tegen een, of dan de bekering zal volgen. Leest maar wat God dreigt, Spr. 1 vs. 22, 24, en hoe weinig voorbeelden zijn er van die, die in haar oude dag nog veranderd zijn? Bomen, die in de lente niet bloeien, dragen het hele jaar door geen vruchten. Maar genomen, God bekeerde iemand in zijn oude dag, zo een kan nooit geraken tot die eer, van te zijn een Oude Vriend, Bondgenoot en Dienstknecht van de Allerhoogste God, en genieten al de voordelen, die deze eer mee brengt. Indien men God niet heeft gediend in zijn jeugd, zo heeft men de bloem van het leven doorgebracht onder de doden, zelf dood zijnde in zonden en in misdaden, zolang heeft men de aarde niet alleen onnut beslagen, maar misbruikt al Gods zegeningen, al de barmhartigheden en goedertierenheden van God onze Maker. Die blaam blijft op zo iemand, die tot zijn ouderdom toe God vergeet. Indien zo iemand in zijn oude dag bekeerd wordt, hij kan worden een wonder van Gods barmhartigheid en overwinnende genade, maar nooit kan hij deze eer genieten, dat men hem kan noemen een Oud Vriend en Bondgenoot Gods; nooit heeft hij genoten de voordelen van zo'n oude vriend en bondgenoot van de Allerhoogste. Dit was Davids roem, Ps. 71:17, 18, *O God, Gij hebt mij geleerd van mijn jeugd aan, tot nog toe verkondig ik Uw wonderen, daarom ook, terwijl de ouderdom en de grijsheid daar is, en verlaat mij niet, o God, totdat ik dit geslacht verkondig Uw arm, alle nakomelingen Uw macht.* Zo staat er van Abraham, Gen. 24: 1, *Abraham*

was oud en wel bedaagd, en de Heere had Abraham in alles gezegend. Dus had hij genoten de vruchten van de vriendschap van God, zijn oude Bondgenoot, met Wie hij al vroeg het Verbond gesloten had. Mnason draagt de eretitel dat hij was een oud discipel Van Christus, Hand. 21: 16. Als Paulus bij Philemon zijn vriend, een verzoek deed voor Onesimus, dringt hij het dus aan, Filem. vs. 9, *Ik bid u liever door de liefde, daar ik zodanig een ben, te weten Paulus, een oud man, en nu ook een gevangene van Jezus Christus.*

Hun eretitel, die haar Gods Geest geeft, is, dat ze *vaders of moeders* genaamd worden.

Daarenboven zijn de voordelen van een oude vriend en bondgenoot van de allerhoogste zeer groot. Groot is hun eer. God zelf toont Zijn achting voor ze. Zal Ik, zegt Hij, voor Abraham verbergen wat Ik doe? Want Ik heb hem gekend, hij is Mijn oude vriend. God wil, dat men voor de grauwe haren zal opstaan, en dat men het aangezicht der ouden zal eren, Lev. 19: 32. Maar dat geschiedt dan voornamelijk, als de grijzigheid op de weg der gerechtigheid gevonden is, Spr. 16: 31. *Want een zondaar, honderd jaar oud zijnde, zal vervloekt worden,* Jes. 65: 20. Oude vrienden van God hebben zich aan Hem gewend en daardoor genieten zij vrede, en hen overkomt het goede, Job 22: 21. God is hun zon en schild, die ze genade en ere geeft en het goede niet onthoudt, omdat ze in oprechtheid voor Zijn aangezicht wandelen, Ps. 84: 12 en Gen. 15: 1.

Zij hebben zich gewend met God veel te spreken en te worstelen, zo konden zij door gebeden dikwijls wonderlijke dingen verrichten. Hoever bracht Abraham het voor die van Sodom? Hadden er maar tien rechtvaardigen geweest, de stad was niet verbrand, Gen. 18 vs. 32. Wat voordeel heeft Israël niet genoten door de gebeden van die oude dienstknecht Mozes? Exod. 32: 10, 11, 14 en Exod. 33: 13, 17.

Gelijk God hun stem kent, zo kennen zij ook de stem Gods. En zo zijn ze bekwaam om anderen te onderrichten. Ziet dat in 't voorbeeld van de oude Eli, en de jonge Samuël, 1 Sam. 3: 7, 9. Zo konden zij ook de antwoorden Gods op hun gebeden vernemen en verstaan: Ik zal horen wat de Heere spreken zal, want Hij zal tot Zijn volk en gunstgenoten van vrede spreken, zegt de man Gods, Ps. 85: 9. Omdat zij zo gemeenzaam met God, en God niet hen omgaat, zo is Hij gewend Zijn verborgenheden aan hen te openbaren, gelijk Hij aan Abraham deed, Gen. 18: 17. De oude Simeon en de oude Anna hadden het geluk van Jezus in de tempel te ontmoeten, en Hem te zien en te kennen als de Zaligheid Gods, de Verlosser Israëls, Luk. 2: 27-33 en 38: 39, en Hem te mogen omhelzen, nog een kind zijnde. Aan de oude Johannes heeft Jezus geopenbaard al de geheimen van Zijn Koninkrijk, Openb. 1: 1.

Oude Vrienden en Bondgenoten, met God gemeenzaam omgaande, letten op al Zijn daden en wegen, en krijgen door die weg een schone ondervinding, zodat bij zulke wijzen waarlijk de wijsheid te vinden is. David, zich gewennende aan Gods Woord, werd daardoor wijzer als zijn vijanden, als zijn leraars, als de ouden van zijn tijd, Ps. 119: 98-100. Oude bondgenoten, gewend aan de Goddelijke Schriften, ondervinden de Goddelijkheid, de wijsheid en de zoetheit van het Goddelijk Woord, en dat is het vermaak van hun oude dag. Zij letten op Gods daden, en daarom konden ze aan de kinderen en kindskinderen verkondigen Gods arm, en aan de nakomelingen Gods macht, Ps. 71:18. Zij hebben ondervinding van Gods trouw, van Gods liefde, zo kunnen zij anderen dienen tot versterking en aanmoediging, gelijk oude officieren de jonge soldaten kunnen doen. Ik ben jong

geweest, ook ben ik oud geworden, maar heb niet gezien de rechtvaardige verlaten, noch zijn zaad zoekende brood, zegt David, Ps. 37: 25, tot aanmoediging van de rechtvaardige. Wat kan een oud soldaat niet al verhalen, dat bij ondervonden heeft, zo hij veel slagen heeft helpen slaan en in veel perikelen is geweest? Zo is 't ook met een oud Christen. Hij kan verhalen hoe listig, hoe boos, hoe onvermoeid de geestelijke vijanden zijn, maar ook hoe getrouw Jezus is voor die Hem gegeven zijn van Zijn Vader. In welke gevaren hij wel geweest is en hoe God hem gered heeft, en hoe zijn ziel toen in de ruimte leefde, en hoe hem dat bevestigde in zijn liefde voor Christus. Hij heeft wel eens gesmaakt de innige liefde van Jezus en kan daarom getuigen, dat Zijn uitnemende liefde beter is dan de wijn. Hij heeft de leiding van Gods Geest en de verkwikkelijke verzegeling ervan genoten, daarom kan hij ook daarvan spreken en melden, hoe liefelijk, hoe wijs, en hoe getrouw des Heeren Geest is in Zijn leiding. Hij heeft geleefd met opmerking op Gods Vaderlijke voorzienigheid, zo kan hij ook anderen aanmoedigen om daarop te vertrouwen.

Van hen is 't waar, dat Sara eens uitriep, Gen. 18: 12, *Zal ik wellust hebben nadat ik oud geworden ben?* Want, door die grote ondervinding en drang van Gods liefde zijn ze dikwijls in hun oude dag nog middelen om kinderen voor God te telen, Ps. 92:15, *In de grijze ouderdom zullen ze nog vruchten dragen, en zij zullen vet en groen zijn.* Ja, ze dienen nog als voedsterminnen om zuigelingen op de arm te dragen en te zogen.

De ondervinding van Gods trouwe maakt ze moedig om de zaak van God getrouw voor te staan, en met David te zeggen: Al ging ik in een dal der schaduw des doods, ik zou geen kwaad vrezen Ps. 23:4, want de Heere was zijn Herder, Ps. 23: 1, zijn licht en leven, Ps. 27: 1. Het leven is voor hen Christus, en sterven is voor hen gewin, Filip. 1: 21-23. Zij dragen de sierlijke kroon der gerechtigheid, de grijzigheid, op hun hoofden, en in hun boezem de verzegelde zoenbrief van Gods genade, en van hun genadestaat, en de staf van Gods Woord in haar hand, en hebben de gehele wapenrusting van Christus leren kennen en daar zichzelf mee gesterkt, wat zal hen nu scheiden van de liefde van Christus? Wat zal ze dan bevreesd maken?

Ziet daar wat Salomo daarmee te kennen geeft, als hij ons toeroept: *Gedenkt aan uw Schepper en doet dat voornamelijk in de dagen van Uw jongelingschap*, en, oordeelt uit dit alles, of zijn vermaning niet ten hoogste billijk is.

Maar men zou kunnen vragen: *welke zijn nu de dagen van de jongelingschap?*

Die bepaalt hij, totdat de kwade dagen komen, dat is, doet het *eer de oude dag aanbreekt* en neemt dus voor de dagen der jongelingschap al de dagen die voor de oude dag gaan, en die oude dag beschrijft hij zo, dat het met een sterke beweegreden is om God toch vroeg te gaan zoeken.

Ziet dan nu,

3. De *beweegreden* die Salomo hier bijvoegt om aan God in de jongelingschap te gedenken. Dit is de beweegreden: *doet het vroeg*, want na de jongelingschap komen de kwade dagen, en de jaren van welke men zeggen zal, ik heb geen lust in dezelve.

Om deze drangreden in zijn kracht voor te stellen, zo let hier

- I. Op de beschrijving die Salomo hier geeft van de *ouderdom*.
- II. Hoe Salomo die beschrijving aandringt, om vroeg in de jeugd aan God te gedenken, en dit werk niet uit te stellen, vooral niet tot in de oude dag.

I. Op de beschrijving, die Salomo geeft van de Ouderdom. Hij noemt die *kwade dagen* en jaren, in welke men zeggen zal: *Ik heb geen lust in dezelve.*

Hij beschrijft de ouderdom door *dagen* en *jaren*. Hij geeft aan die dagen en jaren twee eigenschappen. Het zijn *kwade dagen*, het zijn *lusteloze jaren*.

A. Hij beschrijft de ouderdom door *dagen* en *jaren*.

1. De ouderdom kan door *dagen* beschreven worden. Aan de ene zijde, omdat die tijd zeer kort is. Aangaande de dagen van onze jaren, daarin zijn zeventig jaar, of zo wij zeer sterk zijn tachtig jaar, Ps. 90: 10. Als nu daar de kindse jaren, de jongelingschap en de mannelijke jaren afgaan, wat blijft er over? Maar enige weinige dagen. Aan de andere zijde, omdat in de ouderdom de smarten dikwijls op elkaar volgen, gelijk de ene dag op de andere. Elke dag heeft dan genoeg aan deszelfs kwaad, en nog volgt het ene kwaad dikwijls op het andere: De wolken komen terug na de regen, Pred. 12: 2.
2. Hij kan ook door jaren beschreven worden, zo, omdat de smarten die de mens dan treffen, dikwijls *hooggaande* zijn, zodat enige dagen schijnen vele jaren te zijn. Als men voorspoedig is, schijnen jaren maar dagen, Gen. 29: 20. Maar geheel anders is 't als tegenspoeden verdubbeld worden, en de krachten klein zijn om die te doorstaan, ziet dat in Job, hfdst. 6: 8, 9, 10. Alsook, omdat de kwaden van de ouderdom zo *aankleven*. In de jeugd kan men dodelijke smarten en gevaren te boven komen, maar de kwalen van de oude dag zijn hardnekkig en groeien doorgaans aan tot de dag van de dood toe.

B. Hij geeft aan die dagen en jaren *twee eigenschappen*. Hij beschrijft de eerste van haar *kwaadheid*, de tweede van haar *lusteloosheid*.

Hij noemt die kwade dagen droevige dagen, naar de kracht van het woord. De dagen en jaren zijn in zichzelf niet kwaad. God heeft daarin Zijn wijsheid getoond, dat Hij lichten stelde in het uitspansel van de hemel, om scheiding te maken tussen de dag en tussen de nacht, en dat die zouden zijn tot tekenen en gezette tijden, en tot dagen en tot jaren, Gen. 1: 14. Echter leest men van goede en kwade dagen en jaren. Davids boden bij Nabal spraken van een *goede dag*, 1 Sam. 25:8. Bij Amos lezen wij van een boze dag, Amos 6:3, van een bittere dag, Amos 8: 10.

De ouderdom wordt een kwade dag genoemd,

Niet, alsof de ouderdom op zichzelf kwaad was. Op zichzelf aangemerkt, is de ouderdom een zegen. Zij wordt op de weg der gerechtigheid gevonden, Spr. 16: 31. Der ouden heerlijkheid is de grijzigheid, Spr. 20: 29. Die legt een achtbaarheid op haar, die men eren moet, Lev. 19: 32. Lang te leven op aarde wordt als een zegen beloofd aan gehoorzame kinderen, Ef. 6: 3, Exod. 20: 12, Jes. 65: 20 en Zach. 8: 4.

Godvruchtige ouden worden, als ze rijp zijn, gelijk de korenhoop in de schuur opgevoerd, Job 5: 26. Integendeel, zijn dagen niet naar de helft te brengen, is een vloek voor de mannen des bloeds en des bedrogs, Ps. 55: 24. En waarlijk is een ouderdom, die gekregen is op de weg der gerechtigheid, een zegen. Want:

1. Godvruchtige en verstandige oude lieden zijn de nuttigste mensen onder de mensen.
 - In de burgerlijke regering zijn ze de beste pilaren van de staat. Een oude Mozes, een Jozua, een Kaleb en dergelijke oude mannen waren Israëls stutten, zolang zij onder hen leefden. Alzo zij de driften van jonge lieden overwonnen hebben, zijn

ze in staat om de zaken bedaard te behandelen. Door ervarenheid wijs geworden zijnde, is in langheid der dagen verstand, Job 12: 12. Doordien zij de ijdelheid van de wereld hebben leren kennen, worden ze zo licht niet vervoerd door de gemakkelikheden van dit leven, daar de jeugd zoveel tijd mee doorbrengt, gelijk blijkt uit de taal van de oude Barzillai, 2 Sam. 19: 35. Daarom zijn oude, godvruchtige raadsliden en rechters de steunsels van het land daar zij in wonen. Het wordt daarom tot een vloek gesteld, als God de oude wegneemt en jongelingen stelt tot vorsten en kinderen om te heersen, Jes. 3: 2-4 en Pred. 10: 16. Had Rehabeam niet verworpen de raad der ouden, hij zou zo'n groot deel van zijn koninkrijk niet verloren hebben, 1 Kon. 12: 6, 8.

- In de Kerk zijn Godvruchtige oude Leraars en ledematen de nuttigste. Ze zijn door hun ondervinding bekwaam om jongelingen te besturen en van goede raad te bedienen en voor te gaan. Zij kunnen Gods wonderen vertellen, en zo de nakomelingen leren vertrouwen op de Heere hun God, Wiens trouw zij ondervonden hebben. Zij kleven vast aan de waarheid, en zullen zo gemakkelijk de vijanden van de waarheid niet laten doorbreken, omdat zij geleerd hebben hoe ketters en verleiders eerst op mindere en allengs op gewichtige waarheden aanvallen. Hun roepen is altijd: Waakt, staat in 't geloof, houdt u mannelijk en wees sterk, 1 Kor. 16: 13. Zij kennen de wolven, die in schaapskieren komen. Zij hebben de oorlogen des Heeren geleerd. Zij vermaken zich, met de oude Anna, in alle plichten van Godsdienst, Luk. 2: 37, 38. Zij zijn de ernstige aanroepers van Gods naam, Ps. 99: 6, en weten hoe de Heilige Israëls te verbidden is, omdat zij zo menigmaal met Hem geworsteld hebben. Daarom is 't een grote zegen Mozessen, Aärons, Samuëls, Eliassen, Eliza's, Daniëls Jobs en dergelijke voorbidders in de Kerk te hebben. Als er kwade dagen voorhanden zijn, neemt God ze daarom wel weg voor de dag des kwaads, Jes. 57:1, of hij stopt hun mond dat ze niet kunnen spreken, Ezech. 3: 26, Ik zal uw tong aan uw gehemelte doen kleven, dat gij stom worden zult, en zult hem niet zijn tot een bestraffende man, en Amos 5: 13, Daarom zal de verstandige op die tijd zwijgen, want het zal een boze tijd zijn. Of, daarom zal 't een boze tijd zijn.
- In de Families zijn Godvruchtige oude Vaders, Moeders en Dienstboden de zegen van zo'n huis. Zij behartigen, met de oude Loïs, de opvoeding van de jonge Timotheüs. Het ontzag van hen kan zulken inteugelen, die anders gemakkelijk zouden uitspatten. Hoe nuttig dat de oude David voor Salomo was, verhaalt hij zelf, Spr. 4: 3, 4. Hun voorbeelden trekken jonge lieden, en hun voorbiddingen en smekingen, die uit zo'n zuivere liefde voor de hunnen naar boven gezonden worden, brengen dikwijls een verborgen zegen in de huizen, dat ook blijkt uit de zegeningen, die zij op hun doodbedden over hun nakomelingen hebben gesproken, die God zo dikwijls bevestigd heeft.
- In de Krijg zijn oude en Godvruchtige Oversten en Soldaten de sterkte van het Leger, dat bleek in Jozua en Kaleb.
- In de burgerlijke wandel zijn zij de beste voorgangers. Zolang als Jozua en de oudsten, die Gods wonderen gezien hadden, leefden, diende Israël de Heere, Joz. 24: 3 1, maar die dood zijnde verviel Israël, en verliet de ware godsdienst, Richt. 2: 8-14.

2. De Godvruchtige ouderdom heeft ook zijn gemakkelikheden, die deze dagen tot goede dagen maken. Het gaat daarmee gelijk als 't gaat met gezonde lieden, die wat

voorraad opgedaan hebben in de zomer tegen de winter. Zulken kunnen ook de winterse dagen met vermaak doorbrengen.

- Is 't in de koude winterse dagen vermakelijk bij een goed vuur zich te verwarmen? Het is geen minder vermaak zich in de oude winterse dag te verkwikken bij de warmte van Gods liefde die men ondervonden heeft, en nog ondervindt, en die men ook God toedraagt. Ziet dat in David, toen God door Nathan hem zijn liefde bekend maakte, 2 Sam. 7: 18-29.
- Kan het gezelschap vermaken als men te samen zich bij het vuur verwarmt, het kan oude Christenen wonderlijk verkwikken, wanneer zij die ontmoeten, die met hen al vroeg God gezocht hebben, en zij eens mogen spreken van hetgeen zij te samen hebben ondervonden. Die haar bij zulke vuren verwarmen en zo te samen spreken van Gods daden, en in de winter van 't leven, als men haast staat over te steken naar de plaats daar geen winter meer wezen zal, o die genieten iets dat de wereld niet kent. Ziet ook dit in David, Ps. 66: 16-20.
- Is 't verkwikkelijk in de winter te genieten dat men in de zomer heeft opgelegd? Geen minder genoeg kan het toebrengen, als men in de oude dag nu smaakt de zoetheit van die kennis, en van 't geloof dat men in zijn jeugd verkregen en geoefend heeft, en van de vrede Gods, die men al vroeg heeft zoeken aan zijn ziel verzegeld te vinden, en van die vriendschap met God, die men in zijn vorige dagen geoefend heeft. Dan kan men zeggen: Ik word niet beschaamd, want ik weet in Wie ik geloofd heb, en ik ben verzekerd dat Hij machtig is mijn pand bij Hem weggelegd te bewaren tot die dag, 2 Tim. 1: 12.
- Kan het vermaken Gods wonderwerken in de winter te zien, hoe Hij de sneeuw geeft als wol, de rijm strooit als as, het ijs heen werpt als stukken, Ps. 147: 16, 17. Het kan de ziel verlustigen in de oude dag, als zij eens ingelaten wordt in de beschouwing van Gods Wijsheid, trouw en macht die Hij vertoont als 't eens winter is in de Kerk, of in de ziel, en dat God toch dus alles levend houdt. Als zij, met Habakuk kunnen zeggen, alhoewel de Vijgenboom niet bloeien zal, en geen vrucht aan de Wijnstok zijn zal, dat het werk des Olijfsbooms liegen zal, en de velden geen spijs voortbrengen: Dat men de kudde uit de kooi afscheuren zal, en dat er geen Rund in de stal wezen zal: Zo zal ik nochtans in de Heere van vreugde opspringen, ik zal mij verheugen in de God mijns heils, Habak. 3: 17, 18.
- Zij kunnen zich verheugen als zij, in hun oude dag, zien de gezegende vruchten die zij in de zaaitijd van hun leven voor de winter gezaaid hebben. Toen Jakob, in zijn oude dag, Jozef in heerlijkheid zag, en met zijn hele familie in Egypte door hem onderhouden werd, toen kon hij zich verblijden over de zorg die hij voor dit zijn kind gedragen had. Zo konden Jacobs nakomelingen, in de oude dag, als zij hun kinderen, het werk van Gods handen, zien in het midden van hen, Gods Naam heiligen, en de God Israëls vrezen, Jes. 29: 23.
- Als zij de grijzigheid over hen verspreid zien, en ondervinden de tekenen van de winter van hun leven, dan zien zij dat hun dood, en de heerlijkheid die daar op volgen zal, nadert, dit doet ze hun hoofden opwaarts heffen, omdat zij weten dat hun verlossing, als een eeuwige zomer, nabij is. En de gedachte van die naderende eeuwigheid verwekt in hun ziel een onuitsprekelijke vreugde. Ziet het in Paulus, 2 Tim. 4:6, 7, 8, De tijd van mijn ontbinding is aanstaande, zegt hij, en daarop maakt hij deze zwanenzang: Ik heb de goede strijd gestreden, ik heb de loop geëindigd, ik heb het geloof behouden, voorts is mij weggelegd de kroon der rechtvaardigheid, welke mij de rechtvaardige Rechter in die dag geven zal, en niet alleen mij, maar ook allen die Zijn verschijning liefhebben.

3. Dat de godvruchtige ouderdom niet kwaad, maar een zegen is, blijkt ook uit de vruchten, die zo'n gezegende ouderdom voortbrengt. In de natuur versterft hetgeen oud wordt, *maar de rechtvaardige zal groeien als een palmboom, hij zal wassen als een ceder op Libanon, die in 't huis des Heeren geplant zijn, die zal gegeven worden te groeien in de voorhoven van onze God. In de grijze ouderdom zullen zij nog vruchten dragen, zij zullen vet en groen zijn*, Ps. 92:13-15.

- De vruchten, die de godvruchtige ouderdom voortbrengt, zijn voor God in Christus zo aangenaam, als die van sterke jongelingen. Want God verlaat Zijn oude vrienden niet. Had Hij geen werk voor ze, Hij nam ze bij Zich, maar omdat Hij ze tot nut van 't algemeen wil gebruiken, laat Hij ze hier.
- De vruchten van een godvruchtige ouderdom, die God behagen, zijn onder andere: het verkondigen van Gods wonderen, het bekendmaken van Gods macht en van Gods arm. Van God is gedurig hun lof. Ze zijn gedurig hopen, en maken al de lof van God gedurig groter, hun mond vertelt Gods gerechtigheid, en de gehele dag Zijn heil, hoewel zij de getallen niet weten, Ps. 71: 6, 14-18. Zij zijn Gods wonderen op aarde, omdat zij in de mogendheden des Heeren Heeren heen gaan, en Gods gerechtigheden melden, de Zijne alleen, Ps. 71: 7, 16.
- God haar ondersteunende, zijn ze nuchter, stemmig, voorzichtig, gezond in 't geloof, in de liefde en in de lijdzaamheid, in hun dracht gelijk het de Heiligen betaamt, Leraars en Leraressen van het goede; leren jonge vrouwen voorzichtig zijn, hun mannen en hun kinderen lief te hebben, matig zijn, kuis te zijn, 't huis te bewaren, goed te zijn, en aan hun eigen mannen onderdanig te zijn. Vermanen de jonge mannen tot matigheid, enz., gelijk Paulus te kennen geeft als hij Titus leerde de plichten van oude mannen en vrouwen, Tit. 2: 2-7. Dus zijn ze de beste voorbeelden en leren jongelingen en jonge dochters, jonge mannen en vrouwen, hoe zij hun weg zullen zuiver houden.
- Veel ondervinding hebbende van de Waarheid en Goddelijkheid van het Woord van de levende God, getuigen ze dit alom en roepen dus een ieder, die God vreest, toe: uw hart houde Gods Woord vast, onderhoud Zijn geboden en leef, Spr. 4: 4. Blijft in 't geen gij gehoord hebt en daarvan u verzekering gedaan is, wetende dat de Schriften u kunnen wijs maken tot zaligheid, door het geloof dat in Christus Jezus is, 2 Tim. 3: 14, 15.
- Treffen de gebreken van de ouderdom hen, zij worden ook dan voorbeelden van lijdzaamheid in de kruisschool, als die geleerd hebben het juk des Heeren te dragen in hun jeugd. En van al die vruchten, die zij dus van jongsaf gedragen hebben op zijn tijd, als bewijzen van de oprechtheid van hun geloof, en vereniging met Jezus, beginnen zij de voorsmaken al in dit leven te genieten, hebbende een gestalte om gerust te willen sterven, ja om naar de dood te verlangen, met Paulus, Filip. 1: 23.
- Doch vooral zullen zij uit genade eens de zoetheit in de Hemel smaken, als men eens zal zeggen: Zalig is die dode, die in de Heere gestorven is, van nu aan, opdat hij rust van al zijn arbeid, en zijn werken volgen met hen, Openb. 14: 13. En dan zal nog de gedachtenis van de rechtvaardige tot zegening zijn, Spr. 10: 7. De vrome zullen ze nazien, en hun voetstappen zoeken na te volgen, en die hun vijanden waren in hun leven, zullen nog hun beenderen bewenen, als zij zien zullen welke schade hun dood de gemeenschap toebrengt.

Uit dit alles blijkt nu immers klaar, dat de ouderdom in zichzelf geen kwaad is, maar dat een Godvruchtige en vruchtbare ouderdom waarlijk een grote zegen is.

Laat ons dan nu eens gaan zien in welk opzicht de tijd van de ouderdom met waarheid kwaad kan genoemd worden.

In 't algemeen. De hoge jaren zijn kwade dagen, alleen door toeval. En wel zulke toevallen, die een mens, die in zijn jeugd aan zijn Schepper niet gedacht heeft, het gedenken aan de Schepper zeer moeilijk en verdrietig maken.

Door de zonde is de dood in de wereld gekomen, en die is overgegaan tot alle mensen, zodat er nu geen mens is die de dood niet zien zal. Voor de vromen is zij wel alleen, een doorgang tot het eeuwige leven, maar voor de goddeloze een einde van alle voorspoed en een begin van eeuwige smart: maar evenwel moeten wij allen die ondergaan, Hebr. 9:27. Gelijk nu de dood aan alle mensen gemeen is, zo ook de voorboden van de dood. Daarom leert de ervarenheid, dat de ouderdom in goeden en kwaden vergezeld gaat met veel gebreken. Enerlei wedervaart in deze de goede en de kwade. De mens van een vrouw geboren is kort van dagen en zat van onrust, Job 14: 1. *De mens wordt tot moeite geboren, gelijk de spranken van vurige kolen zich verheffen tot vliegen*, Job 5: 7. De oude Godvruchtige Jakob gaf dat te kennen aan Farao, Gen. 47: 8, 9, als hij gevraagd zijnde, hoeveel de dagen der jaren zijnes levens waren, dus antwoordde: De dagen der jaren van mijn vreemdelingschappen zijn honderd en dertig jaren, weinig en kwaad zijn de dagen der jaren mijns levens geweest.

De ouderdom is als de winter, ja als de droesem van dit ijdel leven. Zij is als de haven daar al de kwaden van het leven als te samen vloeien. God wil dat men zo de bitterheid van de zonde zal smaken, om hoger te doen achten de verzoening met Hem in 't bloed van de dierbare Zaligmaker, en opdat de vromen temeer naar de ontbinding zouden verlangen, en te vrolijker rusten zouden in de hemel. Daarom wordt de aardse tabernakel bouwvallig, doorlekkende, kraakt en beeft als er een stormpje op valt.

Ik kan dat niet beter beschrijven als door ***een korte verklaring van Salomo's woorden***, waarin hij de ouderdom, in 't vervolg van dit hoofdstuk, zo wijselijk, krachtig en zinnebeeldig vertoont, aanwijzende hoe de wereld onze zinnen allengs onttrekt en wij onbekwaam worden voor de wereld en zo tot de dood worden bereid.

Vers 2 begint hij aldus: *Eer dan de zon, en het licht, en de maan, en de sterren verduisterd worden, en de wolken weder komen na de regen.*

Sommige uitleggers passen dit vers op de ziel en de volgende op het lichaam. Die menen dat door de verduistering van het licht verstaan wordt de vermindering van het verstand, memorie en oordeel, dat als het licht is van de kleine wereld, waar vandaan het spreekwoord komt: *bis pueri senes*. Oude lieden worden tweemaal kinderen. En dat Salomo eerst spreekt van de zon, dan van de maan en eindelijk van de sterren, omdat de vermindering allengs komt: eerst gaat als weg de zon, dan de maan en eindelijk ook de sterren. Die verstaan dan door de wolken die na de regen komen, die menigte van zinkingen en vochten die uit de ogen, neus en mond vloeien, bij gebrek van natuurlijke warmte.

Mij aangaande, ik meen dat het door hen beter begrepen wordt, die het tweede vers opnemen als een algemene beschrijving van de treurige staat van de ouderdom, die hij vergelijkt, niet alleen bij de winterse dagen, maar bij de allernaarste dagen van de winter, wanneer de zon bijna niet schijnt en dat men bij nacht nauwelijks de maan of enige sterren kan zien. Toen Paulus schipbreuk leed, verhaalt hij, dat, in vele dagen

noch zon, noch gesternte verschenen, Hand. 27: 20. In zulke dagen komen de wolken terug na de regen: dat is, zodra de ene bui en het ene onweer voorbij is, betreft terstond de lucht weer en daar groeit weer een ander onweer. Gods Woord is ook gewoon, door licht vreugde en door duisternis droefheid te verbeelden. Ziet Esth. 8: 16 met Jes. 50: 3. Ja grote droefheid en nare tijden worden dikwijls dus beschreven, dat de zon, maan en sterren verduisterd worden en geen licht geven, ziet Jes. 13: 10 en Ezech. 32: 7, 8.

En de woorden zo genomen zijnde, zijn ze een krachtige en levendige beschrijving van de gebrekkige ouderdom. In de jonkheid komen er wel eens enige treurige dagen. Daar ontstaat wel eens een onweer in de zomer, maar gaat de zon onder, de maan of sterren worden gezien, daar is nog iets dat de jeugd ophoudt. Hebben zij treurige dagen, de slaap bij nacht verkwikt ze weer.

In de zomer komen weer, na treurige dagen, blijde en schone dagen. *Post nubila phoebus*. De zon schijnt na de regen. Maar als de gebreken van de ouderdom doorbreken, gaat als alle vreugde weg, niet alleen de vreugde die als een zon verkwikt, maar zelfs die maar bij een maan of sterlicht kan vergeleken worden.

Niet alleen komen dan treurige dagen, maar ook verdrietige nachten, omdat pijn en ongemakken de slaap wegnemen. Is 't ene ongeval voorop, een ander, dat groter is, groeit aan, evenals de wolken na de regen. En gelijk het naar en gevaarlijk is in zulke dagen te reizen, zo valt het naar en gevaarlijk als men dan nog moet gaan zoeken de weg naar de hemel.

Vers 3. En vervolgens, beschrijft hij het lichaam van een oud en gebrekkig man, om te tonen hoe onbekwaam het wordt voor de ziel om daarvoor te werken. *In de dagen wanneer de wachters des huizes zullen beven*.

Door het *huis* verstaat hij dat kunstig gebouw van ons lichaam, waar de ziel in woont en mee verenigd is, dat een lemen huis genaamd wordt, Job 4: 19. Een aarden huis van deze tabernakel, 2 Kor. 5: 1.

Door de *wachters* verstaat hij de armen en de handen, die de wijze God de mensen gegeven heeft om de wacht over het gehele lichaam waar te nemen, daarvan alle kwaad af te weren, en het allerlei dienst toe te brengen.

En waarlijk brengen ons die leden, door de rede bestierd, meer gebruik toe als al de andere dingen daar de beesten door gewapend zijn tot haar bescherming, als daar zijn hun hoornen, klauwen, tanden en grote kracht. Wat kan een mens door zijn handen niet afweren? Wat al wapenen kan hij daarmee maken om zich te beschermen? Hoe staan zij niet ten dienste voor het gehele lichaam. Die heffen wij op tot God in 't bidden. Daardoor verzorgen wij het voedsel en het deksel voor ons lichaam, gebruiken die in alle kunsten, en dit zijn werktuigen daar wij mee werken om ons eigen brood te eten, en ook om onze naaste te hulp te komen. Jakob ziet daarop, Gen. 49: 24, wanneer hij van Jozef getuigt dat God hem had beschermd tegen al de geweldenarijen van zijn broederen en dat dus uitdrukt: De armen zijner handen zijn gesterkt geworden door de handen des machtigen Jacobs.

Van deze wachters des huizes, zei Salomo, *dat ze in die dagen zullen beven*. Dat het lichaam verzwakkende, de handen van oude lieden beginnen te beven, leert de gedurige ervarenheid. Ook bevinden oude lieden, hoe bevende handen het vermaak van 't leven verminderen, en de ongevallen vermeederen. Men kan die dan zo vlug niet opheffen naar de hemel. Zij zijn zo bekwaam niet meer voor ons beroep, en dus kan een oud man, die met zijn handen zijn brood won, tot armoede vervallen, en

onbekwaam worden om zijn naasten te helpen: en ook dat maakt die dagen, kwade dagen, waarin het moeilijk is het gedenken aan de Schepper eerst te beginnen.

Hierbij voegt hij nog een ander ongeval. *De sterke mannen zullen krommen.*

Door *de sterke mannen* verstaan meest al de uitleggers de schenkels en de benen, die als sterke mannen, als ze jeugdig en recht zijn, het hele gebouw van 't lichaam, en al de lasten die men op zijn schouders legt dragen en van de ene plaats naar de andere vervoeren, en maken dus dat het lichaam rechtop naar de hemel gaat, en, zich buigende, geven ze aan 't lichaam bekwaamheid om al zittende te rusten en te bedenken wat ze al gaande en dragende, gezien en gedaan hebben. Zo heeft een mens van zijn twee voeten veel meer nut als een beest dat op vier voeten loopt. Daarom wordt onze sterkte ook in de benen gesteld, Ps. 147: 10.

In de ouderdom verzwakken ook de leden, zij beginnen te krommen en verliezen dus hun sterkte. En onder dit krommen verstaat hij dan al de ongemakken die de ouderdom aan de een toebrengt, die zeer veel zijn, en ook het vermaak van 't leven verminderen, en de smart vermeederen, en dus de mens onbekwamer en lustelozer maken, zowel tot het opgaan naar de vergadering der gelovigen als om het beroep van ons leven vrolijk waar te nemen en onze naasten behulpzaam te zijn, hetwelk het gedenken aan de Schepper ook al insluit, en daarom de mens onbekwaam maakt omdat werk eerst te beginnen.

Hier doet hij nog een derde kwaad bij, dat het lichaam kwelt en de dagen kwaad en verdrietig maken. *De maalsters zullen stil staan, omdat zij minder geworden zijn.*

Dat door *de maalsters* de tanden verstaan worden, is openbaar, omdat die in de mond gesteld zijn tot een sieraad van het aangezicht en ook om de klank van onze woorden te duidelijker te kunnen voortbrengen. Doch vooral, opdat daardoor de spijs doorsneden, gebroken en als in stukken gemalen wordt, om die dus met smaak naar de maag te zenden, om behoorlijk gebroken, tot voedsel gemaakt te worden.

Het ongemak dat de ouderdom deze maalsters toebrengt is, dat ze beginnen stil te staan, omdat ze minder geworden zijn.

Zeker, als de tanden verminderen, zo moeten die ook beginnen stil te staan. Valt een onderste of bovenste tand uit, de tand die in de mond blijft, kan geen werk meer doen, maar gaat stil staan. Door de ouderdom beginnen zij te verrotten, verliezen hun kracht en vallen dikwijls alle uit de mond, zodat zij genoodzaakt worden alle haar voedsel door het tandvlees te malen, dat daartoe zo onbekwaam is. *Seni frangendus misero gingiva panis inermi.* De arme oude man moet zijn brood breken door een ongewapend tandvlees.

Dit stilstaan van de maalsters ontnemt het leven veel vermaak. Men verliest de smaak van het eten, dat iets is van het verkwikkelijkste dat men in 't leven geniet. Zo men altijd zijn spijs moest gebruiken gelijk men de medicijn inneemt, hoe verdrietig zou ons het leven vallen, omdat wij zo dikwijls eten moeten? De spijs niet goed gebroken zijnde en in de maag vallende, kan niet behoorlijk gekookt worden: dit baart weer ziekten, zo vervalt het lichaam en wordt verzwakt, het verliest zijn sieraad, de spraak valt moeilijker. De zwakke en rottende tanden brengen pijn toe en al deze ongemakken maken dat men verdriet krijgt in 't leven, en hoe zal men dan bekwaam zijn omdat grote werk der bekering met lust aan te vangen en te beginnen?

Het vierde kwaad en ongeval van de ouderdom drukt hij ons uit: *En die door de vensters zien, zullen verduisterd worden.*

Door die, *die door de vensters zien*, worden zeker verstaan de ogen.

De vensters daar zij door zien, noemt Zacharia *de hollen*, Zach. 14: 12. Daar heeft de wijze Maker die in gezet, opdat ze veilig zouden zijn. En die zijn tegelijk vensters omdat de ziel door de ogen, daar geplaatst, alles als verspieden zou, om dus alles te mijden dat het lichaam zou kunnen schaden en om weer alles te verkiezen dat voor hetzelfde nuttig is.

Ten dienste van het oog heeft God die grote en kleine lichten geschapen, opdat de ziel ziende door het oog, als door een venster, het vermaak zou hebben van al Gods wonderwerken te beschouwen. Om dus te lezen al wat er geschreven wordt en zo tot kennis te geraken van dingen, die het oog niet kan bereiken. De kaars des lichaams is het oog, Matth. 6: 22. Ja die twee ogen en lichten van de kleine wereld moeten het licht der zon niet wijken. Zo de schepselen geen ogen hadden, zou immers de zon de aarde tevergeefs verlichten. God heeft daarom ook de ogen toegevoegd de oogleden, die als kunstige gordijnen daar voor kunnen geschoven worden en meteen weer worden opgedaan als 't nodig is. De wijsheid die God daarin heeft vertoond, heeft de heer Nieuwentyd, in zijn zeer geleerd schrift genaamd: *het recht gebruik der wereldbeschouwingen*, Hoofdst. 13, p. 203, tot overtuiging van alle Godverzakkers, zo tentoongesteld, dat al die het lezen genoodzaakt worden zich te verwonderen over de wijsheid van onze Maker.

Omdat deze leden nu zoveel nut het lichaam toebrengen, is dit geen van de minste ongevallen van de ouderdom, dat die, die door de vensters zien, verduisterd worden. De waarheid van de zaak bevestigt de ervaring. Izak, Gen. 27: 3; Jakob, Gen. 48: 10; Eli, 1 Sam. 3: 2, die hebben het ondervonden. De brillen zijn voor oude ogen nog een schoon hulpmiddel. Maar wat verschilt het zonder of met een bril alles te zien? Hoe lastig valt hem die overal mee te nemen? Vergeet men die eens, hoe verlegen is men als men die nodig heeft? Dit ondervinden oude lieden, die zonder bril niet zien kunnen. Deze schade is daarom een van de grootste verliezen voor de ouderdom. Zo men armen en benen mist, het gezicht vergoed het. Doofheid is een groot gebrek, maar dat men niet horen kan, kan men door lezen nog verstaan en vernemen. De ogen zijn als de leidlieden van al onze zinnen, die besturen ook de handen in 't werken, wijzen de voeten de weg om te gaan. Met één woord, neemt men het gezicht weg, zo beneemt men de mens zijn vermaak en gebruik van veel voorname leden. Een blind mens is een arm mens.

Die nu aan zijn Schepper gedenken zal heeft vooral zijn ogen nodig om God in zijn werken te zien en zijn wil uit zijn Woord te kennen en zo te lopen op de weg Zijner getuigenissen. Hoe zal men dan bekwaam zijn omdat grote werk te beginnen, als die door ouderdom verduisterd zijn? Dit gebrek maakt dan ook die dagen in grote mate tot kwade dagen in vergelijking van de jeugd.

Het vijfde ongeval dat het lichaam drukt, beschrijft hij zo, vers 4, *De twee deuren naar de straat zullen gesloten worden, als er is een nederig geluid der maling*.

Door *de twee deuren* aan de straat verstaat Salomo de lippen, door welke de spraak uitgaat, alles wat de ziel denkt. Deze deuren heeft de wijze Maker zo gemaakt, dat wij die openen, sluiten, uitzetten en intrekken, naar dat het nodig is tot vermalings der spijs in 't eten, en tot voortbrenging der woorden.

Zij zijn deuren naar de straat, omdat ze naar buiten zich vertonen, in tegenstelling van al die inwendige valdeuren die in de ingang van de keel en elders meer geplaatst zijn naar binnen.

Deze deuren naar de straat worden in de ouderdom gesloten: niet alleen omdat de lippen ook verdrogen en stijf worden, maar ook als er een nederig geluid der maling is, dat is, als men de spijs niet meer door de tanden, dat een gekners veroorzaakt, kan breken en malen, maar dat doen moet door het zachte of verharde tandvlees alleen. Want als de tanden uit de mond zijn, vallen die twee deuren oopen, en nemen zo de sieraad van het aangezicht weg: en dit baart nu een groot ongemak in 't spreken, zodat een oud man met moeite zijn redenen moet voortbrengen en bezwaarlijk door een ander kan verstaan worden.

Dit is weer bij al de andere gebreken, een droevig toeval van de ouderdom. Want wat is er gemakkelijker als een rede op zijn pas te kunnen voortbrengen? De lippen der wijzen voeden er velen. Als dit nu zo bezwaarlijk geschiedt, en men ook nauwelijks door anderen kan verstaan worden, verveelt het spreken, men begeeft zich tot zwijgen, en zo verveelt men zich zelf en anderen, en wordt ook voor anderen allengs onnut. Zal men dan eerst aan zijn Schepper gaan denken als, men geen lust, noch kracht meer heeft om Gods deugden, aan anderen te vermelden; en als men, al spreekt men, niet meer kan gehoord worden. Waarlijk, ook dit maakt de dagen kwaad.

Hierbij komt de slapeloosheid van de ouden dag, zo uitgedrukt: *Hij staat op, op de stem des vogeltjes.*

De ouderdom maakt de mens dof, slaperig en, vadsig. Hoe kan dan Salomo dit stellen tot een gebrek, dat hij opstaat op de stem des vogeltjes?

De ervarenheid leert dit, het is de waarheid, dat de ouderdom de mens vadsig, lusteloos en slaperig maakt, echter is ook dit waar, dat slapeloosheid een gebrek is van de ouderdom, zodat een vogeltje, dat is een klein geluid, hem kan wakker maken, en hij ook dikwijls vroeg in de morgenstond al uit zijn bed opstaat, en zo loopt malen, en anderen kan vervelen, omdat de ziekten, zwakheden, ongerustheden en ongestalten van het lichaam de tijdige slaap benemen, en hem zo de hele dag slaperig en lusteloos maken.

En dit is geen klein ongeval van de ouderdom, dat, als men zou verkwikt worden door de slaap, dat men, dan niet slapen kan, en als men zijn werk zou doen dat men zich dan zo slaperig bevindt. En hoe zal dan weer de mens in staat zijn om aan zijn Schepper te, gedenken? Waarlijk ook dit maakt die dagen kwaad voor dit grote werk. Voegt nu hier nog een ander kwaad bij. Zelfs, alles wat tot opwekking van de geesten kan dienen, en dat die slaperigheid wat zou kunnen verdrijven, dat zelfs begint te vervelen. Dit drukt de wijze Koning dus uit: al de Zangeressen zullen neer gebogen worden.

Al de zangeressen zijn dan, of al de leden die tot het gezang nodig zijn, of ook al de muzikanten, of ook alle de instrumenten der muziek zullen neergebogen of verminderd worden, dat is, de leden, die eertijds bekwaam waren, zullen onbekwaam worden tot het zingen, en een nederig en onaangenaam geluid beginnen te slaan. De gezangen van vermaarde zangers en zangeressen, en bekwame muziekinstrumenten zullen beginnen te vervelen. *Zou ik meer kunnen horen naar de stem der zangers en der zangeressen?* zei de oude Barzillai, 2 Sam. 19: 35. Dus is 't een beschrijving van de lusteloosheid van de Ouderdom, zelfs tot dingen die dienen kunnen tot een betamelijk vermaak, en verdrijving van de droefheden van dit leven. Als men dan geen vermaak meer scheppen kan in natuurlijke dingen, zal men dan in staat zijn om zich te vermaken in bovennatuurlijke, daar de verdorven nature afkerig van is? en wel in zulke jaren, wanneer de natuur door gewoonte zich de zonde tot een natuur gemaakt heeft?

Uit al dat vorige vloeit nog een ander kwaad, de traagheid en de vreesachtigheid, die vergroot wordt door al de tekenen van een naderende dood, en die al de lust beneemt om nog iets te doen of te beginnen. Dit drukt de grote Koning dus uit, vers 5: *Ook wanneer zij voor de hoogte zullen vrezten, en dat er verschrikkingen zullen zijn op de weg, en de amandelboom zal bloeien, en dat de sprinkhaan zichzelf tot een last zal wezen, en dat de lust zal vergaan: Want de mens gaat naar zijn eeuwig huis, en de rouwklagers zullen in de straat omgaan.*

Zeker ontzien oude lieden hoogten op te klimmen door krachteloosheid, en omdat hun ogen duister zijn, en hun benen gekromd, zijn ze, vooral wat haar zou kunnen op de weg dienen tot een val, en om haar te bezeren of kwaad te doen, verschrikt. Dit drukt dan immers krachtig uit hun traagheid. Zij hebben geen lust tot iets dat met moeite moet verricht worden. En ook hun vreesachtigheid. Overal verbeelden zij zich leeuwen op de weg. De grijze haren, die op het hoofd en in 't aangezicht gezien worden, en die zij nog zo vroeg niet verwacht hadden, vermeerdert hun vrees, die aanziende als grafbloemen.

Dus wordt de oude man, die zo mager wordt als een sprinkhaan, of wie iets, dat maar als een sprinkhaan is, zwaar valt, geheel lusteloos, al wat hem aangedaan wordt, wat hij zelf zal beginnen, verveelt, want hij ziet dat hij gaat naar zijn eeuwig huis, en zal in korte tijd door de rouwklagers onder de doden uitgeroepen worden.

En hoe zal dan zo'n oud, traag, lusteloos en vreesachtig mens dat grote werk gaan beginnen van aan zijn Schepper te gedenken, Die hij tot die tijd toe, vergeten heeft, en Die hem, door het bloeien van zijn amandelboom, en vermageren van zijn lichaam, de dood komt aanzeggen. Zeker, al de lust vergaat, en wat hij doet is gedwongen werk.

Ziet daar de reden in 't algemeen, waarom de ouderdom door Salomo *kwade dagen* genaamd wordt.

Maar alzo de kwalen van de ouderdom ook treffen zulken, die in hun jeugd aan hun Schepper gedacht hebben, en dat wij nu ook betoogd hebben dat de ouderdom en de grijzigheid, die op de weg der gerechtigheid gevonden wordt, zeker een zegen is, dient de reden, waarom Salomo de ouderdom de *kwade dagen* noemt, wat nader beschouwd te worden.

In 't bijzonder, Salomo de ouderdom de *kwade dagen* noemende, ziet voornamelijk op zulken, die in hun jeugd aan hun *Schepper niet hebben gedacht*, maar die Hem in die dagen hebben vergeten. En waarlijk voor zulken is de ouderdom, met alle haar gebreken een zeer *kwade dag*. Want

1. Een oud zondaar, die zijn beste dagen verspild heeft, heeft in al de kwalen die de ouderdom vergezelschappen geen troost. Voor de vromen zijn die kwalen ook smartelijk, want de Godvrucht maakt niemand ongevoelig, maar zij merken die niet aan als straffen van de zonde tot hun verderf: want zij weten dat Jezus al het straffelijke daarvoor geleden heeft. Onze smarten heeft Hij gedragen. De straf die ons de vrede aanbrengt was op Hem. Hij heeft onze ongerechtigheden gedragen, Jes. 53:4,5,11, 12, .Al de zonden worden vergeven in de rechtvaardigmaking, Ps. 103: 3 en 32: 1, 2, 5; 1 Joh. 1:7. Daar is geen verdoemenis voor die in Christus zijn, Rom. 8: 1. Zij zullen de dood niet zien in der eeuwigheid, Joh. 8:51 en 11: 26, maar zij merken die aan als een afbreking en losmaking van hun tabernakel, opdat hun ziel zou gaan inwonen bij God en hun lichaam in 't graf zou gezuiverd worden van al het verderfelijke, oneerlijke, zwakke en natuurlijke, dat haar in dit leven aankleeft als een gevolg van de zonde, onder welkers schuld zij ook gelegen hebben voor haar

rechtvaardigmaking en van welk zij moeten genezen worden eer zij in de hemel ingaan, 1 Kor. 15: 42, 43, 44, 45.

Zij zien die aan als kastijdingen van een Vader en niet als straffen van een Rechter. Zij mogen de gedaante hebben van straffen en daarom zo genaamd worden, maar in wezen zijn 't geen straffen.

Een vader, zijn kind kastijdende, beoogt niet anders dan de verbetering ervan. Wist hij, eer bij zijn kind kastijdde, dat dit kind niet meer zou zondigen, hij gaf het niet één slag meer, omdat elke slag hem even zeer doet als het kind. Maar al wist een Rechter, dat een dief of doodslager nooit meer zulke dergelijke misdaden doen zou, hij zou voortgaan met de oefening van straf, om het recht te voldoen, en beoogt dus ook de smart van de misdadiger, zijnde de vergelding die daartoe staat.

Een misdadiger ter dood verwezen om zijn grote misdaden, kan al de wonden en etterbuilen die hij in zijn lichaam ziet, en die hij in 't vangen, en in de gevangenis gekregen heeft, toen hij in boeien en banden zat, toen hij gepijnigd werd om zijn misdaad te belijden, aanmerken niet alleen als gevolgen van zijn misdaad, maar als straffen die hem de Rechter heeft aangedaan naar zijn verdiensten. Maar zo bij, voor de executie en uitvoering van de sententie, pardon van hogehand ontving, men riep hem toe, eer het zwaard door zijn hals ging, dat er voor zijn misdaad voldaan was, dat hij niet sterven, maar heerlijk leven zou: Daarmee zouden al zijn wonden, verschrikkingen, alteraties, die hem uit vrees van de straf, bevangen hadden, niet aanstonds genezen zijn, of weggenomen wezen.

Als nu een chirurgijn zo'n misdadiger aanstonds een ader opende, bij sneed al zijn wonden open, om die te zuiveren, een doctor gaf hem bittere dranken enz. al dat smartelijke, dat tot genezing van zijn lichaam en de wonden ervan nodig was, zou zo'n vrijgesproken misdadiger veel smart kunnen toebrengen, hij zou die moeten aanzien als gevolgen van zijn begane misdaad. Maar hij zou dit alles niet meer aanzien als straffen, maar als bewijzen van liefde tot zijn behoudenis, schoon het de gedaante heeft van straffen, en schoon het hem smartelijk valt, dit alles te moeten ondergaan. Zo ook de medicijnmeesters en chirurgijns, oordelen dat die misdadiger die smarten niet moesten worden aangedaan, dat bij zonder die volkomen gezond en gelukkig zou kunnen leven, zij zouden hem geen ervan aandoen.

Zo een ander misdadiger, die dezelfde misdaad begaan had, in de gevangenis of onder het pijnigen minder wonden, ja geen over had op het uur van zijn pardon, het pardon zou voor hem hetzelfde wezen dat het was voor een die veel wonden behouden had, en zo pijnlijk moest geheeld worden. Daarom zijn ook voor alle vromen niet dezelfde kastijding nodig.

Hieruit is nu openbaar, dat de gebrekkige ouderdom, hoe smartelijk hij ook mag zijn, voor zo iemand die aan zijn Schepper gedacht heeft, en met hem verzoend is, van een andere natuur is, dan voor een die zijn Schepper heeft vergeten, en met hem in vijandschap leeft. De vrome dragen die geduldig, danken God, dat hij de genezing van hun overgebleven verdorvenheden zo vervordert, Ps. 119: 67, 71, 75 en Jes. 12: L

Dat Hij door de beproeving van hun geloof, en van de deugden, die Hij in hen gewrocht heeft, de waarheid van hun geloof aan hen laat zien en hun genaden zo openbaar maakt. De onverzoende moeten al die smarten aanzien, of alleen als beteugelingen van hun boze natuur en als tomen die men ze als muilezels in de mond legt, Ps. 32:9. Of als beginselen van de eeuwige smart, die na dit leven zal beginnen, waarin de Rechter niet zal beogen haar verbetering, maar hun verderf, hetgeen hij ze bedreigd heeft. God zal in hun verderf lachen, Hij zal spotten wanneer hun de vrees aankomt, Spr. 1: 26, 27.

2. Voor een oud zondaar zijn die oude en droevige dagen, *kwade dagen*, omdat die smarten van de oude dag, de oude zondaar niet verbeteren zullen, maar eerder erger maken, tenzij God die geliefde te gebruiken tot hun bekering, dat hij zelf doet. De oude zondaar wordt wel wat ingeteugeld door al zijn smarten, hij is niet meer bekwaam om zulke zonden, en op zulke wijze te begaan als in zijn jonge dag: maar dit leert de ervarenheid en Gods Woord, dat gelijk een Moorman zijn huid, en een luipaard zijn vlekken niet kan veranderen, dat zo ook een, die geleerd is kwaad te doen, geen goed zal kunnen doen, Jer. 13: 23.

Daarenboven leert ons nog de ervarenheid, dat al de smarten in een onheilige ouderdom vermenigvuldigen, dat dan hun ziel bozer wordt. Zij willen zich onder Gods hand niet vernederen, zij vloeken op God die hen de smart aandoet, Spr. 19: 3 en Jes. 8: 21. Zij worden toornig op diegene die hen bestraffen en menen dat de ouderdom hun vrijheid geeft om al te doen wat hen lust. Zij verlustigen zich dan als zij de zonden, daar zij in hun jonkheid aan vast waren, nog eens mogen doen naar hun krachten: als zij hun boze stukken nog eens mogen verhalen en met hun gelijke zich zo mogen vermaken.

Anders is 't met een vroom oud man of vrouw, alzo zij het juk des Heeren gewend zijn in hun jeugd, zo dragen zij die lasten met lijdzaamheid. De zonde, haar heerschappij verloren hebbende, kan ze zo niet onder het juk brengen, zij worden in Gods kracht bewaard, de Heere leert en leidt haar.

Voelen zij hun zondige gebreken, zij vernederen zich te dieper en kussen de roede Gods, wetende, dat God ze uit getrouwheid verdrukt, Ps. 119: 75.

3. Gelijk de Godvruchtige ouderdom zijn vruchten heeft, zo heeft ook de Goddeloze ouderdom de hare; en die zonden zijn dan daarom te bozer, omdat ze geschieden van zo een, die van God, door al de kwalen van de ouderdom, geroepen wordt tot bekering, en aan welke als de laatste insinuaties van de Rechter geschieden.

De zonden die de ouderdom eigen zijn, zijn dikwijls gierigheid, toornigheid, haastigheid, ongeduldigheid en hardnekkigheid enz. Begnadigden worden ook van deze zonden bestreden en aangevallen. Maar als de ziel van de genade geheel ontbloot is, heersen zulke zonden in oude gebrekkelijke lieden met grote kracht, en zo verzwaren zij door onbekeerlijkheid hun oordeel, verachtende de lankmoedigheid en Goddelijke verdraagzaamheid, Rom. 2: 4, 5.

De zonden die in de jeugd geheerst hebben, en die toen nog ingeteugeld werden door inzichten, die gaan oude lieden dikwijls zonder schaamte bedrijven, omdat zij niet willen bestraft of vermaand zijn. Die aan dronkenschap vast was in zijn jeugd, verdrinkt dikwijls zijn verstand totdat hij smoort door zijn drinken. Een hoereerder zal dan nog naar vermogen de onkuisheid en onreinheid van zijn hart vertonen door woorden en daden. Een gierigaard wordt een monster van gierigheid. Een dief in zijn jeugd werkt dikwijls nog om een strop te verdienen. En dan smaadt haar een ieder, men jouwt haar, ziet daar die oude dronkaard, gierigaard, hoerenjager enz. en zij weten niet van schaamrood te worden.

Daar zijn geen bitterder vijanden van jonge vrome lieden, als oude en onbekeerde zondaren, zij kunnen dat licht niet dragen, omdat zij en hun werken boos zijn. Ook daarom is die droevige ouderdom een kwade dag, voor zo een die in zijn jeugd God vergeten heeft, en in zijn ouderdom van God verlaten wordt. In haar wordt waarachtig dat de Heere door Jesaja zei, Jes. 65:20. *Een zondaar honderd jaar oud zijnde, zal vervloekt worden.*

Dus hebben wij getoond dat Salomo met recht de ouderdom, en wel voornamelijk van zulken, die aan haar Schepper niet hebben gedacht in haar jongelingschap, noemt kwade dagen.

Maar hij beschrijft die nog aan een andere eigenschap, die ook maakt dat de bekering dan zelden in zulken gezien wordt, of die de bekering zeer moeilijk maakt.

Hij beschrijft de ouderdom van deszelfs lusteloosheid, het zijn jaren van welke gij zeggen zult, ik heb geen lust in dezelve.

Ar. Montanus vertaald ze, *quibus dicas non mihi in eis voluntas*. De Latijnse, *de quibus dicos: non mihi placent*. De zin komt op een uit, of men leest tot welke, van welke, of in welke, men zal zeggen, ik heb geen lust of vermaak in dezelve. Men kan de woorden passen of op de jaren, of op hetgeen een mens in die jaren doet of bejegt. En dus is het een korte beschrijving van de lusteloosheid van de ouderdom, en wel voornamelijk van zulken, die tot op dien tijd toe verzuimd hebben aan hun Schepper te gedenken.

Godvruchtige oude lieden kunnen en worden ook, in die jaren, met lusteloosheid wel overvallen, maar die zonde heerst niet in ze. Zij weten dat ze de raad van God dienen, het leven is voor hen Christus, en sterven gewin. Gods wonderen vertellen zij ook met vermaak en worden zij daartoe verwaardigd, dat is in die jaren haar vermaak, en zij doen het ook met vermaak, schoon zij het gebrekkige zien, wetende dat ze in Christus gevonden zijn.

Maar in volle kracht passen deze woorden op *een ouderdom daarin men verzuimd heeft aan zijn Schepper te gedenken, en zijn verzoening met God op te maken*.

1. Zulke jaren, al worden ze vermeerderd, dat een zondaar honderd jaar oud wordt, zij kunnen geen vermaak aanbrengen. Hoewel een zondaar honderdmaal kwaad doet en God hem de dagen verlengt, zo weet ik toch dat het die wel zal gaan die God vrezen, die voor Zijn aangezicht vrezen, maar de goddeloze zal 't niet wel gaan en hij zal de dagen niet verlengen. Hij zal zijn gelijk een schaduw, omdat hij zich voor Gods aangezicht niet en vreest, Pred. 8: 12, 13. Salomo geeft te kennen, dat als zij al vermaak schijnen te hebben en in voorspoed te leven, en dat God haar toelaat onder zijn verdraagzaamheid dikwijls en lang te zondigen, dat het geen leven is, maar alleen een schaduw van leven en van vermaak, omdat de vrees Gods daar niet gezien wordt.

Hoe voorspoedig dat ze zijn, de verzwakking van 't lichaam maakt, dat al wat het leven vermaakt, haar begeeft. De duistere ogen, de dove oren, de smakeloze tong, de slapeloze nachten enz., die maken dat alles begint te vervelen, gelijk Barzillai getuigt, 2 Sam. 19, 36, sprekende van een leven in een koningshof en wel onder de voorname gunstelingen van zo een Koning. Zij moeten de dood, die haar een koning der verschrikking is, zien naderen en, daar aan denkende, in een gedurige vrees leven.

Maar zo zij integendeel in tegenspoed, armoede en smart leven, dan begint haar het leven nog meer verdrietig te vallen. Schoon de dood haar vijand is en een einde maakt van Gods verdraagzaamheid over haar, zo overweldigen haar de smarten dikwijls zo, dat ze, uit enkele mismoedigheid om de dood roepen. En om de schrik voor de dood weg te nemen, verbeelden dan dikwijls de zogenaamde sterke geesten zichzelf, dat de dood is een eeuwige vernietiging.

Of zo zij daar niet in kunnen berusten, beelden zij haar in, dat God hen zal genadig zijn, omdat Hij ze hier zo straft en zij Hem nu om genade bidden, niet eens denkende aan Gods dreigementen, Spr. 1:24 enz., zo wordt een onbegenadigde als gedwongen om uit te roepen: Ik heb geen lust in deze mijn jaren.

2. Alles wat zo'n onbegenadigd oud man of vrouw doet in de jaren van die smartelijke en gebrekkelijke ouderdom, begint hen te vervelen en zij vinden daar geen vermaak meer in. Zij ondervinden hun eigen onbekwaamheid. Het verstand wordt bedwelmd, zij suffen, zij worden slaperig, de memorie gaat weg, al, de leden worden traag, dus zien zij dat zij onbekwaam worden tot hun werk, dat zij eertijds met zoveel vermaak waarnamen en krijgen een weerzin in haar eigen werk, de moeite verveelt haar. Zij moeten in die jaren getuigen: ik heb geen lust nog vermaak in mijn werk. Salomo drukt het dus uit, Pred. 2: 17, *Daarom haatte ik dit leven, want dit werk dacht mij kwaad dat onder de zon geschiedt, want het is al ijdelheid en kwelling des geestes.*

3. Al wat in deze gebrekkelijke en smartelijke ouderdom een oud zondaar ontmoet, maakt hem verdrietig, en hij toont, door woorden en daden, dat hij ook daar geen vermaak in vindt. Heeft hij geen goederen, het maakt hem droevig en moedeloos omdat hij nu, in zijn ouderdom, op eens anders gunst moet leven, en dat die hem niet verzorgen zoals hij het graag had.

Heeft hij goederen en erfgenamen, hij ziet menigmaal, dat zijn goederen, door zijn naarstigheid verkregen, door zijn nakomelingen al verkwist worden, of dat zijn erfgenamen dwaazen zijn, en begint uit te roepen: Ik haat ook al mijn arbeid, dien ik bearbeid had onder de Zon: omdat ik die moet achterlaten, aan een mens, die na mij wezen zal, want wie weet of hij wijs zal zijn of dwaas, evenwel zal hij heersen over mijn arbeid, dien ik bearbeid heb, Pred. 2: 18, 19. Hij nu door ervarenheid geleerd, en ziende de wereld van achteren, verfoeit het doen van de jeugd, en kwelt zich over haar dwaasheden, en ook dat vermeerdert zijn lusteloosheid.

Ja hij kan geen genoegen vinden in het doen van anderen, die zijn raad en oordeel niet opvolgen. Hij prijst het doen van de ouden, en veracht al het werk der jongen, en hoort hij haar oordeel, en beziet hij haar werk, dat hij veroordeelt, ook dat brengt hem verdriet aan. En hoe langer hij leeft, hoe langer hij zich over het doen van anderen vergramt, menende alleen wijs te zijn, en dus wordt bij verdrietig en lusteloos over alles wat hem in dit ijdel leven ontmoet.

Deze lusteloosheid nu maakt zo een mens weer geheel onbekwaam, om dan in die jaren aan zijn Schepper te gaan denken. Want als het leven zelf iemand verveelt, en dat hij de dood kiest voor het leven, zal hij dan vermaak vinden in een heilig leven, dat hij niet kent, en altijd heeft gehaat en tegengesproken. Als hij een weerzin heeft in het werk dat hem eigen was, dat hem voor deze vermaakte, zal hij dan vermaak vinden in een vreemd werk, daar zijn verdorven natuur een afkeer van heeft? Als al wat hem bejegt hem smart aanbrengt, en lusteloos maakt, zullen dan vermaningen, bestraffingen en onderwijzingen hem kunnen behagen? In de Godsdienst daar moet het hart wezen om God te behagen, Jes. 29: 13. Daarom strijdt zo een lusteloosheid van een onbegenadigde ouderdom allermeeest tegen de ware bekering, en maakt de mens daar geheel onbekwaam toe.

Dus hebben wij gezien de beschrijving die Salomo geeft van de ouderdom in 't algemeen, en van de onheilige ouderdom in 't bijzonder, en meteen aangewezen hoe onbekwaam die kwade dagen en lusteloze jaren zijn omdat grote werk, het gedenken aan de Schepper, dat al de krachten van de ziel en lichaam vordert, eerst te beginnen.

Ziet nu

II. Hoe Salomo deze beschrijving aandringt, om vroeg, en in de jeugd, aan zijn Schepper te gedenken, daarom, de ware bekering niet uit te stellen, vooral niet tot in de oude dag toe.

Drie voorname zaken geeft dan Salomo te kennen, als hij deze drangreden gebruikt, om in de jeugd aan de Schepper te gedenken.

Het eerste is,

omdat naar de jongelingschap zeker kwade dagen en lusteloze jaren volgen, die een mens zo onbekwaam maken om aan de Schepper recht te gedenken, dat daarom elk jongeling zijn jeugd daartoe moet besteden. Want dit werk, dat het gedenken aan de Schepper insluit, moet voor de dood afgedaan zijn, of God zal van onze nooit in Zijn gunst gedenken. Zijn nu de dagen en jaren van de *ouderdom* de *kwade dagen*, zo zijn de dagen van *de jeugd* de rechte *goede dagen*, die tot dit werk zeer bekwaam zijn en daartoe gevorderd worden, gelijk tevoren in 't brede getoond is. Een van beide gaat toch zeker. Of God zal ons leven eindigen en afsnijden eer die kwade dagen komen, of bij zal ons die laten zien en ondervinden.

Zo God een jongeling in zijn jeugd wegneemt en hij heeft het gedenken aan zijn Schepper tot een later tijd uitgesteld, zo wordt hem alle occasie afgesneden omdat ooit te kunnen doen. Zo wordt hij vroeg een brandhout van de hel. En dat gebeurt al menigmaal, dat de lamp der goddelozen uitgeblust wordt en dat haar verderf haar overkomt, dat hij sterft in de kracht zijner volkomenheid, daar hij gans stil en gerust was, zijn melkvaten waren vol melk en 't merg zijner beenderen was bevochtigt, Job 21:17, 23, 24. Ging het zo niet met de twee boze jongelingen, de zonen van de Godvruchtige Eli? 1 Sam. 5: 11, 17, met die 42 kinderen te Bethel? 1 Kon. 2: 24. Dit heeft toch de God van de hemel ons laten aankondigen: Dat die Hem eren dat Hij die zal eren, maar die Hem smaden zal Hij licht achten, 1 Sam. 2:30. David waarschuwde Salomo, indien bij de God zijner Vadersen verliet, dat hem God ook in eeuwigheid zou verstoten, 1 Kron. 28: 9.

Neemt God hem weg eer die kwade dagen komen, en heeft hij aan zijn Schepper gedacht in zijn vroege jaren, hij geniet een dubbele zegen, hij wordt bevrijd van al die moeilijke kwaden die met de oude dag gepaard gaan en hij wordt vroeg in de hemel opgenomen en gekroond, gelijk wij lezen van Abia, God nam hem vroeg weg en liet hem statig begraven, daar al zijn bloedverwanten zouden uitgeroeid worden, omdat wat goeds voor de Heere, de God Israëls, in hem gevonden werd, 1 Kon. 14: 13. Hij wordt weggeraapt voor het kwaad, gaat in vrede en zijn lichaam slaapt in zijn slaapstede tot de zalige opstanding toe, Jes. 57: 1, 2.

Zo God de jongeling spaart tot de oude en kwade dagen en heeft hij zolang dit werk uitgesteld, dan heeft God geen lust in zulke ouderdom en de oude zondaar geen lust tot dit werk, ja hij is er geheel onnut en onbekwaam toe: op zijn best is 't gevaarlijk en moeilijk. Daar integendeel zo een, die aan zijn Schepper gedacht heeft, de oude dag met vreugde tegemoet ziet en bekwaam gemaakt is, om al die smarten te kunnen geduldig dragen, ja daardoor geheiligd en voor de hemel toebereid wordt.

Het tweede,

dat de wijze Koning te kennen geeft, is, dat geen mens de bekering enige tijd mag uitstellen. Want is 't zeker, dat na de jongelingschap de kwade en lusteloze jaren en dagen volgen.

Het is ook zeker dat men de tijd niet weet, wanneer die dagen komen zullen. De kwade en lusteloze dagen overvallen dikwijls de mens eer bij daaraan denkt, en maken

zo jonge lieden al vroeg oud. De gehele jongelingschap, ja de kindsheid zelf komt God toe, daarom mag geen mens zijn bekering uitstellen. Dit kan men billijken, als men de volgende redenen maar eens gaat overwegen.

1. De God van de Hemel, onze Schepper roept elkeen toe, heden, zo gij Mijn stem hoort, en verhardt uw hart niet, Ps. 95: 7, 8. Hij belooft dat die Hem vroeg zoeken, Hem zullen vinden, Spr. 8:17. Hij bedreigt zulken die, als Hij roept, Hem niet antwoorden, Spr. 1: 24, enz. Is dat dan niet betamelijk daar wij aanstonds antwoorden, wat wilt gij, Heere, dat ik doen zal? en dat wij zonder uitstel gehoorzamen? Zou 't wel dragelijk zijn voor een heer als hij zijn knecht belaste iets aanstonds te verrichten, dat hij zou antwoorden, ik zal dat doen als 't mij gelegen komt? Mag men een dagloners arbeid niet bij ons laten vernachten? Lev. 19: 13. En zal men de bekering, die wij God schuldig zijn, en daar ons interest inlegt, God weigeren, als Hij die van ons eist? Klagen de vromen als God het volbrengen van Zijn beloften uitstelt, heeft dan God geen rechtvaardige gronden om te klagen, ja te straffen. die Hem willen doen wachten naar onze bekering? Let op de Wet, Exod. 22: 29. Uw volheid en uw tranen zult gij niet uitstellen. Zo een soeverein koning wist, dat er een verrader in 't huis van een zijner onderdanen logeerde, en bij eiste hem aanstonds op, en die onderdaan verborg zo'n verrader, en hij beloofde hem over te geven. als 't hem luste, zou zo een niet mogen aangekeken worden als een metgezel van zo'n verrader? Zou hij daar niet strafbaar over zijn? Wat is de zonde, als een rebellie tegen God, een verrader van onze ziel, zo wij die nu willen bergen, en die nog voor een tijd willen blijven dienen, terwijl God roept, doodt de leden die op aarde zijn, zijn wij over dat uitstel niet rechtvaardig ten uiterste strafbaar?
2. De bekering, waardoor wij ons begeben om aan onze Schepper te gedenken, staat in onze macht niet. De bekering is een gave Gods, van hem wordt ze gebeden, Hoogl. 1: 4, Jer. 31: 18 en Klaagl. 5: 21. Hij werkt ze, Hand. 11: 17. Het is een grote genade als God een dode dus levend maakt, Ef. 2: 4, 5, 10. Als God ons dan genade aanbiedt, en wel zulke genade, als daar is de bekering ten leven, zal men het aanvaarden van zo'n weldaad uitstellen, en God met zijn genade van onze ziel afwijzen? Kan men billijk verwachten dat God terugkeren zal, als Hij zo smadelijk verworpen wordt? Al geschiedt het onder voorwenden, dat men nu geen tijd of lust heeft om dat nu te ontvangen, maar dat men het ter gelegener tijd, als 't ons lust, doen zal? Te minder grond hebben wij hiertoe, omdat God ons tot een spoedig aanvaarden van zijn genaden zo dikwijls verplicht, Jes. 55: 6, Zoekt de Heere terwijl Hij te vinden is, roept Hem aan terwijl Hij nabij is, en 2 Kor. 6: 2, In de aangename tijd heb Ik u verhoord, en in de dag der zaligheid heb Ik u geholpen: ziet nu is het de welaangename tijd, nu is het de dag der zaligheid. Zo een Koning, aan een die gekwetste Majesteit begaan had, en daarover ter dood verwezen was, vergiffenis aanbood onder conditie, dat de misdadiger aanstonds bij hem moest komen, omdat te verzoeken, zou zo een misdadiger antwoorden, laat de Koning wat wachten, ik kan, of wil nu niet, maar zal 't verzoeken als 't mij lust? Zou zo een Koning gereed wezen als 't de misdadiger lust? Handelen zulken, die hun bekering uitstellen, niet nog dwazer als zo'n misdadiger doen zou?
3. Kan iemand zich verzekeren, dat er, nadat men zijn bekering heeft uitgesteld, tijd zal zijn om zich te kunnen bekeren, in die tijd die men zich voorstelt? Wat zekerheid hebben wij van ons leven? Nadrukkelijk zijn de woorden van Jakobus, Jak. 4: 13, 14, Welaan nu, gij die daar zegt, wij zullen heden of morgen naar zulke stad reizen, en daar een jaar overbrengen, en koopmanschap bedrijven en winst

doen: die gij niet weet wat morgen geschieden zal, want hoedanig is uw leven. Want het is een damp die voor een weinig tijd gezien wordt, en daarna verdwijnt. Dit nu is zeker, die onbekeerd sterft, en de Zoon ongehoorzaam is, hij zal 't leven niet zien, de toorn Gods blijft op hem, Joh. 3: 36. Zal men dan dat gewichtige werk wagen en uitstellen, daar men zich van geen een uur kan verzekeren?

Ja al wisten wij dat wij honderd jaar zouden worden, kunnen wij ons verzekeren dat God dan ons zal bekeren als wij willen? Weten wij wel of wij daartoe gelegenheid en genegenheid zullen hebben? Julius Caesar werd op die eigen dag dat hij vermoord werd zeer gebeden van Calpurnia, zijn vrouw, die gedroomd had dat haar man in haar schoot vermoord werd, dat hij toch die dag niet in de Raad zou verschijnen. Naar de Raad gaande werd hem een brief overhandigd, daarin het gehele verraad ontdekt werd, hij verzuimde toen op 't smeken, en op de droom van zijn vrouw acht te geven, en die brief te lezen, maar dus verloor hij zijn leven en zijn kroon. Archia de Thebaniter Vorst, op zekere maaltijd zijnde, ontving een brief, en die ze hem overleverde, verzocht dat hij die aanstonds zou lezen, omdat ze behelsde zaken van gewicht. Hij antwoordde al lachende, In *erastinum feria*, Morgen zullen wij ernstige dingen behandelen. Nu moest hij vrolijk zijn: maar in die nacht werd hij door Pelopida vermoord.

4. Zo wij onszelf al konden verzekeren dat God ons ook dan nog zou horen en bekeren, dat onmogelijk is, zo zou 't nog al dwaas en boos zijn, zijn bekering uit te stellen. Want ondertussen berooft zich de zondaar van al de voordelen, die een jongeling geniet, als hij vroeg zich tot God bekeert. En hoe groot die voordelen zijn, hebben wij tevoren aangewezen.

Terwijl de zondaar voortgaat in zijn onbekeerden staat, wordt zijn hart gedurig harder, hij dwaalt verder, hij vermeerdert zijn zonden, hij wordt gewend kwaad te doen, het onkruid van de verdorven natuur zaait voort, de kanker schiet zaad. Daarom wordt het bekeren niet alleen moeilijker, maar zo God door werkt moet de ontsteltenis, de droefheid en de smart zoveel groter zijn, als men tot zichzelf komt.

5. Het kan met een waarachtig voornemen, om zich te eniger tijd waarlijk te bekeren, niet bestaan, zijn bekering moedwillig uit te stellen. Want zo'n voornemen, om de bekering uit te stellen, ontstaat uit een liefde voor de zonde, en een boos afkeer van God, ja een versmiden van Zijn gunst. Hoe kan nu zo'n gestalte, met een waar voornemen, om zich eens waarlijk met God te laten verzoenen, bestaan? Een Christen moet aanstonds, als bij geroepen wordt zeggen, het is ons genoeg dat wij in de vorige tijd der heidenen wil volbracht hebben, want wij moeten rekenschap geven Degene Die bereid staat om te oordelen de levenden en de doden, 1 Petrus 4: 3, 4, 5.

6. Wat zal, of kan een mens bewegen om zijn bekering uit te stellen, als God hem roept en nodigt? Het zou moeten zijn, of omdat de mens schrikte en benauwd was om weer tot de vriendschap en gemeenschap van zijn God te keren, en dat hij daarom zijn bekering zo lang uitstelde als 't hem mogelijk was. En als dat de reden is, ontdekt het de kleinachting en vijandschap die zo iemand tegen God heeft. Ja hoe kan zo iemand oprecht en uit genegenheid ooit tot God willen keren? Zo hij 't zal doen, 't zal gedwongen zijn, en dat behaagt God niet.

Of het geschiedt omdat de ziel zo vast is aan de zonde en aan de wereld, en al het begeerlijke dat daarin is, dat hij dat hoger schat als zijn God. En zeker zulke vriendschap is vijandschap tegen God, Jak. 4: 4. En hoe zal die ziel zich van die liefde ontdoen? Zal het blijven in de zonde, en het dienen van de wereld het hart veranderen, en doen toekeren tot de Heere? Wie kan dat wachten?

Als zo'n dienaar van de zonde en van de wereld ooit gedachten maakt van naar God te keren, dat zal wezen omdat hij het niet langer durft wagen met zijn oude en beste vrienden, of omdat zij hem, en hij hen, verlaten; en zal zo'n bekering ooit God behagen?'

Is 't vermaak dat de zondaar in zijn zondestaat geniet, ook wel zoveel waard, dat hij daarvoor zoveel, waagt? Die het bedaard overdenkt, moet uitroepen, het zijn dwazen die het bestaan.

Het derde,

dat deze profeet en koning nog beoogt met deze drangreden dus te voegen bij zijn vermaning, gedenkt aan uw Schepper eer die kwade dagen komen, is dat vooral geen mens zijn bekering en gedenken aan zijn Schepper mag uitstellen tot de oude dag. Het moet gedaan zijn, en men moet er toe gewend zijn, eer die kwade dagen en lusteloze jaren naderen, want dat zijn kwade dagen, en daarin krijgt men zeer zelden lust tot dit werk.

Daar is geen groter dwaasheid als zijn bekering en de schuld die men God schuldig is, uit te stellen tot de ouderdom. Want,

1. De dagen en jaren van de ouderdom zijn kwade dagen en jaren om dat werk te beginnen. Wij hebben dat nu al getoond uit al de ongevallen die Salomo zei, dat met de ouderdom gepaard gaan. Zal men het zwaarste en gewichtigste werk uitstellen tot de tijd dat men daartoe onbekwaam is? Jezus vermaande zijn leerlingen, dat ze God zouden bidden, dat hun vlucht niet mocht geschieden in de winter, Matth. 24: 20. Omdat die tijd zeer onbekwaam is om te vluchten, en het vluchten zeer verzwaaert. Maar zo is 't ook hiermee gelegen. De ouderdom, de winter van dit leven is een tijd, die het ontvluchten van Gods toorn als ondoenlijk maakt, of ten minste zeer bezwaard. Die in de winter vlucht, vindt wegen daar hij niet door kan gaan, ja daar hij gemakkelijk in blijft steken, en zo gevangen wordt. Die in zijn oude dag Gods toorn wil ontvluchten, vindt, wegens de menigte van zijn zonden en verdorvenheden, de weg om naar God toe te gaan dikwijls zo ongebaand, dat hij daar niet door zien kan, en zo door mismoedigheid het werk opgeeft. De zonden zijn zulke lasten dat ze zijn ziel drukken tot in de hel. En de zware toevallen van de ouderdom nemen de krachten van ziel en lichaam weg, zodat hij door lusteloosheid het werk opgeeft en gevangen wordt, terwijl hij op vluchten denkt.

Vlucht men in de winter, en moet men in de open lucht vernachten, de koude en de plasregen, en de donkere nachten benemen de lust en 't vermogen om daar te komen daar men zich meent te verbergen. Vlucht men in de oude dag, de oordelen van een vergramde God, die men tot zo lang toe zo trouweloos verlaten heeft, en de kwaden van de ouderdom kunnen de ziel zo verschrikken en zo aanvallen, dat al de hoop van ooit met God te verzoenen, de ziel ontvliedt, en zo valt men in de rampzalige eeuwigheid.

2. De bekering, die men onderneemt in de oude dag, is zelden een gewillige, maar doorgaans een gedwongen bekering. 't Gaat hier mee als met Joab omtrent Absalom, 2 Sam. 14: 30. Absalom had Joab verscheidene malen verzocht, maar hij wilde bij hem niet komen, hij zag naar hem niet om: maar toen hij Joabs gerst liet verbranden, toen kwam hij gedwongen vragen, waarom zoiets gedaan was? God nodigt ook de mens in de tijd der genade, die Hij hem gunt, maar van de mens veracht zijnde, laat Hij hem Zijn gramschap proeven. De zondaar wordt dan wel eens gedwongen om naar God te gaan en om Zijn toorn af te bidden, als hij voelt in zijn oude dag al de smarten, daar

God zijn lichaam en ziel mee aantast, maar dat is dan doorgaans maar vleien, en 't is gedwongen werk. Zo lezen wij van de geveinsde in Israël, welkers hart niet recht en was voor God. *Als Hij hen doodde, zo vraagden zij naar Hem, en keerden terug, en zochten God vroeg, en gedachten dat God hun Rotssteen was, en God de Allerhoogste hun Verlosser*, Ps. 78: 34, 35. Maar wat was dat zoeken voor een zoeken? *Zij vleiden God met hun mond, en logen Hem met hun tong, want hun hart was niet recht met Hem, en zij, waren niet getrouw in Zijn verbond*, Ps. 78: 36, 37.

Zo'n bekering komt doorgaans voort niet uit een weerzin tegen de zonde, maar omdat de zonde de zondaar verlaat, en omdat hij de bittere nasmaak van de zonde begint te voelen. Als Israël door haar vijanden benauwd werd, en toen haar afgoden haar niet hielpen, toen beleden zij dat zij tegen God gezondigd hadden, verzochten zijn hulp, maar het antwoord was: Gaat heen, en roept tot de goden die gij verkoren hebt, laat u die verlossen in de tijd van uw benauwdheid, Richt. 10: 14, want God heeft lust aan vrijwilligers, 1 Kron., 29: 9, 14-17, Ps. 110: 3, 2 Kor. 9: 7.

3. Een oud zondaar verliest zijn geheugen, hoe zal hij dan gedenken aan zijn Schepper? Hij verliest de herinnering van het gepasseerde in zijn leven, hoe zal hij dan zijn zonde oprecht voor God belijden? Hij verbeeldt zich dat God die vergeten heeft, omdat hij zelf die niet meer gedenkt. Hij let hier niet op dat er een gedenkboek voor Gods aangezicht geschreven is, Mal. 3: 16, dat op zijn tijd zal geopend worden. Openb. 20: 12. Hoe zal hij zijn Schepper loven over het genotene? Hoe zal de herinnering van Gods weldaden hem verplichten tot de ware dankbaarheid? Zo men hem wil leren, hij wordt toornig, omdat men hem voor een weetniet aanziet.

Zo hij al zijn onwetendheid erkent, en begerig wordt om te leren, de schaamte maakt dat hij niet leren durft. Het is immers beschamend voor een oud man of vrouw als die van jongere als zij zijn, het ABC zouden moeten leren. Zij willen liever onwetend sterven.

Zo zij daar al doorbreken en beginnen te leren, zij vergeten alles, en kunnen niet geleerd worden, en zo wordt de weg tot moedeloosheid en lusteloosheid gebaad, daar een dienaar Gods ijverig van geest moet wezen.

4. Als dat werk van de bekering uitgesteld is tot de oude dag, is de zonde niet alleen een gewoonte, maar zelfs als een natuur geworden. Gelijk nu een Moorman zijn huid, en een luipaard zijn vlekken niet kan veranderen, zo kan een die gewend is kwaad te doen, geen goed doen, Jer. 13: 17. De zonde wortelt zo diep, dat ze niet kan ontworteld worden. Het onkruid vermenigvuldigt zo, dat er geen koren wassen kan. Oude zondaren die zo lang begraven zijn geweest in de zonde, daar kan men van zeggen als van Lazarus: hij riekt al.

De duivel maakt zijn banden zo vast aan zo'n ziel dat ze niet te breken zijn. Hij geeft zulke buit niet graag over. De wereld gaat hem bespotten, als hij maar denkt om in zijn oude dag een andere koers van leven te houden, zij zouden vragen, of hij in zijn oude dag begon te suffen? en hem zo bespotten, en dat is voor de mens onverdraaglijk.

Hun oude gewoonten zijn voor hen wetten, en de verouderde verdorvenheden maken zo'n oproer, dat Gods waarschuwend stem als niet gehoord wordt. Brengt eens oude honden aan banden. Zij zijn niet gewoon te bidden, dus blijven zij van hulp ontbloot, en bidden zij, God verwerpt dikwijls zulke late gebeden, Spr. 1: 24, 28.

Toepassing

Tot hiertoe is mijn gehele toeleg geweest, aan het gemoed van die, die erkennen, dat God hun Schepper is, openbaar te maken, hoe billijk, hoe heerlijk, hoe voordelig, hoe vermakelijk en noodzakelijk het is aan zijn Schepper te gedenken in zijn jeugd, om dus te ontgaan, of te verzoeten de smarten van de ouderdom. En ook hoe gevaarlijk en dwaas het is dat grote werk uit te stellen totdat de kwade en verdrietelijke dagen en jaren komen van de gebrekkige ouderdom. Nu zal mijn toeleg zijn in 't vervolg,

- I. Voor het oog van Nederlands volk open te leggen het droevig verval en verzuim van deze plicht onder de jeugd, en de oorsprong daarvan te ontdekken, om dus dit kwaad te kunnen tegengaan.
- II. De onbedachtzame jeugd tot hun plicht op te wekken.
- III. De jongelingen en jongedochters, de jonge mannen en vrouwen die met Maria het beste deel verkoren hebben, aan te moedigen tot standvastigheid.
- IV. De ouden van dagen, in de naam van God, hun rechte plicht voor ogen te stellen.

I. Ik begin dan nu van een bittere klacht over de toestand van de jeugd in deze onze dagen.

Als de bedroefde toestand van de eerste wereld door Mozes beschreven wordt, en dat de Heere zei, dat Zijn Geest niet langer twisten zou met de mensen, maar dat Hij haar, nadat Hij ze de tijd van 120 jaren gesteld had, zou uitroeien, was dit een van de redenen, dat het gedichtsel der gedachten van het hart te allen dag, van de jeugd aan, alleen boos was, Gen. 6: 5 en 8: 21. Die tegenwoordig op de gestalte der mensen, en voornamelijk op de jeugd acht geeft, en blijft ontkennen de natuurlijke verdorvenheid van 's mensen hart, is zeker moedwillens blind.

Mogelijk zal iemand, die de erfzonde loochent, zeggen: *Dat er nu zo'n boosheid in de jeugd gezien wordt, komt daar vandaan, omdat zij zoveel kwade voorbeelden zien.*

Maar ik verzoek dat de voorstanders van de ongeschonden vrije wil, die deze reden willen geven van dit algemeen verderf, dit volgende eens gelieve te overdenken:

1. Is 't verderf in de jeugd alleen voortgekomen uit de kwade voorbeelden? Hoe is 't dan zo doorgebroken in de allereerste nakomelingen van Adam? Hun vader had zwaar gezondigd, maar God toonde zijn misnoegen over die zonde, en Adam was er over beroerd en beschaamd, toen hij zich voor God verborg. Hoe kwam het dat de nakomelingen niet veeleer oversloegen tot het goede als tot het kwade, toen zij hoorden en zagen dat het zo bitter was tegen God te zondigen?

2. Zo de Kainieten al volgden het kwaad voorbeeld van hun vader, waarom hebben de nakomelingen van Seth niet opgevolgd de goede voetstappen van hun vrome vaderen? De wil was immers, naar 't voorgeven van de voorstanders van de ongeschonden vrije wil, onverschillig. En de goede voorbeelden zijn immers voor een gezond verstand aangener, en navolgelijker als de kwade. Nochtans zag men voor de zondvloed, dat de boosheid des mensen menigvuldig was op de aarde, en dat al het gedichtsel der gedachten zijns harten alleen boos was. *Dat alle vlees zijn weg bedorven had op de aarde*, Gen. 6: 5, 12. Dat de hele wereld onbekeerlijk bleef, totdat de zondvloed ze allen weg nam. Als de wil geheel onverschillig was, hoe is 't mogelijk, dat de wil van al de mensen zo algemeen tot het kwade kon overslaan, en wel met zo'n

hardnekkigheid als er in de eerste wereld te zien is geweest, volgens het getuigenis van Mozes, Gen. 6, en van Christus, Matth. 24: 38, 39.

3. Neemt, het gebeurde dat onder een zeker geslacht de wil ten kwade oversloeg. Indien zij in alle mensen van de geboorte al geheel onverschillig is ten goede of ten kwade, hoe komt het dat de wil juist onder alle slag van mensen zo ten kwade overslaat, dat men onder alle volkeren altijd vindt dat de bozen de meeste hoop zijn? Ja dat de kinderen van de vroomsten dikwijls de snoodsten zijn? Zeker die dit bedaard en zonder vooroordeel overweegt, zal erkennen, dat God in zijn woord de waarheid getuigenis geeft, als Hij zegt: het gedichtsel van 's mensen hart is boos van zijn jeugd aan, Gen. 8: 21. En zo iemand zal, zo God hem kinderen geeft, voor de opvoeding bekommerd zijn, en toeleggen om het boze van zijn kinderen tegen te gaan, en daartoe hulp zoeken bij zijn God, Die machtig is de ziel naar Zijn beeld te vernieuwen, gelijk Hij die naar Zijn beeld geschapen heeft. Maar helaas! nu is 't heel anders gesteld.

Horatius, een heiden, zei in zijn tijd,

*Aetas parentum pejor avis, tulit
Noi nequiores, mox daturos
Progeniem vitiofiorem.*

De zin is:

De eeuw van onze ouders, bozer als die van haar voorouders, heeft ons voortgebracht, die onze ouders in boosheid overtreffen, en wij staan weer in 't korte nog bozer nakomelingen voort te brengen.

Dit woord wordt in onze dagen bevestigd. Van tijd tot tijd verslechteren de nakomelingen. Daar rijst nu een geslacht op, dat zeker het tegenwoordige in boosheid zal overtreffen. En verstandige ouden moeten met droefheid aan de toekomstige tijden gedenken.

Het is tegenwoordig wat zeldzaams, een jongeling of jongedochter te vinden, die met haar gedrag toont, dat ze aan haar Schepper denkt. Bezieet het eens van rondom:

Daar zijn menigte van kinderen daar geen handen aan geslagen worden om die voor God op te brengen. Die zijn als wilde woudezels, nergens toe bekwaam als om kwaad te doen. Die kennen God hun maker niet. Zij zijn dommer als een os of ezel, Jes. 1: 3.

Zij verschonen zich, dat hun ouders hen niet hebben laten leren. Voor zoverre zijn ze te beklagen. Maar zij denken niet, dat ze de goddeloze voetstappen van haar ouders volgen, en zo in 't zelfde oordeel vallen. Dat, gelijk hun ouders onnatuurlijk met hen hebben gehandeld, zij ook zo met zichzelf handelen, zichzelf vermoordende.

Daar zijn er daar veel aan ten koste gelegd wordt, maar die hun ouders veel bitterheid toebrengen. Dat er zo'n oordeel wel komt over een familie, is maar al te klaar. God wil dus tonen dat de opvoeding niet genoeg is, maar dat Hij moet mee werken. In zo'n geval past ons het stilzwijgen. Doch zulke kinderen mogen toezien, en met aandacht lezen die plaatsen, die men vindt, Deut. 17: 16, *Vervloekt zij, die zijn vader of moeder veracht: en al het volk zal zeggen Amen.* En Spr. 20: 20, *Wie zijn vader of moeder vloekt, diens lamp zal uitgeblust worden in zwarte duisternis.*

Daar zijn er die in hun jeugd wat goeds beloofden, maar die in handen van kwaad gezelschap vervallen zijnde, daarna zeer uitspatten, en van de goddelooste worden. Apostaten in leer en leven, zijn doorgaans de ergste. In zulken is 't waar, *Heroum filii noxa.* Dat zijn smetten van de families daar zij uitgesproten zijn, Spr. 29: 15 en 30: 17. God zal ze vinden op Zijn tijd.

Zo men gaat door de steden en dorpen van Nederland, en men zijn ogen laat gaan over de spelende jongens en meisjes op de straten, moet men niet uitroepen, o tijden, o

zedes! Kleine jongens en meisjes zijn groot en als volwassen in de boosheid. Men hoort uit hun monden een taal, of hun kelen open graven waren, daar niets als stank uit voort komt. Het vloeken, 't misbruiken van Gods heilige naam, het lichtvaardig en goddeloos zweren, de oordeelpraat die uit haar mond gehoord wordt, de dertelheid, de spotternijen, de Goddeloosheid, de woestheid die in hun spelen en ravotten gehoord en gezien wordt, getuigen dat ze op geen God denken, en dat ze als zonder enige tucht opgebracht worden. Die hun kinderen, schoon ze al veel moeite doen om die te leren, maar toelaten om met hen te spelen, krijgen ze doorgaans bedorven thuis.

De klachten van Godvruchtige schoolmeesters en schoolvrouwen groeien alle dagen, en zij moeten betuigen, dat het ondoenlijk wordt de jeugd onder banden te houden.

- Bezie eens de jongelingen en jongedochters die uit de kindse jaren gaan, en de eerste scholen en tucht ontwassen zijn, vertonen die dat ze aan haar Maker gedenken? De hoogmoed en de pracht in kledingen, haar gezelschappen die zij zoeken, de discoursen die zij voeren, en haar gedragingen vertonen dat ze toegerust worden om de wereld geheel gelijkvormig te worden.
- Bezie men de jonge dienstknechten en dienstmaagden, wie kan het bederf onder hen genoeg beklagen? Het gedrag van de meesten toont dat ze geen vrees Gods voor haar ogen hebben.
- Zo men zijn ogen wendt tot de jeugd van de aanzienlijke families, dan moet men besluiten dat het einde van onze Republiek nadert. Vele van de voornaamste jongelingen en juffers zijn genegen tot bals, saletten, gezelschappen, daar men de tijd met dansen, dobbelen, zot geklap, gekkernijen, wereldse discoursen van lekker eten en drinken, mooi gekleed te gaan, zijn vermaak te nemen, met lasteringen en achterklappen, doorbrengt, daar men nooit, of ten minste zelden, een woord van God de Maker en Weldoener hoort spreken. Daar de gemoederen verwijderd en verwoest, en van de ware Godsvrucht afkerig gemaakt worden.
- Hoe het de jeugd op de academiën en hogescholen maakt, weten die, die maar enige kennis van zaken hebben.
- Hoe kooplieden u klagen over de jongelingen, die voor de koopmanschap opgebracht worden, weten die, die enige verkeringen met hen hebben.

De beloften over de dagen van 't Nieuwe Testament zijn, *dat God Zijn Geest zou uitgieten over alle vlees, dat de zonen en dochteren zouden profeteren, en de oude dromen dromen, en dat de jongelingen zouden gezichten zien. Ook dat over de dienstknechten en dienstmaagden die Geest zou uitgestort worden*, Joël 2:28, 29. God volbrengt zeker Zijn beloften ook in onze dagen, maar dit is ook openbaar, dat des Heeren Geest tegenwoordig op weinigen gezien wordt.

Bezie eens in 't bijzonder, wat het gedenken aan de Schepper al insluit, en oordeelt dan, verstandige lezer, of mijn klachten over de jeugd gegrond zijn.

1. Aan zijn Schepper te gedenken sluit zeker in, God onze Schepper recht te leren kennen, omdat men niet gedenken kan aan dien, die men niet kent. Maar mag de Heere nu niet klagen en tegen velen betuigen: De jongelingen en jongedochters, die door de doop Mij zijn opgedragen, kennen Mij niet, hoe zullen zij dan aan Mij gedenken? Onder de armsten zijn er velen die als 't vee opgebracht zijn, die dommer zijn dan heidenen: hun kinderen volgen hun voetstappen na, en zijn van God vervreemd door een heidense onwetendheid. Van de meeste kinderen van de armen en geringsten van het volk mag men zeggen met Jeremia, deze zijn arm, zij handelen zot, omdat zij de weg des Heeren en het recht van hun God niet weten, Jer. 5: 4.

Maar gaat eens tot de groten, van welke men vermoeden zou dat ze immers de weg des Heeren en het recht van hun God weten, dat hun kinderen daarin zouden onderwezen zijn. Is 't daar beter gesteld? Het eerste daar velen van dezelve op gesteld zijn, is, dat ze de zwieren en modes van de wereld mogen kennen, om zich naar alle gezelschappen te kunnen voegen. Dit noemt men, zijn wereld te kennen. Veel van de eerste beste tijd wordt doorgebracht om enig kunst en handwerk te leren, dat voor de jeugd prijselijk is, ook om te leren zingen, spelen, dansen, en dan te weten, hoe men de wereld zal behagen.

Maar waar is de kommer om God hun Schepper vroeg en eerst te leren kennen? En dus de kennis en vrees Gods te leggen als een eerste grond en beginsel van de wijsheid? Op zijn best zal men, omdat het fatsoen het meebrengt, nog enige tijd afzonderen om zoveel te leren dat men ternauwernood zijn belijdenis kan doen, om lidmaat te worden, maar dat gedaan zijnde, bemoeit men zich niet om in kennis op te wassen. Waar zijn de Timotheüssen, die de Schriften van jongsaf weten?

Vele jongelingen en jongedochters van de groten zouden beschaamd zijn om een oefening tot bevordering van de kennis Gods waar te nemen, hoe naarstig zij ook zijn om haar dagelijkse gezelschappen waar te nemen. Daarom vindt men bij de grootste en kleinsten de allerminste kennis van God hun Schepper, schoon de grootste het meeste door weldaden aan God verbonden zijn, en de armsten het meeste moesten uitzien om na deze eens een beter staat te mogen genieten.

Was dit zo niet, daar werd meer werk gemaakt van de Bijbel, men zou zoveel tijd niet verkwisten met leeg zijn, of met lang slapen, met het spelen van kaarten enz., met dansen, bals en saletten, en dergelijke dingen, die het gemoed zo verijdelen, en de jeugd zo bederven. Arme lieden hun kinderen zouden in scholen, in kerken en andere oefeningen, als ze tijd hadden, meer gezien worden, en hadden zij geen vermogen, hulp verzoeken om hun kinderen te laten leren.

2. Aan zijn Schepper te gedenken sluit ook in een oprechte erkenning van de verbintenis aan God de Schepper.

Maar waar vindt men nu zulke jongelingen en jongedochters, die daar werk van maken?

De ouders en getuigen beloven bij de doop, hun kinderen te zullen onderwijzen en te helpen onderwijzen in de leer van de waarheid, en ze dus indachtig te maken wat voor hen bij de doop beloofd is. Maar vele ouders en getuigen weten niet wat ze beloven, 't is hun genoeg als 't water maar op het kind besprengd is, en dat het kind bij de doop de naam ontvangen heeft, maken daarom geen werk, ja kunnen het niet doen, om hun kinderen te doen gedenken aan God hun Maker, daar zij zo solemneel aan verbonden zijn. De ouders dom en onwetende zijnde, en de kinderen van de buik af van God vervreemd zijnde, hoe zullen die gedenken aan hun Schepper? en erkennen de verbintenis die op haar legt?

Wie zal 't ze leren en doen heugen, hoe heerlijk zij geschapen zijn? Hoe ellendig zij in Adam geworden zijn, hoe God weer een genadeverbond met de uitverkoren zondaar gemaakt heeft, dat zij nu even onder die bediening van dat verbond? Dat zij al aan God zijn opgedragen, dat God het oog over ze heeft, en getuige is van al hun gedraging? Dat ze voor Zijn vierschaar moeten verschijnen, dat Zijn gunst hun leven, Zijn toorn hun dood is? Ouders en getuigen hebben geen kennis van deze Goddelijke waarheden.

Als de kinderen dit nooit wordt voorgedragen, en men maakt het hun niet indachtig, is 't dan wel wonder dat ze de verbintenis die op hen legt nooit herdenken, maar leven of

zij van geen God afhingen? Gedachten de jonge lieden aan de verbintenis die God hun Maker op hen heeft, en waardoor zij aan Hem verbonden zijn, zij zouden op wedervergelding denken. Zij zouden zich zo los en trouweloos niet verbinden aan de wereld, die een vijandschap tegen God voert, Jak. 4: 4. De meest gezegenden van God zouden de vriendschap met God het hoogste achten, en zoeken te voeden. Nu, helaas! is 't of de jeugd vrijheid had om zich te verblijden in hun jeugd, hun hart en vermaak op te volgen, te wandelen in de wegen van hun harten, en in de aanschouwing van hun ogen, alsof ze onder geen wetten van God hun Maker stonden. En die door God met gezondheid, middelen, vrienden en andere gaven begiftigd zijn, zijn dikwijls de alleronhandigste, alsof ze gezegend waren om onbeschaamd alle gruwelen en boosheden te plegen. Dit is een klaar bewijs dat God in de betrekking die Hij op de jeugd heeft, niet gezien noch erkend wordt.

3. Aan zijn Schepper te gedenken is niet alleen Hem te kennen en te erkennen, maar dat sluit ook in, met Hem te verzoenen in het bloed van de Middelaar Jezus, en dan Hem gedurig te vertegenwoordigen, aan Wie men zo verbonden is, om zo voor Gods aangezicht bedachtzaam te wandelen, en als onder Zijn ogen te leven.

Van Jozua leest men, Richt. 23: 3, Dat bij een verbond maakte om de Heere na te wandelen. Van Jozef, dat het oog van God hem bedwong om tegen zijn God niet te zondigen. De Heere vroeg eens, Jer. 2: 32, *Vergeet ook een jonkvrouw hun versiersels, of een bruid haar bindsels.* En klaagt daarop, *nochtans heeft Mijn volk Mij vergeten, dagen zonder getal.* Maar mag die klacht nu niet vernieuwd worden? Waar zijn die jongelingen en jongedochters die op een ware bekering en verzoening met God denken. Onze jongelingen en jonkvrouwen vergeten hun versierselen niet, maar maken daar tegenwoordig zoveel werk van, dat het bij velen de voornaamste bezigheid is: maar zij gedenken niet, dat zolang zij met God niet verzoend zijn, dat alle hun versiersels maar bewijzen zijn van hun hoogmoed, en ze dus voor God walgelijk maken. Zij gedenken niet dat hun klederen ze het verlies van Gods beeld verwijten. En zich zo met dit sieraad ophoudende, vergeten zij God dagen zonder getal. Onder het oog van een alziend God te wandelen, Hem voor ogen te stellen, om dus Hem te behagen, is nu een vreemd werk, vooral bij de jeugd. Zo zij dachten aan die God, die de hovaardige weerstaat, hoe zouden zij hun hoogmoed zo openlijk durven vertonen? Zo zij dachten aan God, die zo rein is van ogen, hoe zouden zij zo durven opvolgen hun onreine begeerten? en zich zo gewennen aan onkuise woorden en daden? Dachten zij, dat een vrouw, welker hart netten en garen, en hun handen banden zijn, van God verklaard wordt een ding te zijn bitterder als de dood, Pred. 7: 26. Dat een hoer een diepe gracht is, en dat die, daar de Heere op vergramd is, daarin vallen, zouden zij ooit durven de deur van haar huis naderen? Zouden zij de taal der heidenen, dat hoereren voor jongelingen geen zonde is, durven voorspreken? Zo zij dachten dat God hun doen zou voor 't gericht brengen, zouden zij zo leven naar het goddunken van hun verdorven hart?

4. Aan zijn Schepper te gedenken sluit in: Een standvastige volbrenging van al die plichten, die men aan zijn Schepper schuldig is, en die vloeien uit dat kennen, erkennen en vertegenwoordigen van de Allerhoogste.

Waar is nu de kommer om dankbaarheid te bewijzen? om zichzelf aan God op te dragen? te tonen dat de vrees Gods de schat is? dat de liefde Gods de ziel dringt om voor God te leven? dat de dienst van God geacht wordt voor de rechte vrijheid?

Als men de grootste hoop van de jeugd nu eens beschouwt, zou men uit hun woorden, daden, gedrag onder de Godsdienst, in gezelschappen van elkaar, wel kunnen merken, dat zij zo denken aan hun Maker? dat hun toeleg is Hem groot te maken? dat ze toeleggen om het juk des Heeren te dragen in hun jeugd?

Het zware juk van de wereld nemen zij vrijwillig op hun schouders, over het juk des Heeren klagen zij gedurig, en schamen zich dat te dragen.

De edelen kunnen naar het hof gaan, alles ondergaan om de stoel der ere te beklimmen, zullen zich voor mensen buigen, op hun wenken acht geven, en vergeten dikwijls in alle hun pogingen hun knieën eens voor God te buigen. En door Gods beleid tot ere gekomen zijnde, leven ze tot oneer van Hem, die hen met die ere bekleed heeft.

Die voor de koopmanschap opgroeien, en daar lust in hebben, nemen beurstijden, comptoiren, comparities waar, leren alles rekenen, nemen acht op alles waar hun intrest in is: en dat is prijselijk in een braaf koopman: maar dat is smartelijk, dat velen van die geen werk maken om de handel op de hemel te verstaan. En dat zijn nog al de beste.

Veel van die jongelingen vergeten zo hun Schepper, dat ze hun toegeven om alle goddeloosheid te bedrijven. Zoeken een naam te maken door gruwelen te doen, worden schandvlekken van hun geslachten. Hun eerste kommer is geld te krijgen, dan naar koffiehuisen, hoerhuisen, kroegen, of andere gezelschappen. Daar gezelschap gevonden hebbende, legt men toe om door drinken, dobbelen, spelen en boze stukken, het geld, dat zij hebben weten te krijgen, door te brengen, bederven kooplieden, wiens comptoiren zij waarnemen, hun ouders, die hun welstand zoeken, en zichzelf: worden een ballast van de gemeenschap en van de familie.

Vele jonkvrouwen leggen toe om lang te slapen, van het bed naar de koffie, dan gaat men zich paleren en opschikken: dus opgetooid, wordt het tijd om te eten. Van de tafel opstaande, denkt men aan dit of dat gezelschap. Daar wordt het gemoed zo verwuft dat men aan God niet durft denken, men durft geen ernstige predikatie horen, of een godvruchtig boek lezen, opdat het geweten niet zou wakker worden: daarom bemint men leraars die het oor wat strelen, en met loze kalk pleisteren. Of wil men een boekje lezen, 't zal zijn of een historie op zijn best, of iets dat de geest wat kan vermaken, een komedie, een versierde historie, of iets dergelijks. En zo worden de beste dagen van het leven zonder denken aan God begonnen en geëindigd.

En omdat men jong is, meent men dat alles wel past. Als men ouder wordt, zal de tijd van zorg wel komen, en zo wordt het eerste en het voornaamste vergeten. Daarom vindt men weinigen, die, met Maria, het beste deel verkoren hebben, dat nooit van hun zal genomen worden.

Jongelingen die met hun handen de kost moeten winnen, zo zij naarstig zijn in 't werken, menen zij dat zij bevoorrecht zijn om Gods dag tot hun vermaak te gebruiken, en dat men van hun het godsdienstige niet moet vorderen. Die niet veel lust hebben in 't werken, worden boosdoeners en allemansverdriet.

Maar het zal ook nodig zijn hier eens aan te wijzen de oorsprong van dit verderf onder de jeugd. Ik wil het wel graag overgeven aan de lezer of ik dwaal. Het komt mij voor dat dit verderf in onze tijd hier vandaan meest voortkomt:

1. Omdat op de opvoeding van de jeugd, door de ouders zelf, zo weinig in acht genomen wordt: *Leert*, zegt Salomo, Spr. 22: 6, *de jongen de eerste beginselen, naar de eis zijns wegs, als hij ook oud zal geworden zijn, en zal hij daarvan niet afwijken.* Het hebreeuwse grondwoord betekent iets inwijden, of iets zijn eerste vorm en verfv

geven. Dus leert hij, dat de jeugd, als een nieuw huis, aan God moet worden geheiligd, ja dat hun zielen, als een tempel voor Gods Geest, moeten worden toebereid. Of, dat in de jeugd de kinderen als hun eerste fatsoen moet gegeven worden. Daarom spreekt hij zo dikwijls van de noodzakelijkheid van de tucht voor de jeugd. De roede en de bestraffing geeft wijsheid, maar een kind dat zichzelf gelaten is, beschaamt zijn moeder, Spr. 29: 15 en vers 17. Tuchtig uw 'n zoon, en hij zal u gerustheid aandoen, hij zal uw ziel vermakelijkheden geven, hfdst. 23: 13, 14. Weert de tucht van de jongen niet, gij zult zijn ziel van de hel redden.

In zacht was kan men zegelen drukken, niet in de rotsen, daar moet men houwijzers toe gebruiken. Een goede akker moet intijds van onkruid gezuiverd, en met goede vruchten bezaaid worden, en een naarstig landman houdt daar gedurig de hand aan. Zo moet de verdorvenheid, daar een kind mee geboren wordt, en die uitspruit als het begint te werken, worden tegen gegaan, en in hun zielen moeten geplant worden de eerste beginselen van de ware kennis Gods, de vrees, liefde en dienst van de ware God. Ook de eerste beginselen van een eerlijk, Christelijk en burgerlijk leven, hoe zij kunnen zijn de kroon van hun ouders, nuttige leden van de staat, levende leden van de Kerk, stutten voor hun familie en nuttig voor zichzelf.

Elk vader moet in zijn huisgezin zijn als een koning, profeet en priester, om te regeren, te leren en te bidden. God, de Vader der geesten, moet in de zorg voor zijn kinderen worden nagevolgd.

Elke moeder moet arbeiden dat ook Christus een gestalte in haar kinderen krijgt, zij moet een levende spiegel van nederigheid, zachtmoedigheid en alle christelijke deugden zijn, voor al haar huisgenoten, en vooral, voor haar kinderen. Augustinus, sprekende van Monica zijn moeder getuigt: Zij maakte meer haar werk daarvan, dat (gij Heere) mijn Vader zoudt zijn, omdat ze meer in arbeid was om mijn zaligheid te bevorderen, als om mij in mijn eerste geboorte ter wereld te brengen.

Hier is wel gedurig werk aan vast, maar die kinderen begeert, moeten deze arbeid gewillig ondergaan, of hij is niet waardig de naam van vader of moeder te dragen.

De getrouwheid in de opvoeding van kinderen is als een van de beste bewijzen van de ware genade. Dus toont men, dat men het gewicht van onsterfelijke zielen heeft leren kennen. Dat men het dierbaarste dat men heeft, aan God zoekt op te dragen. Paulus zei, dat een, die zijn huisgenoten niet verzorgt, erger is als een ongelovige, 1 Tim. 5: 8.

Op de getrouwheid van de ouders heeft God zegen beloofd. Tuchtig uw zoon, hij zal u gerustheid aandoen, hij zal uw ziel vermakelijkheden aandoen, Spr. 29: 17. Leert de jongen de eerste beginselen enz. Hij zal, oud geworden zijnde, daar niet van afwijken, Spr. 22: 6. De ouders hebben het meeste interest in het goed of kwaad gedrag van hun kinderen. Zijn de kinderen goed, zij zijn hun kronen. Zijn ze boos en goddeloos, zotte zonen zijn 's moeders bittere droefheid.

Maar ofschoon de opvoeding van de ouders zo nodig en voordelig is voor de jeugd, hoe weinig echter wordt er nu acht op gegeven. God heeft het huwelijk ingesteld, opdat zij, die de gave van onthouding niet hebben, hierdoor middel zouden vinden om met een goede en geruste consciëntie te leven. Opdat de mensen in een zoete samenleving elkaar zouden vergezelschappen en behulpzaam zijn, maar ook, opdat er een heilig zaad zou geteeld worden, Mal. 2:15. Maar, helaas! hoe weinigen beogen de rechte einden van een Christelijk huwelijk! Velen verzamelen alleen uit een natuurlijke drift, als de beesten; anderen hebben andere einden, doch weinigen beogen zo'n heilig zaad, dat echter de begeerte van een recht Christen moest zijn. En daar

vandaan komt het, dat er zo weinig zorg gedragen wordt voor de opvoeding van veel kinderen. .

Vele vaders en moeders uit enkel drift getrouwd zijnde, behandelen hun kinderen, als het vee hun jongen; zijn voor de buiken en hun lichamen bezorgd, maar denken aan de zielen niet. Ja was er niet een grote menigte, die erger zijn als 't onredelijke vee, die noch voor de zielen, noch voor de lichamen zorgen, die zonder natuurlijke liefde zijn, Rom. 1: 31. Hoe zullen deze hun kinderen doen denken aan hun Schepper, daar zij zelf geen kennis, achting of liefde hebben?

Anderen, in plaats van aan de Schepper te doen gedenken, leren hun kinderen God hun Maker vergeten door hun boze en verderfelijke voorbeelden. Zij zelf zijn buikdienaren die op hun mond en lusten gezet zijn. Zullen zulke hun kinderen de ware godsdienst leren? Zij zien zelden of nooit in de Bijbel, Gods dag is hun dag van zonde, de vergaderingen van Gods volk haten of verachten zij: en zullen zulke hun kinderen Gods Woord en dienst smakelijk maken? Zij zelf zijn vloekers en schenders van Gods naam, zullen zulke hun kinderen leren bidden en de vrees voor de grote en vreselijke naam van de Allerhoogste indrukken? Zij zijn tuissers en dobbelaren, is 't wonder dat de kinderen dat navolgen? Zij zelf leren hun kinderen alle pracht en hoogmoed, zij hebben hun saletten, bals, komedies en wellustige gezelschappen. Thuis komende spreken zij van zulke vermakelijke dingen voor het vlees, is dat niet al die dingen de kinderen aanprijzen? In plaats van met de kinderen te spreken van Gods daden, van Gods Woord, van Jezus en van de weg der zaligheid, vertelt men hun de zotte en goddeloze daden die men in zijn jeugd bedreven heeft, of leert hun een deel fabelen of zotternijen! Ja waren er geen die hun kinderen al vroeg de gronden van een Hobbes, Spinoza of dergelijke gedochten leerden! Waren er geen, die, afgericht zijnde op allerlei spotternijen, vooral om met God, Zijn dienst, en Zijn getrouwste vrienden te spotten! Is 't wel wonder dat er onder de jeugd zo weinigen zijn die aan hun Schepper denken, als men eens bedaard inziet hoe het in vele families toegaat?

Men ontmoet nog wel ouders die veel liefde hebben voor hun kinderen, ja die alles daarvoor zouden opzetten om hun kinderen groot en rijk te maken, maar nauwelijks eens denken aan hun onsterfelijke zielen. Zelfs zijn zij bekommerd om schatten op te hopen, die naderhand het verderf van hun erfgenamen zijn. Hun zorg is, dat de kinderen tot ambten mochten bevorderd worden om vele inkomsten te hebben voor hun huizen, maar om ze bekwaam te maken om in de vrees Gods hun ambten te kunnen bedienen, daar wordt niet eens aan gedacht.

Men ziet wel om naar leermeesters die ze de zwier van de wereld leren, die ze leren op de maat dansen en springen en hoe zij zich zullen buigen en beleefd vertonen voor mensen, maar hoe weinig kommer is er om ze te leren hoe zij hun weg zullen zuiver houden voor God? Hoe zij hun knieën voor God zullen leren buigen? Men ziet wel om naar dienstknechten en dienstmaagden, die hen dienen en oppassen, maar wordt er wel gezorgd om Godvruchtige knechten en dienstmaagden, die ze met hun voorbeeld kunnen trekken, in huis te nemen? Zo de zielen van de kinderen op 't hart wogen, zou men ze vertrouwen aan domme, bittere Papisten, aan verleidende paapse klappen, of ruwe mensen, die aan God hun Schepper nooit gedenken?

Integendeel is er nog een meester of een bode, die zich graag vroeg zou buigen, en enige goede beginselen leren, dien zal men dat verbieden, en men weert de tucht van de jongelingen. Zo er nogal van sommigen tucht geoefend wordt, 't is of te streng, zodat men zijn ziel wel zou verheffen om de kinderen te doden, of men verwekt ze tot toorn, en maakt dat de kinderen afkerig worden van hun ouders. Of men roept altijd: handelt de jongen zacht, men durft ze nauwelijks eens zuur aanzien, en volgt de

voetstappen van de oude Eli, totdat ze zo verdorven zijn dat er geen helen meer aan is. Men let niet op de gezelschappen daar zij mee verkeren, men denkt nauwelijks aan de spreekwoorden, die door de ervaring zo bevestigd zijn, dat een schurftig schaap de hele kudde verontreinigt, dat die met pek omgaan besmet worden, dat die bij kreupelen woont leert hinken, dat vuile gronden de kabels verderven, dat het ene schaap het andere doet dolen.

Zij belonen hun kinderen niet genoeg, om ze aan te moedigen tot het leren van de eerste beginselen van een eerlijk en christelijk leven. Zij zijn niet gezet om zulke meesters of boden te belonen die hun kinderen de goede weg aanwijzen. Om een maaltijd of hun pracht te vertonen, zullen zij dikwijls geen kosten ontzien, maar om de welstand van de zielen van hun kinderen te bevorderen, daarvoor hebben zij niets ten beste, dan is 't altijd: waartoe dat verlies?

Als wij eens onze ogen laten gaan op de voorbeelden van velen, hoe zij gelet hebben op de opvoeding van kinderen, moet schaamte de aangezichten van de Christenen bedekken. De joden plegen hun kinderen, zodra als zij lezen konden, aan het woord van God te verbinden, bij hen is dat tot een spreekwoord geweest (of zij het nog doen weet ik niet): een zoon van vijf jaren naar de Schrift toe.

De Turken leggen daarop toe om de jeugd vroege de Alkoran te leren, al die lezen kunnen moeten elke dag iets in dat hun boek, dat ze voor Gods Woord houden, lezen.

Van de Waldenzen wordt verhaald, dat zij hun zelf en hun kinderen zo oefenden in Gods Woord, dat er velen waren die hele boeken van buiten kenden. Dat niemand ten Avondmaal werd toegelaten als die het Evangelie van Mattheüs en Johannes, de Zendbrief van Jakobus, en de twee Brieven van Petrus, en de drie Brieven van Johannes, de Zendbrief van Judas, met een gedeelte van Paulus' Brieven van buiten konden. Hun kinderen waren in staat om belijdenis van de waarheid te doen. Hoe ernstig onze voorouders geweest hebben om de kinderen te leren, getuigen de histories. Toen de Papen de Bijbels verbrandden, riep men uit: 't is te laat, de Geuzen hebben ze al vroeg van buiten geleerd! Maar hoe weinig wordt dit nu in onze tijden gezien?

2. Een tweede oorsprong van het verderf der jeugd is *het verderf en het verval van de scholen, daar de jeugd moet worden opgevoed.*

Altijd als de Kerk gebloeid heeft, hebben ook de scholen gebloeid. Onze Catechismus, sprekende over het vierde gebod van Gods heilige wet, leert, dat God in 't vierde gebod ons gebiedt, dat het predikambt en de scholen zouden onderhouden worden. Zij voegt de kerkendienst of het predikambt, zonder welke het volk woest wordt, en de scholen bijeen, als van even grote noodzakelijkheid. In de verklaring van dit gebod, zoals men het vindt in het schatboek der verklaring uit de lessen van Z. Ursinus, fol. 137, vindt men deze nadrukkelijke woorden:

Uit de scholen moeten voortkomen en genomen worden degene, die de gemeenten zullen regeren tot Gods eer en zaligheid der gelovigen. Daarom heeft men altijd, onder het volk van God, over de scholen goed acht gehad. Want hiertoe moet gebracht worden al hetgeen men leest van de kinderen der Profeten, en van de colleges over welke Samuël, Eliseus, en meer andere gesteld zijn geweest. Het is ook wel bekend, dat Paulus aan de voeten van Gamaliël is onderwezen geweest, en dat Timotheüs, van zijn kindsheid af, de heilige schriften heeft geleerd. De Kerkelijke Historie verhaalt van de Evangelist Marcus, dat hij in de vermaarde stad van Egypte, Alexandria, gehad heeft een grote menigte der discipelen, die hij de heilige schrift heeft voorgelezen en uitgelegd, en deze school heeft zeer treffelijke mannen uitgeleverd. En in de volgende

tijden zijn er ook verschillende geweest, die door deze voorbeelden bewogen zijnde, openbare scholen hebben opgericht. Want in Italië wordt Bononia gehouden voor de alleroudste winkel der Christelijke Leer, die een weinig, na de dood van Augustinus, als Theodosius Keizer was, opgericht is door de Bisschop van deze stad, Petrovius. Op dezelfde tijd is er geen onvermaarde school geweest te Lion in Frankrijk. In Engeland is ook geweest de school van Bonnochra, uit welke voortgekomen is de ketter Pelagius. In Duitsland is geweest de school van Trier, waar Athanasius, en na hem Hieronymus, een lange tijd geweest is. Door de Keizer Carolus Magnus zijn opgericht en vernieuwd in Italië de scholen van Pavien en van Padua. In Frankrijk de scholen van Parijs en van Toulouse, en in Bemerland, de scholen van Praag, en andere elders. Daarom, omdat het blijkt, dat altijd enige Godzalige mannen naarstig geweest zijn, om de gemeente Gods door dit middel te vermeerderen en versieren, zo behoorden de godzalige overheden de voetstappen ervan na te volgen. Want hoeveel daaraan gelegen is, te hebben scholen die welgesteld zijn, heeft de ervaring in deze laatste tijden wel geleerd: terwijl de waarheid, door de arbeid van geleerde mannen, gelijk als uit een zeer dikke duisternis der dwalingen, in 't licht is gebracht en voort verbreid. Waarom ook Julianus, de afvallige Keizer, verboden heeft dat de kinderen der Christenen in de scholen niet zouden geleerd worden, omdat alzo het Christengeloof en Religie, beroofd zijnde van bekwame leraars, vanzelf zou vervallen. Daarom de Christen Prinsen en Overheden, tenzij dat zij deze Julianus willen gelijk zijn, behoren metterdaad te betonen, dat de zorg van scholen hun inzonderheid ter harte gaat.

De Jezuïeten weten dit wel hoeveel dat er aan de jeugd gelegen is, dat blijkt uit hun handel met de Gereformeerden in Frankrijk. Daarom hebben zij overal hun scholen, daar zij hun toeleggen om het hart van de jeugd te stelen, en vandaar hun verderfelijke gronden in te boezemen, en dat is een van de sterkten van de Paapse Kerk. De Gereformeerden behoorden daarom door hen tot jaloersheid verwekt te worden. Zullen die boze mensen zoveel doen om de jeugd te verderven, en zouden wij nalatig zijn om hun de eerste gronden van het Christendom te laten leren?

Door Gods genade, het ontbreekt ons land niet aan allerlei hoge en lage scholen, daar worden nog veel onkosten aan ten koste gelegd: maar de vraag alleen is, of er wel een generale toeleg is in die scholen, om de jeugd deze les te leren, en in te drukken, dat zij aan hun Schepper moeten gedenken in de dagen van hun jongelingschap?

Ik geloof niet dat iemand van een gezond oordeel ontkennen zal, dat van de welstand van de scholen ook afhangt de voorspoed van de opvoeding der jeugd. Maar ook kan ik mij niet verbeelden, dat iemand, die geen vreemdeling is in Nederland, mij niet zal toestaan dat hieromtrent een droevig verval is, zowel in de hoge als lage scholen.

Als ik dit breder uithaalde, 't zou mogelijk geen ingang vinden, want men let tegenwoordig weinig op hetgeen gezegd of geleerd wordt, maar meest op de persoon die het zegt en leert.

Daarom zal ik tegenwoordig alleen enige vragen voorstellen, en die dan laten aan 't gemoed van de lezer.

1. Behoorden niet degenen, die het beleid hebben over hoge en lage scholen, eerst en vooral toe te zien, of de leraars wel gezond en zuiver zijn in de gronden van het Christendom? En of zij de ware Godvrucht vertonen, lief hebben en voorstaan? Zo men geleerde mannen vordert in de scholen voor allerlei jeugd, die gaven en bekwaamheden hebben, en die ondertussen vijanden zijn van de waarheid, zoals die in Christus is, of zo zij vijanden zijn van de Godvrucht, zullen zij niet arbeiden om de jeugd hun boze gronden in te boezemen? Zijn zij daar niet bekwaam toe?

Zijn dan de meest geslepen verstandenen, die wijs zijn om kwaad te doen, niet de allergevaarlijkste? Ziet wat Paulus leert 1 Kor. 1: 18-22. En zijn de zielen van de jeugd, die toch verdorven zijn van nature, niet genegen eerder naar zulken te luisteren, dan naar anderen, die hun de rechte weg aanwijzen? Wat baat geleerdheid, als ze op het doodsbed geen troost toebrengt? Als men zijn gehele verstand en al zijn wijsheid besteedt om onder mensen de naam te hebben van een geleerd man, en men moet sterven als een dwaas, of als een beest, dat men na dit leven geen hoop heeft, heeft men dan zijn ziel niet gekweld in zijn leven met het onderzoeken van dingen, die enkel kwelling aanbrengen? In zulken is waarachtig, dat Salomo leert, Pred. 1: 18, In veel wijsheid is veel verdriet, en die wetenschap vermeerdert, vermeerdert smart. Maar wijsheid, gepaard met Godvrucht, maakt dat men getroost kan leven en sterven. Daarom zijn godvruchtige geleerden waardig door alle moeite gezocht.

2. Past het wel Gereformeerde ouders of voogden, dat zij tere spruiten, hun toevertrouwd, aanbevelen aan Jezuiten, Papen, Kloppen of Begijnen, gezworen dienaars en dienaressen van de Antichrist? Is dat niet de ziel van de kinderen te vertrouwen aan verraders? En gebeurt het niet maar al te veel?
3. Behoorden niet de meesters en meesteressen van de jeugd voorbeelden te zijn van alle Christelijke deugden? 't Is niet genoeg als zij kunnen leren lezen, schrijven, cijferen, of handwerken leren maken, als ze voor de rest voorbeelden zijn van alle lichtvaardigheid, en mensen, die tonen dat ze de wereld lief hebben, en bekwaam zijn om de jonge jeugd te verijdelen en te leren, hoe zij aan de wereld gelijkvormig zullen worden. Let nu eens op de meeste scholen daar de teerste jeugd aanbevolen wordt, en ziet eens of aan hen de eerste beginselen van de kennis, en van de vrees Gods geleerd wordt. Of hun indachtig gemaakt wordt wat voor de kinderen bij de doop beloofd is, opdat ze aan hun Schepper mochten leren gedenken?
4. Moesten Magistraten en de leraars in steden en dorpen niet gehouden worden om een nauw toezicht te nemen over de scholen? Indien die van tijd tot tijd bezocht werden, de goede werden aangemoedigd, de trouwlozen gestraft, de goede en naarstige kinderen werden door enige prijzen, gelijk in de Latijnse scholen, aangemoedigd, de luie en ongehoorzame werden beschaamd gemaakt, dan zou er voor de gemeenschap groot voordeel uit komen! Zouden trouweloze of Paapse Ambachtsheren dan wel durven de schoolambten op de dorpen voor de meeste prijs verkopen, en zo onbekwame invoeren?
5. Indien de Professoren meer werk maakten om naar het leven en gedrag van de studenten te vernemen, zij promoveerden geen onbekwame voor geld, zij gaven altoos attestaties en getuigschriften naar waarheid, zouden er zulke boze stukken door vele studenten worden uitgevoerd? Zou de kerk met zo veel onnutte en onbekwame leraars vervuld worden?
6. Behoorden de studenten in de theologie niet geoefend te worden, niet alleen in de waarheid, maar ook in de ware praktijken der Godzaligheid? Behoorde hun niet geleerd te worden, hoe zij zielen zullen behandelen om die voor Jezus te winnen en op te sieren? Hoe zij kinderen zullen onderwijzen, en hoe zij allerlei slag van mensen in de waarheden zullen opkweken? Zou 't daarom niet goed zijn, dat ze genoodzaakt werden deze of geen Catechisatie waar te nemen, ook bij ziekbedden te gaan in 't gezelschap van oude en Godvruchtige leraren? en dat ook dit in hun Testemonia naar waarheid moest worden getuigd? Wat zou er een ander wezen op de academiën gezien worden? Maar ik durf mij niet inlaten om dit stuk naakter open te leggen. Die lust heeft om te zien hoe de jeugd in hoge en lage scholen

behoorde geleid te worden, leze eens met opmerking wat de oude Teeling in zijn Noodwendig Vertoog, het 5e Boek, het 7e capittel, pag. 207. daar van schrijft. Schoon men nu doorgaans die schriften veracht, en niet leest, vertrouw ik echter, dat een oprecht Christen, die het Christendom waarlijk lief heeft, zal moeten erkennen, dat die man daar de weg aanwijst, waardoor het verderf van de jeugd wonderlijk zou kunnen worden voorgekomen, en hun behoudenis worden bevorderd.

3. Voorts komt mij voor dat het verderf van de jeugd ook spruit *uit de menigte der plaatsen, daar de jeugd nu verleid en verijdeld worden.*

Drinkhuizen daar men bijeen komt, enkel om bij de sterke drank te vertoeven, zijn bij bevinding, altijd geweest de slachthuizen van de jeugd, die daar verkeerd heeft.

Maar sedert dat de koffiehuisen zo zijn vermeerderd, en dat allerlei jeugd daar zo vrij en onverhinderd bijeen komt, al is 't maar om iets te nuttigen, dat geoorloofd is in zijn gebruik, is de jeugd wonderlijk verwoest. Hierdoor vervallen zij tot kwaad gezelschap, dat zij daar menigmaal ontmoeten. Daar gewennen zij om hun, als die van Athene, over te geven om alleen van wat nieuws te spreken en te horen spreken. De spotternijen van spotters leren zij na, begeven zich tot ijdelheid en ledigheid. Vervallen allens van spelen, die middelmatig zijn, tot dobbelen, en spelen die tot hun fundament het lot hebben, en daarop verhit zijnde, zoeken zij alle middelen om geld te krijgen, en deze hun lust te voldoen, en dan staan zij voor alle boze stukken open.

Nu men ook openlijk de komedies voorspreekt, en toelaat daar de hoge scholen zijn, nemen de jongelingen die naarstig waar, zij hebben daartoe geen aanmoediging nodig. Ondertussen vervreemden zij van de Kerk, hun gemoederen worden zo woest en zo verijdeld, dat al wat ernstig is op hun hart geen vat heeft.

De scholen daar men ook de dansmeesters laat komen om de kinderen te leren dansen, en dus ook al de zwieren van de wereld leert, en zelfs toelaat het spelen met de kaarten en dobbelstenen, mag ik ook wel stellen onder de rang van die huizen, die de jeugd tot in de grond verderft, en nochtans worden die scholen openlijk aanbevolen en geprezen.

De gewone Sociëteiten en Colleges daar de jeugd nu bijeen komt, daar elk zich naar de mode opgetooid, op zijn tijd laat vinden om een bakje thee te drinken, zich te vermaken in 't gezelschap, om de wereld te leren kennen;

Daar men voorwendt, dat men slechts speelt met kaarten en andere spelen, om geen tijd te hebben om van anderen kwaad te spreken, zijn waarlijk de netten daar de zielen gevangen, en op de wereld verslingerd worden! Ja daar veel jongedochters zo bedorven worden, dat ze, getrouwd zijnde, onbekwaam zijn om een huis te regeren en zo verijdeld worden, dat ze vijandinnen worden van al wat naar ernst zweemt en naar de deftigheid van 't Christendom maar smaakt.

Het toenemen en bloeien van deze scholen, is het verval van de scholen daar de ware wijsheid en de deugd geleerd wordt en is waarlijk de rechte weg om de jeugd van God te vervreemden en het gedenken aan de Schepper te doen vergeten. Ik beroep mij op vele ouders, families, die door een onwijs bestier van zulken, die zo hun jeugd hebben versleten, geheel te gronde gaan.

4. De vierde oorsprong van het verderf is dat, *dat de jeugd niet goed geleerd wordt wat er al aan vast is om aan zijn Schepper te gedenken in de dagen van hun jongelingschap.*

Dit dient wat klaarder voorgesteld te worden. Ik wil dit zeggen, dat er in de opvoeding verzuimd wordt het nuttigste en dat eerst moest geleerd worden, en dat tegen het schadelijke niet genoeg gewaakt wordt.

1. Een groot getal jongelingen ontbreekt de onderwijzing van de eerste grondbeginselen van de waarheden van het Christendom. Hun wordt de zekerheid en de aangelegenheid van die niet genoeg op het hart gedrukt. Zij worden nog wel soms in de bijzondere waarheden van het Christendom onderwezen, want sommigen zullen kunnen disputeren over de waarheden die door anderen, die buiten de Kerk zijn, worden tegengesproken, maar men verzuimt ze de eerste en gewichtigste op het hart te drukken.

Zal een jongeling aan zijn Schepper gedenken, hij moest eerst en vooral overtuigd worden, dat God zijn Schepper is. Dat die God zijn wil in het geschreven Woord geopenbaard heeft en dat dit Woord goddelijk is, dat het Christendom daar op gevestigd is. Dat die God op zijn daden acht geeft en dat hij eens zal geroepen worden om aan zijn Schepper rekenschap te geven van al zijn doen en laten. Dit wordt doorgaans verzuimd in de opvoeding van de jeugd. Men stelt die eerste en gemeenste waarheden voor vast en men doet de jeugd de zekerheid en aangelegenheid van die waarheden niet zien. Velen nemen de Religie, daarin zij opgevoed zijn, aan, omdat zij daarin opgevoed zijn, en volgen zo hun ouders, maar zijn van de waarheid van hun Religie niet overreed.

Zo er in de opvoeding veel werk gemaakt werd om de jeugd te doen tasten dat er een God is, die hun, en alles dat er is, geschapen heeft, die zo Volmaakt, zo Almachtig, zo Heilig en zo Algenoegzaam is, daar zou zeker meer vrees voor God gevonden worden. Zo men hun de Goddelijke merktekenen van de Bijbel klaar toonde, zij zouden meer liefde voor het Woord hebben. Zo men hun deed zien, dat Christus, de ware Messias, de enige Zaligmaker is en men leerde hun zien de kracht van Zijn dood en de waarheid van Zijn opstanding, zij zouden uit zo'n grond het Christendom aannemen en daarbij blijven. Zo men hun dat veel op de zielen bond, dat God al ons doen ziet en dat er na dit leven zo'n streng en rechtvaardig oordeel wezen zal, daar zou zo'n ongebondenheid bij de jeugd niet gevonden worden. Maar zeker de eerste en algemeenste waarheden, de zekerheid en aangelegenheid van dezelve, worden hun niet genoeg ingescherpt en daarom vergeten zij hun Maker en leven veel in die gedachten, dat God op alles zo geen acht geeft.

2. Ook dit wordt verzuimd in de opvoeding, dat de jeugd niet genoeg geleerd wordt de noodzakelijkheid van de heiligheid en van alle goede werken.

Het is of 't genoeg is, dat men zich begeeft tot de uiterlijke belijdenis van het Christendom, dat men geen grove misdaden begaat, dat men de burgerlijkheid onderhoudt. Maar spreekt eens van een voorzichtige en heilige wandel voor God en voor de mensen, 't is of men een vreemde leer leerde, vooral, zo men daar bijvoegt, dat men door God moet geheiligd en naar Zijn beeld moet vernieuwd worden, en spreekt men van een nieuwe schepping, wedergeboorte, innige verandering, of dat men God niet zien zal, 't is of 't een nieuwe leer was daar de Bijbel niet van weet, die de jeugd niet aangaat. Nochtans zijn dit, en dat een Christen moet heilig zijn en geheiligd worden, waarheden, of daar is geen Waarheid. Leest alleen, Lev. 19: 2 en 1 Petrus 1: 15, 16, elk zal ze ook toestemmen, maar als er gesproken wordt van goede werken en van de noodzakelijkheid van die, dan vindt elk mens een uitvlucht om zichzelf van zijn plicht te ontslaan.

Vele zonden gaan zo door, dat men zich inbeeldt, dat God daarop niemand zal veroordelen, als daar is: liegen, gebrek van oprechtheid in woorden en werken, de wellust, de ledigheid, en verwijfd en overdadig leven, het gebruik van kwade middelen om zich te verrijken, die door het gebruik bevestigd zijn, enz. Van zulke zonden wordt de jeugd zelden onderwezen, daarom leven zij daar onbekommerd in.

Dit is ook een grondwaarheid, dat de gewoonte van zondigen een merkteken is van een verdorven mens. Maar de meeste van de mensen gewennen zich aan zekere zonden, die zij liefhebben en gewoon zijn, zij worden daarin oud, vernederen zich er nooit voor God over en menen echter dat God hun daarover niet oordelen zal, omdat zij dat hun gebrek noemen. Dit wordt de jeugd niet geleerd om vroeg de gewoonte van zonden te voorkomen.

Men stelt ook vast, alle mensen zijn zondaren, maar men maakt geen onderscheid tussen de wijze hoe een vrome en hoe een onvrome zondigt en daarop gaat men maar stil heen, zonder zich te bekommeren. Al zondigt men met opzet, uit hoogmoed enz. 't Is, elk heeft zijn zwakheden, ook de vroomste, en dat leert men de jeugd en die gaan dan zorgeloos daarin voort alles waar het hart zich naar toe neigt.

3. Nog wordt de jeugd in deze tijd al vroeg vele verderfelijke gronden geleerd omtrent de ware Godsdienst en plichten die zij aan hun Maker schuldig zijn. Het is tegenwoordig een algemeen gevoelen van allen die de brede weg zoeken, dat men in alle Religies, als men maar op deugd gezet is, kan zalig worden, en dan beschrijft men de deugd zo, dat ze bijna in elk mens gevonden wordt. Of men leert, dat de Godsdienst maar is om de mens te troosten en gelukkig te maken, maar niet om hem heilig te maken, opdat hij God zijn Maker zou gelijk zijn! 't Is of de Godsdienst maar was ingesteld om de zondaars van de pijn der hel te bevrijden, en zonder verandering in de hemel te brengen, wat weg dat zij ook inslaan: en of Christus maar gekomen was om de zondaar van de Goddelijke Wetten en gehoorzaamheid te ontbinden, en zo getroost te doen sterven, als hij naar het goeddunken van zijn hart geleefd heeft, voornamelijk nu in de dagen van het Nieuwe Testament, dit wil er bij de jeugd graag in. Daarom kan men hun nog wel brengen tot enig onderzoek van waarheden, tot het aanhoren van predikatiën die het oor strelen, maar zij vluchten voor zulke, waardoor zij in hun zorgeloze staat ontroerd worden. Dat zij door de waarheid moeten geheiligd worden, dat is geen leer waar zij smaak in vinden.

Men spreekt veel van een gelovig vertrouwen, en steunen op Christus, en men gaat voorbij de vereniging met Christus opdat zijn Geest in ons zou werken, om te wandelen gelijk Hij gewandeld heeft. Daar nu van te spreken is een werkheilige te willen zijn.

En dat komt hier vandaan, omdat velen onder de jongelingen en jongedochters geen gezonde bevatting hebben van het zaligmakende geloof. En hier vandaan komt die misvatting van de noodzakelijkheid van de goede werken, en van de doorbrekende kracht tot heiligmaking.

Zij maken geen onderscheid tussen een levend geloof en een dood geloof.

Een levend geloof is, dat werkzaam is door de liefde, Gal. 5: 6. Dat stemt het getuigenis, dat God geeft van Zijn Zoon, zo toe, als 't met de natuur van de geopenbaarde waarheid overeen komt. Het getuigenis van God nu van Zijn Zoon is dit. Dat ons God het leven gegeven heeft, en dat zelf leven is in Zijn Zoon, die de Zoon heeft, die heeft het leven: die de Zoon niet heeft, die heeft het leven niet, 1 Joh. 5: 11, 12. Die in Hem gelooft wordt niet veroordeeld: Maar die niet gelooft is reeds

veroordeeld, dewijl hij niet heeft geloofd in de naam des eniggeboren Zoons Gods, Joh. 3: 18.

Dit getuigenis van God van Zijn Zoon, dat alleen het leven is in zijn Zoon, veronderstelt: 1. Dat allen die niet in Christus zijn, dat is, gelijk Christus zelf verklaart, die niet waarlijk met Hem verenigd zijn, als vruchtbare ranken, met Hem de ware wijnstok, nergens anders toe deugen als om in 't vuur geworpen en verbrand te worden, Joh. 15: 3, 4, 5 6. Dat daarom allen, die zonder Christus zijn, vervreemd zijn van het burgerschap Israëls, vreemdelingen van de verbonden der belofte, geen hoop hebbende, en zonder God in de wereld, Ef. 2: 12. En ook, 2. Dat elk mens, in de natuurstaat, buiten Christus is, en daarom, zolang hij daarin blijft, ook reeds veroordeeld is, en leeft zonder God, en zonder hoop, als een die Gods raad tegen zijn ziel verwerpt.

Het ware zaligmakend geloof nu, dat dit getuigenis aanneemt, zoals 't met de natuur van de zaak overeenkomt, stemt dit getuigenis en hetgeen dit getuigenis veronderstelt, zo toe,

- (1) Dat het aan de Waarheid niet twijfelt, als zijnde een Goddelijke getuigenis. Dus gelooft zo een, die dit geloof ontvangt, dat voor hem, in de natuurstaat blijvende, geen hoop is, maar dat hij van staat moet veranderen en Christus moet worden ingelijfd, zal hij zalig worden. en dat gelooft hij zo zeker, alsof hij het uit de mond van God zelf gehoord had.
- (2) Hij stemt het toe als een waarheid daar hem ten hoogste aan gelegen is Dit maakt hem bekommerd, doet hem opstaan om Jezus te gaan zoeken. Het maakt hem hongerig en dorstig naar Jezus' gemeenschap. Zijn begeerte is zo'n begeerte als van een hongerige en dorstige en niet als een luipaard, zij maakt dat hij niet rust voor dat bij in Christus gevonden is. Als Christus door het Evangelie hem wordt aangeboden, zo wendt hij zich naar Hem, hoort zijn aanbiedingen, bewilligt die, neemt de hele Jezus aan zoals hij geworden is tot wijsheid, rechtvaardigmaking, heiligmaking en tot een volkomen verlossing. Hem nu dus aangenomen hebbende, zal zo een, die het gehele getuigenis van God aanneemt en gelooft, zoals 't met de natuur van de zaak overeenkomt, nooit de heiligmaking van de rechtvaardigmaking scheiden. Want bij gelooft dat de verzoening in Christus' bloed gemaakt is, om hem tot God te brengen, 1 Petrus 3: 18, en dat het onmogelijk is God zonder heiligmaking te zien, Matth. 5: 8, Hebr. 12: 14. Door dit licht verlicht zijnde, zal hij die waarheid van onze Catechismus, vraag 64, met zijn hart en hand onderschrijven. Het is onmogelijk, dat zo wie Christus door een waarachtig geloof ingeplant is, niet zou voortbrengen vruchten der dankbaarheid.

Maar een dood geloof, dat stemt Gods getuigenis, of maar ten dele toe, of het twijfelt aan de Waarheid, zodat het niet gelooft, dat allen die geen gemeenschap aan Christus hebben, zo rampzalig zijn. Of het stemt het maar toe als een blote waarheid, daar het geen interest in heeft, omdat de ziel alvorens niet overreed is van de diepte van haar ellende en de noodzakelijkheid van de voldoening aan Gods gerechtigheid en van die onverbreekelijke samenvoeging van rechtvaardigmaking en heiligmaking. Daarom blijft het dood geloof staan bij de waarheid en de waarheid maakt zo een, die dit alleen bezit, niet vrij van zijn natuurlijke vijandschap tegen heiligheid en van al de vooroordelen die hij daartegen heeft opgevat ja in zijn hart wenst zo iemand wel, dat het getuigenis van God zo waarachtig niet was, of dat het zo onverbreekelijk niet was; hij neemt van Gods getuigenis maar zoveel aan als hem kan dienen, om gerust in zijn natuurstaat te blijven.

Daarom ziet men dat vele jongelingen en jongedochters eerst de wereld zo dicht volgen als zij kunnen, en dan gaan zij bezien of hun Christendom hun niet zou kunnen dienen als een middel, om in het navolgen van de wereld, gerust te kunnen leven, en nog voor een goed Christen te kunnen doorgaan. Hierom oefenen ook sommigen hun nog in de waarheden, nemen nogal deze of geen oefening waar, spreken nog graag eens van 't Christendom. Vooral behaagt het hun, als er veel gesproken wordt van de vrijheden van de Christenen in 't Nieuwe Testament om dan, onder de naam van Christelijke vrijheid, die dingen te kunnen doen, daar de verdorven natuur zeer op gezet is, en zo de dienst van Christus en de dienst van de wereld te verenigen. Daarom hoort men van een, die het dode geloof alleen bezit, zelden deze ernstigste vraag, wat moet ik doen om zalig te worden? Maar veeltijds hoort men zo iemand disputeren tegen de nauwe weg. Altijd is de vraag, komt het zo nauw? Strijdt dat tegen het Christendom? Zou dat iemand buiten de hemel sluiten? De meeste veroordelen oprechte Christenen, die teer voor God wandelen, als geveinsden, als schijnheiligen, als werkheiligen. Want de wandel der tere vromen zou hun ongerust maken, daarom haten zij ze, of zij horen niet graag hen spreken. Of zij zien ze als onnozele mensen, die niet meer verstand hebben. Dus wordt verdoofd de leer van de noodzakelijkheid van goede werken, en van de kracht van Heiligmaking, en men vergeet Jezus' les, Joh. 15:8, *Hierin is mijn Vader verheerlijkt dat gij veel vruchten draagt en gij zult Mijn discipelen zijn.*

Aan de andere zijde, zijn er ook mensen, die van het Christendom een denkbeeld geven, alsof 't een juk was dat niet te dragen is. Sommigen doen het uit een kwade bevassing, en door een ernst, die niet verstandig bestierd wordt. Anderen, die geveinsden zijn, en hun onder de vromen mengen om gezien te worden, (want onder de vroomsten schuilen de booste en gemaakteste huichelaars) deze stellen het Christendom in een uitwendig vertoog, ondertussen hebben zij hatelijke zonden lief, plegen die, en gaan daarin stil voort; deze geven ook de jeugd een kwade indruk van de Godsvrucht, geven stof om te spotten met de gemaaktheid die zij vertonen, en dus beginnen zij allengs met de hele Godzaligheid te spotten. Dit is ook verderfelijk voor de jeugd. Volgen zij het na, zo stellen zij dikwijls al hun Godsvrucht daarin. Zo niet, krijgen zij een vijandschap tegen al wat Godvruchtig is.

4. Nog worden vele jongelingen van de ware Godvrucht, dat het gedenken aan de Schepper insluit, afgetrokken, omdat de verkeerde schaamte niet vroeg in hun wordt tegengegaan. Zij worden niet gewapend tegen een zondige en verderfelijke schaamte, omdat vele ouders en voorgangers dit kwaad in zichzelf voeden. Men leert hun wel in 't burgerlijke vrijmoedig te zijn, en tegelijk beleefd: maar men gewent ze niet om voor de Godvrucht uit te komen.

De ware Godvrucht is tegenwoordig iets zeldzaams in de wereld, weinigen oefenen en beminnen die. Daarom menen velen, 't is niet veilig die aan te kleven. 't Is beter de menigte te volgen. Als men zich wil onderscheiden, vreest men voor bespottung. Dat is de eerste grond van schaamte voor de Godvrucht.

Nog wordt ook de Godvrucht, omdat de Godvrucht zo zeldzaam is, in hun schoonheid niet gekend, men vat veroordelen daartegen op, men begint ze te verachten als iets schandelijks, men bespot ze. Dit maakt de ziel afkeriger van dezelve, omdat men zich niet kloek genoeg vindt om de verachting van de wereld te verachten. Daar strijdt toch niets meer tegen de eigenliefde, als veracht te worden.

Nabij de verachting van de Godvrucht komt ook een boze haat tegen dezelve, want de ware Godvrucht is als een licht, die bestraft dus, door hun gedrag, de boze mensen, die de duisternis liever hebben als het licht.

Een Godvruchtige kan ook dikwijls de snode stukken, die bij ziet in zijn partij of gezelschap, daar hij mee omgaat, niet dragen, spreekt ze tegen, dit baart haat in 't hart van zulken, die altijd spreken van toegevendheid. Om deze reden schamen zich vele mensen zich voor de ware Godvrucht te verklaren. Uit deze schaamte komt het, dat zij eerst hun plicht niet durven doen, en zo wordt de kennis van onze plicht ten enenmale onnut, want men heeft geen vrijmoedigheid om voor de Waarheid en Godvrucht uit te komen, en zijn plicht te doen. Als men nu door schaamte zijn plicht nalaat, durft men zich niet onttrekken van kwaad te doen, en anderen daarin te volgen. Men zwijgt eerst, men schijnt het toe stemmen, men doet als anderen, men klopt het geweten op de mond. Men wordt het kwaad gewend. Anderen, die goede gedachten van iemand hadden, ziende dat zulken ook nalatig worden, ja voor God en Zijn zaak niet durven uitkomen, krijgen gedachten dat Godvrucht iets verachtelijks is, omdat de vrienden van dezelve daar niet voor durven spreken, maar al hetzelfde doen, en zo wordt de Godvrucht allengs gebannen.

Hoe zullen de mensen, die zulke grondregelen volgen, hun kinderen leren vrijmoedig voor God en Zijn zaak uit te komen? Zullen zij hun kinderen, niet inboezemen hun eigen grondwetten? Daarom, maakt men nu zoveel werk om, zo men het noemt, zijn kinderen hun wereld te leren kennen. Dat is, zich naar alle modes en gewoontes voegen. Bij de goeden moet men goed schijnen, en bij de kwade zich zo voegen, dat men niet gehaat of bespot wordt, maar allemans vriend blijft, ondertussen wordt God onze Schepper, en de verplichting aan Hem zo droevig vergeten en verzuimd.

II.

Dus ver gezien hebbende het verval van de jeugd en deszelfs oorsprong, ***moet ik hier nog bijvoegen een ernstige en getrouwe waarschuwing, zo aan de jeugd, die verzuimt aan hun Schepper te gedenken, als aan de Ouders, die zo nalatig zijn, om hun kinderen te leren gedenken aan hun Schepper in hun jongelingschap.***

1. Tot u, o jonge lieden, die verzuimt aan uw Schepper te gedenken in uw jongelingschap, heb ik het woord van God, tot uw waarschuwing. In Gods naam bid ik U. E., gedenkt aan dit volgende:

Eerst, indien gijlieden verzuimt aan uw Schepper te gedenken in de dagen van uw jongelingschap, zo is dit zeker, dat gij leeft in die rampzalige natuurstaat, daar het gehele menselijk geslacht door de val van Adam in gekomen is. Dit leert ons het Woord van God, dat de gehele wereld voor God verdoemelijk is, Rom. 3: 19. Dat wij allen van nature zijn kinderen des toorns, Ef. 2: 3. Dat de zondaar van God vervreemd is van de baarmoeder aan, Ps. 58: 4. Dat wij allen in Adam hebben gezondigd, Rom. 5: 12, en dus onder de schuld ter verdoemenis zijn gekomen, Rom. 5: 18, 19. Ja in Adam gestorven zijnde, 1 Kor. 15:22. Zolang nu iemand aan zijn Schepper niet gedenkt, om weer met Hem te verzoenen in het bloed van die Middelaar, welke God heeft voorgesteld tot een verzoening door het geloof in Zijn bloed, Rom. 3: 25, zo blijft bij immers in die staat, daar hij, met de hele wereld, door de Bondbreuk van Adam, in gevallen is. En bedenkt nu eens hoe naar en troosteloos dat die staat is.

In opzicht van het zondige. Gij hebt gezondigd, en derft de heerlijkheid Gods, Rom. 3: 23. Het Beeld van God, waarnaar gij geschapen was, is in u verbroken, en het beeld van de Satan is in de plaats gekomen. Tot u mag gezegd worden: Gij bent uit de vader

de duivel, en wilt de begeerte uws vaders doen, Joh. 8:44. Dus bent u beroofd van dat schone licht dat God in uw ziel legde, en bent voortgebracht als 't veulen van een woudezel, Job 11:12. De duisternis zelf, Eph 5:8. Uw ziel is beroofd van het ware leven, zijnde vervreemd van het leven Gods door de onwetendheid die in u is, Ef. 4: 18. Ook van de ware liefde tot God en uw naasten, zijnde geworden een hater Gods, Rom. 1: 30. Hatelijk zijnde en elkaar hatende, Tit. 3: 3. Dus bent gij dood door de zonden en misdaden, Ef. 2:1, 2. Uw ziel is in een boze gestalte, zij begrijpt niet de dingen die des geestes Gods zijn, 1 Kor. 2: 14. Daar is een vijandschap tegen God in te vinden, Rom. 8:7. Zij is bekwaam om alle gruwelen te bedenken en uit te vinden, gelijk in zoveel moordenaars, dieven en gruwelijke mensen, die aan hun zelf gelaten zijn, dagelijks gezien wordt. Uw hart is een stinkende modderpoel, die u verontreinigt, daaruit voort komen kwade gedachten, overspelen, hoerereien, doodslagen, dieverijen, gierigheden, boosheid, bedrog, ontuchtigheid, boze ogen, lasteringen, hovaardij en onverstand, Mark. 7: 21, 22. Uw ziel heeft in geen ding behagen, als in 't geen God haat, en vindt een mishagen in 't geen God bemint. Uw keel is een geopend graf, met uw tong pleegt gij bedrog, slangenvenijn is onder uw lippen, uw mond is vol van vervloeking en bitterheid enz., Rom. 3: 12-19, al uw leden zijn wapenen der ongerechtigheid, Rom. 3: 6, 19, en gij bent een dienstknecht der zonde, 2 Petrus 2: 19. Deze gestalte hebt gij door erfenis. Van Adam af tot op u toe, zijn al uw voorouders zulke mensen van natuur geweest, zodat uw geheel geslachte, (al ware uw vader en moeder een koning of koningin, al was uw adel de grootste van de wereld) zo ondeugende is geweest, tenzij dat God hun of door genade veranderd, of door zijn macht bedwongen heeft. Gij bent toch een onreine uit een onreine, Job 14: 4. In zonden ontvangen en geboren, Ps. 51: 7. Boos van der jeugd aan, Gen. 8: 21. Ziet, o jongelingen en jonge dochters, zo'n monster bent gij in de natuur, dat blijft gij, zolang gij aan uw Schepper niet gedacht en hebt, om met Hem te verzoenen en door Hem herschape te worden.

Bezie eens een akker die niet beploegd noch bebouwd is, wat is zij niet vruchtbaar in doornen en distelen? De oorzaak is, dat ze vervloekt is om de zonde, Gen. 3: 17. Dit is een rechte spiegel van uw natuurlijke gestalte, zolang gij niet naar Gods beeld vernieuwd bent. Als gij uzelf in een spiegel ziet en u zo behaagt wegens uw schone gedaante en optooisels, kunt gij u dan wel verbeelden dat gij in uzelf voor God zo'n monster bent?

In opzicht van de straf, die op de zonde, als de schaduw op het lichaam volgt, bent gij ook een ellendig schepsel zolang gij niet gedacht hebt om met uw Schepper te verzoenen.

Dat de straf op de zonde volgt, wil de zondaar niet geloven. Hij beeldt zich in, dat straffen een werk is van de Soeverein, die straffen of niet straffen kan naar Zijn welbehagen. Dat God zulken zal straffen, die hardnekkig blijven tot het einde toe. Maar dat Hij de straf zal opschorten en wegnemen, als de zondaar maar voor zijn dood daarover leedwezen toont. Hij kent de volmaakte heiligheid, gerechtigheid en ongekreukte waarheid Gods niet. Hij gelooft niet, dat het Gode betaamde, willende kinderen tot heerlijkheid leiden, de Overste Leidsman door lijden te heiligen, schoon Paulus, Hebr. 2: 10, dat zo nadrukkelijk getuigt. Hij versiert liever enige redenen van het lijden en de vervloekte dood van Gods Zoon, dan dat hij dat lijden en die dood zou erkennen als absoluut nodig om de verzoening met God te maken. Getuigt God, dat wij vijanden zijnde, met God verzoend zijn door de dood Zijnes Zoons, Rom 8: 10. Dat Christus een verzoening geworden is voor de zonden, 1 Joh. 2: 2. Hij zal liever de

zin van die woorden verdraaien, als die geloven, om in zijn natuurstaat niet gepijnigd te worden voor de tijd.

Echter wat blijkt er klaarder als dat, dat God de zonden straffen zal en nooit ongestraft zal laten? Hij is immers een rechtvaardig Rechter, Ps. 7: 12. Een Rechter der gerechtigheid, Ps. 9: 5, die zijn naam en lof uitroepende, getuigde: Dat Hij de schuldige geenszins onschuldig houdt, Exod. 34: 7. Dat Hij een Wreker is, Nah. 1: 2. Dat Hij een heilig en ijverig God is, die de zonde niet zal vergeven, Jos. 24: 19.

Hij heeft immers bij Zijn Wet dit vreselijk dreigement gedaan, vervloekt is een ieder die niet blijft in al hetgeen geschreven is in 't boek der Wet om dat te doen, Gal. 3: 10. En, omdat niemand hier aan zou bestaan te twijfelen, zijn eigen Zoon voorgesteld tot een betoning van Zijn rechtvaardigheid, Rom. 3: 25. Daarom ontsloeg Hij Hem ook niet van die vervloekte dood, schoon Hij in Gethsémané zo smeekte, dat de drinkbeker van Hem mocht voorbijgaan. ja, tot een bewijs van Zijn rechtvaardigheid, heeft hij de Engelen niet gespaard, maar ook die in de hel geworpen, 2 Petrus 2: 4 en Matth. 25: 41. Eens heeft Hij ook een gehele wereld door de zondvloed verdrongen, en Hij laat ons weten, 1 Petrus 3: 19, dat de meesten van die ook in de hel geworpen zijn. Ja Hij heeft het in het geweten der mensen ingeschreven, opdat een ieder zou vrezen. Ziet het in de Barbaren, Hand. 28: 4 en in de Heidenen, Rom. 1: 32, Die weten het recht Gods, dat die zulke dingen doen des doods waardig zijn.

Zo dit nu een onbetwistbare waarheid is, erkent gij dan niet, o jongeling of jonge dochter, wie gij zijn mag, dat Gods toorn billijk tegen u ontstoken is? Omdat gij van natuur zo'n boze zondaar bent, en omdat gij dit toont met uw Schepper te vergeten in uw jeugd, wanneer God van u wil gezocht worden? Daarom noemt Gods Woord u een kind des toorns, Ef. 2: 3. Kent gij nu wel die God, die gezegd heeft, Mijn is de wraak, Ik zal 't vergelden? Is 't niet vreselijk te vallen in de handen van de levende God? Hebr. 10:30, 31. O gij hebt alles verbeurd, dat de Goddelijke lankmoedigheid u nog laat genieten. Gij bent, in de natuurstaat, als een die op de hals gevangen zit, en die de Rechter nog zijn kleren en voedsel geeft tot op de dag dat de straf zal uitgevoerd worden. Verbeeldt u niet dat Gods toorn zo iets is, dat gemakkelijk kan gedragen worden. Leest maar met aandacht hoe die beschreven wordt, Ps. 76: 8 en 90: 11, Hebr. 10: 29, 30, 31. De spranken van Gods toorn, als daar zijn de smarten van steen, graveel, en kanker, al de smarten van een vervloekten ouderdom, zijn zo heet, wat moet dat vreselijke vuur zijn? Klagen Gods kinderen zo, als hun Vader hun kastijdt, of alleen beproeft: de pijlen des Almachtigen zijn in mij, welker vurig venijn mijn geest uitdrinkt: De verschrikkingen Gods rusten zich tegen mij, Job 6: 4. Kon Jezus, die door zijn Godheid ondersteund werd, die altijd kon zeggen, in al zijn lijden, Mijn Vader, die wist dat Hij na lijden zou verheerlijkt worden, zo uitroepen, Mijn ziel is rondom bedroefd tot der dood toe, zodat zijn zweet, met bloed gemengd, langs Zijn lichaam op de aarde viel. Hoe zult gij, ellendige, dan die vreselijke toorn dragen?

Hier komt nog een derde verzwaring bij. Zolang gij in die natuurstaat ligt, bent gij onmachtig om uzelf te kunnen redden. Gij kunt in der eeuwigheid, door uzelf, aan Gods gerechtigheid niet voldoen, uw tranen kunnen de vlam van Gods toorn niet stillen, uw ongelovige gebeden kunnen Zijn gerechtigheid niet voldoen. Gij kunt Gods Wet niet volbrengen, gij maakt nog alle dagen de schulden groter. Gij kunt uzelf nooit bekeren, dood zijnde, Ephes. 2: 2. Het kwaad gewoon zijnde, en u tot een natuur geworden zijnde, Jer. 13: 23. ja gij wilt tot Jezus niet komen, Joh. 5: 40. En dit maakt de onmacht nog ongeneeslijker, gij weet het niet, dat gij zo arm, ellendig, jammerlijk

en naakt bent, Openb. 3: 17, en wilt ook niet gewaarschuwd zijn. Die u tuchtigen, vermanen, waarschuwen, zijn uw vijanden.

O! hoe walgelijk moet gij dan zijn in de ogen van die God, Die zo rein is, en in Wiens gemeenschap al ons heil bestaat? Was gij ellendig, en een voorwerp dat medelijden waardig was, daar was nog hoop. Maar een jongeling, die zijn Maker vergeet, is dom als een muilezel, Ps. 32. Ongevoelig door zijn onwetendheid, Ef. 4: 18, en dan nog de trotsheid zelf. De een is trots op zijn geboorte, de ander op zijn vrienden, een ander op zijn goed, of op zijn ingebeelde deugd, met dien jongeling, Matth. 19: 20. Hierom wil hij bemind en geëerd of gevreesd worden. Zegent God hem in zijn lankmoedigheid, hij beeldt zich in, dat God een welgevallen in hem neemt, Mal. 3: 15. Bezoekt en slaat hem God, hij vergrimt tegen de Heere, Spr. 19: 3. Nooit is hij vergenoegd, menende dat hij meer waardig is als hij geniet, altijd vol nijd als 't een ander beter gaat als hem. Daarom is de rechte naam van zulken, die in de natuurstaat leven, Lo ruchama, niet ontfermde, een geslacht van verbolgenheid, een gruwel, Hos. 2: 22. Jer. 7: 29. Ps. 5: 7.

Ten tweede.

Nog heb ik een harde boodschap aan u, o jongelingen en jonge dochters, die in uw jongelingschap uw Schepper vergeet en niet aan Hem gedenken wilt. God is zo'n Rechter die een ieder vergeldt naar dat hij zal gedaan hebben, Jer. 17: 10. Vergeet gij God, God zal U ook vergeten, zo zei God tot dat volk, dat Hem vergeten had dagen zonder getal, Jer. 23: 39, 40, Ziet Ik zal van Uw ook ganselijk vergeten, en u, mitsgaders de stad, die Ik u en uw vaders gegeven heb, van Mijn aangezicht laten varen, en Ik zal u eeuwige smaadheid aandoen, en eeuwige schande, die niet zal worden vergeten, en Amos 4: 6, Omdat gij de Wet uws Gods vergeten hebt, zo zal Ik ook uw kinderen vergeten. Tegen Salomo zei David, indien gij Hem verlaat, Hij zal u tot in eeuwigheid verstoten, 1 Kron. 28: 9. Die Mij eren, is 't Woord van uw Maker, zal Ik eren. Maar die mij versinaden zullen licht geacht worden, 1 Sam. 2: 30. En dat ondervonden ook die twee boze jongelingen Hofni en Pinehas, tegen welke het gezegd werd ter waarschuwing.

Van God nu verlaten te worden, zodat hij zich niet wil erbarmen, is geen klein kwaad. Wee zulken, waar God van geweken is, Hos. 9: 12. Hij is toch de fontein van alle goed. Als Hij van de ziel wijkt, gaat alle zegen heen, en alle vloeken komen in de plaats. Als Gods kinderen maar voor een tijd verlaten worden, hoe kunnen zij kermen? Dan is hun nare klacht: Zal dan de Heere in eeuwigheid verstoten? en voortaan niet meer goedgunstig zijn? Houdt Zijn goedertierenheid in eeuwigheid op? Heeft God vergeten genadig te zijn? Heeft Hij Zijn barmhartigheid door toorn toegesloten? Ps. 77: 9, 10.

O dit is de staat van zulken, die hun Schepper vergeten hebben in hun jongelingschap, als God hun ook vergeet, als de kwade dagen komen. Hij heeft dan ook geen lust aan hun kermen, Hij kan dan in hun verderf lachen, en spotten als de vrees komt, Spr. 1:26.

En als God door toorn Zijn barmhartigheid toesluit en vergeet genadig te zijn, dan ziet men doorgaans dat al de schepselen ook beginnen te wijken. Een oud vervloekt zondaar vindt geen medelijden, zijn vorige vrienden, die hem aankleefden, toen hij met hun kon kwaad doen, weigeren hem dikwijls de draf die men de zwijnen zou geven, gelijk verbeeld wordt in de verloren zoon, Luk. 15. Als dan alle ellende de zondaar omringen, elk verlaat hem, niemand denkt aan hem, of, als zij er aan denken en van spreken, is 't met de uiterste verachting en verontwaardiging, en God wil dan

hem niet gedenken, is dat niet bitter? David zei, Ps. 27: 10, Vader en Moeder hebben mij verlaten, maar de Heere zal mij aannemen. Recht anders zal 't zijn met die, die hun Schepper vergeten hebben, tot dat de kwade dagen komen, en daar God nu geen lust aan zal hebben, dan zal men moeten zeggen, ik ben van alle man verlaten, ik vind noch troost, noch ontferming, en God is ook van mij geweken. Zo kermde Saul, toen het te laat was, 1 Sam. 28: 15, Ik ben zeer beangstigd, de Filistijnen krijgen tegen mij, en God is van mij geweken, en antwoordt mij niet meer, noch door de dienst der Profeten, noch door dromen. En al de troost die hij kreeg, was dit bitter verwijt, dat de duivel zelf hem toevoegde: Waarom vraagt gij mij, omdat de Heere van u geweken, en uw vijand geworden is, 1 Sam. 28: 16.

Ten derde.

Ik voeg dit hier nog bij. Als de jongelingen en jonge dochters zo te samen God hun Maker vergeten, en aan Hem niet gedenken, zo zal dat land, daar zo'n jeugd, daar zulke jonge mannen en vrouwen wonen, eindelijk worden tot een land van de uiterste goddeloosheid, en dan van God worden gestraft en verwoest. Als zulke jongelingen trouwen, die volgen na de jeugd van de eerste wereld, daar van men leest Gen. 6: 2, Gods zonen, dat is, die nog de ware religie beleden, zagen de dochteren der mensen, dat is van die, die de ware godsdienst verlaten hadden, aan dat ze schoon waren, en zij namen hun vrouwen uit allen, die zij verkoren hadden. Uit zulke huwelijken werden die reuzen, die sterk van kracht, maar ook reuzen in goddeloosheid waren, geboren, Gen. 6: 2, 3. En toen zei God, mijn Geest en zal niet eeuwig twisten met de mens, omdat hij ook vlees is, vers 3, en besloot toen het verderf van de eerste wereld.

Ouders die toch zelf God vergeten, zullen hun kinderen niet leren aan hun Schepper gedenken, en zo wordt mettertijd het hele land goddeloos. Zulke kinderen, zo opgevoed, worden regenten, en ook wel leraars in de kerk. Maar wee zo'n land daar de regenten goddeloos, en leraars voorgangers zijn van alle goddeloosheid. Als dan het gehele land van God is afgeweken, dan trekt God Zijn ziel van zo'n volk af.

Zo leest men, Jer. 15: 1, 2, 5, 6, *De Heere zei tot mij, zegt Jeremia daar, al stond Mozes en Samuël voor Mijn aangezicht, zo zou toch Mijn ziel tot dit volk niet wezen: drijft ze weg van Mijn aangezicht, en laat ze uitgaan ... wie ter dood ter dood, wie ten zwaarde ter zwaarde, en wie ten honger ten honger, en wie ter gevangenis ter gevangenis. Wie zou U verschonen, o Jeruzalem? of wie zou meedelijden met u hebben? Of wie zou aftrekken om u naar vrede te vragen? Gij hebt mij verlaten spreekt de Heere, gij bent achterwaarts gegaan: Daarom zal ik Mijn hand tegen u strekken en u verderven: Ik ben des berouwens moe geworden.* Als zo'n volk dan naar God komt vragen, is het antwoord: Zo zult gij tot hem zeggen, wat last? dat Ik ulieden verlaten zal, Jer. 23: 33.

Bedenkt toch dit, o jongelingen, dat het vergeten van uw Schepper mee sleept niet alleen uw verderf, maar zelfs het verderf van dat land, stad of plaats daar gij in woont, en dus veroorzaakt gijlieden het verderf van al wat u dierbaar is. Daar, integendeel, vromen het steunsel zijn van het land, en bij de eiken, en haageiken, in welke, na de afwerping der bladeren, nog steunsel is, vergeleken worden, Jes. 6: 13.

Ten laatste.

Wil ik UEd. allen ook dit nog indachtig maken: Dat, ofschoon gij nu niet wilt denken aan uw Schepper in de dagen van Uw jeugd, dat er een tijd zal komen waarin gijlieden wel aan Hem denken zult, maar 't zal maar tot uw droefheid en tot uw smart wezen. Dit is 't dat Salomo de jongelingen voorstelt, Pred. 11:9, *Verblijdt u, o jongeling, in*

uw jeugd enz. Maar weet, dat God u om allen deze zal doen komen voor het gericht.

Daar zal God een ieders werk in 't gericht brengen, met al dat verborgen is, hetzij goed of het zij kwaad, Pred. 12: 14. Als 't dan daar zal blijken dat gij aan uw Schepper niet gedacht hebt, en daar over zult veroordeeld zijn, zal dat vorige, dat gij vergeten had, u heel anders voorkomen als 't u is voorgekomen in dit leven.

Uw verstand zal dan, door de bevinding van Gods toorn, opklaren, en gij zult de waarde van 't verlorene beter kennen als nu. Nu kent gij die zoetigheid niet van de gemeenschap van uw Schepper, daarom kunt gij die zonder smart missen, maar die kennende, zal 't nadenken bitter vallen. Die een juweel van grote waarde verloren heeft, en meende 't was maar een valse steen, acht dat verlies niet. Maar als 't hem kennelijk wordt wat bij verloren heeft, dan groeit zijn smart. Nu acht een jongeling hoog dat zijn oog en hart kan vermaken. Hij meent dat zijn eer bij mensen, goederen, vermaak, gezondheid, gaven, geleerdheid en wellusten beter zijn als de goederen van de toekomstige eeuw. Hij gelooft niet, dat God de zondaar bespot, om dat eigen, dat de ene zondaar in de andere prijst en roemt. Maar als al die dingen, die hem zo beminnelijk schenen, hem in de kwade dagen zullen ontvallen en in hem een eeuwige ellende laten steken, dan zal hij door ondervinding andere bevatting van die zaken krijgen, die hij maar kende door horen zeggen of lezen, en daar hij weinig geloof aan gaf. Die niet gelooft dat branden smartelijk is, oordeelt daar anders van als hij 't ondervindt.

Het vermeerderen van de kennis zal de smart vermeerderen. Men leest wel van zulken die op een schavot, geblind zijnde om de doodslag te ontvangen, als zij, op 't ontvangen van pardon, wederom van de doek, die hun blindde, werden losgemaakt, dat ze dood gevonden zijn. Kan de inbeelding van de dood, de dood veroorzaken? Hoeveel tmeer zal een ware bevatting van Gods toorn de ziel kunnen pijnigen? Dit ondervond Adam toen hij van de boom der kennis des goeds en des kwaads gegeten had, toen bevatte hij wat bij verloren had, en dat smartte hem toen zeer. O jongelingen hoe gelukkig zoudt gij dan zijn, zo gij niet wist dat er een hemel bereid is voor die, die hun God vroeg gezocht hebben. Maar als gij andere jongelingen zult verheerlijkt zien, dan zal dat uw smart vermeerderen, gelijk het de smart vermeerderde van de rijke man, Lazarus te zien in Abrahams schoot. Nu zijn onbedachte en ongodsdienstige jongelingen als in een diepe slaap gevallen, en dromen dat zij de allergelukkigste zijn, en dat Godvruchtige jongelingen maar een hoop precieze zotten en dwepers zijn, en dat de Hemel hen zo zeker zal ten deel vallen als hun. Maar als zij in de hel zullen ontwaken, hoe verbaasd en beschaamd zullen zij alsdan niet wezen? Hoe zal dan het oordeel veranderen?

Gelijk gij, o jongelingen, dan door ondervinding, tot uw smart, uw verlies, en nare staat beter zult bevatten, zo zal ook dat verlies u nader worden toegepast. Laat nu een leraar u de hel nog zo levendig voorstellen, gij wilt niet geloven dat het treffen zal.

Dit is een algemeen kwaad bij elke zondaar. Met vermaak pleegt hij de zonde, die begaan hebbende, verbergt hij die. Overtuigd zijnde, verschoont hij die. Een hovaardige noemt zichzelf een genereuze, een verkwister een mildadige, een gierigaard een spaarzame, een roekeloze een kloekmoedige, een luie een geruste, een vreesachtige een voorzichtige. Dit is de oorzaak dat weinige van hun zelf geloven dat hun Gods toorn treffen zal. Laat nu een dartele jongeling eens lezen in 't Woord van God, die niet liegen kan, zonder heiligmaking zal niemand God zien, Hebr. 12: 14. Hij zal geloven, dat bij zowel God zal zien als de beste, al is hij een vijand van ware heiligheid. Al stond er iemand uit de doden op, om hun te waarschuwen, Mozes en de

Profeten niet gelovende zullen zij zich niet laten gezeggen, Luk. 16:31. Maar als nu die ongelovigen zich in de smart zullen bevinden, dan zal de toepassing op hun zelf niet zwaar te maken zijn, maar die zal hun smart vermeederen, als zij zullen moeten uitroepen: O mijn dwaasheid! O mijn onuitsprekelijk verlies en smart!

Hier zal nog bijkomen dat zij dan zo ongevoelig niet zullen zijn. Nu is een slapende jongeling zo ongevoelig, dat alle vermaningen en waarschuwingen van 't hart afstuiten. Nu weet bij alle wroegingen te versmoren, zoekt divertissementen. Klopt het geweten op de mond. Maar hoe gelukkig zou hij zijn, zo hij onder het gevoelen zo hardvochtig kon zijn, als onder alle waarschuwing? Zo hij de tijd van de ontdekking van Gods toorn zo kon doorslapen, als hij wel de predikatie die hem waarschuwde, kon doorslapen. Onder het gevoelen van Gods toorn zult gij u niet kunnen verdiverteren met een praatje, en spotternijtje, een muziekje, een glas wijn, of iets dergelijks, dat u nu al het tijdig denken aan uw Schepper wegneemt.

Nog moet ik u dit indachtig maken, o jongeling, dat uw geheugen dan uw smart zal vermeederen. Gij zult wel wensen vernietigd te worden, doch 't zal tevergeefs zijn. Zo zult gij ook wel wensen, dat gij kon vergeten wat occasie u is voorgekomen om uw verlies te voorkomen, maar zeker zullen het ijdele wensen zijn. Verstand, consciëntie, hartstochten en memorie zullen moeten medewerken tot uw verderf, alzo die hadden moeten medewerken om aan uw Schepper te gedenken. Dit geeft God de zondaar te kennen, Jer. 23: 20, *Des Heeren toorn zal zich niet afwenden, totdat Hij zal hebben gedaan, en totdat Hij zal hebben daargesteld de gedachten zijns harten: In 't laatste der dagen zullen zij met verstand daarop letten.* Zo hoort men de zondaar kermen, als hij in zijn laatste brullen zal: hoe heb ik de tucht gehaat, en mijn hart de bestraffing versmaad. En heb niet gehoord naar de stem van mijn onderwijzers, noch mijn oor geneigd tot mijn leraars. *Ik ben nabij in alle kwaad geweest in 't midden der gemeente en der vergadering,* Spr. 5: 11-15.

Zal dit volgende ook niet smartelijk vallen te gedenken?

Dat gij nu, met Gods gunst te verwaarlozen, iets verloren hebt, dat gij niet kon missen, en dat nergens door kan vergoed worden? Dat die gunst van uw Maker u werd aangeboden, maar dat gij die versmaadde. Dat gij in uw doen zo menige klopping hebt ondervonden en dat gij u tegen al die verhardde?

Dat gij, om aan uw Maker te gedenken, zulke schone tijd gehad hebt, en dat gij daartoe in uw jeugd zo bekwaam was? Zal 't niet bitter vallen te gedenken, dat men geen tijd kon vinden om dat werk te behartigen, waartoe ons al onze tijd gegund is? Dat men zoveel tijd had, dat men naar tijdkorting om zag, en ondertussen de onwederroepelijke dag zo verkwistte? Dat er zoveel moeite gedaan is om uw welvaren te behartigen, dat God zelf zoveel jaren gewacht heeft om u genadig te zijn?

Zal de geheugenis van al Jezus' minzame nodigingen, van al de overtuigingen des Geestes u niet tot een gedurige smart zijn? Voornamelijk als gij eens zult denken, op hoe voordelige conditie u de kroon van het eeuwige leven werd aangeboden, en hoe zwaar de slavernij van de duivel, de wereld en de zonde was, en hoe klein en gering het vermaak is geweest dat gij genoten hebt, toen gij uw Schepper ging vergeten.

't Was alleen wat groots in uw inbeelding. Gij verkocht uw Zaligmaker, met Judas, voor enige penningen. Gij genoot een droom van vermaak, en liet het wezenlijke varen, ontwaakt zijnde, is alles verdwenen, uw eer, uw achtbaarheid, uw vleiers, uw knechten, uw lekkere spijs, uw zoete wijnen, uw lieve en schone doelen, en al uw grote inbeeldingen houden op, zij zijn er niet meer. En dit is alles dat gij genoten hebt

voor dat schone goed dat God uw Maker, u aanbood, had gij Hem recht gekend, geëerd en gediend. Zult gij uzelf niet eeuwig vervloeken over uw keuze, dat gij, voor zo'n niet, Hem, die 't Al is, verliet? en dat gij voor Zijn dienst liever dat harde juk van de zonde verkoos, als op een voordelige voorwaarde Jezus te volgen?

Doet hierbij, dat dit te geheugen zeer smartelijk zal zijn, als 't u zal voorkomen, dat uw gehele verderf uit u is, dat gij God en de Hemel mist, en u in de hel vindt, omdat gij het zo hebt gewild, ja dat het uzelf zoveel moeite kostte. Wat kostte het al moeite voor een geslepen Godverzaker zijn consciëntie te doen zwijgen, en in de verloochening van de Godheid te volharden? Wat kost het al studerens eer men iets gevonden heeft om het Woord van God te kunnen tegenspreken, en zijn verdorven reden en denkbeelden erboven te verheffen? Wat neemt een stout zondaar al bij de hand om zijn eigen verderf uit te voeren? om God te weerstaan? de Geest te bedroeven en uit te blussen? Het geweld van Gods barmhartigheden, oordelen, en van zijn Goddelijk Woord te overwinnen, en het geweten de mond te stoppen! Wat moet hij alle Heeren tegelijk dienen, die alle evenzeer gezet zijn op het volle volbrengen van hun geboden en inzettingen, die de enige God niet wil onderworpen zijn? Wat een gevaar ondergaat een zondaar om aan de zonde getrouw te blijven?

Wat laat hij om de gunst van de wereld, en het vermaak van de zonde al varen? Te weten, God en al zijn aanbidding, Jezus en al zijn genaden, de heilige geest en al zijn vertroosting, de vrede van zijn consciëntie, zijn beste en getrouwste vrienden, die zijn zaligheid bevorderen, de hoop van een eeuwige zaligheid?

Zij, die om Christus' wil niet één wellust, niet een weinig eer, gemak of gunst, of geld wilden verzaken, wat verzaken en verliezen zij niet al om de wereld te behagen?

Wat moeite doet een wereldse pop niet om hun lichaam te versieren? Wat onkosten besteedt ze niet voor hun kleren en juwelen? Hoe gram is zij, als die naar hun zin niet vallen? Wat kost het al moeite al die strikken, krullen, bijster net te stellen? Hoe menigmaal moet de buik lijden, om de tooi te kunnen opvolgen? ja zelfs kan men zijn dierbare kinderen arm en ellendig maken, om voor een tijd rijk te schijnen en een vertoog te maken.

O rampzalige moeite, om zichzelf verdoemd te maken. De matigheid kan men goedkoop hebben, en gezondheid en gemak tot een toegift genieten, nochtans heeft de dwaze zondaar in verkwisting, gulzigheid en dronkenschap, die vergezelschap worden met armoede, schaamte, ziekte, braken, vallen, gekerm van vrouw en kinderen, verwijten van het geweten, meer lust als in de matigheid.

Vergenoeging is een groot gewin, niettemin wil de zondaar liever met gierigheid naar veel jagen en in veel zware verzoeking, vallen, als met het zijne tevreden zijn. Nijd, toorn, haat en wraakzucht, wat brengen zij al smarten aan? Nochtans verkiest de zondaar die boven de oprechte liefde. Schoon, door onkuisheid het lichaam bedorven, de naam, de tijdelijke goederen en zaligheid verloren worden, echter willen onkuis dit alles liever ondergaan, als zo'n lust tegengaan.

Hoe blankette en versierde Izebel zich om door de paarden vertrappt en door de honden gegeten te worden? Hoe stijf liep Gehazi om melaats te worden? Wat moeite kostte het Nimrod, om een voorwerp van de algemene haat te worden? Hoe mager werd Amnon om zijn zuster te schenden, en zo zichzelf te doden? wat richtte Absalom niet al uit om aan een boom te blijven hangen? Hoe overlegde Achitofel alles om een strop voor hemzelf te maken? Hoe slapeloos was Judas om zijn verdoemenis te verzegelen. Als nu dit alles eens in de eeuwige verdoemenis zal herdacht worden, zal 't geen eeuwige smart vergroten? Nu kan men behouden worden, met tijdig, gelovig en naar Gods wet, aan zijn Schepper te gedenken, dan zal elk dwaas voor eeuwig zijn

schade vruchteloos moeten herdenken, en nooit kunnen vergeten. Is 't dan niet een onzinnig ding, zijn Schepper niet te gedenken in zijn jeugd?

Mogelijk zult gij bij uzelf denken, *God zal dit zo kwalijk niet opnemen, omdat het zo niet bedacht wordt van de jeugd, en omdat de dwaasheid zo gebonden is aan het hart van de jeugd.*

Maar ik zal deze inval alleen beantwoorden met het antwoord van de agent van keizer Karel de V tegen de ambassadeur van China. Die van China waren opgestaan tegen de keizer, zij zonden naderhand een ambassadeur aan de keizer om zoiets te verschonen. Maar hij deze daad niet kunnende verschonen, meende hij het met een klucht te vergoeden. Wat, zei hij, zullen wij van China niet verschoond worden, daar het bekend is, dat wij allemaal zot zijn? De agent antwoordde, ja dat zal u verschonen, maar met deze voorwaarde, die voor zotten goed past, dat men u gekerkerd en geketend houdt. O mens, denk hier aan, maakt gij door dwaasheid voor God uw leven verdrietig, God zal voor u uw dood en hel eeuwig verdrietig maken.

Dit had ik te zeggen tot waarschuwing van de jeugd die verzuimen hun Schepper te gedenken in hun jongelingschap.

II.

Hier moet ik nu nog bijvoegen een getrouwe waarschuwing aan zulke Vaders en Moeders, die zo nalatig en trouweloos zijn, om hun kinderen het gedenken aan hun Schepper indachtig te maken.

Als een Vader of Moeder maar natuurlijke liefde had voor zijn kinderen en overdacht de smart die zo'n Godvergetend jongeling staat over te komen, zo zou immers zijn ingewand over zijn eigen kind ontstoken worden. Maar behalve de smart van uw kinderen moet ik u ook, trouweloze Vaders en Moeders, waarschuwen.

1. Zo gij verzuimt uw kind aan zijn Maker te doen gedenken, zo denkt vrij dat dit een dodelijk teken is voor uw staat en een bewijs, dat gij ook tot op dien tijd toe nooit recht aan uw Schepper hebt gedacht. Want, indien gij een getrouw dienaar en onderdaan van uw maker was, gij zoudt zo trouweloos uw belofte voor uw kind, aan God uw Maker gedaan, niet vergeten., Heb je niet, toen uw kind gedoopt werd, beloofd, dat gij, naar uw vermogen, het zou onderwijzen en in de vrees van God opbrengen? Is die belofte niet in Gods huis, ten aanhore van de Gemeente, gedaan? Is dat nu uw getrouwheid aan uw BondsGod? zo'n solemnele belofte, omtrent een kind, dat gij, door de doop, Gode heiligde en voor Hem afzonderde, te vergeten, en tot verderf van uw kind na te laten? Indien gij zo dacht aan uw Maker, dat gij Hem oprecht liefde en in vriendschap met Hem leefde, zoudt gij dat voor uw kind kunnen verbergen? Zoudt gij niet arbeiden om uw eigen bloed, uw ingewanden, zo gelukkig te maken als gij bent? Temeer omdat God, die gij uw vriend noemt, aanbiedt uw God en uws zaads Gods te wezen? Zou 't u niet tot aan de ziel smarten, als gij dacht, mijn kind is van dit goed verstoten en zal vallen onder de toorn van zo'n God? Kunt gij God liefhebben en uw naasten haten? Kunt. gij zeggen dat gij uw naasten liefhebt, als gij uw eigen kinderen niet liefhebt? Of kunt gij zeggen, ik heb mijn kind lief, daar gij het voor de hel optrekt? Of daarnaar toe ziet lopen, zonder het te waarschuwen? Eli was verzuimig geweest in dat stuk, maar men, kan, uit de zachte bestraffingen van die man, echter wel zien hoe smartelijk de zonden van zijn kinderen, hem vielen. God die heeft hem ook niet weinig daarover gekastijd, schoon Hij zijn Vader was. Gelijk men lezen kan 1 Sam. 3 en 4.

2. Zo gij verzuimt uw kinderen indachtig te maken, dat zij aan hun Schepper moeten gedenken, God zal het u vergelden. Als gij in de boze en kwade oude dagen ook graag zag dat uw kinderen aan u gedachten om wedervergelding aan u te doen, dan zal God ook hun harten voor u sluiten. Kinderen die geen werk maken van God, zullen zelden werk maken van hun ouders, tenzij gedwongen, om de erfenis, of eigen voordeel, maar 't zal uit geen liefde voortkomen. Vervalt eens tot armoede en hebt dan kinderen die God niet vrezen en aan hun Maker niet gedenken, zullen zij aan u gedenken?
3. Zo gij uw kinderen zo verzuimt in de opvoeding, weet ook dit, dat gij de kerk van God en het land van uw woning zeer benadeelt. De kinderen moeten ook voor de Kerk en voor het Algemeen, om die beide dienst te kunnen doen, opgevoed worden. Zo zij, door uw verzuim, nu schandvlekken worden voor Gods volk, komt niet die blaam op u, als de oorzaak van hun verderf? Zo zij als kinderen Belials opgroeien, en God vergeten, zullen zij 't niet zijn, die Gods toorn over't land daarin zij wonen ontsteken? daar men anders, in de kinderen en kindskinderen, lang leeft in 't land dat God ons tot een woning geeft.
4. Zo uw kinderen God niet vrezen, staan zij niet op de weg om tot alle goddeloosheid uit te breken? Is dat de weg niet om alle zegen van God van hun te weren, en hun zo vervloekt te maken? Maar tot wiens smart zullen dan zulke kinderen zijn? Bent gij niet de naaste? Had Eli niet de eerste en bitterste smart, toen zijn kinderen zo goddeloos waren? Als de ouders over hun kinderen bestonden te klagen, had God een zware straf daartoe verordineerd. Maar het moest eerst blijken dat de ouders hun best gedaan hadden, om hun kind van de weg des verderfs terug te houden, gelijk men leest in Mozes' Wet, Deut. 21:18, 22. In hun jeugd kunnen zij u vermoeien door hun woelen, maar goddeloos zijnde, u op 't hart trappen, als ze mannen en vrouwen worden. Een zot mens, en dat zijn allen die God vergeten, veracht zijn Moeder, Spr. 15:20. *Een zotte zoon is een verdriet voor zijn Vader, en bittere droefheid voor degene die hem gebaard heeft*, Spr. 17: 25. Een zotte zoon is zijn Vader een grote ellende, Spr. 19: 13. Zo groot als de zegen is, als de kinderen God vrezen, en de ouders tot een kroon zijn, zo smartelijk is 't, als men een Absalom, een Ezau, een Hofni, en een Pinehas opgevoed heeft, die in de ingewanden wroeten, en het huis beroeren en verwoesten. En valt dat zo smartelijk in dit leven, hoe bitter zal 't wezen met zijn kinderen van God verstoten en eeuwig vergeten te zijn, en dan nog op zijn rekening te vinden, dat men niet alleen zichzelf vervloekt gemaakt heeft, maar ook de oorzaak is van het verderf van zijn eigen kinderen: wat zal dat de hel niet voor eeuwig zwaar maken! Zeker zal God hun bloed van u afeisen, als van trouweloze wachters, Ezech. 33: 8.
Nu ga ik over tot het tweede dat ik voorgenomen had te doen.

II.

De onbedachtzame jeugd, die tot hiertoe aan hun Schepper niet recht gedacht heeft, wil ik nu, naar mijn vermogen, in mijn laatste dagen, nog eens met Salomo toeroepen: En gedenkt toch aan uw Schepper in de dagen van Uw jongelingschap.

- Verzuimt niet langer de ware kennis van die God, in Wiens kennis het eeuwige leven bestaat; zonder welke kennis alle wijsheid verdriet en een smartelijke bezigheid is, ja een kwelling des geestes.
- Erkent toch een waarheid die gij niet als tot uw schande loochenen kunt. Erkent dat God uw Maker is, en dat gij door alle banden aan Hem verbonden bent.

- Ontveinst toch God uw Schepper niet. Daar zijn geen hatelijker kinderen, als die zich voor hun Ouders schamen. Maar nog snoder zijn die, die zich voor God hun Maker schamen, die hen hun Ouders heeft gegeven, en, door hun, al wat zij van hun ontvangen hebben.
- Laat u toch met uw Maker verzoenen. Want geen gramschap is er voor u meer te vrezen, als van die God, die uw lichaam kan doden, en dat gedood hebbende nog bovendien uw ziel voor eeuwig kan verderven. Aan niemands gunst is u meer gelegen, als aan de gunst van zo'n machtig, goedertieren, genadige, en menslievende God. Zijn gunst is beter als 't leven.
- Leeft toch onder het oog van die God, Wiens ogen toch in alle plaatsen zijn, beschouwende de goede en de kwaden, en Wiens oog gij nooit ontvluchten zult.
- Laat het gedenken aan uw Schepper u gedurig gaande maken, om al die plichten van liefde, gehoorzaamheid, kinderlijke vrees en gelovig vertrouwen te volbrengen, die gij aan uw Maker schuldig bent.

O jongelingen en jonge dochteren, en gij allen, die nog de zomer van uw leven beleeft, laat mij toe dat ik u voor ogen stel wat u daartoe bewegen moet. Behalve al de voordelen, die daarin leggen, als men vroeg aan zijn Schepper gedenkt in de dagen zijner jongelingschap, gelijk tevoren getoond is, en al de nadelen en gevaren die het uitstellen van dit werk mee brengen, wil ik u nog dit indachtig maken.

1. Is God, uw Maker, geen gedenkens waardig? Zo er een God is, (daar zelfs aan te twifelen goddeloosheid is) is immers die God het Volmaaktste Wezen, die de oorzaak is van al wat maar goed kan genaamd worden. Die oneindigmaal meer bezit als al de schepselen te samen bezitten, en alles zonder de minste onvolmaaktheid. Kan zo'n God uw ziel niet vervullen, vermaken in de tijd, en in de Eeuwigheid verzadigen?

Zeker, Hij is 't hoogste goed voor Zijn gunstgenoten. Zo getuigt Hij zelf, Gen. 15: 1, Vreest niet Abraham, Ik ben uw schild en loon zeer groot, Spr. 8: 17, 18, 19, Ik heb lief die Mij liefhebben, en die Mij vroeg zoeken, zullen Mij vinden. Rijkdom en eer is bij Mij; duurzaam goed en gerechtigheid, Mijn vrucht is beter dan uitgegraven goud, en dan dicht goud; en Mijn inkomen dan uitgelezen zilver. Zo getuigen Zijn gunstgenoten, Ps. 68: 20, 21, Die God is onze zaligheid, Sela! Die God is ons een God van volkomen zaligheid, en bij de Heere, de Heere Zijn uitkomsten tegen de dood, Ps. 73:25, *Wien heb ik nevens U in de hemel? Nevens U en lust mij niets op de aarde. Bezwijkt mij vlees en mijn hart, zo is God de Rotssteen mijns harten, en mijn Deel in eeuwigheid.*

Hij, bezit alle conditie die tot het hoogste Goed vereist worden.

Hij is waardig om Zijn zelfs wil bemind te worden. Die Hem niet lief, kent Hem niet, want Hij is de liefde zelf, 1 Joh. 4: 8. Christus, de Zaligmaker zelf, is daarom zo beminnelijk, omdat men alleen door Hem tot God kan gaan, Joh. 14: 6.

Dit goed maakt zijn bezitters goed. Die de heerlijkheid des Heeren met ongedekt aangezicht maar als in een spiegel aanschouwen, worden naar hetzelfde beeld in gedaante veranderd, van heerlijkheid tot heerlijkheid, als van des Heeren Geest, 2 Kor. 3: 18.

Dit is een oneindig, zeker, gestadig, eeuwigdurend goed, verzadiging der vreugde is bij Hem, lieflijkheden zijn in Zijn rechterhand eeuwig, Ps. 16: 11. Hij kan de ziel vervullen en verzadigen. Hij doet zijn liefhebbers beërven dat bestendig is en zal hun schatkamers vervullen, Spr. 8: 21.

Hier vloeit het eerlijke, het gemakkelijke, het voordelige en het heerlijke tezamen.

Hij is een eerlijk goed, omdat Hij de heiligheid zelf is, Exod. 15: 11 en Lev. 19: 2.

Het allervoordeligste goed, omdat Hij zichzelf aan Zijn schepselen meedeelt. Hij is goed dien, die rein van hart zijn, Ps. 73: 1. Zijn gemeenschap brengt Zijn gunstgenoten toe alle tijdelijke zegeningen, Hos. 2:18-22, alle rust voor 't gemoed. Gewent u maar aan Hem en hebt vrede, daardoor zal u het goede overkomen, werd tot Job gezegd, Job 22:21. Een eeuwige heerlijkheid, Ps. 31: 21. 1

Het allervolmaaktste. Want Zijn gemeenschap is de grond van alle vreugde en blijdschap. Hij vervrolijkt Zijn gunstgenoot door vreugde met Zijn aangezicht, Ps. 21: 7, zelfs onder alle tegenspoeden, Hab. 3:17, 18, Als de vijgenboom niet bloeien zal, zal ik nochtans in de Heere van vreugde opspringen, ik zal mij verheugen in de God mijns heils.

Ja ook het allerheerlijkste goed. Hij maakt de zijnen tot koningen en prinses, Openb. 5: 10. Is dan zo'n God, zo'n Maker niet waardig om aan gedacht te worden in de jongelingschap?

2. Heeft Hij niet zelf al vroeg aan u gedacht? U bent verplicht Hem te loven, omdat Hij u op een heel vreselijke wijze wonderlijk gemaakt heeft. Uw gebeente was voor Hem niet verholen, toen gij in 't verborgen gemaakt bent en als een borduursel gewrocht werd in de nederste delen der aarde, Ps. 139: 14. Zodra gij uit de baarmoeder voortkwam, zorgde Hij al voor u. Hij beschikte u de knieën daar gij op gekoesterd bent. De borsten die gij gezoogd hebt. De klederen die uw naaktheid bedekken. Het voedsel dat u heeft opgevoed en groot gemaakt. Hebben uw ouders u liefde bewezen en voor u gezorgd, Hij heeft die tere liefde voor u in ze gelegd. Bent gij door de opvoeding ergens toe bekwaam geworden, God heeft de opvoeding gezegend, God heeft u het verstand en al de vermogens gegeven.

Maar vooral blijkt het, hoe vroeg Hij al voor u gezorgd heeft, uit de doop, dat bad der wedergeboorte. Bij die gelegenheid, dat uw ouders u voor de doop opdroegen aan de Drie-enige God en u van de wereld afzonderden als een vat dat voor God, tot een heilig gebruik, werd afgezonderd, bood God de Vader zich aan om u tot Zijn kind aan te nemen; God de Zoon, om u door Zijn bloed en Geest te reinigen; God de Heilige Geest, om u te heiligen en tot de zalige gemeenschap van God te brengen.

Dit hebben uw ouders beloofd, tot uw verstand gekomen zijnde, UEd. indachtig te maken. Hebben zij hun woord gehouden, zo moet gij overreed zijn, dat God al vroeg aan u gedacht heeft, en dat toen Zijn ingewand al over u gerommeld heeft; zult gij dan, nu een jongeling of jonge dochter door Zijn goedheid geworden zijnde, Hem gaan vergeten? O dat betaamt u niet, 't zou een onverschoonlijke boosheid en trouwloosheid zijn. Zegt liever met David, Ps. 71:17, O God, Gij hebt mij geleerd van van mijn jeugd aan, en nu verkondig ik Uw wonderen.

3. Doet hier bij het voorbeeld van onze dierbare Zaligmaker. Hij kwam in de wereld om Zijn Vader te gehoorzamen tot de dood des kruises, en zo Zijn uitverkoren volk te verlossen. De fleur en de bloem van Zijn leven heeft Hij daartoe besteed. Toen Hij maar 12 jaar oud was, was Hij al bezig in de dingen Zijns Vaders, Luk. 2: 42-49. Al Zijn overig leven tot Zijn openbare vertoning aan Israël toe, heeft Hij geweest een voorbeeld van gehoorzaamheid en getrouwheid, Luk. 2: 51. Maar toen Hij zich aan Israël openbaarde, beginnende omtrent dertig jaren te worden, wat heeft Hij toen niet in arbeid geweest om al dat werk te verrichten tot Zijn dood toe, daardoor gij moest verlost worden? Zal Hij Zijn jeugd en de bloem van Zijn leven voor u besteden en zoudt gij Hem uw jonge en beste krachten ontnemen, en die besteden voor de zonde,

die Hem zo bitter viel? O neen, Zijn liefde moet u dringen om voor Hem te leven, 2 Kor. 5: 14, 15.

4. Overdenkt ook eens, of het gedenken aan uw Schepper in uw jongelingschap iets is hetgeen u niet betaamt? Of het u nadeel zal toebrengen, dan of het is het allervermakelijkste, het voordeligste, en allerheerlijkste voor een jongeling.

Betaamde het u niet uw Maker te kennen? Kent een os zijn bezitter, en een ezel de kribbe zijnes heren, en mag een redelijk schepsel ontbloot blijven van de kennis aan zijn Maker en Weldoener? Versiert de wijsheid niet het redelijk schepsel? Maakt ons die niet voortreffelijker als de beesten? Is niet de kennis van Goddrieënig het voornaamste van de wijsheid? Bestaat niet daarin het eeuwig leven? Joh. 17: 3. Die zich beroemt, beroeme zich hierin, dat hij verstaat, en Mij kent dat Ik de Heere ben, doende weldadigheid, recht en gerechtigheid, want in die dingen heb Ik lust, spreekt de Heere, Jer. 9: 24. Zo gij Hem recht kent, zult gij Hem zeker erkennen voor die God, in Wie gij leeft, beweegt, en bent, Hand. 17: 28. Dit kan u immers geen nadeel, maar zal u voordeel toebrengen. Want dan weet gij Wie al uw noden kan vervullen, voor Wie gij uw krachten moet besteden, Wie u alleen kan en zal zaligen.

Zo gij u met dien God laat verzoenen, wat zal u scheiden van Zijn liefde? Moeten niet alle dingen meewerken ten goede dengenen, die God lief hebben, en naar Zijn voornemen geroepen zijn, Rom. 8: 28. Vrede met God hebbende door Jesum Christum, hebt gij de toeleiding door het geloof tot deze genade, in welke gij staat en kunt roemen in de hoop der heerlijkheid Gods. Zelfs kunt gij roemen in de verdrukking, wetende dat die lijdzaamheid werkt, en de lijdzaamheid bevinding, en de bevinding hoop, en de hoop beschaamt niet als de liefde Gods in het hart is ingestort, Rom. 5: 1-6.

Zo gij nu met God verzoend bent, en aan hem kunt denken als aan uw BondsGod, zal dan aan die God te denken, Hem te eren, te lieven, en te vertrouwen, u vervelen? Zal dat lastig zijn. Zal 't niet veeleer uw leven, uw vermaak en blijdschap zijn?

Wel ziet, o jongelingen en jonge dochteren, dit is 't alleen dat uw Maker van u vordert. Dit wil Hij van u hebben in uw jongelingschap, opdat gij vroeg de voordelen van dit werk mag genieten. Ei verwerpt het juk des Heeren niet in uw jeugd, maar gewent u daar aan, eer de kwade dagen komen, en de jaren van welke gij zeggen zult, wij hebben daar geen lust aan.

Maar ik weet wel, dat de onbezonnen jeugd hier veel tegenredenen zal tegen inbrengen, daarom zal ik ook die trachten te beantwoorden, om dus de jeugd alle voorwendselen te benemen.

1. Mij dunkt, ik hoor de jongelingen mij tegenwerpen:

Men moet een paar narschoenen verslijten eer men recht wijs wordt. Het voorrecht van de jeugd is, eerst wat mal te zijn, dat zal geen wijs man in de jeugd misprijzen. *Hoc commune malum est, semel insanivimus omnes.* Het is een algemeen kwaad, eens zijn wij alle op de hol geweest. Is dit niet een algemeen spreekwoord? Een jonge engel een oude duivel. *Praeconia ingenia raroperveniunt ad frugem.*

Dat is,

Vroeg wijs, vroeg zot.

Vroeg vuur, vroeg as.

Vroeg zomer, kwaad gewas.

Nullus idem est diuturnus & praecox fructus. Vroeg rijpe vruchten duren niet lang.

Antwoord. Maar kom hier jongelingen en jonge dochteren, op wiens verderf zo velen toeleggen, en voor wiens voeten de wereld strikken legt om u te vangen, bedenkt dit navolgende eens met bedaardheid:

Op wiens woorden is meer staat te maken, op het Woord van God uw Maker, die niet liegen kan, dan op de algemene spreekwoorden, gebruikt van mensen, die zo verduisterd zijn in hun verstand? Eist God, uw Maker, dit niet van u, dat gij aan Hem zou gedenken in uw jeugd? Is de eis niet duidelijk en klaar om te verstaan? Is die niet door kracht van reden aangedrongen? Als David vraagde, Ps. 119: 9, Waarmee zal de jongeling zijn pad zuiver houden? Was toen het antwoord, als hij dat houdt naar de algemene spreekwoorden, en de algemene slender? Was 't niet, als hij dat houdt naar Uw Woord? Hoort dan God spreken in zijn Woord, dat kan u wijs maken tot zaligheid, 2 Tim. 3:15.

Bovendien, kan ik zeggen, dat al deze spreekwoorden de waarheid meer bevestigen die hier geleerd wordt, dan dat ze die zouden tegenspreken.

Zegt men gewoonlijk, men moet een paar narschoenen verslijten, eer men recht wijs wordt? Is dit zo'n algemeen kwaad, *Jemel infanivimus omnes*, eens hebben wij alle gaan hollen? Tonen die spreekwoorden niet, dat het gedichtsel des mensen harten alleen boos is van zijn jeugd aan? Dat men daarom intijds tegen zo'n verderf moet waken? Komt dit niet overeen met Salomo's woord, de dwaasheid is in 't hart des jongens gebonden, Spr. 22: 15. Maar was bij van oordeel, dat men die dwaasheid moet voeden, en voor een tijd laten geworden? Zei hij daarom niet: De roede des tuchts zal ze ver van hem weg doen, en vers 6, Leert de jongelingen de eerste beginselen, naar de eis zijnes wegs. En Spr. 13: 24, Zoekt hem vroeg met tuchtiging? Kan men weten of men tijd zal hebben om zijn narschoenen te verslijten? En men wist het, zal 't niet moeilijk zijn de voeten, die aan zulke schoenen gewend zijn, weer aan andere te gewinnen?

Voorts, stelt eens tegen deze algemene spreekwoorden al de spreuken der wijzen, die ons leren, dat het jong rijs te buigen is, maar geen oude bomen, gelijk wij die tevoren u, o jongelingen, al hebben voorgesteld. Weet dat die eigen mensen, die deze spreekwoorden gebruiken, dit daar ook bijvoegen:

De kortste zotheid wordt geprezen.

Het is wijsheid dat men haastig keert.

Niet te koten ware best,

Maar vrij beter eerst, als lest.

Dat spreekwoord: *Een jonge Engel, een oude Duivel*, is een woord dat recht aan Gods Woord tegenspreekt, hetwelk ons leert, *dat een jongeling, die de eerste beginselen, naar de eis zijns wegs recht geleerd heeft daarvan als hij oud geworden is, niet zal afwijken*, Spr. 22: 6.

Of anders wordt de waarheid bevonden, die zulke jongelingen, die, door een goede tucht in banden zijnde gehouden, en die, 't hart niet veranderd zijnde, zich voor dien tijd aan de tucht onderwerpen, en de Godsvrucht uiterlijk vertonen, toch daarna uitspatten in openbare goddeloosheid. En om u voor zo'n kwaad te waarschuwen, zal ik u hier twee exemplaren voorstellen.

- Het eerste is dat van Joas, de zoon van Ahazia, de koning van Juda. Hij was, door een wonderlijke voorzienigheid, door de zorg van Josebath, de dochter van de koning Joram, uit de bloeddorstige klauwen van Athalia ontrukkt. Toen hij zeven jaar oud was, werd hij, door het beleid van Jojada, tot koning gezalfd over Juda. Hij deed dat recht was in de ogen des Heeren al de dagen, die de Priester Jojada

hem onderwees, 1 Kon. 11, en 12: 2, Maar na de dood van Jojada kwamen de vorsten van Juda, bogen zich neer voor de Koning. Toen hoorde de Koning naar hen. Zo verlieten zij het Huis des Heeren des Gods van hun vaderen, en dienden de bossen en de afgoden: Toen was een grote toornigheid over Juda en Jeruzalem, om deze hun schuld. God zond Profeten ... maar zij neigden de oren niet. De Geest Gods toog Zacharia, de zoon van Jojada de Priester aan, die boven het volk stond, en zei tot hen: Zo zegt God, waarom overtreedt gij de Geboden des Heeren? Daarom zult gij niet voorspoedig zijn; omdat gij de Heere verlaten hebt, zal Hij u verlaten. En zij maakten een verbintenis tegen hem en stenigden hem met stenen door het gebod van de koning, in 't Voorhof van het huis des Heeren: Zo gedacht de Koning Joas niet de weldadigheid, die zijn Vader Jojada aan hem gedaan had, maar doodde zijn zoon, de welke als hij stierf, zei: de Heere zal het zien en zoeken, 2 Kron. 24: 17-23. Ziet daar een jongen en geveinsden Engel, onder de opvoeding van Jojada, die als in een bloeddorstige duivel veranderde door de vleierijen van zijn goddeloze Vorsten. Maar God zag het en zocht het. Het geschiedde met de omgang des jaars, dat de heirkraft van Syrië tegen hem optoog, en zij kwamen tot Juda en Jeruzalem, en verdorven uit het volk al de Vorsten van het volk ... hoewel de heirkraft van Syrië met weinig mannen kwamen, evenwel gaf de Heere in hun hand een heirkraft van grote menigte ... also voerden zij de oordelen uit tegen Joas. Zij lieten hem in grote krankheden, en zijn knechten maakten een verbintenis tegen hem, om het bloed des zoons des Priester Jojada, en zij sloegen hem dood op zijn bed dat hij stierf. 2 Kron. 24:23-26.

- Het ander is een verschrikkelijk voorbeeld van een Engels Edelman, wiens naam om de voortreffelijkheid van zijn familie verzwegen is, die gestorven is de 8 December 1692. De historie, vertaald in 't Nederduits, met een voorrede van de zaligen Heer Professor Witsius, is gedrukt binnen Utrecht, de 1 September 1696. Zij wordt geheel verhaald in de *Verse Wonderen van de Allerhoogste*, door J. D. W.

Deze edelman had in zijn jeugd het voordeel van een Godsdienstige en deugdelijke opvoeding. Was in zijn jonkheid zeer ijverig in alle Godsdienstige oefeningen. Op zijn zestiende jaar was hij in de Latijnse en Griekse taal zoverre gevorderd, dat hij naar de Academie bevorderd werd, daar hij zich vijf jaar ophield, en zich zeer goed gedroeg. Een en twintig jaar oud zijnde, kwam hij te Londen aan het Hof, met het oogmerk om verder in de Rechten te studeren, en zich daarin te oefenen, omdat hij, veel goed hebbende, zijn eigen goederen zou kunnen besturen.

Aan het Hof komende werd hij bespot door zijn nieuwe kennissen. Om niet van allen bespot te worden, speelde hij met hen voor een tijd de geveinsde, en nam de gedaante van een goddeloze aan, schoon met schroom van zijn hart. Sprekende met zijn nieuwe vrienden voor de Religie, werden hem zulke redenen tegemoet gevoerd, dat zijn ziel door het vergif van de Atheïsterij besmet werd.

Hierop begaf hij zich om met zijn makkers alle goddeloosheid te bedrijven, werd een lid van die kabale, die gedurig bijeen kwamen, om alle goddeloosheid te kunnen bepleiten, en de wetten die daar tegen waren, krachteloos te maken. Enige jaren leefde hij dus bedekt zeer goddeloos en verkortte dus zijn dagen.

Op de 30 November 1692 overviel hem een dodelijke ziekte, die duurde tot de 8 December toe. De vrees des doods maakte hem terstond, zodra hij gevaar zag, zeer benauwd. Hij kon de gedachten van een leven na dit leven niet verzetten. Hij viel

te bed, redeneerde dus: Houd ik staande dat er geen hel is, en voel ik ze echter in mijn boezem! Ben ik verzekerd dat er namaals geen vergelding wezen zal, daar ik reeds een oordeel in mij gewaar worde? Zeg ik dat mijn ziel zo sterfelijk is als mijn lichaam, daar mijn lichaam verzwakt, en mijn ziel zo vigoureuus en sterk blijft als ooit? *Och kon ik tot mijn vorige onstraffelijke staat weer hersteld worden! Maar dat is te laat, enz.*

Een van zijn oude makkers kwam hem bezoeken, zocht hem te diverteren, en in zijn goddeloze gronden te stijven. Hij antwoordde: Gij en de rest van uw makkers hebt in mij gronden gelegd die mij begeven, nu ik ze nodig heb, die mij in wanhoop en verwarring laten steken enz.

Hij met deze zijn makker in gesprek zijnde, kwam de Godgeleerde, die de historie heeft uitgegeven, in de kamer. De zieke verzocht hem, dat hij zijn makker, die voor zijn bed zat, wilde overtuigen, dat de ziel niet iets lichamelijks, noch stoffelijks is.

Dit deed die Godgeleerde met zulke redenen, dat de zieke daar op niets kon antwoorden, maar alleen voortbracht zulke nare zuchtigen alsof zijn hart brak; en daarop ging zijn vriend, schielijk zonder spreken, uit het vertrek.

Naar de reden hiervan gevraagd zijnde, antwoordde hij: Helaas, mijnheer gij hebt mij uit mijn bedrog geholpen, nu het te laat is ... nu gij mij van de onsterfelijkheid van mijn ziel verzekerd hebt, hebt gij mijn verdoemenis verzegeld, enz. Die heer wendde alle moeite aan om hem te onderrichten en te vertroosten. Doch hij antwoordde alles met zulke verschrikkelijke uitdrukkingen, dat die heer ten uiterste ontsteld was, en wenste, dat de Godverzakkers die hadden mogen horen, om verschrikt te worden.

Onder andere woorden zei hij ook dit. 'U hebt, door het bewijzen van de onsterfelijkheid van mijn ziel, mij een gevoelige schrik wegens mijn zonden aangejaagd, ik zou anders in mijn oude verdoemelijke gevoelens rechtuit naar de hel gaande, maar één hel hebben uitgestaan, nu voel ik er twee: Een onuitdrukkelijke pijn, die ik nu in mijn hart heb, en een verwachting van ik en weet niet hoedanige verandering. O dat ik in de hel was, opdat ik het ergste gevoelen mocht! En echter ik schrik en vrees voor het sterven, omdat dit ergste nooit een einde hebben zal.'

Die heer verzocht, dat hij God voor hem, in zijn tegenwoordigheid, mocht bidden. Na veel tegenstand stond hij het toe. Onder het bidden gaf hij zware zuchten en tekens van doodsbenauwdheid. Het gebed geëindigd zijnde, werd hem gevraagd, hoe hij zich gevoelde? Hij antwoordde: Wanneer ik, die bij mijzelf van verharding bewust ben, hoor de gebeden der heiligen, daar de oren van de Almachtige altijd voor open staan, dat vermeerdert mijn smarten, als ik gedenk, dat ik van zo'n voorrecht uitgesloten ben, en voor mij niet anders overgebleven is als lasteringen, huilen, wenen en knersingen der tanden voor eeuwig en altoos.

Hem werd tegemoet gevoerd, dat God de dood van een zondaar niet begeert, maar dat hij zich zou bekeren en leven, en dat Christus voor zondaren gestorven is.

Hij antwoordde, Christus is voor zulke zondaren gestorven, die zich bekeren en geloven: maar al wilde ik, ik kan geen van beide doen. Ik heb mijn dag van genade gehad, maar heb mij daar tegen verhard, en ben een verworping geworden. God wil de dood niet van die zich bekeren, maar Zijn rechtvaardigheid wil zich wreken aan zulke, aan zulke hardnekkige als ik ben, die met mijn woorden en werken Zijn macht en voorzienigheid geloochend heb, daarom heeft God zich tegen mij gekant, en o hoe vreselijk is 't, te vallen in de handen van de levende God!

Deze woorden deden de omstanders wenen.

Hij dat ziende, zei: Hoe! kunt gij wenen op de verbeelding van 't bloot verhaal van de uitwerking van Gods toorn? Wat dunkt u dat ik te lijden heb, die dagelijks onder het gewicht van Zijn verwoedheid lig. Bedwingt uw tranen voor mij, die zijn tevergeefs en ijdel. Medelijden is geen plicht die gij aan mij behoeft te doen. Daar is niets dat voor mij over is, als nog een kleine tijd om mijn ellende te vervullen, en mij te bevrijden van de smarten van deze verwachting. Hierop volgden deze vreselijke woorden, zoals hij was ziende naar een vuur dat in 't vertrek was:

Och dat ik op dat vuur te branden lag honderd duizend jaren, om de gunst van God te winnen, en met Hem weer verzoend te zijn! Maar dat is een vruchteloze en ijdele wens. Miljoenen van jaren zullen mij niet nader aan het einde van mijn pijnen brengen, dan één arm uur. O eeuwigheid! Eeuwigheid! Wie kan ontdekken de afgrond der eeuwigheid! Wie kan bekwaam uitleggen de woorden: tot in alle eeuwigheid!

Op een anderen dag werd hem voorgesteld het voorbeeld van Petrus, die zijn Meester ook verloochend had. Hij antwoordde:

Petrus verloochende zijn Meester: maar wat dan? Zijn Meester had voor hem gebeden dat zijn geloof niet zou ophouden. Hij zag op Hem tot bekering en kwam hem te hulp door zijn Heilige Geest. Maar Hij heeft mij Zijn voorbeding onttrokken. Ik heb Zijn Heilige Geest zo menigmaal bedroefd, dat God dezelve van mij genomen heeft, en in deszelfs plaats mij overgelaten heeft aan de geest van onbekeerlijkheid en verwarring, die mij verzekert van een vreselijke erfenis in 't andere leven.

Dan bad hij eens, dat God hem maar eeuwig wilde vernietigen, en voor eeuwig zijn naam uitdelgen. Maar voegde daar terstond weer bij, O wat vruchteloos en vergeefse verzoeken zijn dit! Want ik twiste met een God, die Zijn oren voor mij gesloten heeft, die mijn gebed voor altoos heeft uitgestoten, die mij maar een weinig laat blijven, om anderen tot een voorbeeld te verstrekken.

Een van zijn goddeloze vrienden schreef hem een brief, waardoor hij hem zocht te doen terugkeren tot zijn godverzakende gronden. Maar als die brief hem was voorgelezen, barstte hij uit in deze droevige vloekwoorden:

Vervloekt zij de dag, daarin ik zulken ongelukkige vriendschap begonnen heb! Ach rampzalige tijd, wanneer ik deze Atheïstische gronden ingedronken heb! Wanneer ik het Christelijke geloof voor dat van Spinoza en de Leviathan verwisseld heb.

Hij dicteerde een antwoord op deze brief, die geheel waardig is gelezen te worden, om voor zulke Atheïstische gronden te schrikken. Deze uitdrukkingen komen daarin: Wij hebben voor een tijd elkaar bedrogen, en met God en de gelukzaligheid gespot: doch God, die zich van zijn schepsel niet altijd wil laten bespotten, heeft mij afgezonderd tot een voorbeeld voor u allen, en tot een waarschuwing voor de lusteloze en onverschillige Christenen. Maar helaas! wie kan zijn eigen tragedie beschrijven zonder tranen? Of zijn verzegelde verdoemenis uittekenen zonder de uiterste schrik? Dat er een God is, weet ik, omdat ik gedurig de uitwerking van zijn gramschap voel: dat er een hel is, ben ik niet minder verzekerd, als hebbende een verzekering van mijn erfenis in dezelve in mijn boezem ontvangen, daar mijn smarten zo groot zijn, dat mijn uitdrukkingen daaromtrent oneindig tekort komen. Dat er een natuurlijke consciëntie is, die niet een gevolg is van een door vooroordelen bezette opvoeding, voel ik nu met schrik

en verbaasdheid, omdat zij mij gedurig al mijn goddeloosheden verwijt, en al mijn zonden in verse geheugenis brengt, enz.

Enige van zijn vrienden hadden gehoord dat hij een soort van uitzinnigheid had, deze sprak hij dus aan:

Gij mag menen dat ik melancholiek of uitzinnig ben. Ik wenste dat ik een van beide was: maar het is een gedeelte van mijn oordeel, dat ik zodanig niet ben. Mijn bevatting van zaken en kennis van mensen is eerder sterker en levendiger, als toen ik in volkomen gezondheid was, en dat is mijn vloek, omdat ik daardoor gevoeliger ben van mijn ongelukkigen staat, daar ik thans in ben. Wilt gij weten, waarom ik in drie á vier dagen zo'n geraamte geworden ben? Weet dat ik heb gezondigd tegen de Heilige Geest, en de Geest der genade heb ik smaadheid aangedaan, omdat ik mijn Maker heb veracht, en mijn Verlosser heb verloochend. Met één woord, omdat ik van de Christelijke Religie ben afgefallen, en mij bij de Atheïsten en goddelozen gevoegd heb, enz. Zijn dood naderende, en enige tijd sprakeloos gelegen hebbende, werd in 't vertrek nog eens voor hem gebeden. Hij dat horende, maakte zoveel geluid als hij kon omdat niet te horen, en weer tot zijn spraak gekomen zijnde, zei hij:

Tijgers en monsters, bent gijlieden ook duivelen geworden om mij te pijnigen? Geeft gijlieden mij een gezicht van de hemel om mijn hel onverdraaglijk te maken?

Hem werd geantwoord, dat zij maar beoogden zijn verzoening met God, en dat zij daarom hun tot Hem, bij Wien alleen hulp was, hadden gewend. Hierop, antwoordde hij nog dit volgende:

Recht zo, dat is mijn wond. God is mijn vijand. geworden, en daar is niemand zo sterk als Hij, om mij uit Zijn handen te redden; Hij geeft mij over aan Zijn eeuwige toorn en wraak, en daar is niemand die mij verlossen kan. Was er een andere God, die zo machtig was als Hij, die mijn zaak wilde voorstaan, of was ik boven God, of hing ik van God niet af, dan zou ik met mijzelf doen en over mijzelf beschikken, zoals 't mij goed dacht, dan zou er een einde zijn van mijn schrik en de verwachting en het oogmerk van mijn vreselijke vijand zou bedrogen uitkomen, maar dit kan niet zijn. En dus begaf hem de spraak: hij begon te doodbraken en naar de adem te snakken, die hij nog eens weer kreeg, en voor het laatst riep hij uit met zo'n vervaarlijke en luide zucht, alsof het van geen mens was, O de onlijdelijke angsten van de hel en verdoemenis! en zo stierf hij.

Ziet daar jongelingen, die het voordeel genoten hebben van een goede opvoeding, en die, buiten banden zijnde, u toegeeft in alle goddeloosheid, nadat gijlieden het verderf in uw eerste jeugd scheen ontvloden te zijn, spiegelt u aan deze twee voorbeelden! en wacht u, dat in u niet waar wordt het spreekwoord een jonge engel en een oude duivel. Een Nero zelf kan u tot een voorbeeld dienen, die in zijn jeugd wat goeds beloofde en ook in de eerste vijf jaren van zijn regering. Maar veinzen was hem eigen en hij is geworden een van de wreedste tirannen. De ouden pleegden in de doop de dopelingen een wit kleed aan te trekken, met bijvoeging van deze woorden: Neemt gij dit wit kleed, ziet toe dat gij het zonder vlekken voor Christus' Rechterstoel brengt. Viel iemand af, zo werd het hem wel eens voorgelegd als iets, dat in 't oordeel tegen hem zou getuigen. Het woord van Jeremia, Hoofdst. 17: 13, moeten al die afvalligen op hun hart drukken, O Heere, Israëls verwachting, allen die U verlaten, zullen beschaamd worden en die van U afwijken zullen in de aarde geschreven worden.

Die spreekwoorden,
Vroeg rijp, vroeg rot
Vroeg wijs, vroeg zot
Vroeg vuur, vroeg as

Vroeg zomer, kwaad gewas

raken de Godsvrucht niet, die men in zijn jonkheid vertoont en najaagt. Een jongeling, die vroeg aan zijn Schepper gedenkt, is niet vroeg rijp, noch vroeg wijs. Hij is alleen als een boom, die in het voorjaar tijdig bloeit en zo vrucht belooft op zijn tijd; Hij geeft gegronde hoop van rijpe vruchten op zijn tijd, als geplant aan de beken der genade. Hij leert de eerste beginselen van de ware wijsheid en zo is er van hem hoop dat bij op zijn tijd ook wijs zal worden tot zaligheid.

Het vuur dat in hem is, heeft nog te worstelen tegen al de begeerlijkheden van de jonkheid. Zo het door die as niet verdoofd wordt, is er hoop dat er met de tijd in zijn ziel zullen groeien vlammen van liefde, die vele wateren niet zullen kunnen uitblussen. Zijn vruchtbare lente geeft hoop van goede vruchten in de herfst van zijn leven, daar bomen, die in 't voorjaar niet bloeien, doorgaans dat hele jaar geen vruchten geven.

Toch gelieft het God zulken vroeg weg te nemen, gelijk als dikwijls gebeurt, en gelijk God deed aan Abia, zo laat God ze ook wel vroeg rijp en wijs worden, omdat Hij hun bij Hem wil opnemen in heerlijkheid. En is dat niet een schoon loon?

Maar die spreekwoorden kunnen worden omgekeerd tegen jonge deugnieten. In zulken wordt het woord, vroeg rijp, vroeg rot, waarachtig, omdat zij vroeg rijp zijnde voor de zonde, voor de wereld, en voor de duivel, dikwijls niet tot de helft van hun dagen komen, van hun kan men zeggen:

Vroeg los, vroeg vast,

Vroeg waard, vroeg gast,

Vroeg wild, vroeg tam,

Vroeg rap, vroeg lam,

Vroeg te wijn, vroeg bedorven.

Vroeg dronkaard, vroeg gestorven.

Zulken ook, die vroeg wijs genoeg zijn in hun eigen ogen, en zo de tucht ontvlieden, die zijn vroeg zot, en van een dwaas is meer verwachting als van zulke wijzen.

2. Maar hoe? Zal een jongeling zeggen, mag dan de jeugd zich niet vermaken in de dagen zijner jongelingschap, eer de kwade dagen komen, waarin dat men geen lust meer in dezelve scheppen kan? Oude lieden vergeten dat zij jongelingen zijn geweest, en willen daarom dat men oud wordt voor de tijd. Heeft God al die dingen, die tot het vermaak strekken, tevergeefs geschapen? Heeft Hij al die schepselen, die tot versiering van 't lichaam geformeerd zijn, ons niet gegeven tot ons gebruik? En aan wiens lichaam past een sierlijk kleed, is 't niet aan 't lichaam van een jongeling, of jonge dochter. Mag een jonge dochter zich niet versieren om begeerd te worden op haar tijd? Voor wien is de muziek, is ze niet om het oor van jonge lieden te strelen? Mag men zich niet vermaken in al die smakelijke spijzen en dranken, die God ons zo mild geeft? Mag men niet een maaltijd maken om te lachen? Mag men niet een vrolijk gezelschap zoeken om de ziel en 't lichaam eens te verlustigen, en zo weer bekwamer te zijn tot zijn werk? Zegt de Prediker niet: Is 't niet goed voor de mens dat hij ete en drinke, en dat hij zijn ziel het goede doe genieten in zijn arbeid? Ik heb ook gezien dat zulks van de hand Gods is, Pred. 2: 24. *Ik heb gemerkt dat er niet beters voor hen is, dan zich te verblijden en goed te doen in zijn leven: ja dat ook ieder mens ete en*

drinke, en het goede geniete van zijn arbeid: dit is een gave Gods. Pred. 3: 12, 13. Zo men nu in zijn jeugd zich moet overgeven om altijd zo ernstig aan zijn Schepper te gedenken, dan kan men dat vermakelijke, dat de jeugd zo streelt, niet genieten. Men zou oud en grijs worden eer dat er de tijd is, en zo het zoete van de wereld niet eens smaken. De zorg en kommer zal ons vroeg genoeg overvallen.

Antwoord. Maar hoor eens, lieve jongelingen en jonge dochteren. Ik weet het wel, dat de vijanden van uw ziel daar op toelagen, om de Godzaligheid door lasteringen bij u zwart te maken. Daarom schildert men die af met zo'n lelijke gedaante. Men geeft voor, dat men de mensen leert zuchten en steunen, dat men die stelt in zulken of zulken kleedje te dragen, in een treurig of stuurs gelaat te vertonen, dat men niet eens zijn tronie tot lachen mag vertrekken.

Heeft men een geveinsde hypocriet gezien, die de Godzaligheid voorwendde en die alleen in gemaaktheden vertoonde, men geeft voor, dat dit de maximen zijn van al de fijnen, en dan voegt men daar de gebreken der vromen, en die excessen van een deel huichelaren bij, zo schrikt men u doorgaans af van het gezelschap van die, die waarlijk God vrezen.

Maar wees verzekerd, 't is bedriegerij en leugentaal. De vraag is niet, of jongelingen en jonge dochters niet mogen vrolijk zijn, en de wereld genieten? Uw Schepper aan Wien gij gedenken moet, roept Zijn lievelingen toe: *Dient de Heere met blijdschap, komt voor Zijn aangezicht met vrolijk gezang*, Ps. 100: 2. *Verblijdt u allen tijd*, 1 Thess. 5: 16. De blijdschap des Heeren is de sterkte van die voor God getrouw zijn, Neh. 8: 11. Omdat Israël God niet had willen dienen met vrolijkheid en goedheid van het hart, vanwege de veelheid van alles, dreigde hij hun, dat zij hun vijanden zouden moeten dienen in honger, in dorst, in naaktheid en in gebrek van alles, Deut. 28: 47, 48. *Daar is niet beter, zegt Salomo, dan zich te verblijden, en goed te doen in zijn leven*, Pred. 3: 12.

De vraag alleen is, wat blijdschap gijlieden beoogt? Zo de hemelse blijdschap, de dingen daar men in de hemel zich over verblijden zal, het werk dat de hemelingen met blijdschap zullen verrichten, u tot verdriet strekt op aarde, en zo gijlieden u dus wilt verklaren, wij kunnen niet vrolijk zijn, of God moet dat in ons verdragen en goedkeuren, dat wij zullen wandelen in de wegen van onze harten, en in de aanschouwing van onze ogen, dat wij zullen opvolgen de begeerlijkheden der jonkheid, de begeerlijkheid des vleeses, de begeerlijkheid der ogen en de grootsheid des levens, dan beken ik graag, dat gijlieden een vreugde beoogt, die niet bestaan kan met het gedenken aan uw Schepper. Ik kan dan ook niet geloven, dat de hemel en de hemelse vreugde uw doel is. Ik moet dan besluiten, dat gij van dat volk bent, dat naar het vlees wandelt, dat God niet kan behagen, dat zeker sterven zal, Rom. 8: 6 en 6: 13. Dat gijlieden u vermaakt in 't geen niet uit God is, maar uit de wereld, welkers liefde met de liefde Gods niet kan bestaan, 1 Joh. 2: 15, 16, 17 en Jak. 4: 4. Hoereerders, overspelers, ontuchtigen, gierigaards, dronkaards, en dergelijke zullen het Koninkrijk Gods niet beërven, 2 Kor. 6: 10. Tot zulken lachen en vreugde, zei Salomo, Predik. 2: 2, *Gij zijt onzinnig, en wat maakt deze?*

Een, die aan zijn Schepper gedenkt in de dagen zijner jongelingschap, die vermaakt zich over de vrije genade die God aan hem bewezen heeft, omdat Hij hem niet heeft overgegeven aan de toornloze begeerten van zijn verdorven hart, dat Hij hem heeft leren ontvlieden de strikken van de wereld, dat Hij hem zoveel oordeel heeft gegeven, dat hij, met Maria, het beste deel verkoren heeft, dat nooit van hem genomen zal

worden. Hij verlustigt zich in de Heere, die hem geeft al de begeerten van zijn hart, Ps. 37:4. Gods Woord dat is zijn verlustiging, en hij is vrolijker in de weg van Gods getuigenissen dan over alle rijkdom, Ps. 119: 14. Zijn bevredigd geweten is hem een gedurige maaltijd.

Zijn Schepper, aan Wien hij gedenkt, die is geen strenge Heere over hem, Hij verleent hem alles rijkelijk om te genieten, 1 Tim. 6: 17. Hij geeft hem vrijheid om de wereld te gebruiken, verbiedt alleen het misbruik, 1 Kor. 7: 31. Hij mag eten en drinken, en het goede genieten in zijn leven, want Jezus heeft voor hem het vrije recht verkregen. Alleen verbiedt God de overdaad en 't misbruiken van zijn schepselen, waardoor men zijn buik tot zijn God maakt, en waardoor men zijn eigen gezondheid het meeste benadeelt. Hij eist alleen, als Hij iemand geeft huizen vol goed, uitgehouwen bornputten, wijngaarden, olijfgaarden, en als zij dan gegeten en verzadigd zijn, dat ze dan God hun Weldoener niet zullen vergeten, Deut. 6: 11, 12 en 8: 10, 11. Ondertussen verheugt hij zich in de hoop der zaligheid. Is dit nu iets dat tegen de rechte vreugde strijdt? Is deze vreugde en blijdschap niet de ware vreugde en blijdschap? Is dat niet beter als zich in de zonde te vermaken, en zo zijn Schepper te onteren?

God verbiedt een jongeling of jonkvrouw niet zich te versieren met een sierlijk kleet, Hij weet wel dat de jonkvrouwen hun versiersels en de bruid hun bindsels hebben. Hij zelf heeft de klederen, de zijde en het sierlijke geformeerd, en geeft die dingen ons tot deksel, sieraad en onderscheid van staat. Maar Hij wil niet dat men zich daarop zal verhoovaardigen, dat men daar zijn sieraad in zal stellen, eist alleen eerbaarheid, schaamte en matigheid, 1 Tim. 2: 9 en 1 Petrus 3: 3. En is dit weer niet de billijkheid zelf? Nergens verbiedt God het ordentelijk gebruik der muziek. Alleen verbiedt hij die te gebruiken om uw ziel te verijdelen en tot geile en goddeloze lusten te ontsteken. Een vrolijk gezelschap, een vriendenmaaltijd wordt nergens tegengesproken. Jezus zelf was op de bruiloft in Kana in Galilea, en verschaftte hun wijn tot verheuging. Dathenus zet het 21 vers van de 37 Psalm dus over:

*Hun hand ontleent steeds zonder betalen,
Maar de vrome hebben genoeg altijd,
Om in liefde de naasten te onthalen.
God maakte zijn gezegenden zeer verblijd.*

En het is zo de waarheid. Maar bras-malen, die de aanrichters verderven, en daar men de gasten door overdaad als beesten maakt, is dat vreugde? ja zulken vreugde is uitzinnig.

Meent niet jongelieden, dat verstandige en Godvruchtige oude lieden niet weten dat een kind spreekt als een kind, gezind is als een kind, en overlegt als een kind. Zij kunnen God danken als zij jonge knechtjes en meisjes zien spelen op de straten. Alleen smart hun te zien hun ongebondenheid, en vroege goddeloosheid.

Zij misgunnen de jonge lieden niet hun lichamelijke oefeningen, schoon zij weten, dat ze tot weinig dingen nut zijn. Daar zijn dingen daar jongelingen en jongedochters zich in kunnen vermaken, die oude lieden niet passen, dit zal geen verstandig vroom mens tegenspreken. Daar zijn lichamelijke oefeningen genoeg, daar het lichaam wat door kan vervrolijkt worden, en die met het gedenken aan de Schepper niet strijden. Waarom begeert gijlieden juist tot uw oefeningen de dobbelsteen, de kaarten en dergelijke spelen, die het lot tot hun fundament hebben, die zo menige jongeling en jonge dochter hebben verdorven? daar men doorgaans zo verzot op wordt, daarin men

het lot misbruikt, welkers gans beleid van de Heere is, Spr. 16: 33, dat doorgaans gebruikt wordt in gewichtige zaken, als men God wil stellen tot een scheidsman, Spr. 18: 18. Al dat een Christen doet, moet hij uit de geloof doen, niet twijfelende. Hier zijn ten minste reden voor en tegen. Een die nu God lief heeft, moet voor de gedaante van de zonde zelf vervaard zijn.

Ik bid u dan, mijn zeer geliefde jongelingen en jonge dochters, laat u niet misleiden. Het gedenken aan uw Schepper in de dagen van Uw jongelingschap zal nooit uw dagen storen, maar die alleen heiligen, matigen en besturen tot het rechte einde. Dat te doen is de grond te leggen van een eeuwige vreugde, die nooit van u zal genomen worden.

3. Nog zal de jeugd mij tegemoet voeren: Is 't niet tijd genoeg dat wij beginnen nadat wij eens onderzocht hebben wat er in de wereld al te genieten is? Salomo, de wijste koning, getuigt zelf, dat hij zich heeft toegegeven in al wat zijn hart maar begeerde, en dat hij door die weg de ijdelheid van alles recht heeft leren kennen, in zijn Prediker, Hoofdst.2. Als men door ondervinding iets leert, dat is immers de beste weg, dan zal men ook op 't laatste, met Salomo, wel wijs worden, en uitroepen: *Ijdelheid der ijdelheden, 't is al ijdelheid*, Pred. 1: 2.

Maar hierop zal ik, aan allen die dit voorwenden, dit volgende antwoorden:

1. Wie heeft u verzekerd van zoveel tijd te hebben om alles te kunnen onderzoeken? Hoe zal 't met u gaan zo gij, eer dit onderzoek volbracht is, voor het Gerichte geroepen wordt, en het blijkt dan, dat gij nog aan uw Schepper niet gedacht hebt?
2. Wie heeft u verzekerd van de wijsheid, die bij Salomo bleef gedurende dit zijn onderzoek? Gelijk hij getuigt, Pred. 2: 9.
3. Is 't niet genoeg dat God ons door Salomo heeft onderricht, dat men, na zo'n onderzoek, eindelijk zal genoodzaakt zijn uit te roepen: *Ijdelheid der ijdelheden, 't is al ijdelheid*? Zal men tevoren weten, dat onze arbeid geen ander einde kan hebben, noch zal hebben, zo de wijsheid al bij ons blijft, en zal men zo'n gewichtig stuk, aan zijn Schepper te gedenken, om zo'n reden, met zoveel gevaar, gaan uitstellen?
4. Wie heeft ons verzekerd, dat men door zo'n onderzoek niet zal verleid, verstrikt en gevangen worden, gelijk zo menig braaf jongeling en jonge dochter gebeurd is? Salomo geeft ons een voorbeeld hiervan, Spr. 6:27. De jeugd heeft veel driften, en een gedichtsel dat alleen boos is van der jeugd aan, dikwijls weinig oordeel om een goede keuze te doen, en geen ervarenheid, veel vijanden die op hun verderf toeleggen. Is 't voor zulken dan niet gevaarlijk zo diep in zee te steken?
5. Overweegt ook dit eens. Salomo heeft het gedenken aan zijn Schepper niet uitgesteld om alle dingen eerst te gaan onderzoeken, maar, van God vroeg geroepen zijnde, heeft hij zich al vroeg begeven om aan zijn Schepper te gedenken. Hij was maar omtrent 18 jaar oud, toen hem gelast werd Gods huis te bouwen, leest het met opmerking, 1 Kron. 28: 5, 6. 9: 10 en 29: 1. Hij heeft, zodra hij aan de Kroon gekomen was dit werk verricht, God heeft het goedgekeurd, God heeft hem gezegend, zolang hij de voetstappen van zijn vader David navolgde. Maar de grote voorspoed heeft hem verleid, dus heeft hij Gods toorn op zich geladen, gelijk verhaald wordt, 1 Kon. 9: 1-10, met 1 Kon. 11: 1-14. Op het laatste van zijn leven, gelijk genoegzaam blijkt uit het verhaal van al zijn wedervaren in de Prediker, heeft hij dat boek, de Prediker genaamd, geschreven, om belijdenis te doen van zijn afdwaling. Wat is er nu veiliger, Salomo te volgen indien weg,

daarin hem God zijn heil deed zien, of het met hem te wagen in dien weg, waar hij zijn God, Die hem tweemaal verschenen was, zo vertoornde? Gij volgt hem liever in dien veilige weg; waarin hij zoveel voorspoed genoot en mijdt die klippen, waaraan hij, zo God het niet had voorgekomen, zeker schipbreuk zou geleden hebben.

4. Maar nog zal de jeugd voortgaan en zeggen: De meeste menigte onder de jeugd hebben geen zin aan dat werk, om zo vroeg aan hun Schepper te gedenken, die vermaken zich in hun jongelingschap. Zo ik dat zo vroeg zou gaan beginnen, zo zal ik het voorwerp zijn van ieders bespoting, en van de algemene haat dan zal ik altijd alleen moeten wandelen: en wat is er treuriger voor de jeugd, als zo zijn beste dagen te verslijten?

1. Ik beken, de meeste menigte onder de jeugd vergeet God hun Schepper. Maar bevestigt dit niet de waarheid van het Woord van God uw Maker? Getuigt Hij dat niet, Gen. 6: 5, en 8: 21, tot van Uw waarschuwing? Is 't niet veilig zijn weg dan naar dat Woord aan te stellen, dat de waarheid zelf is? Wel, dat Woord getuigt dat die grote menigte ten verderve loopt, Matth. 7: 13, 14, Gaat in door de enge poort, want wijd is de poort en breed is de weg, die tot het verderf leidt, en velen zijn er die door dezelve ingaan. Maar de poort is eng, en de weg is nauw die tot het leven leidt, en weinigen zijn er die denzelve vinden. Is 't niet beter met weinigen behouden te worden, als met velen verdorven te worden?

Hoe werd Noach bespot van de hele wereld, toen bij de Ark toebereidde tot zijn huisgezins behoudenis? Maar verdween het spotten niet toen de vloed kwam? Toen Jozua en Kaleb volhardden de Heere te volgen, sprak de hele menigte van hun te stenigen, Num. 14: 10.

Maar was 't niet beter met hun in Kanaän in te gaan, als door Gods toorn buiten de rust gesloten te blijven en in de woestijn verdorven te worden? Lot was in de ogen zijner schoonzonen als jokkende, toen hij sprak van Sodom te verlaten, Gen. 19: 14. Maar hoe verschrikt zijn ze niet geweest ' toen het vuur van de Hemel regende, dat ook hen verteerde?

Zo men in zee zijnde, gewaar werd dat het schip in korte tijd zou zinken, en dat er enige naar de boot liepen om hun leven te behouden, en de hele menigte bespote, die, zou het echter geen dolheid zijn, daarom met die weinigen niet te willen in de dood gaan? Denkt dan altijd aan deze spreuk van Salomo: De bane der oprechten is van het kwaad af te wijken, hij behoed zijn ziel die zijn weg bewaart, Spr. 16: 17.

2. Wat is er aan gelegen dat u de wereld bespot, haat, ja vervolgt? Kan God dat niet vergoeden? Jozef, die vrome jongeling, werd van zijn broeders gehaat, ja verkocht, omdat hij hun kwaad gerucht tot zijn vader bracht, en niet deed als zij deden. Maar heeft het God niet vergoed? Daniël en de drie jongelingen, zijn metgezellen, zonderden zich af van die allen, die zich verontreinigden met de spijs van van de koning tafel, zij ontzagen de gramschap der groten niet, en de toorn der koningen, maar heeft de Koning der koningen het niet vergolden?

Verliest gij de vriendschap van de wereld, gij verliest de gunst van Gods vijanden, en wint de gunst van de God der Goden. Seneca zei eens tot iemand van zijn vrienden, die klaagde over de trouwloosheid van zijn vrienden: Gij mag niet klagen zolang de Keizer uw vriend is.

Dit kan tegen alle trouwe jongelingen en jonge dochters ook gezegd worden. De wereld doet met hun getrouwste vrienden, gelijk Ahasveros deed met Haman, toen hij

zijn gunst verloor. Onze God is een zon en schild. De Heere zal genade en eer geven, hij zal het goede niet onthouden dengenen, die in oprechtheid wandelen, Ps. 84: 12. Laat al de wereld roepen: wie zal ons het goede doen zien? Die recht en tijdig aan zijn Schepper gedenkt, kan antwoorden: verhef Gij over ons het licht Uws aanschijns, o Heere. Gij hebt vreugde in mijn hart gegeven, meer dan tertijd, als hun koren en most vermenigvuldigd zijn, Ps. 4:7, 8.

Zo gij om de zaak Gods smaad, ja de dood moest lijden, dat zal u van Gods liefde niet scheiden. Die u smaden, zullen de smart voelen.

Zeker martelaar van zijn Rechter veroordeeld tot een smadelijke dood, riep hem toe: Legt uw hand op uw hart en voelt eens wiens hart meer klopt, het uwe of het mijne. Zalig bent gij als u de mensen smaden, en vervolgen, en liegende alle kwaad tegen u spreken om Mijnentwil. Verblijdt u en verheugt u, want uw loon is groot in de Hemelen, is Jezus' woord, Matth. 5: 11, 12. Indien iemand lijdt als een Christen, die en schame hem niet, maar verheerlijkt God in deze dele, 1 Petrus 4: 16.

5. Nog hoor ik onbezonnen jongelingen en jonge dochters wel deze taal voeren. Mogelijk is al de vrees voor het Oordeel maar een inbeelding, en de gedachten van enige zwaarhoofdigen: Zal ik dan op het onzekere mij zo vroeg gaan pijnigen met zoveel treurige gedachten? Zal ik mijn jonge jaren, en het plezierigste van mijn leven zo laten voorbij gaan? ik wil mij niet voegen bij die, die hun leven verkorten door overdaad en roekeloosheid, maar wil toelagen alleen op een lang en vrolijk leven, en zo zal ik de kwade dagen van de ouderdom ontvlieden zolang ik kan, en als mijn loop teneinde is, zal ik gemoedigd dragen wat mij overkomt: en ik geloof niet dat mijn Maker mij hierover straffen zal, Hij weet wat maaxsel ik ben. En gelieft Hij het dan te doen, ik kan evenwel Zijn besluiten niet veranderen.

Antwoord Maar lieve vrienden, in wiens hart zulke of dergelijke gedachten opklimmen, ik bid u van Godswege, overdenk eens dit volgende, eer dat gij dus uzelf laat bedriegen:

1. Gij zegt, mogelijk is al de vrees voor het Oordeel Gods maar een inbeelding, en rust op de gedachten van enige zwaarhoofdigen. Maar hoe klimmen zulke gedachten op in uw hart?

A. Zo uw gedachten gegrond zijn, zo volgt dit ook, dat de gehele wereld geen Maker heeft, en dat die zo van Eeuwigheid geweest is, als zij nu is, en dat ook gij niemand anders uw oorsprong schuldig zijt als uw ouders, en op zo'n grond moet gij u dan ontslaan van het denken aan uw Schepper. Want is er een God, zo is er ook zeker een Goddelijke voorzienigheid. En is er een voorzienigheid, zo is er ook een God, aan Wien die kan worden toegeschreven. Want een God te versieren, die zo'n wereld zou hebben voortgebracht, en die zich dan daar niet mee bemoeien zou, die zou men niet kunnen eren als de getrouwen Schepper. Zou die God, die de redelijke schepsels een tere zorg voor hun kinderen, en de beesten de liefde voor hun jongen ingeschapen heeft, zelf geen oog en zorg hebben voor al wat Hij, met zoveel wijsheid en goedheid, geformeerd heeft? Dat zal niemand die gezonde hersens heeft, geloven.

Maar wat dunkt u? Zijn de gedachten dat er een God is, die dit Heelal uit niet gemaakt heeft, maar inbeelding, en gedachten van enige zwaarmoedigen? Zo gij uw eeuwig belang niet wagen wilt als een deel dwazen, onderzoekt ten minste eens of niet mannen van oordeel en ervarenheid dat zo krachtig hebben bewezen, dat het rechte stijfzinnigheid en opzettelijke boosheid en zottigheid is, dit te ontkennen. Leest eens dat doorgeleerde en overtuigende schrift van de zo vermaarde heer B. Nieuwetyd, genaamd, *Recht gebruik der Wereldbeschouwingen*. En ik ben verzekerd, dat gij, zo

gij uw ziel geen geweld aan doet, zult erkennen, dat nooit waarheid klaarder betoogd is, als deze: Dat daar is een wijs Maker van dit Heelal, die elk deel van hetzelfde met de hoogste wijsheid, en tot een wijs einde gemaakt heeft.

- Erkent gij nu een Maker van dit Heelal? Hoe kunt gij u verbeelden, dat gij uw oorsprong aan niemand anders schuldig bent als aan uw ouders? Staat het aan het believe van mensen, mensen voort te brengen of niet? Hoe komt het dan, dat die kinderen voortbrengen, die liever altijd onvruchtbaar bleven, en dat de anderen, die daar zo naar verlangen, nooit hun wens verkrijgen? Bevestigt dit ons niet dat er een Wezen is, dat de baarmoeder opent en sluit? Staat dit aan het believe van mensen, waarom kunnen zij, door kunst of enig middel, niet maken dat de moeder een knechtje of meisje voortbrengt? Waarom kunnen de wijste onderzoekers van de natuur ons geen beter onderricht geven van de voortteling? Waarom staan zij dikwijls zo verbaasd, als zij de wijsheid, die in dat werk gezien wordt, met aandacht beschouwen? Zijn dat dan ook al maar inbeeldingen en zwaarmoedige gedachten van enige, dat er een God is, die de geesten formeert, en die de baarmoeder opent en sluit?
- Erkent gij nu een Maker van dit heelal, en dat gij ook aan een Opperwezen uw wezen schuldig bent? Hoe kunt gij u verbeelden, dat de gedachten van een wijze Voorzienigheid overal wat de Maker gemaakt heeft, maar melancholieke gedachten zijn van enige zwaarhoofdigen? Is er wel een schepsel dat zichzelf onderhoudt, bestiert en onafhankelijk werkt. Zo gij maar uw oog laat gaan over het bestier dat er is onder de schepselen, zo zult gij erkennen moeten dat er een Voorzienigheid is, die over grote en kleine dingen gaat, die uw gedachten, woorden en werken bepaalt en regeert; altoos dit zal u blijken, dat het geen gedachten zijn van zwaarmoedigen, maar van de allerwijsten onder alle volkeren.
- Erkent gij nu een Voorzienigheid van een allerwijsten en alvermogene God, hoe kunt gij u verbeelden dat die wijze God nooit rekenschap zal vorderen van de mens, dat zijn schepsel is, dat hij met zoveel wijsheid geformeerd heeft, om over het werk Zijner handen te heersen? Zal die God, die alle heersers dit in 't hart gegeven heeft dat zij van hun dienaren rekening moeten vorderen, willen zij hun heerschappij bevestigen, alleen geen rekening vorderen van hun, die Hij doet heersen over Zijn werken? Zo die gedachte, dat er een dag van rekening kgrnen zal, kon uit het hart geschrapt worden, bent verzekerd, de wereld bleef geen jaar in rust. Koningen waren niet veilig op hun tronen, en de onderdanen zouden het juk niet dragen van enige, die hun dikwijls zo drukken. De armen zouden de rijken met geen goede ogen kunnen zien in zulken overvloed, terwijl zij gedrukt worden met zo'n bijtende en verdrietige armoede. Bent dan verzekerd, dat de gedachten van een oordeel" daarin elk rekenschap zal moeten geven van 't geen hij gedaan heeft, niet zijn gedachten van een deel zwaarmoedigen, maar dat God die gedachten in elks hart ingegraveerd heeft, omdat Hij elk, over al zijn doen oordelen zal.

B. Zo de gedachten van zo'n Goddelijk nauwkeurig oordeel maar zwaarmoedige inbeeldingen zijn, zo moet gij meteen ook staande houden, dat de Bijbel, met al de Goddelijke merktekenen die daarin gezien worden, geen Goddelijk schrift is, ofschoon zoveel mensen, die God daardoor zo krachtadig bekeerd heeft, de Goddelijkheid van de Bijbel hebben ondervonden: ofschoon zoveel martelaren, van de Goddelijkheid deszelfs overtuigd, met hun bloed deszelfs gezag hebben bevestigd, ofschoon zoveel

wijzen en verstandigen de Goddelijke merktekenen daarin zo klaar gezien, en aan anderen ontdekt hebben. Want daar vindt men immers de klaarste getuigenissen voor dat oordeel, die een redelijk schepsel kan eisen om iets te geloven. Salomo verzekert de jongelingen daarvan, Pred. 11: 9, Weet, dat Hij u om al deze zal doen komen voort Gericht. Hij besluit zijn Prediker met deze woorden, Pred. 12: 14, Want God zal ieders werk in 't Gerichte brengen, met al dat verborgen is, hetzij goed, of hetzij kwaad. Paulus getuigt, Hand. 17: 31, Dat God een dag gesteld heeft op welke Hij de wereld rechtvaardig zal oordelen, door enen man dien Hij daartoe geordineerd heeft, verzekering daarvan doende aan allen, omdat hij Hem uit de doden opgewekt heeft. Jezus beschrijft zelf hoe hij dat algemeen Oordeel zal uitvoeren, Matth. 25: 31-46. En 2 Kor. 5: 10 wordt het als een aangenomen waarheid vastgesteld. Die nu zo ver komen, dat ze het Woord van God verwerpen als een fabel, zijn alleen zulken, die hun uitgeven voor sterke geesten, om in hun lusten, en naar hun goeddunken te leven en te wandelen. Ver is 't daarom daar vandaan, dat het geloven van een streng, algemeen Oordeel, alleen zou zijn de zwaarmoedige inbeeldingen van een deel zwaarmoedigen.

C. Doet hierbij, dat, zo er geen algemeen oordeel te wachten is, zo God geen rekenschap van al ons doen zal vorderen, zo hij daar geen nauwkeurig acht op geeft, dan moet men ook vaststellen, dat het onderscheid van goed en kwaad maar een menselijk versiersel is. Dan is 't toch evenveel of men goed of kwaad doet, of men de waarheid spreekt, dan of men liegt, of men een waren of vals eed doet, of men iemand vermoord of liefheeft. Want niemand neemt daar acht op, God zal daarover niemand straffen of belonen, door dien Hij op onze daden geen acht geeft. Die het Gerichte van mensen kan ontgaan, moet nergens voor vrezen. Hij moet het Gerichte onder de mensen maar aanzien als een vond van mensen, om over de mensen te kunnen heersen. Nu vraag ik weer: Zijn 't alleen zwaarmoedigen, die onderscheid maken van goed en kwaad? Of zijn het onzinnigen, die tot zulke zware gedachten hun laten vervoeren?

D. Zo de gedachten van zo'n oordeel maar plaats hebben bij een deel zwaarmoedigen, hoe komt 't dan, dat elk mens zo'n Rechter in zichzelf vindt, die hem voor een hoger vierschaar citeert? Hoe komt het, dat er zoveel moeite aan vast is om het geweten af te schroeien? ja dat ze met moeite afgeschroeid zijnde, de goddelozen zo doet beven voor het geruis van een blad, zodat ze vlieden daar geen vervolger is? Zou vrees voor de dood, die alle smart dan zou eindigen, machtig zijn omdat te kunnen doen? Zouden alle mensen, ook de verstandigsten, zo'n vooroordeel, ofschoon hun dat van jongs op geleerd was, niet gemakkelijk kunnen afleggen? Waarlijk, die zo redeneren, dat zo'n algemeen werk, als daar is het werk der consciëntie, maar een vooroordeel of een list van mensen is, mag men wel onder de krankzinnigen tellen. Gij laat dan zulken dwaasheid niet in uw hart vernachten, dat de gedachte van een algemeen, nauwkeurig en gestreng Oordeel maar een vond van mensen is. Hoort naar zulke dwazen niet, die tot hun enige troost in leven en in sterven deze leugen stellen, dat een redelijk mens niet beter is als de beesten, die geen verstand hebben, en die vergaan.

1. U zegt: *Zal ik mijn jonge jaren en het plezierigste van mijn leven op zo'n onzekere grond laten voorbij gaan?*

Maar weet dit, o jongelingen, niet alleen dat het geen onzekere grond is, maar zelfs, dat, indien het al een onzekere grond ware, dat het dan nog de hoogste dwaasheid zou zijn zo'n eeuwig gewicht van zaligheid of rampzaligheid te wagen voor het genot van

zo'n kort en dwaas vermaak, dat de dwaze jeugd voor vermaak rekent. Daar is tevoren al getoond, dat het geen vreugde is, dat vreugde schijnt, en dat de grond van de ware blijdschap alleen is, aan zijn Schepper in zijn jeugd te gedenken.

Laat mij toe, dat ik u eens tegemoet voer hoe Cato, een Heiden, redeneerde over de onsterfelijkheid van de ziel, en het leven na dit leven. Dus sprak hij: *Quod si in hoc erro, quod animas hominum immortales esse credo, libenter erro, nec mihi hunc errorem, quo delictor dum vivo, extorqueri volo. Sin mortuus, ut quidam minuti Philosophi censent, nihil sentiam, non verior ne hunc errorem mortui Philosophi irrideant.* Dat is: Zo ik hier in dwale, dat ik geloof dat de zielen der mensen onsterfelijk zijn, ik dwale hierin graag: Ik wil mij die dwaling, daarin ik mij vermake zolang ik leeft, geenszins laten ontwringen. Doch indien ik, dood zijnde, niets zal voelen of ondervinden, gelijk enige geringe Filosofen drijven, zo vrees ik niet, dat de dode Filosofen deze dwaling zullen bespotten. Is dat niet wijselijk gesproken? Is de veiligste weg niet de beste? vooral daar men in een eeuwigheid eindigt.

2. Gij wilt u niet voegen bij de goddelooste, om uw leven te verkorten. Maar waarom in banden gegaan, daar gij een volle vrijheid hebt? Zo 't oordeel, dat alle gelovigen wachten, maar een inbeelding is, waarom niet al gedaan dat het hart lust? Komt er na volbrachte lust wat kwaads, de dood is een open deur, omdat kwaad te eindigen, zo het waarheid is, man dood, paard dood, al dood. Maar gaat maar naar binnen, ik weet en ben verzekerd dat niemand, zo redenerende, in zijn gemoed de volle rust zal vinden. Wilt gij niet al te goddeloos zijn om uw leven te verlengen? Is 't alleen te doen om lang te leven? Wel de vrees van God wijst u dien weg aan. De grijzigheid wordt op de weg der gerechtigheid gevonden.

U gelooft niet, dat uw Schepper u straffen zal over uw ongehoorzaamheid, en over de verachting die gij Hem aandoet met Hem te vergeten. Maar wat grond hebt gij in deze; Uw Schepper waarschuwt u, dat Hij het doen zal, Pred. 11: 9. Durft gij Hem zo versmaden? en meent gij dat Zijn toorn zo dragelijk zal zijn? O wat waagt gij?

Schoon gij u wilt verschonen met Zijn besluit, dat zal uw pijn niet verzachten. God zal wel doen blijken, dat Hij rechtvaardig is in al Zijn oordelen, Hij zal Zijn besluiten wel verdedigen. Zijn besluit is u onbekend, en Zijn wil heeft Hij u geopenbaard, en dat is uw regel, Deut. 29:29.

6. Jongelingen en jonge dochteren, die naar geen reden willen luisteren, zullen eindelijk alle vermaningen en waarschuwingen afsnijden, en zeggen: Ik geloof dat mijn Schepper barmhartig is: zo nu allen, die Hem in hun jeugd niet gediend hebben, verloren gaan zouden, zou zulk met zijn barmhartigheid niet overeen komen: En zo het al ten kwaadste uitvalt, ik zal zowel vrij raken als mijn medemakers, zo niet, ik zal 't niet alleen zijn, die ongelukkig ben, en zal 't zowel uitstaan als de rest, die met mij in de wereld hun hart hebben opgehaald.

Maar, lieve jongelingen, wie gij ook wezen mag, och overdenkt dit volgende eens, eer gij dus onbezonnen op de weg der eeuwigheid voortgaat:

1. Is uw Maker een barmhartig God, en een Ontfermer, gelijk Hij in der waarheid is, bent gij dan niet beschaamd, als gij zo'n besluit durft nemen. Omdat mijn Maker zo goed is, wil ik kwaad zijn? Omdat Hij zo goed is, zal ik Hem vergeten in 't beste van mijn leven, en Hem alleen de droesem van mijn leven geven? Omdat Hij een Ontfermer is, zal ik mijn vermaak gaan nemen, om Hem te tergen, en tot toorn te verwekken! Weet gij dan niet, dat de rijkdom van Gods goedertierenheid,

verdraagzaamheid en lankmoedigheid u tot bekering leidt? of veracht gij die om toorn als een schat voor u te bereiden? Rom. 2: 4, 5.

2. U wilt niet geloven, dat zo'n barmhartige Schepper, na een lang verdraagzaamheid en versmading, Zijn gerechtigheid aan u, en aan velen, die met u Hem verlaten hebben, zal vertonen. Uw taal is: Zou God vermaak scheppen om Zijn schepselen te pijnigen? en dat in eeuwigheid? en dat voor zo'n kort vermaak als wij in dit korte leven kunnen genieten? Laat een kind nog zo goddeloos zijn, als 't eindelijk bijkomt, de ouders ontfermen zich over hun kinderen, en zou het God niet doen? Ik zou mijn snoodste vijand geen eeuwige pijn aandoen kunnen, en nochtans is mijn meedogendheid bij die van een God niet te vergelijken. En zou de grote Ontfermer zo doen met de meeste van de mensenkinderen? Want weinigen kennen God, en gedenken aan hun Schepper; vooral zijn er onder de jeugd weinigen: ik wil het niet geloven.

Maar, lieve jongeling, die dus spreekt en oordeelt, het verwondert mij niet, dat gij deze tijding, (dat de rechtvaardige Rechter recht doen zal) die voor u zo verschrikkelijk is, niet wilt geloven, want dan was 't gedaan met al uw zondige vermaken en plezieren. Omdat de waarheid u tegenvalt, verklaart gij u daar vijand van. Gij zoekt een God die geen rechtvaardig Rechter is, maar die in u, en in uw makers moest verdragen en met goede ogen aanzien het schenden van Zijn heilige Wetten, omdat Hij ziet dat gijlieden daar zo op gezet bent, en zoveel vermaak in vindt, maar waar zult gij zo'n God ontmoeten?

Zou God vermaak scheppen om Zijn schepsel te pijnigen? is uw vraag.

Ik antwoord u, dat de rechtvaardige Rechter zich vermaakt in de oefening van gerechtigheid, omdat Hij die liefheeft. Hij heeft geen lust in de dood van de zondaar, maar als de zondaar zich niet bekeert, dan kan Hij in hun verderf lachen, en spotten wanneer de vrees komt, Spr. 1: 26. Dan kan Hij zich verblijden, u verdoende en verdelgende, Deuter. 28: 63. Zich vertroosten in de wraak van Zijn vijanden, Jes. 1: 34.

Dat u de eeuwige straffen niet wilt geloven, komt mij niet vreemd voor: het zou u ook al storen in uw vermaak. Gij weet enigszins wat pijn en straf is, en schrikt daarvoor, maar gij kent ganselijk niet het kwaad der zonde; dat ziet gij met een gunstig oog aan, en dat bederft uw oordeel. De eigen God die gezegd heeft: Ik zal u straffen, en alles ordentelijk voor ogen stellen, Ps. 50:51, heeft ook gezegd, dat de vervloekten zullen gaan in 't eeuwige vuur, dat de duivel en zijn engelen bereid is, Matth. 25:40, 41 en 14: 11. De zonde, die tegen de hoogste Majesteit begaan wordt, verdient de hoogste straf, en dat is de eeuwige. Die onder Gods wrekende hand vallen, zullen niet ophouden van zondigen, daarom zal ook Gods wraak altijd duren. Gelijk de zondaar van God weg loopt, met voornemen om nooit weer te keren, Jer. 8:4, 5 en 5:24, zo zal God hem ook eeuwig verstoten, en wel met het hoogste recht, en daar zal na deze geen Middelaar van verzoening ooit gevonden worden.

Gij meldt van uw *Scheppers barmhartigheid*.

Maar waarom gelooft gij ook Zijn gerechtigheid en waarheid niet? Kan God niet oneindig barmhartig zijn, tenzij Hij een jongeling, die weigert aan God zijn Maker te gedenken, behoude? Kan een rechter geen barmhartig mens zijn, of hij schoon een rechtvaardig rechter is? Barmhartigheid en rechtvaardigheid hebben beide verscheiden voorwerpen. Allen die aan God hun Maker tijdig en wettig gedacht hebben, zullen

weten, dat God barmhartig is, al blijven die, die Zijn genade verworpen hebben, onder Zijn rechtvaardigen toorn. Was 't geen barmhartigheid genoeg, dat God u al vroeg in uw jeugd aanbood het Bloed en de Geest Zijns Zoons om u te behouden, mits gij maar intijds dacht aan de verzoening met uw Maker in 't bloed van zijn zoon, en dat gij Hem over u liet heersen? Zult gij God vergeten tot dat de kwade dagen komen, en dan uitroepen dat God onbarmhartig is, omdat Hij u nu ook laat varen, nadat Hij zo lang gewacht heeft om u genadig te zijn?

U meent, de rechtvaardige God zou niet rechtvaardig zijn, indien Hij zonden, die zo kort begaan worden, en zo'n kort vermaak geven, eeuwig strafe. Maar gij denkt niet, dat gij zo stout was, dat gij voor zo'n kort vermaak durfde wagen uw Schepper zo te verachten, dat gij Hem ging vergeten. Handelt gij beter als Ezau, die om een schotel moes zijn eerstgeboorte verkocht? Bent gij beter als een judas, die om dertig zilverlingen zijn goede Meester zo trouweloos verkocht?

U overlegt niet wat boosheid dat daarin ligt, dat een redelijk schepsel, dat een eeuwige zaligheid aangeboden wordt, mits dat het, naar Gods wil, aan zijn Schepper denke, zijn Schepper gaat vergeten, om zo'n kort, ijdel en zondig vermaak te genieten.

U hebt zulke grote inbeeldingen van uw barmhartigheid en meent, gij zoudt uw bitterste vijand geen eeuwige straf kunnen toebrengen. Maar dat is geen wonder. Gij hebt er noch recht noch macht toe. Als uw vijand tegen u zondigt, zondigt hij tegen zijns gelijke. En wilt gij u vergelijken bij de eeuwige en heerlijke God? Gij maakt geen zwaarigheid om een ongedierte dat u maar enigszins beledigd heeft, of beledigen zou kunnen, te doden, en dus in eeuwigheid te doen ophouden van te leven, en gij oordeelt zo onrechtvaardig over de handelingen van uw Maker.

Dat er zo'n menigte van God weglopen, en hun Maker vergeten, en dat God zo'n menigte zou verdoemen, dat wilt gij niet geloven.

Maar hebt gij niet gezien dat Hij een gehele wereld heeft verdrongen door de Zondvloed, en maar acht van die allen door een ark behouden heeft? Had Hij de hele wereld, toen zij hun verdoemelijk gemaakt had laten leggen, en een andere geformeerd, zou men Hem mogen berispen, of beschuldigen van onrecht?

Het slot van uw reden is: *Moet ik dan verdoemd worden, wat raad!* Eer ik, in mijn jonge jaren, zo stipt zou moeten leven naar het voorschrift van de Bijbel, wil ik het liever wagen, ik zal zowel vrij raken als mijn makkers, en ik zal het niet erger hebben als de meesten hoop van de wereld, ik zal 't zowel uitstaan als al de anderen. O dat is een roekeloos en wanhopig opzet. Eer gij dit besluit neemt, verzoek ik u, in Gods name, bedenkt dit volgende eens:

1. Wat heeft God, uw Schepper, u gedaan, waarom dat gij zo opzettelijk voorneemt, om Hem uw jeugd, daar Hij zo op gezet is, te onttrekken? Is er dan in uw ziel zo'n boosaardige en opzettelijke vijandschap, dat gij schrikt om vroeg met God te verzoenen, en met Hem in vriendschap te leven? De vriendschap toch van de wereld, is vijandschap tegen God, Jak. 4:4. En om die vriendschap te genieten, verzaakt gij immers de vriendschap van God uw Schepper. Zal zulken handel uw verdoemenis niet rechtvaardigen, en uw mond voor eeuwig sluiten?

2. U meent, ik zal Gods toorn zowel kunnen dragen als anderen. Metgezellen in mijn verdriet te hebben, dat zal mij troosten.

Maar arme dwaas, kent gij de sterkte van Gods toorn, naar dat hij te vrezen is? Ps. 90: 11. Het is zo vreselijk te vallen in de handen van de levendigen God, Hebr. 10: 31. Gij zoudt zulk een taal niet voeren. Zult gij Gods gramschap kunnen dragen, die kunt

beven voor de donder en voor de bliksem Zijner mogendheid! Die geen hoofdpijn of tandpijn, of de smart van een steentje in de blaas, of iets dergelijks kunt uitstaan, zonder kermen. Die bleek en benauwd kunt worden, als gij iemand van uw makkers schielijk ziet sterven, of als u iemand de dood komt aanzeggen. Het branden van een vinger, of van een lid van uw lichaam kunt gij, zonder klagen of zoeken naar verzachting, niet dragen, en zult gij die smart van 't eeuwige vuurverdragen? Als de hel maar eens levendig, volgens Gods Woord, beschreven wordt, dat kan u ontzetten, en gij haat zulken, die het doen, en zult gij de hel dragen? De nepen van uw consciëntie, zo die niet afgeschroeid is, of afgeschroeid zijnde, als zij maar weer eens hun werk doet, kunnen u in 't verborgen doen zweten van benauwdheid. Een pijnlijke consciëntie kan een mens vermageren, en al het plezier van zijn leven ontnemen, ja doen verlangen naar de dood, wel wat zal de smart dan zelf zijn, voor welke u uw consciëntie zo doet beven?

Dat gij u verbeeldt, dat het gezelschap de smart dragelijker zal maken, dat is immers de dwaasheid zelf. Gemene smarten, die eik een, die ze ondergaat, doen lamenteren, maken het gekerm groter. Daar zal de allermoedigste moeten uitroepen: Wie is er onder ons, die bij een verterend vuur wonen kan? Wie is er onder ons, die bij een eeuwige gloed wonen kan? Jes. 33: 14, en geen lust hebben om zijn medemakkers te troosten.

De goddelozen kleven nu aan elkaar, en doen elkaar vriendschap, dragen elkaars smarten. Maar die liefde zal in de hel geen plaats hebben, daar zal weinig der ogen en knersing der tanden zijn, en zulken gezelschap zal niet weinig uw smart verzwaren, doch gans niet verlichten.

Al deze redekavelingen zal ik besluiten met hetgeen ik gelezen heb van zeker Koning, (of de Historie een waarachtige of een versierde is, weet ik niet, omdat de naam van de Koning noch van 't landschap, waar 't zou geschied zijn, niet wordt gemeld). Is't een ware Historie, zij is opmerkelijk. Is 't een versierde, zij is zeer leerzaam.

De Koning was op zekere tijd zeer zwaarmoedig, bedroefd, en weende. Zijn broeder bij hem komende, vroeg hem, waarom hij zo vol gedachten was? Hij antwoordde: Omdat ik anderen geoordeeld heb, en nu moet ik zelf geoordeeld worden. De broeder wederom zei: Waarom trekt gij u dit zozeer aan, misschien zal 't nog lang aanlopen, eer die dag komt, en daarom is 't maar een slechte zaak die u zo benauwt.

De Koning zweeg daarop voor die tijd. Maar in dat land was het de gewoonte, wanneer iemand hoogverraad had begaan, dat er voor zijn deur in de nacht een trompet geblazen werd, en dan werd hij de volgende dag uitgebracht om gericht te worden.

Hierom beval de Koning, dat men 's nachts het trompet zou blazen voor zijn broeders deur. Zijn broeder ontwakende, en dit trompet horende, stond op, kwam al bevende voor zijn broeder de Koning. Gevraagd zijnde, waarom hij zo verschrikt en bevende was? antwoordde hij: Ik ben beticht van verraad, en zal morgen gericht worden. Hoe, was Konings woord, bent gij daarover zo ontsteld, daar gij weet, dat gij van uw broeder zult geoordeeld worden, en over een zaak, waarover uw geweten u verontschuldigt? Hoeveel temeer mag ik vervaard wezen, aangezien ik weet dat God mij zal oordelen, en dat over zaken daarover mij mijn geweten niet vrijspreekt, maar veroordeelt. Bovendien, ten kwaadste komende is 't maar een tijdelijke dood, dien gij sterven zoudt, maar ik ben aan de eeuwige dood onderworpen en wel naar ziel en lichaam. Is 't dan maar een geringe zaak die mij bekommerd maakt? Mag ik dat zo wagen?

En jongelingen en jonge dochteren, overweegt deze antwoorden, en past die op uzelf toe, en ik verzeker mij, gij zult zonder schrik zo'n besluit om alles te wagen, niet durven nemen of daarin volharden. ja overweegt eens alle voorgestelde uitvluchten van de jeugd, en oordeelt dan, of het niet het raadzaamste, het veiligste, het voordeligste, het vermakelijkste en het heerlijkste is aan uw Schepper te gedenken in de dagen van de jongelingschap.

Indien mijn moeite nu nog hiermee beloond werd, dat een enig jongeling of jonge dochter, overtuigd zijnde door de waarheid, vraagde: ***Welke is dan de beste weg om in de jongelingschap aan mijn Schepper te gedenken?***

Zulken zou ik, uit des Heeren woord, deze volgende raad geven:

1. Vermijdt deze navolgende dingen, en wapent uzelf daartegen.
2. En, aan de andere zijde, begeeft u om deze volgende raad op te volgen.

1. Daar zijn enige schadelijke dingen, die de jeugd, die aan hun Schepper tijdig wil gedenken, voorzichtig moet vermijden. En dat zijn onder andere deze:

(1) Stelt toch de dag van de dood niet ver, door een inbeelding van een lang leven. Door zo'n inbeelding wordt men licht vervoerd tot het uitstellen van het nodigste werk. En hoe gevaarlijk het is zijn bekering uit te stellen, is tevoren getoond. Die knecht die in zijn hart zei: Mijn Heer vertoeft te komen, en dus zich begaf om zijn mededienstknechten te slaan en te eten, en te drinken met de dronkaards, wordt het eeuwig verderf gedreigd, Matth. 24: 48-51. Te arbeiden om niet te sterven, weten wij, dat een dwaze arbeid is. Maar de vrees des doods te verzetten, om zorgeloos te leven, is al levende te sterven.

Dat de dood zeker, en de tijd onzeker is, weet iedereen. Senibus mors in januis, adolescentibus in infidiis: De dood staat oude lieden voor de deur, de jongeling beloert hij in de achterlagen. De Godvruchtigen bidden daarom met David, Ps. 39: 5: Heere, maak mij bekend mijn einde, en welke de mate van mijn dagen zij, dat ik wete hoe vergankelijk ik zij. Met Mozes, Ps. 90: 12, Leer ons onze dagen tellen, dat wij een wijs hart bekomen. En deze bede steunt daarop, omdat zij weten, dat een mens, hoe vast hij staat, enkel ijdelheid is, en dat hij wandelt als een beeld, Ps. 39: 6, 7. Dat wij onze jaren doorbrengen als een gedachte, Ps. 90: 9. Daarom is 't een van de nodigste lessen voor allen, die aan hun Schepper gedenken eer de boze dagen komen, stelt toch de bozen dag niet ver, om de goddeloosheid niet nabij te brengen, Amos 6:3.

(2) Vliedt toch kwaad gezelschap. David, de vroomste, en Salomo, de wijste der koningen, beginnen hun Boeken en Spreuken van deze raad. Ps. 1: 1 en Spr. 1: 10, enz. David betuigt van zichzelf, Ps. 26: 4, 5, Ik zie niet bij ijdele lieden, met bedekte lieden ga ik niet om. Ik haat de vergadering der boosdoeners, en bij de goddeloze zit ik niet.

Alle spreekwoorden der volkeren komen daarmee overeen:

- Handelt gij 't pek,
- Gij krijgt een vlek.
- Een schurftig schaap verderft de hele kooi.
- Gave ogen worden gekwetst door lepe ogen te bezien.
- Die bij kreupelen woont, leert hinken.
- Die in de zon wandelt, verbrandt, al doet bij wat anders.
- De ervaring leert het ons, dat, als een goede met een kwade gemeenzaam omgaat, dat zelden de kwade goed, maar doorgaans de goede kwaad wordt.

- Een rotte appel kan er veel bemorsen, maar vele gave kunnen niet één rotte goed maken.
- Zo gij kwaad gezelschap in uw jeugd verkiest, zult gij niet alleen hun wegen leren, Spr. 22: 24, 25, maar ontdekken, dat uw gestalte boos is, en dat gij die zoekt te voeden.
- Want twee van ene aard, Die zijn terstond gepaard. Tenminste waagt gij dus uw goede naam.
- Zegt ons met wien dat gij verkeert, Zo heb ik uw aard geleerd.
- Die men door zijn zelf niet kan kennen, kent men aan zijn boezemvrienden.
- Daar men mee verkeert, wordt men mee geëerd.

En onder de allergevaarlijkste zijn wel deze meest te mijden, die enige Atheïstische, Godverzakende gedachten voeden.

Men ziet het menigmaal gebeuren, dat jongelingen, die, eer zij oordeel genoeg hebben om het goede van het kwade te onderscheiden, zich begeven om kwade boeken te lezen, en die zich inlaten in de twijfelingen, of er een God, een onsterfelijke ziel, een Hel en Hemel is, van God aan hun zelf worden overgegeven, en dat ze uitspatten tot alle goddeloosheid. Het voorbeeld van de Engelsen edelman, daar hiervoor van gemeld is, zij alle jongelingen tot een voorbeeld.

- Ik heb twee zulke jongelingen gekend, de een had op de Academie zulke gronden gezogen uit de borsten van zijn familiare vrienden, en uit schadelijke boeken, dat bij zijn vrienden inboezemde, dat men alle boze stukken vrij mocht beginnen, als men zich wachtte van getuigen. Hij verviel zo ver, dat hij, predikant zijnde, 's nachts een van zijn medeleraars met een snaphaan in zijn huis dood schoot. Het vermoeden van heel de wereld viel op hem, dat hij de moordenaar was. Hij deed de grootste en sterkste betuigingen, zelfs op de stoel, van zijn volle onschuld. Lichtte een Mandement van Purgie in 's Gravenhage, om zich te kunnen wreken over die, die hem beschuldigd hadden. Maar toen hij hoorde dat de Rechters zoveel bewijzen en gronden hadden, dat hij niet licht vrij zou geraken, lag bij zijn handen aan zijn eigen leven, nam vergif in, werd dood in zijn bed gevonden, werd op een horde uit de gevangenis naar de galg gevoerd, nadat hij in zijn leven nog veel andere gruwelijke stukken bedreven had.
- Een ander begaf zich ook in zo'n gezelschap, ziek wordende, en voelende dat de dood naderde, wilde hij zijn smart ontveinzen, maar riep eindelijk uit: God is mij te sterk, ik voel dat Hij God is, en ondervindt dat Hij mijn vijand is, maar nu is mijn hart zo verstokt, dat ik niet kan noch wil met Hem verzoenen, en Hij heeft mij voor eeuwig verstoten.

Spotters, die hun gewennen met al wat ernstig is te spotten. Hun spotternijen kunnen het verdorven vlees zeer behagen, en men leert die na, eer men het weet, en al spottende krijgt men kleine gedachten van de waarheid, en God geeft dan zulken ook wel over aan hun zelf. Ziet eens wat ons in 't Woord van God al getuigd wordt van de spotters. Een gelukzalig man zit niet in 't gestoelte der spotters, Ps. 1: 1. Zeker de spotters zal Hij bespotten, Spr. 3: 34. De spotter zoekt wijsheid, en daar is geen, Spr. 14: 6. Gericht en zijn voor de spotters bereid, Spr. 19: 29. Een spotter is de mens een gruwel, Spr. 24: 6.

Vleiers, die de gebreken van de jonkheid verkleinen, en hun deugden hoog verheffen. Pluimstrijkers en vleiers zijn rechte zielmoordenaars. De jonge Rehabeam verloor, door hun vleiende raad, zo'n groot gedeelte van zijn Koninkrijk. Men ziet ze aan als

vrienden, en zij leggen maar toe om te verleiden. Van Caesar wordt gezegd, dat hij zijn dodelijke wonden niet kreeg van zijn vijanden, maar van zijn geveinsde vrienden. Een vleiende aanspraak is voor allen, en voornamelijk voor de jeugd, een gesuikerd vergif. Zij maakt een dwaas wijs in zijn eigen ogen, en dan is er geen verbeteren aan. De Heere snijde af alle vleiende lippen, de grootsprekende tong! Ps. 12: 4. Vermengt u niet met hem, die met zijn lippen verlokt, Spr. 20: 19. Een gladde mond maakt omstoting, Spr. 26: 28. *Nemi emicas idem & adulator*. Niemand kan tegelijk een vriend en vleier zijn.

Pronkers, die al hun schoonheid stellen in hun gewaden en in uiterlijke pracht. Dit is de jeugd eigen, dat zij graag zeer versierd en opgetooid worden: Een jonkvrouw vergeet hun versierselen niet, Jer. 2: 32. Twee dingen zijn wat zeldzaams: Een jongeling die nederig en zorgvuldig is, en een oud man die vergenoegd is, en vrolijk leeft. Zo nu het gezelschap dat de jeugd verkiest, ook op hoogmoed en op het pronken gezet is, zo zal de lust, om als een pauw te pronken, hun overheersen, en hun doen vergeten de sieraad van de ziel, en het maakt zulke pronkers en pronksters maar afschuwelijk voor God, gelijk men leest, Jes. 3: 16-25.

3. Volgt toch de grootste menigte niet. Want breed is de weg die naar het verderf leidt, en veel zijn er die op dezelve gaan, Matth. 7: 13. Maar vliedt de begeerlijkheden der jonkheid. Dit was Paulus' raad, die hij gaf aan zijn zoon Timotheüs, 2 Tim. 2: 22, *De begeerlijkheid des vleses, de begeerlijkheid der ogen, en de grootsheid des levens zijn drie gevaarlijke dingen voor de jeugd, die hun zeer licht kunnen verleiden*, 1 Joh. 2:16. Van de begeerlijkheden des vleses kan men dit zeker zeggen, dat ze de ziel onbekwaam maken om ernstig aan hun Schepper te gedenken. Want die denken aan de verzoening met God in Christus, moeten eerst en vooral het vlees kruisigen met al zijn begeerlijkheden en *bewegingen*, Gal. 5: 24. *Van deze begeerlijkheden spreekt Petrus dus, 1 Petrus 2: 11, Geliefden, ik vermane u, als inwoners en vreemdelingen, onthoudt u van de vleselijke begeerlijkheden, welke krijg voeren tegen de ziel*. Als die eens de vrijen toom gegeven worden, brengen zij de hele ziel in oproer. Die de wellust volgt, is levendig gestorven, 1 Tim. 5: 6. Hierop ziet ook Paulus, Rom. 13:13, 14, *Laat ons als in de dag eerlijk wandelen, niet in brasserijen en dronkenschappen, niet in slaapkamers en ontuchtigheden, niet in twisten en nijdigheid, maar doet aan de Heere Jezus Christus; en verzorgt het vlees niet tot begeerlijkheden*. Zal men de begeerlijkheden van het vlees mijden: men mag de menigte niet volgen. Want de meesten leven naar het vlees, en kunnen daarom God niet behagen. Bovendien, zal men zich onthouden van de begeerlijkheden des vleses, zo moet men toezien, dat het hart het oog niet navolgt, maar men moet een verbond met het oog maken, Job 31: 1, 7. Indien het hart het oog volgt, zal het oog van de ziel van God de Maker, zo worden afgewend, dat de ziel hun Schepper geheel zal vergeten. Want de begeerlijkheid van het oog kan groot geweld doen op de ziel.

Zo iemand alleen de begeerte van 't oog volgt, en verliefd wordt op hetgeen schoon in zijn ogen schijnt, kan hij licht gevangen worden door het schoonschijnende van de wereld. Als een jongeling of jonge dochter hun liefde vestigt op hetgeen in hun oog schoon schijnt, kunnen zij zeer licht gaan dolen in hun liefde, en daar zijn geen ongelukkiger mensen, als die in hun liefde dolen. Dit kan men zien, als men hier eens verstandig op let. Valt iemands oog alleen op hetgeen schoon is. Als hij dat schone gewend is, hij ziet de schoonheid niet meer en zijn achting vermindert door het genieten. Bemint hij iets dat hij niet mag genieten, zolang hij het niet mag genieten, brandt zijn liefde, laat hem niet gerust. Maar geniet hij het, de brand van liefde gaat

over, verandert in haat. Leest hiertoe de historie van Amnon, 2 Sam. 13: 4-15. Zo gaat het ook met die, die hoeren trouwen. Hierom waarschuwt Salomo de jongelingen zeer ernstig tegen dat gevaar. Sprekende van de kwade vrouw, zei hij, begeert hun schoonheid niet in uw hart, en laat ze u niet vangen met hun oogleden, want door een vrouw die een hoer is, komt men tot een stuk brood; en een mans huisvrouw jaagt de kostelijke ziel, Spr. 6: 25, 26. En Pred. 7: 25, 26, spreekt hij dus: *Ik keerde mij ... om te weten de goddeloosheid der zotheid en de dwaasheid der onzinnigheden. En ik vond een bitterder ding dan de dood: een vrouw, welkers hart netten en garen, en hun handen banden zijn. Wie goed is voor Gods Aangezicht, zal van hun ontkomen: daarentegen, de zondaar zal van hun gevangen worden.*

Die zich nu wachten wil van de begeerlijkheden des vleses en der ogen, moet ook vervaard zijn voor de grootsheid des levens, dat is, zijn hart bewaren voor de onmatige eergierigheid en lust om in de wereld een grote figure en vertoning te willen maken.

Jongelingen of jonge dochteren, die zo'n groot behagen hebben in hun eigen zelf, dat zij hun verbeelden alle eer waardig te zijn, zullen, om wat groots te zijn, of te schijnen, al hun vermogens aanleggen. Haarzelf kunnen uithongeren om mooi gekleed te gaan. Salomo spreekt van zulken, die hun zelf eren en broodgebrek hebben, Spr. 12 9. Arme knechten en dienstmaagden worden dieven, alleen om te pronken en wat te schijnen. De eer van mensen zullen zij liever hebben dan de eer Gods. Om groot in de wereld te zijn, zullen zij hun niet tot God begeven om Zijn, gunst te zoeken, want die weerstaat de hovaardige, voor hem zijn zij een gruwel, maar de wereld vleien, en zo licht schipbreuk lijden omtrent een goed geweten, en die verloren zijnde, zal men schrikken voor het denken aan onze Schepper, die zulken afkeer heeft van die opgeblazene door de wind van ijdele eer, en de grootsheid des levens. Als men zo op de grootsheid des levens gezet is, en men wordt verheven in de wereld, doorgaans vergeet men dat men een mens is, wat zou men dan aan zijn Schepper denken? De wereld wordt zo vermakelijk dat men, maar wenst in dezelve te mogen blijven, en dus, vergeet men de Hemel.

Als de Hertog van Venetië aan Keizer Karel de Vde eens vertoond had de heerlijkheid van zijn Vorstelijk Hof en lustplaatsen, gaf die hem dit antwoord: *Hoec sunt qua! faciant invitos mori*, Dit zijn de dingen die ons onwillig doen sterven. Een ander zei met wijsheid eens tegen een zeer groot Heer: *Mijn Heer, verzekert u toch van de Hemel, of anders zult gij een groot verlies doen, als gij gaat sterven.*

4. Vliedt de ledigheid en luiheid. Die aan zijn Schepper wil vroeg gedenken, zal uit Zijn Woord lezen dat God ons hier op aarde niet gesteld heeft om leeg te zijn, maar eerst en vooral om Gods eer te bevorderen, en onze zaligheid uit te werken, en ook, om voor het tijdelijke leven te zorgen, opdat men zijn eigen brood eten zou, en ook nuttig zou zijn voor het gemeen. Dat kan zonder naarstigheid niet geschieden. Hierom wordt de luiheid, voornamelijk in de jeugd, in Gods Woord zo veroordeeld. *Gaat tot de mieren gij luiaards, en wordt wijs. Hoe lang zult gij, luiaard, neerliggen? Wanneer zult gij van uw slaap opstaan? Een weinig slapens, een weinig sluimerens, een weinig handvouwens, al neerliggende: Zo zal uw armoede u overkomen als een wandelaar, en uw gebrek als een gewapend man*, Spr. 6: 6-12. *De ziel des luiaards is begerig, maar daar is niet, maar de ziel der vlijtigen zal vet gemaakt worden*, Spr. 13:4. *Om de winter zal de luiaard niet ploegen, daarom zal hij bedelen in de oogst: maar daar zal niet zijn*, Spr. 20: 4. Ziet ook Spr. 24: 30-34. Dit is al een oude les:

Maakt dat geen jonkheid leeg gaat,

Want niets te doen is enkel kwaad.

Otium famis est mater, & furti-frater.

Ledigheid is hongers moeder,

En van dieverij een broeder.

Een leeg mens is dess duivels oorkussen. Daarom is 't voor de jeugd en voor alle mensen best, in eerlijke zaken gedurig bezig te zijn, om geen rustplaats te worden voor zo'n ongerechte nachtvogel.

Wie in zijn land geen koren zaait,

't Is zeker dat hij distels maait.

5. Ziet toe dat gij toch in het stuk van uw geloof en Godsdienst geen kwade gronden legt. Jezus noemt dat een voorzichtig man, die zijn huis op een steenrots bouwt, en Hij acht hem voor een dwaas, die zijn huis op het zand gebouwd heeft, Matth. 7: 24, 26. Zo men in 't gemeen deze grond legt, dat men in alle Religies kan zalig worden, dat het evenveel is, wat men gelooft, dan zal men nooit recht aan zijn Maker gedenken. Indien men aan God gedenkende, Hem niet erkent voor de God der Waarheid, om zo al wat Hij getuigt te geloven, men zal weinig acht geven op Zijn geboden, Zijn beloften of dreigementen. zo'n jongeling zo verwaand wordt, dat hij meent dat hij niet verplicht is al te geloven hetgeen God getuigt, omdat hij het niet vatten kan, waarom zal hij God gehoorzamen in dingen die tegen zijn begeerten strijden? Mag hij zijn oordeel Gode onttrekken, waarom ook niet de begeerten van zijn wil? Staat het verstand minder onder God als de wil?

Als men God niet wil geloven, en Hem ons oordeel onderwerpen, zal men ook licht zich aanmatigen de keuze wat goed of kwaad is, en het kwade goed, en het goede kwaad noemen. Zo men in zijn jeugd dit niet leert, dat God op Zijn getuigenis te geloven is de plicht van 'n redelijk schepsel, zal men nooit zich van een Eerste Waarheid kunnen verzekeren, en zo altijd in 't onzeker dwalen!

Jezus, de Middelaar van Verzoening, wordt alleen door 't geloof gekend. Zo men Hem niet kent, kan het gedenken aan de Schepper onze ziel maar verschrikken, omdat men nooit de weg om met God te verzoenen door het licht van de natuur zal uitvinden.

De grond daarom, om met blijdschap en liefde aan onze Schepper te gedenken, is het recht zaligmakende Geloof. Ziet daarom toe, dat gij in 't stuk van 't geloof toch niet verleid wordt.

Dit was Paulus' vermaning aan zijn zoon Timotheüs, 1 Tim. 6: 20, 2 Tim. 1: 13, 14 en 3: 14. Geeft daarom nooit gehoor aan die, die u willen leren dat de ware Godsdienst alleen bestaat in de onderhouding der geboden en hoop der beloften, zonder kennis of geloof van de Goddelijke geopenbaarde Waarheden, dat de Vrijgeesten drijven, om de mensen in de Godsdienst onverschillig te maken.

Gods openbaringen strekken zich verder uit als Zijn geboden en die zijn niet tevergeefs geopenbaard. Kennis en geloof wordt ons zeer hoog aangeprezen, 1 Tim. 2: 4, Jer. 31: 34 en Joh. 17: 3. En de onkunde en het ongeloof worden zwaar bedreigd, 2 Thess. 1:8, Mark. 16: 16 en Joh. 3: 36. Geloof ook die niet, die menen dat een blote toestemming van de Waarheid het rechte zaligmakende geloof is. Neen, het is een toestemming van de Waarheid, zoals 't met de natuur van de zaak overeenkomt. Het geloof stemt zo de Waarheid toe, dat men daardoor wordt vrijgemaakt en geheiligd, men krijgt de Waarheid lief, en dus wordt het geloof werkzaam door de liefde, Gal. 5: 6. Daarom beval David zijn zoon Salomo de kennis en de dienst van God zo ernstig aan, 1 Kron. 28: 9.

6. Eindelijk, mijdt toch het vertrouwen op uw eigen verstand en oordeel. Zeer ernstig recommandeert dat Salomo aan alle jongelingen, Spr. 3: 1, 5, *Mijn zoon, vergeet Mijn Wet niet. Vertrouwt op de Heere met uw gehele hart, en steunt op uw verstand niet.* Velen waren tot wijsheid gekomen, waren zij niet te vroeg wijs in hun eigen ogen geweest. Zedigheit, stilzwijgendheid, leerzaamheid en gehoorzaamheid versieren de jeugd. Van driftige en eigenzinnige jongelingen kan men niet veel goeds verwachten. Hoe nadrukkelijk spreekt Salomo van dat wijs zijn in eigen ogen? Spr. 3: 7, Bent niet wijs in uw ogen, vreest de Heere. Spr. 26: 12, Hebt gij een man gezien die wijs is in zijn ogen? Van een zot is meer verwachting dan van hem. Wee, staat er Jes. 5: 21, Dengenen, die in hun ogen wijs zijn, en bij hun zelf verstandig zijn.

Zulke jongelingen en jonge dochteren, die bij hun zelf zo verstandig zijn, zijn ook tegelijk onverdraaglijk hovaardig, en dan vernedert hun God doorgaans. Ja, zelfs zal men dikwijls zien, dat zulke wijshoofden daarom anderen zullen verachten, omdat zij wijs zijn in hun ogen, en dus veroordelen zij zichzelf, een ander veroordelende. Nadrukkelijk zijn Salomons woorden, Spr. 21: 24, *Die een hovaardige pocher is, zijn naam is spotter, hij gaat met hovaardige verbolgenheid te werk.*

Ziet daar enige gevaarlijke klippen, die zeer voorzichtig moeten vermeden worden van zo'n die lust heeft om aan zijn Schepper te gedenken in zijn jeugd.

Ziet nu verder,

II.

Aan wat zaken hij zich intijds diende te gewennen, die lust heeft om aan zijn Schepper te gedenken in zijn jongelingschap:

1. Het eerste, dat ik zo'n jongeling of jonge kan raden, is, dat zij zich aan Gods Woord toch vroeg wilden gewennen, om deszelfs Goddelijkheid te kennen, en daaruit geleerd te worden.

Een jongeling kan zijn pad zuiver houden, als hij dat houdt naar Gods Woord, leert David, Ps. 119: 9. Daarom moet hij het onderzoeken, en als zijn bescheiden deel bij hem weg leggen, Job 23: 12. Daar moet al zijn lust in zijn, Ps. 50: 1. Dit is de eerste en voornaamste plicht van de jongelingen, die lust hebben om aan hun Schepper te gedenken. De Heilige Schriften kunnen hun wijs maken tot zaligheid, door het geloof hetwelk in Christus Jezus is. Daarom had de godvruchtige moeder en grootmoeder van Timothéüs hem die al van kinds af geleerd, 2 Tim. 3: 15. Dit is de zekerste weg om aan zijn Schepper te gedenken in zijn jongelingschap. Want de heilige schriften helderen op datgene dat van God uit het natuurlicht kennelijk is, zoverre, dat een gelovig en verstandig Christen de allerwijsten heiden ver overtreft in een verstandige en Gode betamelijke redenering van hetgeen van God uit de natuur gekend wordt.

En daarenboven ontdekt de Schriftuur aan een Christen hetgeen men door het natuurlicht niet kan weten, en dat ons zo nodig is te kennen omtrent God onze Maker.

De Heilige Schriften geven ons een getrouw bericht van de schepping van het Heelal, van de schepping des mensen naar Gods beeld. Hoe God hem stelde als een heerser over Zijner handen werken. Hoe God een Verbond met Adam aanging, daarin bij stond niet alleen voor zichzelf, maar ook voor al zijn nakomelingen. Hoe dat Verbond is verbroken en het Genadeverbond is opgericht. Hoe dat de Middelaar is bekend gemaakt, beloofd, verwacht en op Zijn tijd gekomen. Hoe God, hetgeen der Wet onmogelijk was, omdat zij door het vlees krachteloos was, Zijn Zoon zendende in de gelijkheid des zondigen vleses, en dat voor de zonde de zonde veroordeeld heeft in het vlees. Opdat het recht der Wet zou vervuld worden in ons, die niet naar de vleses

wandelen, maar naar de Geest, Rom. 8: 2, 3. Hoe het Verbond is bediend onder de belofte, en nadat de beloofde Middelaar was in de wereld gekomen.

Een die van deze Goddelijke Waarheden onderricht is, die is recht in staat om aan de Drie-enige God, zijn Schepper, te gedenken, de rechte wegen door wat banden hij aan Hem verbonden is. Hoe ellendig hij is, zolang hij met zijn God niet verzoend is, en door wat weg de verzoening weer kan gemaakt worden.

In het Woord wordt hem ook het voorschrift gegeven om waardig Gode, Christo en de Evangelie te wandelen. Zo wordt een christenjongeling recht bekwaam om aan zijn Schepper te gedenken, en zijn weg zuiver te houden.

Het Woord van God is het middel, waardoor zo menig jongeling en jonge dochter is bewogen en over gebracht om de wereld en de zonde te verlaten en zich tot God te bekeren.

Augustinus, van zijn God afdwalende als een verloren schaap, hoorde als een stem, die tot hem riep: neemt op en leest. Hij nam daarop het Nieuwe Testament in zijn hand, las de plaats, Rom. 13: 13-14, *Laat ons als in de dag eerlijk wandelen, niet in brasserijen en dronkenschappen, niet in slaapkamers en ontuchtigheden, niet in twisten en nijdigheid, maar doet aan de Heere Jezus Christus, en verzorgt het vlees niet tot begeerlijkheden.* Deze woorden bracht God zo op zijn hart, dat hij van dien tijd af ging denken aan zijn Maker, daar hij zo ver van was afgeweken, levende als een Manicheër, zo verhaalt bij zelf in zijn belijdenissen. Van Cyprianus wordt verhaald, dat bij bekeerd werd door het lezen van de Profetie van Jona. Junius, in zijn jeugd tot de Atheïsterij vervallen zijnde, werd uit zijn doodslaap opgewekt door het lezen van het eerste hoofdstuk van het Evangelie van Johannes, gelijk hij getuigt in de historie van zijn leven. En wat behoeven wij veel particuliere voorbeelden op te tellen? Zoveel zondaars als er krachtadig veranderd worden, worden veranderd door het Woord, of zij worden gebracht tot het Woord, en worden tiaar dat Woord zo begerig als nieuwgeboren kinderen naar de redelijke en onvervalste melk.

Dit Woord heeft Naties, die God hun Maker vergeten hadden, zo veranderd, dat de ware Godsdienst nu onder hen wordt waargenomen, en velen onder die worden krachtig overgebracht van de duisternis tot het licht. Door het Woord is in de Nederlanden het licht opgegaan, toen onze voorouders onder zo'n duisternis van het Pausdom geblind lagen. Toen men het licht onder de korenmaat verborg, en toen zij zuchtten onder de paperij en slavernij. Toen men die ten vure doemde die het maar in hun huizen hadden of lazen. Op dat Woord hebben zoveel bloedgetuigen blijven hopen, wanneer zij wreed vermoord werden, en zijn gemoedigd gestorven, als zij dachten aan de waarheden en beloften, die zij daarin bevonden hadden. Allen die God door Zijn Geest ogen gegeven heeft om te zien, hebben daarin zoveel Goddelijke merktekenen gevonden, dat ze met David kunnen uitroepen: *in alle volmaaktheden heb ik een einde gezien, maar Uw gebod is zeer wijd. Hoe lief heb ik Uw Wet! Zij is mijn betrachtting de gehele dag. Gij maakt mij door Uw geboden wijzer dan mijn vijanden, want die zijn eeuwig bij mij. Ik ben verstandiger dan al mijn leraars, omdat Uw getuigenissen mijn betrachtting zijn. Ik ben voorzichtiger dan de ouden, omdat ik Uw bevelen bewaard heb. Uw Woord is een lamp voor mijn voet en een licht voor mijn pad,* Ps. 119: 96, 101 en 105.

2. Het tweede, dat de christenjongelingen of jonge dochteren, nadat zij achting gekregen hebben voor het Woord van de levende God, zeer nuttig is, omdat het hun zeer kan bevestigen in de Goddelijke Waarheden en in het Christendom, is, dat zij zich verzekeren van de waarheid van de opstanding van onze Zaligmaker Jezus, die

overgeleverd is om onze zonden, en opgewekt om onze Rechtvaardigmaking, Rom. 4: 25.

Paulus toont ons, 1 Kor. 15: 14-23, hoeveel een Christen aan die waarheid gelegen is: Is Christus niet opgestaan, ijdel is ons geloof. Dan is het hele Christendom een versierde fabel. Dan zijn verloren, die in Christo ontslapen zijn. Dan vervalt de grond, waarop een Christen een zalige opstanding verwacht. Dat er een dag zal zijn, op welke God de aardbodem rechtvaardig zal oordelen, daarvan heeft de Allerhoogste ons verzekerd, omdat Hij Christus uit de doden opgewekt heeft, getuigt Paulus, Hand. 17: 31. Hierom meen ik, dat een christenjongeling behoorde zijn werk te maken om zijn gemoed te verzekeren van deze gewichtige waarheid, om in het gedenken aan zijn Schepper niet gestuit te worden.

Aan de dood van de Zaligmaker twijfelt noch vriend noch vijand. Zijn opstanding wordt beleden door allen die zich Christenen laten noemen. Deze opstanding van onze dierbare Zaligmaker is zo bevestigd, dat geen vijand van het Christendom in staat is om aan te wijzen, wat meer tot bevestiging van een waarheid, die door getuigenissen en op getuigenissen moet gekend en geloofd worden, vereist kan worden. Want, De Heere onze God heeft ons door de Profeten bekend gemaakt en laten voorzeggen, dat de Messias niet alleen zou sterven, maar ook uit de doden zou opstaan.

Zo heeft David van Hem getuigd, Ps. 16: 10: Gij zult mijn ziel, (dat is mijn persoon, een deel voor het geheel genomen zijnde, als Gen. 46: 26, Ps. 105: 18, Gen. 6: 2,) in de bel, (dat is in 't graf, als Gen. 42:38) niet verlaten. Gij zult niet toelaten dat Uw Heilige de verderving zie. Dat is, gij zult niet toelaten, dat Hem dien Gij geheiligd hebt, zolang in 't graf zal blijven, dat Hem enig verderf aantreft. Hoe klaar dat daar van Jezus' opstanding gesproken werd, heeft Petrus, Hand. 2: 29, 30, 31 en Paulus, Hand. 13: 34, 35, 36, betoogd. Zeer klaar heeft Jesaja daarvan gesproken, Jes. 53: 10, Als Zijn ziel hun tot een schuldoffer zal gesteld hebben, zo zal Hij zaad zien. Hij zal de dagen verlengen. Daniël, die zo'n klare beschrijving gedaan heeft van Zijn dood, getuigt nochtans, dat Hij in eeuwigheid zal regeren. Ziet Dan. 7:14, met 9:24-27. Ziet ook Ps. 110: 7, 118:22, 23.

Jezus zelf in het vlees gekomen zijnde, heeft niet alleen voorzegd, dat Hij, gedood zijnde, ten derde dage weer zou opstaan, Luk. 18: 33, maar Zich daarop beroepen en dit gesteld als een zeker bewijs waarop Hij wilde voor de Messias erkend worden, Joh. 2: 19, Matth. 12: 38-41. En na Zijn opstanding heeft Hij uit de Profetische Schriften getoond, dat zulks van Hem voorzegd was, Luk. 24: 26-46. Op Zijn Woord is staat te maken, omdat Hij door zoveel wondere werken bevestigd heeft dat Hij de Messias was die in de wereld komen zou, waarop Hij zich dikmaals heeft beroepen, ziet Joh. 10: 37, 38, 14: 11, 15: 24.

De Engelen, Gods Boden, hebben met uitgedrukte woorden deze waarheid bevestigd, zeggende, Matth. 28: 6: Hij en is hier niet, want Hij is opgestaan, gelijk Hij gezegd lieft. Komt herwaarts, ziet de plaats daar de Heere gelegen heeft. Dit kan geen versierde historie wezen. Want het graf, daar Hij gelegd was, is zeker leeg bevonden. Zijn dood lichaam is daar niet uitgedragen, dat heeft geen jood ooit, met enige schijn, kunnen aanwijzen. Indien dat zulks waarachtig was geweest, zij zouden het dode lichaam wel hebben voor de dag doen brengen, door hun zelf of door Pilatus en dat getoond, dan ware het hele Christendom vernietigd geweest. Wat zou blode en vreesachtige leerlingen, als zijn Apostelen voor Zijn dood waren, bewogen hebben, om dit dode lichaam te stelen? Wat voordeel kon het hun toebrengen? Hoe zouden zij dat verricht hebben, daar het graf verzegeld en met een wacht bewaard werd? Is 't nu daar niet uitgenomen, zo is Hij zeker uit dit graf zelf opgewekt zijnde, gegaan.

Na Zijn opstanding is Hij gezien van die, aan welke Hij zich door gewisse kentekenen levendig heeft vertoond, wel 40 dagen lang. En op dit getuigenis kan men ten volle staat maken. Want,

De getuigen zijn genoegzaam in getal, meer dan vijf honderd hebben Hem op een tijd gezien, 1 Kor. 15:6, op hun eerlijkheid valt niets te zeggen. Zij zelf hebben voor zichzelf alle verzekering gehad, dat zij niet bedrogen zijn. Zij hebben Jezus levend gezien, getast, met Hem gesproken, gegeten, gewandeld. Hij heeft hun Zijn Goddelijke macht laten ondervinden, met hun ogen voor een tijd te houden dat ze Hem niet kenden, en door die te openen, en meteen hun verstanden te verlichten dat zij de Schriften, die zij niet verstonden, terstond begrepen en verstonden. Zij waren geheel ongelovig en zijn door alle tekenen tot een volle verzekering gebracht.

Daar is niet enige grond om te vermoeden, dat zij anderen zouden hebben willen bedriegen. Daar lag voor hun geen uiterlijk voordeel, vermaak, of aanzien bij de wereld in, maar recht het tegendeel hadden zij te wachten, toen zij gingen getuigen hetgeen zij gezien en gehoord hadden. Zij hebben het ondervonden en de meesten hebben hun getuigenis met hun bloed bevestigd. Wie kan vermoeden, dat zo'n menigte, als er getuigd hebben, dat Jezus is opgestaan, zo'n leugen zou gaan verdichten, uitbreiden, staande houden, met hun bloed verzegelen, en dat niet een enige onder hun allen dat complot zou hebben ontdekt?

Toen zij gingen getuigen en verkondigen dat Jezus was opgestaan, droegen zij hun Geloofsbrieven overal met hun. Men wist, het waren slechts Galileërs, vissers, die geen talen geleerd hadden, en zij spraken overal allerlei talen. De bekwaamheid om allerlei talen te spreken was hun op het Pinksterfeest, toen meest al wat Godsdienstig was onder de joden te Jeruzalem bijeen was, gegeven. Allerlei tekenen geschiedden door hun hand, en in aller tegenwoordigheid. Tekenen die niemand doen kan als God alleen, die door de vijanden wettig onderzocht zijn.

Na Zijn opstanding is Jezus naar de hemel gevaren, en Hij heeft kort daarna Zichzelf voor de ogen van de gehele wereld levendig vertoond. Want,

Op het Pinksterfeest zond Hij, onder zulke zichtbare tekenen, Zijn Geest op Zijn Apostelen, dat er wel 3000 joden door bekeerd zijn. En die Geest heeft op de Apostelen alle hun dagen gerust, zodat zij onder alle volkeren hebben kunnen Gods grote wonderen verkondigen, in allerlei talen.

Nadat de Apostelen Jezus' opstanding hebben gaan verkondigen, is de waarheid van Jezus' opstanding onderzocht van die, die het Christendom aannamen, die daarop het jodendom en het Heidendom hebben verlaten, niet uit gewin of vleselijk voordeel, dat het Christendom hun niet beloofde, maar alleen uit overtuiging van de waarheid en aangelegenheid van de zaak. En zij konden de zaak onderzoeken, alzo het Christendom zijn aanvang begon binnen Jeruzalem, daar Jezus had geleefd, en Zich had vertoond na Zijn dood, en daar men kennis had van al wat er geschied was.

Jezus heeft hun in 't verkondigen geholpen, overal door Zijn Geest mee werkende. Anders zou zo'n Evangelie, zo hatelijk voor het vlees, en wel van een gekruiste, zulken voorspoed niet gehad hebben in de wereld, en in zulken korte tijd niet overal zijn aangenomen.

Jezus heeft nog getoond dat Hij leefde in dat vervaarlijk oordeel dat gekomen is op de Joden, die geroepen hebben: *Zijn bloed zij op ons en op onze kinderen*. Toen hun stad en Tempel is omgekeerd, en zij bandieten geworden zijn over de gehelen aardbodem. En dat oordeel rust nog op hun tot op deze dag toe.

Jezus toont nog dat Hij leeft en dat Hij is de waarachtige God, in de bewaring, regering en bescherming van Zijn Kerk, en krachtdadige bekering van Zijn verkregen volk.

Op, zulke gronden wordt deze waarheid van Jezus' opstanding geloofd, en als men van die waarheid verzekerd is, dan kan men zijn ziel verzekeren van de allergewichtigste waarheden van het Christendom, want:

- (1) Is dat een waarheid, dat Jezus' opstanding is voorzeggd en geleerd in de Schriften van het O. T. en wordt die bevestigd in die van het Nieuwe Testament, zo kan men daarin zien een schoon merkteken van de Goddelijkheid van het O. en N. Testament.
- (2) Zo Christus waarlijk is opgestaan, zo is er geen grond over om te twijfelen aan Zijn Eeuwig Zoonschap, gelijk Paulus ons leert, Rom. 1: 4. Jezus had openlijk beleden, dat Hij was Gods Zoon, in de allerkrachtigste zin, zodat God was Zijn eigen Vader, Joh. 5: 17, 18. Hij heeft dit Zijn Apostelen getoond, en die hebben het beleden, Joh. 6: 69. Christus heeft Zich, als de Zoon van God, laten aanbidden, Joh. 9: 35-39. De joden zeiden, dat Hij een Godslasteraar was, omdat Hij, een mens zijnde, Hemzelf dus God maakte, Joh. 10: 33. Hij toonde uit Zijn werken, dat Hij de waarheid had gesproken, en dat Hij ook in deze opzichte geen Godslasteraar was, Joh. 10: 34-39. Onder ede gevraagd zijnde, of Hij was de Christus, de Zoon des gezegenden Gods, zei Hij, Ik ben het, Mark. 14: 61, 62. Hierop is Hij als een Godslasteraar veroordeeld, Mark. 15: 64, en de joden hebben het doodsvonnis hierop, volgens de Wet, geëist, Joh. 19: 7. Was Hij nu in de dood gebleven, zo waren de beschuldigingen der joden gewettigd. Maar nu Hij opgewekt en verheerlijkt is, is dat geschil, tot heerlijkheid van onze Zaligmaker, uitgewezen, en 't zijn lasteraars die de Godheid en Zijn waarachtig, eeuwig en natuurlijk Zoonschap ontkennen.
- (3) Nu Hij is opgestaan blijkt het, dat Hij de Messias is, Die verwacht werd, daar alle gelovigen op gezien hebben en op Wiens zaligheid zij gewacht hebben, Joh. 11: 25, 26, 27.
- (4) Bewezen zijnde, dat Jezus op de krachtigste wijze Gods Zoon is, volgt onweersprekelijk, dat Zijn gehele lijden, gehoorzaamheid' en dood de allergewichtigste reden moet gehad hebben, waarom Hij, die Gods Zoon was, dat alles zo gewillig heeft ondergaan. En gewichtiger is er geen, als dat het God betaamde, zullende kinderen tot heerlijkheid leiden de oversten Leidsman van hun zaligheid door lijden te heiligen, Hebr. 2: 10. Dit is dan een vaste grond, die ons de noodzakelijkheid van de voldoening aan Gods gerechtigheid bevestigt. Had God zonden zonder voldoening kunnen vergeven, God zou Zijn Zoon zo'n vervloekten dood niet laten ondergaan hebben. Hij zou Zijn bede Hem gegeven hebben, toen Hij, in zulk een benauwdheid zijnde, bad: Laat deze beker van Mij voorbij gaan. Nu is 't een bewijs van goddelijke liefde, Rom. 5:8-10. Maar was die dood niet volstrekt nodig geweest, men zou daar zulken bewijs van liefde nooit in kunnen vinden.
- (5) Is Hij Gods Zoon, en heeft Hij een vervloekten dood moeten lijden om ons van de vloek te verlossen, en heeft Hij dat gedaan, als Paulus getuigt, Gal. 3:13, en leeft Hij weer, zo blijkt immers hier ook uit de waarheid, en ook de volmaaktheid van Jezus' voldoening. Want Zijn verlost en lagen in de allerdiepste ellende, daar niemand als Gods Zoon, en wel op zo'n verschrikkelijke wijze, hun uit kon verlossen. Vijanden zijnde, zijn ze met God verzoend door de dood Zijns Zoons, Rom. 5: 10. Zijn ziel is dan voor hun gegeven tot een rantsoen, Matth. 20: 28. Hij

heeft voor hun geleden om hun tot God te brengen, 1 Petrus 3: 18. En toen de Vader Hem heeft opgewekt en verheerlijkt, toen is gebleken dat Hij alles volbracht had. Dat er geen verdoemenis is voor die in Christus' zijn, Rom. 8: 1. Dat er geen beschuldiging tegen hun, alsof er nog iets te betalen was, kan worden ingebracht, Rom. 8: 33, 34. Het kan niet ontkend worden dat Jezus' bittere dood, die Hij in opzicht van Hemzelf geheel onschuldig leed, die Hij in de plaats van de Zijn leed, om hun, vijanden zijnde, te verzoenen, ten hoogste nodig was. En ten hoogste nodig zijnde, dat zij is geweest een waarachtig en volmaakt rantsoen, omdat Hij zo'n waardig Persoon was, en omdat Hij na de dood zo is verheerlijkt.

- (6) Is Hij Gods eigen Zoon, gaf Hem God de Vader uit zuivere liefde, stierf Hij zo gewillig, heeft God Hem opgewekt en verheerlijkt, zal Hij nu die, die Hij zo duur gekocht heeft verlaten? Zal iemand die uit Zijn hand rukken? Joh. 10: 27-30. Zal die Geest, die Hij hun beloofd heeft, ze niet bewaren, heiligen en in alle waarheid leiden? Kunnen zulken die zo duur gekocht zijn, die met zo'n verenigd zijn, en wel op de allernauwste wijze, leven zonder vruchten van dankbaarheid op te brengen? Geeft ons Jezus' dood en de opstanding die daarop gevolgd is, niet een vaste grond van een zalige opstanding, en van een komst van Jezus om te oordelen levenden en doden? Kan men op die eigen gronden niet een zalige eeuwigheid tegemoet zien?

Voor mij, ik verzeker mij, dat als 'n christenjongeling zijn ziel door het ware geloof verzekerd heeft van deze waarheid, dat Jezus, die zo'n vervloekten dood heeft geleden, waarlijk is opgestaan, dat zo'n nooit het Christendom zal verzaken, maar dat hij altoos zal kunnen zeggen: Christus eigen te zijn is de enige troost in leven en in sterven. Want gelooft hij de opstanding, hij zal geloven dat Hij Gods Zoon is, dat Zijn lijden voldoende is, en dat Hij, voldaan hebbende, nu aan Gods rechterhand zit om Zijn vijanden te stellen tot een voetbank Zijner voeten en Zijn gemeente te zaligen. zo'n Zaligmaker zal bij zoeken en believen, en die liefde zal hem dringen om voor Hem te leven, en in Zijn gemeenschap te sterven. Hierom raad ik alle christenjongelingen en jonge dochteren, dat ze toch hun zouden benaarstigen om van Jezus opstanding hun ziel te verzekeren.

3. Een christenjongeling nu uit het Woord onderwezen, en van deszelfs Goddelijkheid overtuigd zijnde, en daaruit God zijn Schepper hebbende leren kennen en van Jezus opstanding verzekerd zijnde, moet nu ook God veel smeken, dat Hij hem toch aan zichzelf wilde bekend maken, en door Zijn Woord en Geest overtuigen en doen zien hoe ver dat hij van natuur van God zijn Schepper is afgeweken, en hoe ellendig hij geworden is, om toch zo intijds zich met God zijn Maker in Christus te laten verzoenen. Men kan aan God als Schepper niet gedenken als met vrezende en ontzetting, zolang men God moet aanzien als een vertoornd God, Wiens Verbond men verbroken heeft. Zo is Hij voor een zondaar, in hem zelf aangemerkt, een verterend Vuur, Jes. 33: 14, en Hebr. 12: 29. De duivelen geloven ook dat er een enig God is, en zij sidderen, Jak. 2: 19. Zo gaat het ook met onverzoende zondaren, daarom willen zij aan God hun Schepper niet gedenken. Maar de verzoening gemaakt zijnde, dan kan men met het grootste vermaak aan God, als zijn hoogste goed gedenken. Daarom moeten de christenjongelingen en jongedochters toeleggen, om uit het Woord onderricht te worden: hoe heerlijk zij geschapen waren, hoe de zonde de kroon heeft van hun hoofd gestoten, hoe zij in Adam hebben gezondigd, Rom. 5: 12. Hoe zij in zonden zijn ontvangen en geboren, Ps. 51: 7. Hoe zij zijn kinderen des toorns van natuur, Ef. 2: 3.

Voor God verdoemelijk, Rom. 3:19. Hoe zij zonder Christus ook zijn zonder God en zonder hoop in de wereld, Ef. 2:12.

Maar ook moeten zij hun uit het Woord laten onderrichten, dat Jezus is de enige troost in leven en in sterven. Dat Hij het is, die volmaakt kan zaligen allen die door Hem tot God gaan, Hebr. 7: 25. Dat Hij zo gewillig is om ellendigen te helpen, zijnde gekomen om te zoeken dat verloren was, Luk. 19: 10. Dat Hem de Vader verzegeld heeft, Joh. 6: 17. Dat Hij in de Hemel is om de zaligheid der zijn te verzorgen, Joh. 14: 1, 2, 3, en 1 Joh. 2: 1, 2, 3. Dat, die tegen Hem zondigt, zijn ziel geweld aandoet, en die Hem haten de dood liefhebben, Spr. 8: 36.

Deze waarheden zijn in de heilige schriften ontdekt en geopenbaard, daar vindt men de historie van de val, de schrikkelijke gevolgen van de zonde, de wonderbare weg van verlossing. Deze waarheden moeten dan ook recht gekend en geloofd worden, en die maken dan een zondaar vrij van de schrik om aan zijn Maker te gedenken, door de waarheid dus vrij gemaakt zijnde. En hoe nu een jongeling meer in deze waarheden geoefend is, hoe hij groter progressen en voortgang kan maken in 't Christendom. Salomo wil daarom dat de jongelingen alle ernst zullen tonen om deze geestelijke wijsheid te bekomen, Spr. 2: 2, 3, en 7: 3, 4. God moet ernstig gebeden worden om dit geestelijk verstand, Ps. 119: 18. En de mens moet van zijn zijde alle naarstigheit vertonen in het getrouw waarnemen der middelen. Daarom voegt Jezus bidden, zoeken en kloppen bij elkaar, Matth. 7: 8.

4. Nog is voor de jeugd, die aan hun Schepper wil gedenken, ten hoogste nodig dat zij de tucht liefhebben, en zich de tuchtiging van de vromen vroeg onderwerpen. De Spreuken van Salomo zijn beschreven om wijsheid en tucht te weten, Spr. 1 2. De dwazen verachten wijsheid en tucht, Spr. 1 7. *Hoort de tucht uws Vaders, en verlaat de lere van Uw moeder niet*, is de eerste les in Salomons Spreuken, Spr. 1: 8. En dikwijls worden die vermaningen vernieuwd in de Spreuken van deze wijzen Koning, Spr. 4: 1, 6: 23, 10: 17, 13: 18 en 15: 10, 32. De dwaasheid is toch gebonden in het hart des jongens: de roede des tuchts zal ze ver van hem weg doen, Spr. 22: 15. Het is een groot voordeel als men in zijn jeugd dat geniet, dat men op zijn eerste afwijking van God aanstonds vermaand en terug gehouden wordt, en hoort die stem achter ons, die tot ons roept: dit is de weg, als men zou afwijken ter rechter of ter linkerhand. Niemand is toch ongelukkiger als die gelukkig is in 't zondigen. Maar 't is een teken van Gods liefde, als Hij door tucht ons van de zonde, voornamelijk in de jeugd, wanneer men zich zo licht aan het kwade kan gewennen, terug houdt. Dus blijft de gedachtenis van God onze Schepper, en de God van onze zaligheid altijd in dezelve levendig. Salomo beschrijft daarom nadrukkelijk de oorzaak van 't verderf der goddelozen. De goddeloze, zegt hij, zullen zijn ongerechtigheden vangen, en met de banden zijner zonden zal hij vast gehouden worden, hij zal sterven omdat bij zonder tucht geweest is, Spr. 5:26. Grijpt dan de tucht aan, en laat niet af, bewaar ze, want zij is uw leven, Spr. 4: 13. De vromen, die uit liefde tuchtigen, doen het om de jeugd de vrees Gods te leren, dat rechte beginsel der wijsheid en als die het hart bezet, zal zij de mens leren altijd aan de Hoogheid van God de Schepper te gedenken, Zijn toorn te mijden als het grootste kwaad, en Zijn gunst te zoeken als het hoogste goed.

5. Hierbij is het een van de grootste voordelen voor jonge lieden, zo zij hun vroeg gewennen aan goed gezelschap, en dat met alle voorzichtigheid verkiezen. Zo vreselijk als het kwaad gezelschap is voor de jeugd, zo nodig is goed gezelschap. Die

met de Wijzen omgaat zal wijs worden, Spr. 13: 20. Gelijk men ijzer met ijzer scherpt, zo scherpt een man het aangezicht zijns naasten, Spr. 27:17. Door het gezelschap van de vromen wordt men dikwijls weer aangestoken als 't vuur begint te verdoven. De ijver van de een verwekt de ander. Vergeet de een zijn plicht, de ander leert het hem gedenken. David was een metgezel van die de Heere vrezden, Ps. 119: 63. Hoe treurig was hij, als hij hun gezelschap miste, Ps. 42:4, 5. Hoe verlangde hij daarnaar, Ps. 84: 2, 6, 122: 1.

6. Nog is het nodig, om in de dagen der jongelingschap aan de Schepper te gedenken, zich te gewennen het alziende oog van God gedurig zichzelf voor te stellen. Het gemene spreekwoord is, Uit het oog uit het hart. Dat men niet ziet vergeet men licht, maar 't geen men altijd in 't oog heeft kan men niet vergeten. Nu is er niets zekerder als de Alomtegenwoordigheid van God en Zijn doordringende kennis, waardoor Hij harten en nieren doorgrondt. Ben ik een God van' nabij, spreekt de Heere, en niet een God van ver? Zou zich iemand in verborgen plaatsen kunnen verbergen, dat Ik hem niet zou zien, spreekt de Heere? En vervul Ik niet de Hemel en de aarde? Jer. 23: 23, 24. Ziet Hij' niet mijn wegen, en telt Hij niet al mijn treden? vroeg Job, Job 31: 4. Daar is geen schepsel onzichtbaar voor Hem, maar alle dingen zijn naakt en geopend voor de ogen Van degene met Welke wij te doen hebben, Hebr. 4: 13. Eik onbekeerd en hardnekkig zondaar zoekt de ogen van God te ontgaan, daarom is zijn taal, *de Heere ziet het niet, en de God Jacobs merkt het niet*, Ps. 94: 7. En door die weg vergeten zij God dagen zonder getal. Maar als men zich gewent om dit zijn ziel voor te stellen, dat de ogen des Heeren zijn in alle plaatsen, beschouwende de kwaden en de goede, Spr. 15: 3, dan zal 't verderf Gods tot een schrik zijn, als de zonde ons lokt, en men zal niets vermogen wegens Gods hoogheid. Salomo tracht daarom de jongelingen voor Gods ogen af te schrikken van de vleselijke en gevaarlijke wellusten. Waarom zoudt gij, mijn zoon, in een vreemde dolen? En de schoot der onbekende omvangen? Want eens ieders wegen zijn voor de ogen des Heeren, en Hij weegt al zijn gangen, Spr. 5:20,21. Boëtius, de Alwetendheid van God beschrijvende, sprak dus: *Met één opslag van Zijn verstand ziet Hij al wat is, wat geweest en nog toekomstende is, wien men, omdat Hij alleen alles ziet, met recht zou mogen noemen de Ware Zon.*

Zijn boekje wordt met deze nadrukkelijke woorden besloten:

Ulieden is, zo gij 't niet ontveinzen wilt, een grote noodzakelijkheid opgelegd om Godvruchtig te zijn, omdat gij alles doet onder het oog van een Rechter die alles ziet. Allen die aan God gedurig denken, hebben zich daar aan gewend. Zo getuigt David, Ps. 16: 8. Dit eiste God van Abraham, zijn Bondgenoot, Gen. 17: 1.

Het vertegenwoordigen van Gods oog zal ook twee voordelen toebrengen, die veel kunnen helpen om God niet te vergeten, maar gedurig aan Hem te gedenken. Aan de ene zijde, zal 't middel zijn om de zonden intijds tegen te gaan, eer dat ze sterk worden, en de ziel overrompelen. Het is een stuk van grote voorzichtigheid, als men leert de eerste beginselen van het kwaad tegen te staan. Een kleine vonk kan een groten brand verwekken. Een lek, verzuimd zijnde, kan een groot schip doen zinken. Zo kan een zonde, die in hun begin niet wordt tegengegaan, de ziel overheersen, zodat men zijn Maker eindelijk geheel zal vergeten. Daarom worden wij vermaand, om ons te onthouden van allen schijn van kwaad, 1 Thess. 5: 22. Om te haten de rok die van het vlees besmet is, judas vers 23. God wilde daarom dat Zijn volk, om tot afgoderij niet vervoerd te worden, al de gedachtenissen der afgoden zouden uitroeien, ja dat zij het goud der afgoden niet zouden in hun huizen brengen. De Nazireeërs, die geen sterken

drank mochten drinken, was verboden te smaken iets dat van de wijnstok afkwam, Num. 6: 4. Zo men zich nu gewent te leven onder de ogen van dien God, Die te rein is van ogen, dan dat Hij het kwade kan aanschouwen, zal men leren aanstonds het zondige tegen te staan, om niet verstrikt te worden.

Aan de andere zijde zal men toeleggen om naar de stem en waarschuwing van ons geweten te luisteren, en dat is ook zo nodig om altijd aan onze Schepper te gedenken. Het geweten is als een Stadhouder Godes in ons geplaatst, om ons gedurig aan God onze Maker te doen gedenken. Zij maakt ons zijn ingeschreven Wet indachtig. Zij is getuige van onze daden. Zij oefent van Godswege gerichte in onze boezem. Zo nu iemand, die genade Gods ontvangen heeft, dat het bloed Van Christus zijn consciëntie gereinigt heeft, Hebr. 9: 14, en dat het hart, dus gereinigt zijnde van de kwahet geweten, Hebr. 10: 22, hij zich hierin oefent, om altijd een onergerlijke consciëntie te hebben bij God en de mensen, Hand. 24: 16. En kan hij dat getuigen: Ik heb van mijn jeugd af met alle goed geweten voor God gewandeld, Hand. 23: 1, zo zal zo'n altijd met blijdschap aan zijn Maker gedenken, omdat zijn consciëntie hem getuigenis zal geven, dat God zijn Maker en zijn Vriend is.

Maar indien men naar de stem van het geweten niet luistert, en integendeel toelegt om die op de mond te kloppen en af te schroeien, zo zal er ook een toeleg gemaakt worden om God te vergeten, die dien Stadhouder in ons geplaatst heeft.

Men zal het licht haten, omdat de werken boos zijn, Joh. 2: 20. En zo allengs een van de snoodste en hardnekkigste zondaren worden. En dan is men ongelukkig. Want als het geweten dan eens wakker wordt, brult ze als een leeuw en doet ons beven als men maar aan God, dien groten Rechter, bestaat te denken.

Kan men nu maar zich daar aan gewennen, dat men leeft als onder het oog van God onze Schepper, zo zal men zijn Rechter, die Hij in ons gesteld heeft, niet beledigen, maar deszelfs getuigenis en werk graag opvolgen, en zo met veel ruimte gedenken aan God onze getrouwen Schepper. Ziet dat in Paulus, 2 Tim. 1: 12. Hij leed veel om Jezus' wil, zijn consciëntie getuigde in hem, dat bij een goede zaak behartigde, daarom kon hij zeggen: Ik word niet beschaamd, want ik weet in Wien ik geloofd heb, en ben verzekerd dat Hij machtig is mijn pand, bij Hem weggelegd, te bewaren tot op dien dag. Nadrukkelijk zijn zijn woorden, 2 Kor. 1: 12, Onze roem is deze, het getuigenis van onze geweten, dat wij in eenvoudigheid en oprechtheid Gods, niet in vleselijke wijsheid, maar in de genade Gods in de wereld verkeerd hebben.

7. Nog is het nodig om ernstig en Godvruchtig aan zijn Schepper te gedenken in de jongelingschap, dat men zijn ziel verzeker, dat God is, en dat Hij is een beloner van die, die Hem zoeken. Paulus leert dat, Hebr. 11: 6, Die tot God komt, moet geloven dat Hij is en een Beloner is van degenen die Hem zoeken. Tevoren is het getoond, dat het verval onder de jeugd veel veroorzaakt wordt, dat de eerste grondwaarheden hun niet genoeg worden ingedrukt. Onder de eerste en voornaamste is deze waarheid: dat er een God is, en dat Hij is een Beloner van degenen die Hem zoeken. Die dit geloven, zullen ook licht toestemmen, dat God een Wreker is van Zijn tegenpartijders, Nahum 1: 2, 3.

Die zullen ook graag erkennen, dat hun ziel onsterfelijk is. Als de jeugd in hun jongelingschap met deze waarheden gewapend is, zal zij graag aan hun Schepper gedenken, en niet gauw Hem vergeten. Die dit als de eerste waarheid gelooft, daar is een wijs, rechtvaardig, heilig, goed en goeddoende God, die zal aan de voorzienigheid en wijze regering van dien God niet twijfelen. zo'n zal graag toestemmen, dat die God

een Zon en Schild is, dat Hij genade en eer geeft en het goede niet onthouden zal, die op Hem vertrouwen. Hij zal licht kunnen besluiten, dat de snoeren zo'n in een liefelijke plaats zijn gevallen, die kan zeggen: God is mijn deel. Hij kan wel opmaken dat de gunst van zo'n God, Die alles geschapen heeft, Die alles draagt door het woord Zijner kracht, het grootste Goed is dat hij kan zoeken. Dat zo'n God een onuitputtelijke Fontein is, bekwaam om al zijn noden te vervullen, dat, als hij Hem heeft, dat hem dan niets kan ontbreken. Dat het een groot goed is, dat God heeft weggelegd voor die Hem vrezen. Dat het wat Goddelijks moet wezen, daar men een eeuwigheid toe van doen zal hebben om God eeuwig daarover te loven.

Dat het missen van zo'n God en de gunst van zo'n God nergens door kan vergoed worden en Zijn toorn het alleronverdraaglijkste is, dat er kan bedacht worden.

Ofschoon nu een Christen God niet alleen dient om loon, of alleen vreest omdat Hij een wreker is, zo kan en zal echter die gedachte en de indruk van deze waarheid hem niet onvruchtbaar laten. Daarom heeft God ook, om Zijn kinderen in Zijn dienst aan te moedigen, zoveel beloften in Zijn Woord laten beschrijven, daarom heeft Hij ook de hemel in 'die heerlijkheid ons zo beminlijk laten voorstellen. Mozes, die getrouwe vriend van de Allerhoogste, verkoos liever met het volk Gods kwalijk gehandeld te worden, dan voor een tijd de genieting der zonden te hebben. Achtende de versmaadheid Van Christus meerderen rijkdom te zijn dan de schatten in Egypte: Want hij zag op de vergelding des loons, Hebr. 11: 24, 27. Zo hebben ook de heiligen gedaan, Hebr. 10: 32-36 en 11: 9, 10, 13, 15. Ja ook daarom is de schrik des Heeren bekend gemaakt, om ons dus tot het geloof te bewegen, gelijk Paulus ons leert, 2 Kor. 5: 10. Want wij allen moeten geopenbaard worden voor de rechterstoel Van Christus, opdat een ieder wegdrage hetgeen door het lichaam geschiedt, naar dat hij gedaan heeft, hetzij goed, hetzij kwaad. Wij, dan, wetende de schrik des Heeren, bewegen de mensen tot het geloof, en zijn Gode openbaar geworden.

III. Dusver mijn aanspraak gewend hebbende tot de onbedachtzame jeugd, om hun te bewegen tot het gedenken aan hun Schepper, ga ik nu over tot het derde, dat ik voorgenomen had te doen.

Ik zal trachten de jongelingen en jonge dochteren, die het beste deel verkoren hebben, en toeleg maken om in hun jongelingschap aan hun Schepper te gedenken, ook eens kort hun plicht voor te stellen en aan te moedigen tot een getrouwe standvastigheid in deze.

Dierbare en van God geliefde jongelingen en jonge dochteren, edele of onedele, grote of kleine, rijke of arme, die van God geleerd hebt aan Uw Schepper te gedenken, en die nu, door Zijn genade, daartoe lust gekregen hebt, aan u allen heb ik ook des Heeren Woord:

1. Erkent toch met alle dankbaarheid de vrije genade aan u geschied en de Goddelijke ontferming, waardoor zich God over u ontfermd heeft. De ijdelheid en dwaasheid was ook in uw hart gebonden, Spr. 22: 15. Want de jeugd en de jonkheid is ijdelheid, Pred. 11: 10. Gijlieden allen bent van natuur kinderen des toorns, gelijk als al de andere, Ef. 2: 3. Had God u laten wandelen in uw wegen, en in de wegen uws harten, gij had ook God uw Maker vergeten, en met vermaak kunnen de meeste menigte volgen op de brede weg, die naar het verderf liep. Gij hebt God niet eerst lief gehad, maar Hij heeft u lief gehad, en Zijn Zoon gezonden tot een verzoening voor uw zonden. Gij hebt Hem lief omdat Hij u eerst liefgehad heeft, 1 Joh. 4: 10, 19. Het is God, die u gezegend heeft in Christo, met alle zegeningen in de Hemel, gelijk Hij u uitverkoren

heeft in Hem voor de grondlegging der wereld, opdat gijlieden zoudt heilig en onberispelijk zijn voor Hem in de liefde, Ef. 1: 3, 4.

Wanneer het God behaagd heeft (die u van 's moeders lijf afgezonderd heeft, en geroepen door Zijn genade) ulieden Zijn Zoon te openbaren, Gal. 1: 15, 16 en het geloof te schenken, zodat gij hebt lust gekregen om aan de verzoening met God uw Maker te gedenken, en u met Hem te laten verzoenen, bent gijlieden van de dood overgegaan tot het leven. God uw Maker is uw Vader in Christus geworden. U bent geworden huisgenoten van de Allerhoogste God, en erfgenamen van de Hemel.

Jezus, die nu dierbaar is in uw ogen, is uw oudste Broeder. ja u kan men aanzien als Jezus' ondertrouwde Bruid, ja als de huisvrouw zijner jeugd, aan wie zijn ziel kleeft. Omdat gij Hem, boven al wat schoon schijnt in de wereld, hebt verkozen, en Hem zo vrijwillig liefhebt, blijkt het, dat uw geloof een levendig geloof is, dat door de liefde werkt, Gal. 5: 6. Dus is 't openbaar geworden, dat God Zijn liefde heeft in uw hart gestort door de heilige geest, die u is gegeven, Rom. 5: 5. En wie zal u scheiden van de liefde Gods, welke is in Christus Jezus onze Heere? Rom. 8: 35-39. Gijlieden hebt met Maria dat goede deel verkozen, dat nooit van u zal genomen worden, Luk. 10: 42. al de voordelen, daar wij tevoren van gesproken hebben, die een jong christen kan en mag genieten, en waarlijk geniet, zijn de uwe.

Het was een groot voordeel voor Mozes, wanneer hij, door de dochter van Farao uit het water getogen, aan zijn eigen moeder, als zoogster, gegeven werd en voorts als een Koningskind werd opgevoed. Maar uw geluk kan hier niet bij geschat worden. Gijlieden bent gered van de hel, en van de eeuwige dood, die gijlieden ook verdiend had, zijnde kinderen des toorns van natuur, gijlieden bent door de doop van de wereld afgezonderd, Gode opgedragen, en nu gij bekeerd bent, bent gijlieden de ware Kerk Van Christus ingelijfd, en mag nu zuigen uit de borsten van vertroosting van uw Moeder, het Woord van God., en de Sacramenten. Die zijn verordineerd om u te voeden en te versterken, om op zijn tijd, zo God uw dagen verlengt, nog te worden mannen, vaders en moeders in Christus. Gijlieden wordt nu opgevoed onder het oog van uw Hemelse Vader, in Zijn Familie, Hij zal u onderwijzen en leren van de weg dien gij zult gaan: Hij zal u raad geven, Zijn oog zal op u zijn, Ps. 32: 8. Gij bent van nu af al gemaakt tot Koningen en Priesters Gode, Openb. 1: 6. Gijlieden bent nu kinderen Gods, Koningskinderen. ja kinderen van de Koning der koningen. Mozes Fnoest dat Hof verlaten, wilde hij niet eeuwig het Hemels Hof missen. Maar gij moet maar de aarde verlaten, en dan zult gij in Vaders huis, daar vele woningen zijn, worden overgehaald, om daar eeuwig bij Jezus te zijn, Joh. 14: 1, 2, 3.

Nu gij u zo vroeg begeven hebt om aan uw Schepper te gedenken, bent gij ontlopen al die gevaren daar de dwaze jeugd door verstrikt wordt. Omdat de wijsheid in uw hart gekomen is, zal de bedachtzaamheid over u de wacht houden, om u te redden van al de paden des doods. Nu kunt gij vroeg het werk van de Hemel beginnen, zelfs al op aarde. Gelieft het God u vroeg uit de wereld weg te nemen, Hij zal u vroeg maken leden van de triomferende Kerk, en van de vergadering der volmaakte rechtvaardigen. Gelieft het de Goddelijke Majesteit uw dagen te verlengen, niet alleen zal u de grijzigheid een sierlijke kroon zijn, als gevonden op de weg der gerechtigheid, niet alleen zullen u de kwade dagen van de treurigen ouderdom niet schaden, maar u zal gegeven worden te groeien in de voorhoven Gods, Ps. 92: 13,14, 15. Al die voordelen van een Godvruchtigen ouderdom kunt gij met veel vertrouwen wachten, als ook aan u beloofd.

Nu gij van jongsaf hebt leren God vrezen, zult gijlieden getuigen voor God kunnen zijn, om te bevestigen, dat God Israël goed is dengenen die rein van hart zijn, Ps. 73: 1. *Dat het goed is dat men het juk des Heeren in zijn jeugd draagt*, Klaagl. 3: 27, dat men aan niemand beter zijn hart kan geven als aan de Drie-enige God.

Nu hebt u gelgenheid om goed te doen aan het algemeen, en ook aan des Heeren Huis en Volk. Jozef, Jakobs zoon, Jozua, David, Salomo, Obadja, Daniël en zijn drie metgezellen, Timotheüs, die allen vroeg aan God hun Schepper gedacht hebben, wat hebben die al dienst gedaan aan Gods volk, en aan de Kerk van god? En omdat de Heere God nooit gezegd heeft dient Mij tevergeefs, wat heerlijk loon is er dan niet voor u weggelegd? O dierbare jeugd, die aan uw Schepper vroeg gedacht hebt, gijlieden kunt de woorden van Johannes de uw maken, 1 Joh. 3: 1, 2, *Ziet, hoe grote liefde ons de Vader gegeven heeft, dat wij kinderen Gods zouden genaamd worden. Daarom en kent ons de wereld niet, omdat zij Hem niet en kent. Geliefden, nu zijn wij kinderen Gods, en het is nog niet geopenbaard wat wij zijn zullen. Maar wij weten, dat als Hij zal geopenbaard zijn, dat wij Hem zullen gelijk wezen, want wij zullen Hem zien gelijk Hij is.* En, om al deze reden roep ik u toe: Erkent toch de vrije, almachtige, getrouwe Goddelijke liefde en genade, die over u is uitgestort, toen God u een hart gaf om aan Hem te gedenken in uw jeugd.

2. Eert en liefst die, die God als middelen gebruikt heeft om UE. aan uw Schepper te leren denken in uw jongelingschap. Bent gij van vrome Ouders geteeld, gaf God hun een hart om UE. voor God op te brengen, en heeft Hij hun gebeden voor UE. gehoord, en hun liefdewerk gezegend, eert en liefst die dubbel, als die, door welke God u niet alleen het leven gaf en u behaagde te besturen, maar die tegelijk uw geestelijke Vaders en Moeders zijn. Hoe smakelijk spreekt Salomo van de trouw die zijn getrouwe Vader hem had bewezen in zijn opvoeding? Spr. 4: 3 tot aan het einde: *Ik was mijns Vaders zoon, teer, en de enige voor het aangezicht van mijn Moeder. Hij nu leerde mij, en zei tot mij: Uw hart houd mijn woorden vast, onderhoudt mijn geboden en leeft. Verkrijgt wijsheid, verkrijgt verstand, en vergeet ze niet, en wijkt niet van de redenen mijns monds. En verlaat ze niet, en zij zal u behoeden; hebt ze lief en zij zal u bewaren enz.* Salomo merkte dat als een zonderlingen zegen voor hem aan, daar hij zo'n geliefde zoon van zijn vader was, en een enige voor het aangezicht zijner moeder, en daar zijn vader een Koning was, dat hij echter door dwaze liefde hem niet had laten verderven, maar vroeg, door een verstandige tucht, had zoeken te behouden. Want hoe dikwijls gebeurt het,- dat enige en zeer geliefde kinderen bedorven worden. ja ouders en kinderen kunnen God niet genoeg danken zo Hij de ouders die genade doet, dat ze de gebreken van hun kinderen kunnen zien en vroeg tegenstaan. Daar zijn geen ongelukkiger ouders, als die door liefde blind worden en die geen hart hebben om hun kinderen te kastijden als het nodig is. En ook geen ongelukkiger kinderen, als die vroeg aan hun zelf gelaten worden, en door malle liefde bedorven worden. En zijn twee zonen kunnen het getuigen.

En God doet dit dikwijls, als vrome ouders door al te dwaze liefde hun kinderen niet door een verstandige tucht van het verderf, naar hun vermogen, bewaren, dat zulke kinderen dan doornen in hun ogen en tot prikkelen in hun zijde worden, dat zij hun ouders op het hart trappen, en dat God hun door hun kinderen straft, gelijk hij door Absalom David tuchtigde. Dat is toch recht bij God, wanneer ouders hun kinderen Gode onttrekken, dat dan God ook zulke kinderen de ouders ontnemt, met hun kinderen te ontnemen het hart om de ouders wederom lief te hebben, en hun

wedervergelding toe te brengen. Daarom tekent Salomo de trouw van zijn vader, aan hem in zijn jeugd bewezen, als een zonderlinge genade aan.

Zo spreekt hij ook met een zonderlinge verheffing van de trouw van zijn moeder, Spr. 31: 1 tot 10, *De woorden van de koning Lemuëls. De last daarmee zijn moeder hem onderwees. Wat, o mijn zoon? En wat, o zoon mijnes buiks? ja wat, o zoon van mijn gelofte? Geeft de vrouwen uw vermogen niet, noch uwe wegen om koningen te verdelgen. Het komt de koningen niet toe, o Lemuël, het komt de koningen niet toe wijn te drinken, en de prinsen sterke drank te begeren*, enz. Paulus verhief daarom ook het geluk van Timotheüs in deze zozeer, als hij dacht aan het ongeveinsd geloof van Timotheüs, dat eerst gewoond had in zijn grootmoeder Loïs, en in zijn moeder Eunice, 2 Tim. 1: 5. Door zo'n opvoeding had hij van kinds af de Heilige Schriften geweten, die hem wijs konden maken tot zaligheid, 2 Tim. 3: 15.

Kinderen dan, die vrome ouders hebt, en welkers opvoeding omtrent u gezegend is, liefst ze, eert ze en houdt ze in waarde, als de middelen die God gebruikt en gezegend heeft om uw zaligheid te bevorderen, met u te leren het gedenken aan uw Schepper in de dagen van Uw jongelingschap. Want van hun geteeld zijnde, bent gij ook kinderen van de beloften, die God aan Zijn bondgenoten gedaan heeft, wanneer Hij hun troostte met dat woord: *Ik zal uw God zijn, en de God uws zaads.*

Zo het God niet behaagd heeft uw ouders te gebruiken, maar Hij heeft u gegeven een godvruchtige voogd, of vriend, of leraar, of dienstknecht, of dienstmaagd, waardoor gij bekeerd bent, en van de dwaalweg op de rechten weg gebracht bent, om uw Schepper intijds te gedenken, erkent ook dit voor een zonderlinge genade Gods, en trouwe voorzienigheid over u.

Het gebeurt wel dat de godvruchtigste ouders snode kinderen nalaten, en weer dat goddeloze ouders godvruchtige zonen of dochters hebben, want de genade teelt niet voort, God is een soeverein Heere, Hij ontfermt Zich diens Hij wil en Hij verhardt dien Hij wil, Rom. 9: 18.

Maar wat is dat dan niet een grote zegen als God, de ouders voorbij gaande, Zich over zo'n ongelukkig kind erbarmt en Hij gebruikt daartoe dan een ander, die zoveel betrekking op dat kind niet had, ja die het in geen dele bestond? Wie gij bent, die door zo'n middel gebracht bent op de rechte weg, hebt dat middel lief en eert het, onder God, als een middel van uw ontfermende God, u ten goede gebruikt. Dit geeft Paulus te kennen als hij dus de Korinthiërs aanspreekt, 1 Kor. 4: 14-16: *Ik en schrijve u deze dingen niet om u te beschamen, maar als mijn lieve kinderen vermaan ik u. Want al had gij tienduizend leermeesters in Christus, zo en hebt gij toch niet vele vaders. Want in Christus Jezus heb ik u door het Evangelie geteeld. Zo vermaan ik u dan, bent mijn navolgers.*

Daarom bestraft hij ook die van Galatië zo ernstig, omdat zij, door verleiders verleid zijnde, in die liefde en achting voor hem niet volhardden, Gal. 4: 13, 17, Gij weet, dat ik u door zwakheid des vleses, (dat is in een nederigen staat, zonder uiterlijk vertoog, of met veel verdrukkingen, versmaadheden, moeiten, haat en gevaren, mij overkomen) ziet 1 Kor. 2: 3, 2-Kor. 11: 30 en 12: 9, *het Evangelie eerstmaal verkondigd heb, en mijn verzoeking, die in mijn vlees geschiedde en hebt gij niet veracht, noch verfoeid, maar gij naamt mij aan als een Engel Gods, ja als Christus Jezus. Welke was dan uw gelukachting? Want ik geve u getuigenis, dat gij, zo het mogelijk ware, uw ogen zoudt uitgegraven hebben, en mij gegeven hebben. Ben ik dan uw vijand geworden, u de waarheid zeggende?* De grond van die hartelijke liefde, waarmee Timothéüs en Titus Paulus bemind hebben, is die ook niet dit geweest, dat God Paulus had gebruikt om

hun als een werktuig tot Christus en het geloof Van Christus te brengen? Ziet dit ook in Lydia en de stokbewaarder, Hand. 16: 15, 32, 33, 34. Alleen waarschuw ik ulieden ook, ziet toe, dat gij dat middel, dat God gebruikt heeft, niet teveel eer toeschrijft, en daar uw hart niet op zet, anders zou God ook dat middel u tot bitterheid kunnen laten dienen.

3. Kwelt u dan daar niet over, als gij velen van uw jaren en staat in voorspoed ziet leven, en dat zij van de wereld gestreeld worden, terwijl gij bespot, gehaat en versmaad wordt. Zodra als gij het verbond met de duivel, de wereld en de zonde breekt, en gij verklaart dat gij lust gekregen hebt om aan uw Schepper te gedenken, zullen de vijanden van uw ziel u de openbare oorlog verkondigen.

Daar is nog een gezette haat en vijandschap tussen het zaad der vrouw en der slang. Indien gij van de wereld was, zo zou de wereld het hun lief hebben, doch omdat gij van de wereld niet en bent, maar Ik u uit de wereld heb uitverkoren, daarom haat u de wereld, zegt Christus zelf, Joh. 15: 19. Paulus gaf dat die van Galatië te kennen, sprekende van Izak en Israëel, zei. hij: Gelijkerwijs toen, die naar de vlesse geboren was, vervolgde die naar de geest geboren was, alzo ook nu, Gal. 4: 29. Dit is van de beginne van de wereld altijd zo geweest. Het gebeurt wel, dat zelfs kinderen, die terwijl zij met hun ouders op de brede weg wandelen, van hun ouders en vrienden geacht, geliefd en geëerd werden, als zij aan hun Schepper gaan denken, en hun tot Hem bekeren, de voorwerpen worden van de bitterste haat van hun ouders en naaste vrienden. Dit geeft Christus te kennen, Matth. 10: 34, 37, *En meent niet dat Ik gekomen ben om de vrede te brengen op der aarde. Ik en ben niet gekomen om de vrede te brengen, maar het zwaard. Want Ik ben gekomen om de mensen tweedrachtig te maken tegen zijn vader, en de dochter tegen haar moeder, en de schoondochter tegen haar schoonmoeder, en zij zullen des mensen vijanden worden, die zijn huisgenoten zijn.* Christus zelf is immers van zijn ongelovige vrienden versmaad en gehaat geworden, Joh. 7: 38. Omdat u dit van uw Zaligmaker en God uw Schepper, door Zijn Woord, is bekend gemaakt, houdt u dan toch niet vreemd als gij dat ziet en ondervindt. Denkt maar bij uzelf: Ik was eertijds ook zo geaard, zo God mij had laten geworden, ik ware niet beter als zij, maar mij is genade geschied, daarom wil ik ook graag dit kruis op mij nemen. Uw hart zij niet nijdig over de zondaren, maar bent 't allen dag in de vrees des Heeren. Want zeker daar is een beloning, en uw verwachting zal niet afgesneden worden, Spr. 23: 17, 18. Bent niet nijdig over de boze lieden, en laat u niet gelusten om bij heil te zijn. Want hun hart bedenkt verwoesting, en hun lippen spreken moeite, Spr. 24: 1, 2.

Als de boze dagen, de dag van de dood en van 't oordeel daar zal zijn, dan zal men zien wie het beste deel verkoren heeft. De eer, het vermaak en het voordeel dat gij geniet, is bij dat van de wereld niet te vergelijken. Die God eren, zal Hij ook eren, 1 Sam. 2:30. Die rechtvaardigheid en weldadigheid najaagt, zal 't leven, rechtvaardigheid en eer vinden, Spr. 21:21. Toen de drie jongelingen God hun Schepper eerden, en de toorn van de Koning verachtten, eerde God hun, en die eigen Koning, die hun in de vurige oven liet werpen, maakte hun voorspoedig in het landschap van Babel, Dan. 3: 17, 30. *Heeft ook uw God, dien gij gedurig eert, u kunnen verlossen?* vroeg Darius de Koning aan Daniël, toen hij in de kuil der leeuwen geworpen was, Dan. 6: 24, maar de uitkomst leerde het, dat God hem had kunnen verlossen, en door dien weg genoot hij alle eer en voorspoed, Dan. 6:29. En de eer die God heeft is alleen waardig dat ze de naam van eer draagt. Het vermaak dat de jeugd, die God vergeet, geniet, is voor een korte tijd, 't eindigt in eeuwige smart.

Maar die aan hun Schepper gedenken, verlustigen hun in de Heere, en Hij geeft hun dan ook de begeerten huns harten, Ps. 37: 5. *Hij doet Zijn liefhebbers beërven dat bestendig is, en vervult hun schatkamers*, Spr. 8: 21. En ontsteekt u daarom over de boosdoeners niet, en benijdt ze niet die onrecht doen, want als gras zullen zij haast worden afgesneden, en als de groene grasscheutjes zullen zij afvallen. *Vertrouw op de Heere en doe het goede, bewoont de aarde, en voedt u met getrouwheid*, Ps. 37: 1, 2, 3.

Het is treurig de vriendschap van ouders, vrienden en oude bekenden te moeten missen, maar zo u dit overkomt, omdat gij de vriendschap van uw Maker boven alles acht, zal God het vergoeden; God zal uw Vriend worden, Jak. 2: 23. Jezus zal u Zijn vrienden noemen, Joh. 15: 14, 15, die is een Almachtige, Alwetende, Overalteenwoordige Vriend, die al uw noden kan vervullen, die van niemand afhangt, die in Zijn liefde nooit verandert, die meer aanleeft als een broeder. De engelen, en al die God en Jezus tiet hebben, zullen ook uw vrienden worden. Het is immers niet raadzaam om, de vriendschap van de wereld, die vriendschap van deze vriendschap te wagen, en dat woord van Jezus te moeten afwachten, Ik kenne u niet, Matth. 7:23.

4. Nu gij eens verklaard hebt dat gij wilt gedenken aan uw Schepper in uw jongelingschap, blijft toch met een voornemen van het hart bij de Heere. Wees verzekerd daar zal toeleg gemaakt worden om u van uw Schepper af te trekken. Uw zielsvijanden benijden uw geluk. Gij hebt wel begonnen; laat het u nooit berouwen, opdat uw vijanden hun over uw val niet verblijden. Maar gij, o lieve jongelingen, jaagt naar gerechtigheid, Godzaligheid, geloof, liefde, lijdzaamheid, zachtmoedigheid. Strijd de goede strijd van het geloof, grijpt naar het eeuwige leven, tot hetwelk gij ook geroepen bent, 1 Tim. 6: 11, 12. Laat uw toenemen openbaar worden. Met de geest te beginnen en met het vlees te eindigen baart eeuwige rouwe en schande. liet ware beter de weg der gerechtigheid niet gekend te hebben, dan dien gekend hebbende, weer af te keren van het heilig gebod. In zulken wordt toch liet spreekwoord waarachtig: De hond is weer gekeerd tot zijn eigen uitbraaksel, de gewassen zeuge tot de wenteling in het slijk, 2 Petrus 2:21, 22. Van zulke jongelingen, die jonge engelen schenen te zijn, en die als oude duivelen geworden zijn, heb ik tevoren gesproken, laat die voorbeelden van u nooit vergeten worden.

Het is waar, God is getrouw voor allen die geroepen zijn tot Jezus' gemeenschap, 1 Kor. 1: 9. Jezus zal nooit een schaap uit Zijn hand laten rukken, Joh. 10: 28. Zij worden in Gods kracht bewaard, 1 Petrus 1: 5. En daarom schijnt deze vermaning onnut. Maar neen, mijn lieve vrienden, Gods trouwe genade ontslaat ons nooit van onze plicht. Die uit God geboren is, bewaart zichzelf, en de boze vat hem niet, 1 Joh. 5: 18. God bewaart dus Zijn lievelingen, als Hij hun leert, hun zelf bewaren, en over hun zelf waken. Waakt dan, staat in het geloof, en houdt uzelf mannelijk en bent sterk, 1 Kor. 16: 13.

Omdat de Heere u al vroeg heeft liefgehad en tot Zijn zalige gemeenschap in uw jongelingschap geroepen heeft, zo koopt nu uw tijd uit, om in de waarheden geoefend te worden, en de gronden van uw Religie wel te leggen en die te verstaan. De waarheid toch moet u vrijmaken, Joh. 8: 32. *Staat dan, uw lendenen omgord hebbende met de Waarheid*, Ef. 6: 14, en stelt u dus in staat om als jonge en moedige soldaten te strijden voor het geloof, dat eenmaal de Heiligen overgeleverd is, Judas vers 3. Johannes was zo verblijd als hij hoorde dat die uitverkorene vrouw ook kinderen had, die in de waarheid wandelen, 2 Joh. vers 4. Uw jeugd is zo bekwaam om geleerd en

geoefend te worden, het verstand is in die jaren bekwaam om zaken te begrijpen, vooral als het geheiligd is. De memorie is in staat om zaken te onthouden en te bewaren. De liefde die men dan krijgt tot de waarheid, maakt, dat men daar zijn grootste vermaak in stelt om de Raad van God, zoals die ons in Zijn Woord geopenbaard is, na te speuren. Men is dan in staat om de tegensprekers de mond te stoppen. De wijsheid leert de jongelingen bedachtzaamheid om de gang huns voets te wegen en hun gangen te vestigen. Als men zich zo vroeg in de waarheid oefent, krijgt men mettertijd zo'n ondervindende kennis van dezelve en dat bevestigt de ziel wonderlijk in de waarheid en doet hun daarop verlieven. Als met de verandering en overtuiging in de jeugd, zo'n hartelijke liefde tot de waarheid komt, zal men zelden zien, dat zulke overtuigden weer afvallen. De waarheid heiligt hun en God heiligt hun in Zijn Waarheid, Joh. 17: 17.

Ja, dan is men in staat om ook anderen te leren. En wat is dat een groot voordeel en eer, als God iemand gebruikt om een zondaar te trekken uit het verderf en de hemel door onze dienst te helpen vervullen, met zulken, die ook God hun Schepper eer toebrengen. Hierop ziet Judas in zijn brief, vers 22, 23, nadat hij de gelovigen vermaand had, dat ze zichzelf bouwen zouden op hun Allerheiligste geloof, voegt hij daarbij: *Ontfermt u wel eniger, onderscheid makende, maar behoudt anderen door vrees en grijpt ze uit het vuur. Nadrukkelijk zijn de woorden van Jakobus: Broeders, indien iemand onder u van de waarheid is afgedwaald en hem iemand bekeert, die weet, dat degene, die een zondaar van de dwaling zijnes wegs bekeert, zal een ziel van de dood behouden en zal menigte der zonden bedekken, Jak. 5: 19, 20.*

6. Heeft God u vroeg leren aan Hem, uw Schepper, te gedenken, zoekt nu ook het Christendom te versieren door een heilige en voorzichtige wandel. Uw verplichting aan uw Maker is groot, omdat Hij u genade gunt, daar Hij zo menige laat wandelen in hun wegen. Al de vergeldingen die gij Hem kunt toebrengen, is, Zijn deugden te verkondigen, 1 Petrus 2:9. Dit geschiedt als gij uw licht laat schijnen voor de mensen, dat zij uw goede werken mogen zien en uw Vader, die in de hemelen is, verheerlijken, Matth. 5: 16. *Hierin is Christus' Vader verheerlijkt, dat gij veel vruchten draagt en gij zult Christus' discipelen zijn, Joh. 15:8.* Zo kunnen wij de leer van onze Zaligmaker versieren, Tit. 2: 10.

Het is zo sierlijk en vermakelijk als jonge bomen zo vruchtbaar zijn. Zo wordt de moeite van de planters vergolden. Het eerste jeugdig groen dat men in de lente ziet groeien, dat verkwikt het hart van de aanschouwers: zo is 't ook zo vermakelijk voor oude Christenen, de jonge Christenen in hun eerste ijver en liefde te zien werken voor de Heere. Ook heeft onze Zaligmaker daar Zijn vermaak in, gelijk Hij te kennen geeft, Hoogl. 2: 12, 13 en 7: 12.

Als nu dien ijver met een heilige voorzichtigheid gepaard gaat, dat geeft een dubbel sieraad. Want gelijk het grote ergernis en aanstoot geeft, als zulken, die voor de Godsvrucht uitkomen, ergernis geven, zo kan het de mond van boze mensen stoppen, als die zien dat de toeleg van zulken is voorzichtig te wandelen in 't midden van een krom en verkeerd geslacht. De wereld past toch op het hinken van het volk van de Heere, en wanneer zij maar iets vinden in zulken, roepen zij het terstond uit, lasteren de Godzaligheid en al de vromen. Wee daarom de wereld van de ergernis, Matth. 18:7. En daar zijn geen gevaarlijker ergernissen, dan de uitstekende gebreken van die, die voor de Godsvrucht uitkomen. De wereld ziet die, maar zij ziet de tranen niet, die daarover gestort worden, noch hoort de zuchtingen niet, die de vromen daarover in 't

hart verbergen. Ziet dan hoe gij voorzichtig wandelt, niet als onwijzen, maar als wijzen, Ef. 5: 15. En houdt uw wandel eerlijk onder de Heidenen, opdat, in 't geen zij kwalijk van u spreken, als van kwaaddoeners, zij uit de goede werken die zij in u zien, God verheerlijken mogen in de dag der bezoeking. Want alzo is de wil van god, dat gij, weldoende, de mond stopt aan de onwetendheid der dwaze mensen, 1 Petrus 2: 12, 15.

IV. Nu keer ik mij, voor het laatst, tot de ouden van dagen, en heb ook des Heeren Woord aan hen.

1. Oude mannen en vrouwen, wie gij wezen mag, die tot uw ouden dag verzuimd hebt aan uw Schepper te gedenken, en die nu, tot uw smart, begint de kwade dagen te ondervinden, en de lusteloze jaren te beleven. Neemt het ten goede, dat ik de vrijheid neme, om ook u in des Heeren Naam aan te spreken. Ziet, of hetgeen ik u tegemoet voer, met het Woord van God overeenkomt. Zo niet, gijlieden hebt vrijheid om het te verwerpen. Ik kan noch mag u niet overheersen of verschrikken met mijn eigen inbeeldingen of versiering. Maar bevindt gijlieden dat dit het Woord van God is, dat ik ulieden verkondig, en verwerpt dan toch Gods raad niet tegen uw zielen.

A. Bevat nu eens het gevaar daar gijlieden tegenwoordig in bent. Tot hiertoe hebt gijlieden de raad van God niet gewild. Gods raad was: Denkt aan uw Schepper in de dagen van Uw jongelingschap. Die raad was de heilzaamste voor uw tijdelijke en eeuwige behoudenis. Die raad was meteen een gebod van God uw Maker. Had uw ziel die maar verstandig gaan beschouwen, gijlieden zoudt die gebillijkt hebben.

God liet u zeggen, dat de tijd kort is. Dat de gedaante van deze wereld voorbij gaat, 1 Kor. 7: 29, 31. Dat, die weigeren God vroeg te zoeken, Hem ook niet vinden zullen, als zij Hem komen zoeken, als 't verderf nadert, en de vrees hun overkomt, Spr. 1: 26, 27, maar gij hebt toen uw hart tegen Hem verhard. Nu de kwade dagen komen, en die lusteloze jaren daar zijn, zult gijlieden nu het werk dat wel frisse krachten eist, kunnen verrichten? En heb je nu wel grond om iets goeds te hopen?

Zo gijlieden ook nu niet wilt denken op bekering, en dus onbekeerd sterft, zult gijlieden nooit Gods aangezicht zien, Spr. 1: 32, De afkering der slechten zal ze doden. Die afkerig van hart is, zal van zijn wegen verzadigd worden, Spr. 14: 14 en Jer. 2: 19. Billijk zult gijlieden veroordeeld worden als hardnekkige zondaren, die goddeloos bent geweest tot het einde toe, als zondaren, die de rijkdom van Gods goedertierenheid, verdraagzaamheid en lankmoedigheid hebt veracht, niet wetende, dat de goedertierenheid Gods ons tot bekering leidt. Zodra God de draad van uw leven afsnijdt, zult gijlieden bevinden dat God een schat van toorn voor u heeft weggelegd, naar de hardnekkigheid en onbekeerlijkheid van uw hart, Rom. 2: 4, 5. Een zondaar, honderd jaar oud zijnde, zal vervloekt worden, Jes. 65: 20. Schoon God uw dagen verlengd heeft, zo zal 't u evenwel niet wel gaan, Pred. 8: 12, 13. Uw grijze jaren, die niet zijn gevonden op de weg der gerechtigheid, zullen u voor God geen achtbaarheid, maar een afgrijzen veroorzaken. Tussen u en de hel is maar een korte en onzekere spatje van een afgaande schaduw, die kort zal verdwijnen.

Maar zo gij nu al denkt op bekering, en zo gij, al berouw hebt dat uw jongelingschap zo is doorgebracht en Gode is onttrokken, (hetgeen het wenselijkste is, dat men moet begeren van oude onbekeerde lieden) ziet nu eens hoe weinig hoop dat er is van een goede uitkomst.

Gijlieden hebt Gods goedertierenheid en lankmoedigheid veracht en misbruikt; heeft God nu geen rechtvaardige redenen om ook uw zuchten, gebeden en tranen te verachten, en te zeggen: Gaat, brengt nu uw versleten krachten aan die, aan welke gij

uw jeugdige dagen en jaren hebt opgedragen en vereerd? Gelijk Hij tegen die joden zei, die het verachte en het verdorven aan Hem ten offer brachten, Mal. 1: 8.

Nu komen de kwade dagen, en die zullen u zoveel werk geven, dat gij aan dat grote werk met geen ernst zult kunnen gedenken en aanvallen. De kwade dagen zijn meteen lusteloze dagen; en zult gijlieden nu, met een lusteloze ziel, dat grote werk van de bekering kunnen bevorderen? En zal 't God aangenaam zijn?

Nu zijn uw verdorvenheden zo oud en sterk geworden, en uw kwade gewoonten zijn als tot een weten natuur geworden, Jer. 13: 17. Zult gij nu wel krachten vinden om die heersende vijand te overwinnen en zijn juk van uw halzen te werpen? Zal de vijand u laten geworden? Zodra als er maar ontsteltenis of enige beroerte in uw ziel opstaat, zal hij te sterker op u, aanvallen; en als nu God, verbitterd zijnde door zo'n lang terging, u niet wil helpen, wat raad kan u dan gegeven worden?

Indien gij nu de jaren beleeft waarin gij geen lust hebt, zelfs in dingen daar gij u eertijds zo in kon vermaken, zal nu dit werk, aan uw Schepper te gedenken, met lust aangevangen worden? Wie kan u nu het getal van Uw zonden optellen? Roepen die nu niet om wraak tegen u? Zeker, zo God niet wat ongewoons werkt en een groot wonder doet, zo is uw staat hopeloos.

Dit moet nu van u bevat worden, of anders zal geen vermaning op u vatten, maar gijlieden zult voortgaan om alle goede raad tegen uw ziel te verwerpen. De sterkgewapende, die u zolang vervoerd heeft naar zijn welbehagen, zal uw ontroerde ziel zoeken te stillen door verkeerde redekavelingen, u toeroepende: God is barmhartig; zou Hij zo'n oud, ellendig man of vrouw niet horen? Zegt, ik heb gezondigd, dat is mijn leed; ik doe nu de zonde niet meer daar ik eertijds in leefde. De wereld behaagt mij nu niet meer, daar ik voor deze zulken lust in had, zij is mij nu tot een last. En op zulke of dergelijke gronden zal uw ziel in slaap vallen totdat gijlieden in de hel ontwaakt en daar het bedrog ondervindt.

Want waarom zal God een oud zondaar sparen? Is de hardnekkigheid in de ouderdom zowel geen boosheid als in de jeugd? Gijlieden geeft wel voor, dat het ulieden nu leed is, dat gij zo gezondigd hebt, dat gijlieden in Christus gelooft en om Zijnentwil vergeving hoopt te verkrijgen. Maar hoe blijkt nu uw geloof uit de werken? Jak. 2: 17, 18. Is dat de gerechtigheid van God genoeg doen, te zeggen, het is mij leed? Nu gij God uw jeugd ontroofd hebt, moet Hij nu met de vervallen ouderdom Zich vergenoegen, omdat het u leed is, dat gij uw jeugd Hem onttrokken hebt? Zou het u, zondaar, wel vergenoegen, zo iemand uw dierbaarste schatten had ontroofd en hij had ze verkocht en verspeeld, en hij verviel daarna tot armoede en allerlei gebrek, indien hij nu van u kwam verzoeken dat gij hem in zijn armoede en ellende toch rijkelijk wilde onderhouden, ja voor uw kind aannemen en liefhebben en onder uw kinderen tellen, alleen omdat hij zei, 't is mij leed dat ik u tevoren zo beroofd heb. Zoudt gij niet met recht mogen zeggen, uw armoede en ellende is een rechtvaardige vergelding, draagt nu de straf die gij door uw moedwillig zondigen u op de hals gebracht hebt?

Gijlieden geeft voor, *dat de wereld u tot een last is, dat er nu zulken lust niet meer is tot de zonde als voor deze.*

Maar oude en onbekeerde zondaren, al dat voorgeven is geen waarheid. De wereld en de zonde verlaten u, maar gij verlaat de wereld noch de zonde niet. Zo gij in uw ouderdom de krachten had die gij in uw jeugd bezeten hebt, gij zoudt bozer zijn als gij in uw jeugd geweest bent. Zeker, de verdorvenheden sterven niet met de ouderdom, maar de krachten vervallen om die te oefenen. Ziet het eens in oude dronkaards, hoe

snakken zij naar de drank? Hoe onkuis is het oog en de mond van een oud en ontuchtig mens? Hoe groeit de gierigheid aan in de ouderdom?

Daarom, oude mannen en oude vrouwen, bent gewaarschuwd, de redekavelingen van uw verdorven vlees zullen u doden, zo gijlieden daarnaar hoort, en echter zullen de zielmoorders u dus zoeken in slaap te wiegen.

Of kunnen zij dat niet doen, hun toeleg zal wezen om u moedeloos te maken, en uw ziel toe te roepen: Nu is 't te laat, uw zonden zijn te groot, wat zult gij nu gaan beginnen? Moest men zo nauwkeurig leven als velen ons leren, zo is er voor u geen hoop. Daarom kwelt u toch in uw ouden dag hier niet mee; waagt het, 't kan maar slecht uitvallen, alleen bent niet ongelukkig voor de tijd. Dus zult gijlieden eerst moedeloos, daarna zorgeloos, en eindelijk geheel Godvergetende worden. Daarom is 't eerste dat u nodig is om niet in 't verderf te storten, te bevatten in wat gevaar dat gij nu leeft, nu gijlieden God in uw jeugd vergeten hebt, en nu de kwade dagen daar gekomen zijn, en die hun aanvang genomen hebben.

B. Zo de zielmoordenaars, en uw eigen verdorven hart u nu dus aanvallen om moedeloos te worden, en te zeggen: 't is buiten hoop, of, omdat onze overtredingen en onze zonden op ons zijn, en wij in dezelve versmachten, hoe zouden wij dan nog leven? Ezech. 33: 10. Hoort ook hier niet naar.

Als het huis Israëls deze taal voerde, was het Goddelijke antwoord, Ezech. 33: 11: *Zegt tot hen, zo waarachtig als Ik leeft, spreekt de Heere Heere, zo Ik lust heb in de dood der goddelozen! Maar daarin heb Ik lust, dat de goddeloze zich van zijn weg en leeft. Bekeert u, bekeert u van uw bozen weg, want waarom zoudt gij sterven, o huis Israëls?* Dit woord wordt alle zondaren toegeroepen, en niemand wordt uitgesloten, als die hun tot God niet bekeren. God, die de doden kan levend maken, kan allerlei geestelijk doden ook doen leven, Ef. 2: 5.

Hij, die een verouderde en onvruchtbare Sara en Elizabeth met een Izaak en Johannes heeft verrijkt, kan ook een verstorven en verouderd zondaar bekwaam maken om in de ouderdom voort te brengen vruchten der bekering waardig. Die de staf Aärons heeft doen bloeien, kan ook een dorre zondaar in zijn ouderdom doen vruchten dragen, Jezus meldt ook van zulken, die ter elfder uur gehuurd waren, en die dezelfde penning ontvingen, dien zij ontvingen, die de last des daags en de hitte gedragen hadden, Matth. 20: 9, 10. Onbepaald zegt de Heere Jezus, Joh. 6: 37, *Al wat Mij de Vader geeft zal tot Mij komen, en die tot Mij komt zal Ik geenszins uitwerpen.* Men vindt in de strijdende kerk nogal verscheidene voorbeelden van oude lieden, die in hun ouderdom bekeerd zijn. Jezus heeft zich over een moordenaar, die al gekruist was, erbarmd, en hem met Zich in 't Paradijs opgenomen. Moedeloosheid of zorgeloosheid zijn u beide dodelijk. Ziet toe dat uw vijand u in dien laatste strik niet vast boude, en zo naar het verderf slepe. Het is de uiterste dwaasheid, zijn bekering uit te stellen op hoop dat God ons in de ouden dag zal bekeren. Zulken uitstel is een bewijs van een dodelijke liefde tot de zonde. Maar ook is dit geen minder onzinnigheid, als God nog klopt in de laatste uur, dan te zeggen, het is te laat. Dus toont men ook dat men de zonde niet wil laten.

3. Maar dit verzoek ik u, hierom bid ik u, o oude zondaars of zondaressen, stelt toch uw bekering niet langer uit. Het zij u genoeg dat gij de verlopen tijd uws levens de wil des vleses volbracht en uw Maker in vergetenis gesteld hebt. Tergt Zijn lankmoedigheid niet meer. Die ter elfder uur gehuurd werden, moesten aanstonds naar de wijngaard toe gaan om die ene uur van de dag, die er nog over was, naarstig met de

anderen te arbeiden. Als men in de poort van een stad moet zijn voor zonsondergang, en men heeft zijn tijd verzuimd en merkt dat de zon aan 't dalen is, zoveel te sterker moet men lopen om binnen te komen. Die veel vergeven wordt, die moet zijn weldoener te liever hebben, Luk. 7: 47. Het is lang genoeg op zo'n gevaarlijke en dodelijken doolweg, in perikel van uw eeuwig verderf, gedood te hebben. Weinigen hebben het geluk, dat zij van God in hun ouden dag geroepen worden. Wil God de vruchten van de winter van uw leven nog in genade aannemen, draagt ze Hem haastig en volvaardig op.

- Moet gij, in 't gaan naar de Heere, een stortvraag van een bittere kastijding dragen, draagt ze gewillig: denkt, mijn zomertijd heb ik verkwist, de winter van mijn leven is gekomen. Mijn zon, mijn licht, mijn maan en sterren zijn verduisterd. Ik beleef die tijd, dat de wolken weer komen na de regen, dat kan ik niet keren. Mag ik onder al de stortvragen van de winter mijns levens, die mij op de weg op het lijf vallen, maar binnen komen! Al wat mij op de weg ontmoet, is niet te vergelijken met de heerlijkheid die mij nog aangeboden wordt.
- Beven de wachters van het huis, heft die al bevende op naar God uw Schepper, en verzoekt Jezus, dat Hij die ondersteune, gelijk Aäron en Hur de handen van Mozes ondersteunden, als zijn handen zwaar werden, Exod. 17: 11, 12.
- Krommen de sterke mannen, buigt ze voor God des te ootmoediger, en komt ze te hulp met de staf van Gods Woord, en Zijn dierbare beloften uit het woord.
- Staan de maalsters stil, omdat ze minder geworden zijn, leert nu opnieuw als een kind zuigen uit de borsten van de Goddelijke vertroosting.
- Zijn de ogen, die door de vensters zien, verduisterd om naar buiten te zien, ziet nu door het oog van geloof naar binnen, en smeekt des Heeren Geest dat Hij uw blindheid te hulp kome, en uw leidsman zij naar boven toe.
- Kunt gij nu geen gezangen voortbrengen, omdat er een nederig geluid geslagen wordt, en de zangeressen neergebogen zijn, brengt nu innige zielszuchten voort, die uit het hart komen, en die Hij kent, Die de mening des Geestes kent.
- Wordt u uw slaap ontnomen, zodat gij moet opstaan op de stem des vogeltjes, laat God nu vroeg in de morgenstond uw stem horen, en wacht op Zijn antwoord.
- Vreest gij nu voor de hoogten, vernedert u des te dieper voor de Hogen God.
- Bloeit de Amandelboom, ontdekt uw oud en grijs hoofd, en toont het Gode als een bewijs van Zijn Goddelijke lankmoedigheid over u en smeekt dat Hij u krone met genade voor genade.
- Is nu de sprinkhaan zichzelf tot een last, neemt dan nu Jezus' zacht juk op u. Zijn juk is liefelijk, het kan vermoeiden ondersteunen. Zijn lust is als pakken der specerijen, die door hun reuk verkwikken, die ze dragen; en erkent voor de Heere dat het uw schuld is, dat gij zo'n werk moet beginnen in zulke kwade en lusteloze dagen, verzuimd hebbende de schonen dag van uw jongelingschap. Laat Davids bede dikwijls de uw zijn: *Gedenk Heere, Van Uw barmhartigheden en Van Uw goedertierenheden, want die zijn van eeuwigheid. Gedenk niet der zonden van mijn jonkheid, noch van mijn overtredingen, gedenk van mijn naar Uw goedertierenheid en om Van Uw goedheid wil, o Heere*, Ps. 25: 6, 7. Betuigt voor de Heere dat gij over uw onzinnigheid, dwaasheid en afkerigheid, getoond in uw jongelingschap, beschaamd en ten uiterste verlegen bent. Zegt met Efraïm: *Ik ben beschaamd, ja ook schaamrood geworden, omdat ik de smaadheid van mijn jeugd gedragen heb.*

4. Nog bid ik u, oude mannen en vrouwen, verhindert toch geen jongelingen of jonge dochters, zo gij gewaar wordt dat zij lust gekregen hebben om aan hun Schepper te gedenken in de dagen van hun jongelingschap. Bent niet als die boze Schriftgeleerden, die zelf niet ingingen en daarenboven anderen verhinderden om in te gaan, Matth. 23: 14. Dat zou een bewijs zijn van een onverzoenlijke haat tegen God. Wee, die een van die kleinen, die Jezus liefheeft, ergert, Matth. 18:6.

Is er in uw familie een jongen Abia, daar wat goeds in is voor de Heere, onderdrukt hem niet, God zou hem kunnen vroeg weg halen en zo het steunsel en de zegen uit uw huis wegnemen. Hebt gij een vriend, een dienstknecht, een dienstmaagd, die toont dat ze gedenkt aan hun Schepper in hun jeugd, acht ze te hoger. Die voor God getrouw zijn, zijn de getrouwste aan hun naasten. Daarom in plaats van zulken te stuiten, moedigt die liever aan. Verhaalt hun hoe het u smart, dat gij uw jeugdigen tijd zo hebt doorgebracht, en hoe hoog gij Gods genade schat, als God zo'n oud verstorven brandhout van de hel als uit het vuur rukt. En dat niet alleen, maar zo gij enige gegronde hoop hebt dat God zich over u, in uw ouden dag, heeft ontfermd, zo bent toch ijverig om die genade uit te roepen, Gods wonderen van barmhartigheid te verbreiden; werkt om ook enige jongelingen te waarschuwen, uw gevaar hun te vertonen en te verhalen. Gij bekeerd zijnde, zei Christus tegen Petrus, bekeert ook uw broeder. O wat zou het een eer voor u zijn, zo God u nog geliefde te gebruiken om een zondaar te bekeren en een van Zijn lievelingen te versterken. 't Zou nog groter wonderwerk zijn, als toen God een oude en verstorvene Sara of Elisabeth in hun ouden dag vruchtbaar maakte.

2. Maar ook heb ik des Heeren Woord tot u, oude mannen en vrouwen, die in waarheid en getrouwheid aan uw Schepper hebt gedacht in de dagen van Uw jongelingschap en die nu beleeft de kwade en lusteloze dagen van de ouderdom.

U mag ik de eretitels geven van oude vrienden en bondgenoten van de God van de hemel, van oude en geliefde discipelen en leerlingen van de Heere Jezus, van vaders en moeders in de kerk van Jezus Christus, hier nog strijdende op der aarde. Uw eretitels en voorrechten verplichten u allen tot dit navolgende:

A. Dankt de drie-enige God voor de eeuwige, vrije, almachtige en getrouwe genade die aan u is ten koste gelegd. De grote God heeft u met een eeuwige liefde liefgehad, en daarom getrokken met goedertierenheid, Jer. 31: 3. Daar gij ook Gode voorkwam als verdoemelijk, (gelijk de hele wereld, wegens de breuk van het verbond der werken, voor God verdoemelijk is, Rom. 3: 19.) *Heeft Hij u in Christus uitverkoren voor de grondlegging der wereld opdat gij zoudt heilig en onberispelijk zijn voor Hem in de liefde*, Ef. 1: 4. U gaf Hij aan Zijn Zoon in de eeuwige vrederaad, daar Jezus, als die Goddelijke Borg, uw verzoening en verzorging van uw zaligheid op Zich nam, volgens Jezus eigen Woord, Joh. 17: 6, 22. U, zegt Jezus, Joh. 6: 39, 40, gaf God de Vader aan Hem, Zijn Zoon, met deze verklaring van Zijn wil, *dat Hij al wat Zijn Vader, die Hem gezonden heeft, Hem gegeven heeft, niet verlieze, maar hetzelfde opwekke ten uiterste dage, en dat, die de Zoon aanschouwt en in Hem gelooft, het eeuwige leven heb.*

Gijlieden bent het volk, voor welke Jezus zijn ziel gegeven heeft tot een rantsoen, Matth. 20: 28 en 26: 28. Die duur gekochten, 1 Kor. 6: 20. *Die verlost bent uit uw ijdele wandeling, niet door vergankelijke dingen, zilver of goud, maar door het dierbare bloed van Christus, als eens onbestraffelijken en onbevleekten Lams*, 1 Petrus 1: 18, 19. Dat volk, dat Hij zal zalig maken van hun zonden, Matth. 1:21. Voor u allen heeft Hij de Heilige Geest verworven, gelijk Hij betuigde, Joh. 14: 16, 17, *Ik zal de*

Vader bidden, en Hij zal u een anderen Trooster geven, opdat Hij bij u blijve in der eeuwigheid, namelijk de Geest der Waarheid, welke de wereld niet kan ontvangen, want zij ziet Hem niet noch kent Hem niet; maar gij kent Hem, want Hij blijft bij ulieden, en zal in u zijn.

Die Geest, die Jezus verworven heeft, die van de Vader uitgaat, en die Jezus zendt, heeft u door het Evangelie, dat Zijn bediening is, geroepen tot Jezus' gemeenschap, u heeft Hij wedergeboren, en dus naar Gods beeld vernieuwd, en dat in dien tijd, wanneer uw verdorvenheden allersterkst waren; door Zijn krachtige medewerking hebt gij u bekeerd, de doolweg verlatende, hebt gij uw voeten gesteld op de weg, naar boven. ja in uw ziel heeft Hij het zaligmakende geloof gewrocht, waardoor gijlieden gerechtvaardigd bent, en gerechtvaardigd zijnde, tot kinderen bent aangenomen. De Geest is van dien tijd af geweest uw Leidsman, uw Raadgever, uw Trooster. Hij heeft u bewaard, het was zijn stem die gij hoorde achter u, zeggende: dit is de weg, wandelt in denzelve, als gij zoudt afwijken ter rechter of ter linkerhand, Jes. 30: 21. Hij heeft de heiligmaking in u bevorderd. Hij is 't, door welke gij, nadat gij geloofd hebt, bent verzegeld geworden, die ook het onderpand is van uw erfenis, tot verkrijging der verlossing, tot prijs Zijner heerlijkheid, Ef. 1: 13, 14.

Voor u, die door Jezus tot God gaat, leeft Jezus om voor u te bidden, Hebr. 7: 25. Uw zaligheid verzorgt Hij in de hemel, gelijk Hij het getrouw en volmaakt gedaan heeft, in nederigheid, op der aarde. Gij bent het, tot welke Johannes spreekt, 1 Joh. 2: 1, 2: *Mijn kinderkens, ik schrijfje u deze dingen, opdat gij niet en zondigt. En indien iemand gezondigd heeft, wij hebben een voorspraak bij de Vader, Jezus Christus de Rechtvaardige.* En Hij is een verzoening voor onze zonden. Op Zijn voorbeding kan men staat maken. De voorbidder is Gods Zoon, dien bij altijd hoort. Joh. 11: 42. De personen daar Hij voor bidt zijn maar die, die de Vader Hem gegeven heeft, en die ook de lievelingen van de Vader zijn, Joh. 17: 9. Hij verzoekt maar dat zij Zijn heerlijkheid mochten zien. *Ik wil dat daar Ik ben, ook die bij Mij zijn, die Gij Mij gegeven hebt, opdat zij Mijn heerlijkheid mogen aanschouwen, die Gij Mij gegeven hebt, want Gij hebt Mij lief gehad voor de, grondlegging der wereld,* Joh. 17: 24. Hoe zou de Vader de Zoon, dien Hij lief heeft, kunnen afslaan in de verzoeken voor de uitverkorenen des Vaders, die aan de Zoon gegeven zijn op conditie, dat Hij die niet verliezen zou, maar opwekken ten uiterste dage? In zo'n verzoek, dat zij de heerlijkheid van dien Zoon mochten zien, die God tot een beloning van Zijn volmaakte gehoorzaamheid, uitermate verhoogd heeft, en een naam gegeven heeft boven alle namen; opdat in de name Jezus' zich zouden buigen alle knie der genen die in de Hemel, en die op aarde, en die onder de aarde zijn? Filip. 2: 8, 9. Temeer, omdat Hij niets en verzoekt, als hetgeen Hij zelf verdiend heeft, hoe Hij een verzoening geworden is voor de zonde van die allen, die Hem gegeven zijn, 1 Joh. 2: 2. Zeker, in de verhoring van de gebeden des Zoons wordt ook de Vader verheerlijkt, Filip. 2: 11. Daarom mogen alle Jezus' lievelingen hun verblijden in dat Woord van hun Zaligmaker: *In het huis mijns Vaders zijn vele woningen, anderzins zo zou Ik het u gezegd hebben: Ik ga heen om u plaats te bereiden, en zo wanneer Ik heen zal gegaan zijn, zo kome Ik weer, en zal u tot Mij nemen, opdat gij ook zijn mag daar Ik ben.* Joh. 14: 2, 3.

Wat dunkt u, oude Vrienden, getrouwe bondgenoten Gods, oude leerlingen van die grote God en Zaligmaker, vaders en moeders in Gods gemeente, met Zijn bloed gekocht, mag ik u niet toeroepen: *dankt de Vader, Die u bekwaam gemaakt heeft om*

deel te hebben in de erve der heiligen in het licht; Die u getrokken heeft uit de macht der duisternis, en overgezet heeft in het Koninkrijk des Zoons Zijner liefde, in welke wij de verlossing hebben door Zijn bloed, namelijk de vergeving der zonden, Kol. 1: 12, 13. Hebt gijlieden geen grond om met verlegenheid uit te roepen: wat zal ik de Heere vergelden voor al zijn weldaden aan mij bewezen? Ps. 116: 12.

B. Nu gij tot deze jaren gekomen bent, blijft nu getrouw en standvastig, lijdzaam en geduldig tot het einde toe. *Wie volharden zal tot het einde, die zal zalig worden, Matth. 24: 13. Gij zult wel van allen gehaat worden, maar die volstandig zal blijven tot het einde toe, die zal zalig worden, Matth. 10: 22. Zijt getrouw tot de dood, en Jezus zal u geven de kroon des levens, Openb. 2: 10, die overwint zal van de tweede dood niet beschadigd worden, Openb. 2: 11. De boze dagen, die u overkomen, schijnen wel jaren te zijn, maar, zegt lof ter gedachtenis van des Heeren Heiligheid, o gij Zijn gunstgenoten, want een ogenblik is er in Zijn toorn, maar een leven in Zijn goedgunstigheid; des avonds vernacht het geweest, maar 's morgens is er gejuich, Ps. 30: 6, 7. Het schijnen jaren te zijn, maar het is maar een uur der verzoeking. Als gij het Woord Zijner lijdzaamheid zult bewaren, zo zal Hij ook u bewaren in het uur der verzoeking, Openb. 3: 10.*

Uw verlossing is nabij, gij zult als rijpe tarwe haast in de schuren opgezameld worden, gelijk de rijpe korenhopen te zijner tijd opgevoerd worden, Job 5: 26. *Zo Hij vertoeft, verbeid Hem, want Hij zal gewis komen, Hij zal niet achterblijven, de rechtvaardige zal door zijn geloof leven, Hab. 2: 3, 4. Hoe de kwaden van de ouderdom meer vermenigvuldigen, hoe uw ontbinding al meer nadert. Dit aarden vat moet verbroken worden, en als het aardse huis van deze Tabernakels gebroken zal zijn, zult gij een gebouw van God hebben, een huis niet met handen gemaakt, maar eeuwig in de Hemelen, 2 Kor. 5: 1. Draagt dan de smarten van de kwade dagen en lusteloze jaren met lijdzaamheid.*

De lijdzaamheid hebbe een volmaakt werk, opdat gij mag volmaakt zijn, en geheel oprecht, in geen ding gebrekkelijk, Jak. 1: 4. De lijdzaamheid is een deugd die op aarde alleen kan geoefend worden, en die in de hemel geen plaats heeft, omdat daar geen zonde meer wezen zal. De school daar men de ware lijdzaamheid leert oefenen, is gewoonlijk de laatste school, daar Jezus Zijn leerlingen in brengt, wanneer Hij hun wil promoveren, en in de Hemel kronen. Daar zult gij, met Paulus, leren zeggen: *De tijd van mijn ontbinding is aanstaande. Ik heb de goede strijd gestreden, ik heb de loop geëindigd, ik heb het geloof behouden. Voorts is mij weggelegd de kroon der rechtvaardigheid, welke mij de Heere, de rechtvaardige Rechter, in dien dag geven zal. En niet alleen mij, maar allen die Zijn verschijning liefgehad hebben, 2 Tim. 4: 6, 7, 8.*

Gij hebt uw zomer gehad, en toen vruchten gedragen, waardoor uw Vader verheerlijkt werd. Draagt nu ook de ongemakken van de winter uws levens, zegt met Job, zouden wij het goede van God ontvangen, en het kwade niet ontvangen, Job 2: 12. Wij hebben allen deze gestadige dood, die nu het gehele leven vergezelschapt, verdiend. Jezus heeft de smarten gedragen, de straffen in vaderlijke kastijdingen veranderd. Hij wil dat ook gij het bittere van de zonde, dat Hem zo drukte in Zijn lijden, toen Hij de engel uit de dood weg nam, eens zou smaken, opdat gij Zijn lijden te hoger zoudt schatten, en Hem te meer zoudt lieven, als gij Hem in de Hemel in heerlijkheid zult zien, en met Hem zult verheerlijkt worden. De eeuwige heerlijkheid zal zoveel te aangenamer zijn, als die zal volgen na enige korte kwade dagen.

De dood zal u te min verschrikken en temeer met verlangen tegemoet gezien worden, omdat hij al de smarten van de kwade dagen zal doen eindigen en u overvoeren daar geen kwade dagen meer gewacht worden, maar daar al de tranen zullen afgewist worden. Een lijdzaam oud man, die de haastigheid en korzeligheid, de gebreken van de ouderdom, kan overwinnen, is aangenaam bij allen daar hij mee te doen heeft, vooral bij zijn God, die hem daartoe genade geeft en als een oud en getrouw soldaat op zijn tijd zal kronen.

C. Draagt nu ook in uw ouderdom vruchten waardig de genade die aan u geschied is, omdat God u zo vroeg geroepen en geleerd heeft aan Hem te gedenken. Die in het huis des Heeren geplant zijn, hun is gegeven te groeien in de voorhoven van onze Gods. In de grijzen ouderdom zullen zij nog vruchten dragen, zij zullen vet en groen zijn, Ps. 92: 14, 15.

De vruchten die een oud Christen in zijn ouderdom draagt, zijn niet alleen de Christelijke lijdzaamheid en volständigkeit, daarin zij voor anderen tot voorbeelden van navolging zijn, maar ook voornamelijk deze: zij kunnen de nakomelingen Gods wonderen vertellen, Ps. 71:17, 18. Omdat zij tot hoge jaren gekomen zijn, hebben zij gelegenheid gehad om Gods arm en macht te zien en door ervaring hebben zij leren kennen de wijsheid, getrouwheid en goedheid van de Goddelijke voorzienigheid, dit kunnen zij het navolgende geslacht vertellen. David roept uit, Ps. 40: 6, Gij, o Heere mijn God, Gij hebt Uw wonderen en Uw gedachten aan ons vele gemaakt, men kan ze niet in orde verhalen, zal ik ze verkondigen en uitspreken, zo zijn ze menigvuldiger dan dat ik die zou kunnen vertellen. Zo kan ook een verstandig oud opmerkend Christen spreken; daarom ontbreekt hem, geen stof om tot lof van God zijn Maker te spreken.

Zulks in deze dagen te doen, is ten hoogste nuttig. Men leest, Richt. 2: 10, als Jozua en de oudsten, die lang na Jozua geleefd hadden, dood waren, dat er een ander geslachte opstond dat de Heere niet en kende, noch ook het werk dat Hij aan Israël gedaan had, en dat geslachte deed dat kwaad was in de ogen des Heeren. Zo gaat het ook in deze onze dagen. Het nieuw geslacht, de jeugd, heeft niet gezien al die wonderen die God aan Nederland, van de grondlegging van onze Republiek af, tot nu toe gedaan heeft. Zij hebben zo weinig lust om de gedenkschriften van die wonderen des Allerhoogste te lezen, daarom achten zij zo weinig de vrijheid die de voorvaders met hun bloed gekocht hebben. Zij weten zo niet van op God in ongelegenheid te vertrouwen. Zij zien niet hoe nodig ons land Gods bescherming nodig heeft en wat er ons aan gelegen is om de Goddelijke gunst en liefde te behouden. Al het vertrouwen is op de vleselijke arm en meldt maar van de wagens, paarden, ruiters en sterkten, maar weinig van het heil des Heeren.

In zulke tijden is 't zo nodig, dat oude Christenen het nakomende geslachte Gods daden vertellen en hun vermanen bij God te blijven.

O die dit kunnen doen, doen goed aan de gemeenschap. en zijn de nakomelingen zo nuttig. Gijlieden dan, die van God in uw jeugd geleerd bent, verkondigt toch in uw ouderdom Gods wonderen die gij gezien en gehoord hebt.

Het geslacht dat nu opgestaan is, weet zo weinig van de strijden des Heeren, zij zijn zo weinig ervaren in de oorlogen des Heeren. Zij weten niet hoe naarstig de voorouders geweest zijn om de waarheden na te vorsen, hoe zij gestreden hebben voor 't geloof, eenmaal de heiligen overgeleverd; hoe zij voor de waarheid geleden hebben; hoe gemoedigd zij op de bevestigde waarheden geleefd en gestorven zijn. Daarom vindt men er zo weinig die voor de waarheid getrouw zijn. Zij willen die liever verkopen als

kopen. Nu kunnen oude en beproefde Christenen, deze, die hier zo weinig indruk van hebben, groot voordeel toebrengen als zij hun die dierbaarheid van de waarheid en wegen waardoor God die onder ons bevestigd heeft, bekend maken en leren. Daarom, oude en ervaren vaders en moeders in Christus, roept toch de jeugd, met Paulus, veel toe, strijdt de strijd des geloofs, blijft in hetgeen gij geleerd hebt, en daarvan u verzekering gedaan is, 1 Tim. 6: 12 en 2 Tim. 3: 14, opdat de jeugd toch niet omgevoerd wordt met alle wind van lere, en dat God niet eindelijk Zijn kandelaar van ons wegneme.

Bovendien kunnen de oude en beproefde Christenen de jeugd met zoveel nadruk leren, hoe voordelig het is aan hun Schepper te gedenken in de jeugd. Daarom, oude vrienden Gods, vertelt het toch aan de jeugd hoe goed het is, Gods juk in zijn jeugd te dragen. Wat voordeel het toebrengt God vroeg te zoeken. Vertelt hun wat gij al genoten, en nu in de kwade dagen geniet. God kan u in uw ouderdom nog een Benjamin, een zoon des ouderdoms geven, die gij, door het verhalen van Gods liefde, voor God zou kunnen winnen. Gij kunt in de banden van de oude dag nog een Onesimus met een Paulus winnen. Ziet wat Paulus de ouden recommandeert, 1 Tim. 5:4. Tit. 2: 2, 3, 4. Uw voorbeelden trekken sterk, als grijzigheid en Godvrucht met elkanderen gepaard gaan. Uw grijzigheid, op de weg der gerechtigheid, gevonden, is als een krone die gezag toebrengt. Dat kan men zien in de drangreden, die Paulus gebruikt bij Filemon, voor Onesimus, Filem. vers 9. *Ik, Paulus, een oud man, bidde voor mijn zoon, die ik in mijn banden geteeld heb.*

D. Omdat de ouderdom de krachten van uw lichaam vermindert, toont nu, dat terwijl uw uitwendige mens dagelijks verzwakt, dat uw inwendige mens vernieuwd wordt van dag tot dag, 2 Kor. 4: 16. Dat is zo nodig om de wereld te overtuigen van de onsterfelijkheid der ziel, en dat die met de jaren niet verouderd, schoon het lichaam verderft daar zij in woont. En dan blijkt deze, waarheid, als men in de ouden dag zo smakelijk kan spreken en handelen over de gemeenschap met God, en wanneer men in de oude dag veel zijn tijd doorbrengt in de dienst van God.

Anna, die godvruchtige weduwe van vierentachtig jaren, week niet uit de Tempel met vasten en bidden, God dienende dag en nacht. Hoe een godvruchtig oud man of oude vrouw nader aan de hemel komt, hoe het werk van de hemel, God te dienen, hen gemakkelijker valt. Voor de dingen van de aarde maakt ons de ouderdom dikwijls onbekwaam. Leeg zijn tijd door te brengen dat past geen Christen, daarom begeeft hij zich tot de Godsdienst en neemt die waar naar zijn vermogen.

De gebeden en verzoeken van Gods oude vrienden, die zich aan Hem gewend hebben, zijn ook de Heere aangenaam: Toon Mij uw gedaante., doe Mij uw stem horen, want uw stem is zoet en uw gedaante is liefelijk, was Jezus' aanmoedigend woord, Hoogl. 2: 14. De oude Bondgenoten van de Allerhoogste zijn meteen liefhebbers van het Gemeen; Sion en Jeruzalem ligt hun aan het hart en daarom gedenken zij daar gedurig aan en bevorderen deszelfs welstand naar vermogen, door hun oprecht en familiair bidden en spreken met hun BondsGod en Vriend, gelijk men zien kan in Abraham, Gen. 18: 23y 33. Volgt hun na.

E. Oude vrienden van de Allerhoogste, u allen wil ik ook dit hartelijk bevelen. Legt hier op toe, dat gijlieden toch al zegenende mag scheiden. Bereid uw huis eer God u toeroept: *keert weder.* Toont dus dat u de dood niet heeft overvallen, maar dat gijlieden die hebt ingewacht. Bestelt zo uw zaken dat de nakomelingen, die God

vrezen, uw liefde en trouw kunnen zien, opdat uw name bij hun tot zegening overblijve. Bedenkt hoe gij uw nakomelingen zult zegenen, wat uw laatste wens over hun zal zijn, opdat, zo God u de krachten gunt, gij die met een stervende mond mag voortbrengen en zo uw nakomelingen zegenen. God heeft dikwijls die laatste zegeningen, van Godvruchtigen in hun dood uitgesproken, bevestigd. Het is gebleken in de zegeningen der Vaderen in de oude tijd. Daarom was zelfs een Ezau zo ontsteld toen Jakob de zegen met bedrog gekregen had en al zijn roepen was: *Zegen mij, ook mij, mijn Vader*, Gen. 27: 34. Want een krachtig gebed van de rechtvaardige vermag veel, Jak. 5:16. En die gebeden en zegenwensen zijn dan als voorlopers van een zegen die God heeft gereed gemaakt voor zulken, die zo gezegend worden. En die woorden hebben ook kracht op 't hart van de overblijvende, omdat hun ziel daardoor begerig gemaakt wordt om zulke zegeningen te begeren en te zoeken.

F. Eindelijk dunkt mij, dat het zo'n schone zaak is voor een oud Christen, dat hij leeft in zo'n heilig verlangen naar een zalige ontbinding en wel met een gewillige onderwerping onder God, de groten Soeverein. Jakob, bezig zijnde om zijn kinderen te zegenen, werd gedrongen om uit te roepen: Op Uw zaligheid wacht ik, Heere, Gen. 49: 18. Hoe nodig Paulus' tegenwoordigheid was voor de Gemeente, betuigde hij echter, dat hij een begeerte had om ontbonden te worden en met Christus te zijn, Filip. 1: 23. Dus toont een Christen, dat hij een eeuwigheid gelooft, en wel een zalige eeuwigheid, en dat die hoop hem, nu de dood nadert, niet ontvalt, maar hem gemoedigd maakt om de dood onder het oog te zien.

En als hij zijn verlangen zo onder Gods wil bepaalt, vertoont hij metterdaad dat zijn lust is Gods wil te doen, en Zijn gehelen raad te dienen. Dat hij gewillig is Gods werk tot het einde toe getrouw te volbrengen, en ook begerig is om de kroon te ontvangen, die voor hem is weggelegd. Dat het leven hem Christus is, en dat sterven zijn gewin is, Filip. 1:21.

Dit doende, zal de Schepper, aan Welke gij in uw jongelingschap gedacht hebt, tonen dat Hij u niet zal begeven noch verlaten, dat u in Zijn handpalmen gegraveerd bent. Al de kwaden van de oude dag zal God verzachten, zo matigen dat u die zult kunnen dragen. En eindelijk zal men eens uitroepen: *Zalig zijn de doden die in de Heere sterven, van nu aan: ja zegt de Geest, opdat zij rusten mogen van hun arbeid, en hun werken volgen met hen*, Openb. 14:13.

Einde.